

Bibliothèque numérique

medic@

**Galien / Marquardt Ioannes (éd.).
Claudii Galeni Pergameni Scripta
Minora, Vol I**

Leipzig, Teubner, 1884.

Cote : 352381-1

BIBLIOTHECA
SCRIPTORVM GRAECORVM ET ROMANORVM
TEVBNERIANA

352.381-1

GALENVS
SCRIPTA MINORA

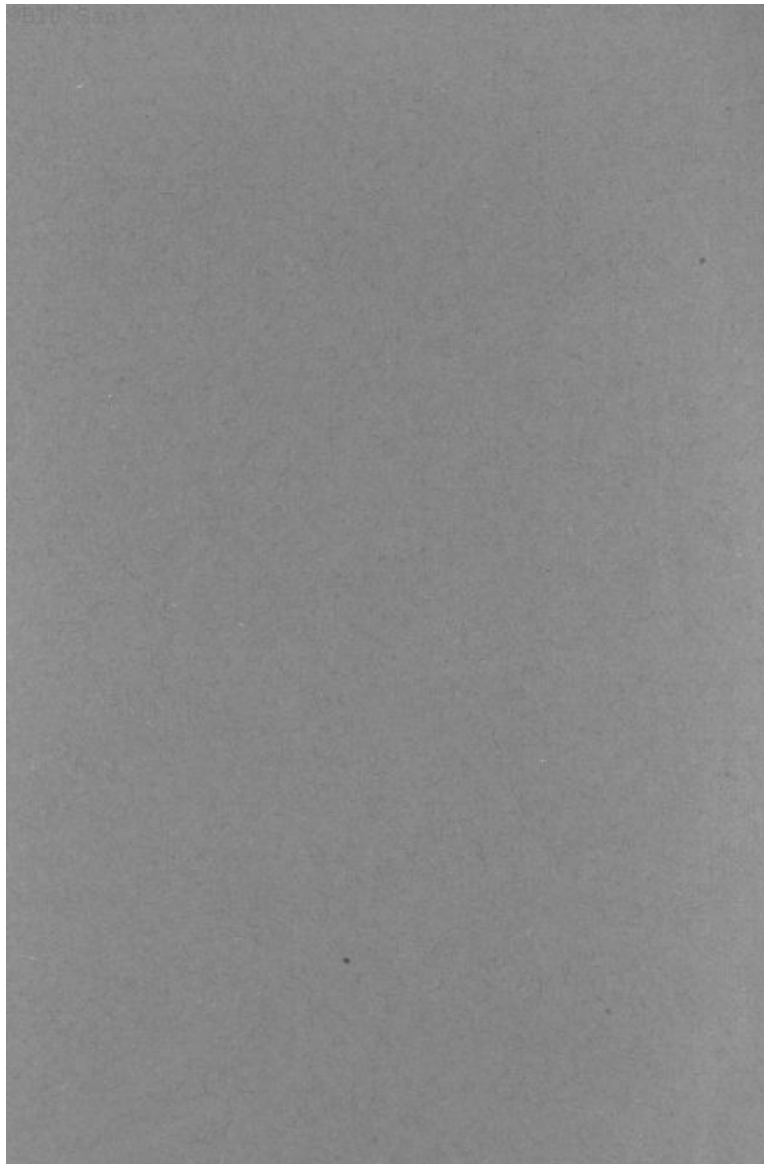
EDIDIT

L. MARQVARDT

I

LIPSIAE
IN AEDIBVS B.G. TEVBNERI

CLAUDII GALENI PERGAMENI

SCRIPTA MINORA.

RECENSUERUNT

IOANNES MARQUARDT IWANUS MUELLER
GEORGIUS HELMREICH.

VOL. I.

ΠΕΡΙ ΨΥΧΗΣ ΠΑΘΩΝ ΚΑΙ ΑΜΑΡΤΗΜΑΤΩΝ.
ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΑΡΙΣΤΗΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ.
ΠΕΡΙ ΤΟΥΤΑ ΔΙΑ ΤΗΣ ΣΜΙΚΡΑΣ ΣΦΑΙΡΑΣ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ.
ΠΡΟΤΡΕΠΤΙΚΟΣ.

EX RECOGNITIONE

IOANNIS MARQUARDT.

LIPSIAE

IN AEDIBUS B. G. TEUBNERI.

MDCCCLXXXIV.

LIPSIÆ, TYPIS B. G. TEUBNERI.

PRAEFATIO.

Emendatio librorum Galeni, qui hoc primo volumine comprehenduntur, praeter 'Protrepicum', cuius nullus, ut videtur, hodie exstat liber manuscriptus, potissimum ex codice Laurentiano 74, 3 pendet, quem ceteris omnibus, quotquot ad aetatem nostram pervenerunt, integritate et bonitate longe praestare cum alii intellexerunt, tum ipse in Observationibus meis criticis¹⁾ accuratius demonstravi. Cuius fide atque auctoritate si prae ceteris nixus ad opera quaedam Pergameni medici typis exprimenda aggredior, ne nimia fiducia atque arrogantia inflatus videar, monitum te esse velim, ne summa quidem cum opera ac diligentia inquirenti mihi contigisse alium praestantiorum codicem investigare; tum vero tantum abesse, ut hac editione opus quasi perfectum atque ab omni parte absolutum me confecisse arbitrer, ut libenter neque invitatus concedam facile fieri posse, ut magnam mendorum vim sive negligentia sive inscitia intactam reliquerim et multa mutaverim, quae alius quis rei peritior non mutanda esse censeret.

Itaque caveas, quaeso, ne credas, id mihi me sumpsisse atque arrogasse, ut Galenum purum putum restituisset me existimaverim, restitutumque ita ut ipse fuit, prelo subiecisset.

1) Observationes criticae in Cl. Galeni librum *περὶ ψυχῆς παθῶν καὶ ἀμαρτημάτων*. Lips. 1870.

Neque enim volui demonstrare, quid ipse ad Galenum emendandum effecerim, sed viam proponere rationemque, qua Galenum emendari posse invenerim. Quam rationem si homines docti probaverint iudicantque, non totum me tempus fefellisse in re nova pertractanda, equidem magno opere gaudebo.

Ex Laurentiani codicis scripturis emendavimus quam fieri potuit tres commentarios, quorum inscriptiones hae sunt:

- I. *Περὶ τῶν ἰδίων ἐκάστῳ παθῶν καὶ ἀμαρτημάτων τῆς διαγνώσεως* libri duo.¹⁾
- II. *Περὶ τῆς ἀρίστης διδασκαλίας πρὸς Φαβωρίνον* ἕν.²⁾
- III. *Περὶ τοῦ διὰ τῆς σμικρᾶς σφαίρας γυμνασίου.*³⁾

Quibus accedit *Προτρεπτικός*⁴⁾, cuius nullus hodie exstat codex manu scriptus.

Sed priusquam ad ipsum propositum accedamus, ex re erit pauca praefari de subsidiis nonnullis criticis, quibus praeter Laurentianum uti sumus; et hoc ita instituimus, ut primo capite dicamus de editionibus singularibus et codicibus; altero de emendationibus ab aliis V. V. D. D. inventis; tertio de ratione, quam ipsi in nostra editione adornanda secuti sumus, quarto de quibusdam generibus mendorum, quinto denique de interpolationibus.

CAPUT PRIMUM.

Editio princeps est Aldina (1525). Ex hac paucissimis exceptis eisque levissimis mutationibus ad verbum expressa est editio Basileensis (1538). Ex hac Charterius Parisinam suam descripsit (1679), de qua, ut recte iudices, audias velim, quid vir Galeni studio-

1) cf. XIX, 45. XVI, 335. — 2) cf. XIX, 44. — 3) Non citat G. hunc libellum inter suos. — 4) cf. XIX, 38 et Editt. Koehleri et Willeti.

sissimus Ermerins in Hentscheli Iano II, p. 1—15 censuerit:

„Doch sind diese Fehler (scil. editionis Basileensis), inquit, nichts im Vergleich mit den Fehlern der Ausgabe Chartier's, in welche bei den Versen der Abschreiber noch obendrein das unkritische Verfahren des Herausgebers neue Verworrenheit hineinbrachte. So scheint seine Edition völlig unbrauchbar um als Grundlage neuer Bearbeitungen benutzt zu werden und seine Recension war mehr ein Schritt rückwärts als vorwärts.“

Simile quid etiam Kuehnii de editione Charterii iudicat, cum Praef. I, p. XIII dicit Charterium provinciam editoris male administrasse, quia multa reliquisset, quae cum linguae graecae rationi manifesto repugnarent etiam codicibus invitis corrigenda fuissent. Sed vereor, ne haec gravissima vituperatio in ipsum censorem recidat. Etenim si, ut unum quidem argumentum afferam, exempli causa ad librum *περὶ παθῶν* respicere velis, in hoc libro quinquaginta fere levissimis mutationibus exceptis — quarum equidem non nisi decem meas feci — nullas investigabis, quibus Kuehniana editio a Charteriana differat. Et idem, quod de hoc uno libro dixi, in ceteros quoque plus minusve cadit. Itaque quaerendum est, num forte, qui singulares editiones curaverunt, viri docti melius ac cautius munere suo functi sint. Indicem harum editionum apud Ackermannum in Historia literaria conscriptum habes. Equidem praeter duas Protreptici, de quibus postea singillatim dicemus, quattuor tantum inspicere atque accuratius examinare potui, Goulstonianam, quae nostros commentarios — libro qui est de parva pila excepto — omnes una cum quinque aliis complectitur, Caselianam libri *περὶ παθῶν*, quae iterum edita est ab Ackero, et editionem Kuehnii minorem libelli, qui *περὶ τῆς ἀρίστης διδασκαλίας* inscribitur.

Ac prima quidem nota est sub titulo: *ῬΚλαυδίου*

Γαληνοῦ Περγαμηνοῦ τῶν σωζομένων τινά. A viro clarissimo D. Theodoro Goulstono Medicinae doctore — graece recensita mendisque, quibus scatebant, quam plurimis repurgata et in linguam latinam clarius puriusque quam antehac traducta. Accessere ab eodem Variae lectiones et Adnotationes criticae. Lond. 1640.

4. Ut ex hoc ipso titulo intellegitur, Goulstonus primus novam viam in castigando verborum contextu ingressus est, quippe qui non modo coniecturis propriis eum emendare conatus sit sed etiam, id quod plurimum valet, codices manu scriptos adhibuerit Adelphi, Regium vel Bibliothecae regis Britannici, Londinensem, Venetum. Sed, ut videtur, ex his non ita multum profecit. Nam in libro *περὶ παθῶν* e. g. codicem Adelphi semel commemorat, Londinensem decies. Quorum potissimum Londinensis haud malae notae fuisse existimandus est, quippe cum decem eius scripturae, quae afferuntur, verissimae ac sine dubitatione genuinae sint. Exhibet enim, ut unam quidem commemorem, V, 20, 1 K. pro verbis corruptissimis *ἐν ἐκείνῳ τῷ μαστιγωθῆναι θεώμενος* (i. e. *ἐνέκειτό μοι — δεόμενος*) unus omnium veram lectionem *δεόμενος*, quapropter maxime dolendum est hunc vere eximium codicem una cum ceteris Goulstoni libris periisse, id quod inde colligere licet, quod neque Pertschius Gothanus, Vir clarissimus et a consiliis intimis, qui in meam gratiam his codicibus investigandis operam dedit, eos indagare potuit, neque Iw. Mueller, cuius testimonia in praefatione libello *ὅτι ὁ ἄριστος ἱατρός* (edit. II, p. 11) praefixa invenies.

Nihilominus editio Goulstoni, qua erat magna sagacitate ingenii atque admirabili diligentia, haud parvam utilitatem praebet. Ipse ex emendationibus eius in solo libro *περὶ παθῶν* unam et viginti in meam editionem recepi, ita ut recte quis mirari possit, quod Kuehnus, quippe qui eius lectiones varias in minore sua editione libri *περὶ τ. ἀρίστης διδασκαλίας* exscri-

psarit, in ceteris eam plane neglexit. Caselii editio inscribitur: 'Galenī aureolus libellus: quomodo quis et dinoscat et sanet proprios animi sui adfectus: ex emendatione accurata Io. Caselii.' Helmst. 1592. 4.

De via ac ratione, qua hic editor rem suam egerit, ipsius verba profero, quae in epilogo 'Lectori salutem' inscripto leguntur: 'Tamen in hac cura ab audacia me non potui prorsus vindicare. Primum quod ad verba, si aliena substitui, in hoc scriptore nihil iacturae facit Graeci sermonis puritas. Hoc egi, ut sententia esset clarior. Itaque alicubi aliquid induxi: alibi supplevi, quod deesse videretur: reliqui unum atque alterum locum, etsi mentem scriptoris videbam. Neque enim verba inveniebam, quae probarem.' Quod ipse his verbis se egisse testatur editor, id sane ita egit, ut Galenum nobis proponeret, non qualis fuit, sed qualis editori fuisse visus est. Attamen ex tanta mutationum eius sive leviorum sive graviorum faragine quinque fere h. d. verissimas emendationes meas facere potui. Latinam versionem huius editionis Caselius una cum scholiis edidit sub titulo: 'Galenī libellus Quemadmodum quis animi sui affectus dinoscat et corrigat. Jo. Caselio interprete.' Helmst. 1596, quam mirum in modum confudit Ackermannus in Histor. liter. K. I, p. CXLV s. fin. cum versione Bernardini Donati Veronensis, quam in bibliotheca urbana Luebeckiensi nuperrime repperi s. t. 'Cl. Galenī Perg. de cognoscendis curandisque animi morbis, quas Perturbationes Latini appellant. Bernardino Donato interprete.' Venet. 1538. 12.

Graecam Caselii editionem libri *περὶ παθῶν* multo post iterum typis exprimendam curavit sed non nisi suis emendationibus adornatam Io. Henr. Acker. Rudolst. et Ien. 1715 sub titulo: 'G. libellus quemadmodum quis animi sui adfectus dinoscat et corrigat Io. Caselio interprete. In usum iuventutis suae iterum edidit Io. H. Acker.'

Emendandi vero munere ita functus est Ackerus, ut multo audacius quam Caselius, artis criticae omnino nulla habita ratione, sententiarum nexum, ubicunque obscurus et parum clarus videbatur, ex suo ipsius ingenio ad legendum atque intellegendum faciliorem aptioremque redderet. Maxime igitur cavendum est, ne alucinationibus istis nimiam fidem habeas. Attamen, quamquam longe maxima pars coniecturarum a veritatis vestigiis nimis longe discedit, nonnullae in eis inveniuntur, satis feliciter ac recte excogitatae, quarum equidem triginta fere grato animo accepi.

Quarta, quam inspeximus, editio est libelli *περὶ τῆς ἀρίστης διδασκαλίας* a Kuehnio seorsim in lucem emissam, cuius inscriptio haec est: 'Cl. Galeni De optimo docendi genere libellus. Novae Medicorum Graecorum omnium editionis specimen exhibuit D. C. G. Kuehn.' Lips. 1818.

Contextus verborum in hac editione vix ullo loco a maiore eiusdem auctoris discrepat, neque omnino ulius foret momenti, nisi praeter Goulstoni varias quasdam lectiones coniecturas illas egregias Cornarii contineret, quas vir iste ingeniosissimus olim margini Aldinae suae (Ienensis) affixerat. In ipsum textum nullam earum recepit Kuehnus.

Novam eiusdem commentarii recognitionem instituit viginti annis post Lud. Kayser in libro suo 'Flavii Philostrati Vitae sophistarum' (Heidelb. 1838) p. 131—138, de qua, cum in codice nostro Laurentiano nitatur, postea videbimus.

Haec habui, quae de editionibus separatim emissis dicerem. Quoniam igitur ne ex his quidem quidquam utilitatis ad restituendum Galenum redundat, nunc quaerendum est, num forte codices exstent manu exarati, qui scriptoris verba puriora atque integriora servaverint, quam ille, ex quo Aldina ceteraeque editiones manaverunt. Sed vereor, ne haec ipsa spes, si ei nimis indulseris, quaerentem te deceptura sit.

Neque enim Florentiae, cuius rei Zangemeister testis est non spernendus, qui in patris mei gratiam locum de horologiis tractaturi bibliothecas complures perscrutatus est, ullus codex praeter Laurentianum 74, 3 asservatur, qui commentarios *περὶ παθῶν καὶ ἀμαρτημάτων* contineat, neque in ipsis Venetiis, ubi Aldi editio prodiit.

Quodsi Ackermannus in Historia literaria K. I, p. CXLV dicit librum *περὶ παθῶν* in codice Marciano 281¹⁾ legi, una cum catalogi bibliothecae Marcianae

1) Index scriptorum in hoc codice comprehensorum ex auctoritate H. Hinckii hic est:

fol. 1 ^v	index graecus a manu recentiore scriptus, cuius in calce index latinus subsequitur.
„ 2 ^r — 46 ^v	<i>Γαληνοῦ ὑπόμνημα εἰς τὸ περὶ διαίτης ὁξέων ἤτοι περὶ πτισσάνης</i> Des. ἐφεξῆς ποιήσεται τὸν λόγον: —
„ 47 ^r — 71 ^v	<i>Γαληνοῦ ὑπομνήματα εἰς τὸ πρῶτον βιβλίον τὸ προρητικὸν ἱπποκράτους</i> Des. τῶν λυπούντων γεγονέναι
„ 72 ^r — 75 ^v	<i>Γαληνοῦ περὶ σφυγμῶν τοῖς εἰσαγομένοις</i> Inc. ὅσα τοῖς εἰσαγομένοις Des. ἀρτηρίας βραχείαν
„ 75 ^v — 76 ^v	<i>Γαληνοῦ περὶ οὐσίας τῶν φυσικῶν δυνάμεων</i> : Inc. ὥσπερ ὅτι ψυχὴν ἔχομεν Des. ὁ πλάτων αὐτῆς ἐμνημόνευσεν
„ 76 ^v — 77 ^r	<i>Γαληνοῦ περὶ διαγνώσεως καὶ θεραπείας τῶν ἐν τῇ ἐνάστῃ ψυχῇ ἀμαρτημάτων</i> . Inc. ἡ μὲν δὴ τῶν παθῶν Des. νῦν εἶναι μόνην: —
„ 77 ^v — 81 ^v	<i>Γαληνοῦ περὶ χρείας ἀναπνοῆς</i>
„ 81 ^v — 89 ^r	<i>Γαληνοῦ περὶ τοῦ προγινώσκειν</i>
„ 89 ^r — 89 ^v	<i>Γαληνοῦ περὶ τῶν ὅλων νοσήματος καιρῶν</i>
„ 90	vacuum relictum.
„ 91 ^r — 92 ^v	<i>Γαληνοῦ περὶ τῶν παρὰ φύσιν ὄγκων</i>
„ 92 ^v — 93 ^v	<i>Γαληνοῦ περὶ τῶν ἀπὸ χολώδους χυμῶν συνισταμένων</i>
„ 93 ^v — 104 ^r	<i>Γαληνοῦ πρὸς πίσωνα περὶ τῆς θηριακῆς ἀντιδότου</i>
„ 104 ^v — 106 ^v	<i>Γαληνοῦ περὶ θηριακῆς πρὸς παμφιλανόν.</i>
„ 106 ^r — 126 ^v	<i>Γαληνοῦ περὶ ἀντιδότων</i> Des. σὺν ὕδατι ἐπ' ἐνιαυτόν: —

Cod. membr. in fol. saec. XV. una manu scriptus foliorum 126. (Venet. mense Nov. 1868. H. Hinck.)

auctore gravissime erravit, quippe cum in hoc codice non liber *περὶ παθῶν* exhibeatur, sed duo prima capita libri *περὶ ἀμαρτημάτων* eaque foliis 76 et 77 exarata. Ceterum memoratu non indignum videtur eadem haec duo capita fere sine ullo scripturarum discrimine etiam in codice Laurentiano 74, 5 chart. saec. XIV, quem Helmreichius praef. ad Gal. 'De elementis ex Hipp. sententia libri duo' p. IX accuratius descripsit, inveniri.

Utriusque codicis lectiones scripturis Laurentiani 74, 3 tam similes sunt, ut utrumque ex illo descriptum esse vix possit dubitari.

Fragmentum versionis latinae libri *περὶ παθῶν* K. V, 1—46 exstat in codice Dresdensi 92 (D) saec. XV cf. Kuehn. I, CCXIII, cuius iam ab Iw. Muellero *Ὅτι ταῖς τοῦ σώματος κινήσεσιν κτέ.* (Erl. 1880) p. 4 mentio facta est. Versio ex arabico exemplari facta est 'a magistro Ermengando Blazii apud montem Pessulanum XIX. 121' septembris anno διηϞιϞ' cc'; et sententiarum nexum magis indicat quam verba Galeni. Nihilominus tamen nonnullis locis vestigium verae ac genuinae lectionis ex ea cognosci potest.

Quod ad librum de parva pila attinet, in eius textu castigando praeter Laurentianum duos codices adhibui, alterum Marcianum 276, alterum Parisinum, de quibus in editionis meae praefatione p. 1 affatim dictum est. Marcianus, saeculi, ut videtur, quinti decimi, chartaceus est et forma quadrata. Contulit eum in meum usum diligentissime D. Riccoboni, Regii Lycei Marco Polo Professor; Parisinum, qui in Bibliotheca Nationali inter Supplementa graeca numero 35 signatus asservatur, primus invenit contulitque Alfredus Schoene. Quorum Marcianus, ex quo ceteri duo Marciani¹⁾ ab Helmreichio examinati manaverunt, dete-

1) De his Riccoboni haec ad me per literas scripsit: „Eine Collation mit den Codd. 282 et 284 halte ich für ganz über-

rioris notae esse videtur; alter vero optimae, quippe qui tam proxime ad Laurentianum accedat, ut apographum illius eum esse affirmaverim.

Restat igitur, cum ne ex ceteris quidem libris manuscriptis quidquam novi proficiatur, solus codex Laurentianus, de quo nunc pauca adicienda sunt.

Est membranaceus in folio minore scriptus saeculo, ut Bandinio (III, p. 50) videbatur, duodecimo, ut putant Diels¹⁾ et Wachsmuth²⁾, decimi tertii initio. Constat ex foliis 192, quae libros unum et viginti complectuntur, quorum series haec est:

1. fol. 1 sq. *Πρὸς Λύκον περὶ τοῦ ἀφορισμοῦ.*
2. „ 12 „ *Πρὸς τὰ ἀντειρημένα τοῖς Ἱπποκράτους ἀφορισμοῖς ὑπ’ Ἰουλιανοῦ.*
3. „ 22 „ *Τῶν Ἱπποκράτους γλωσσῶν ἐξηγήσεις.*
4. „ 38 „ *Θρασύβουλος ἢ περὶ τῆς ἀρίστης αἰρέσεως.*
5. „ 60 „ *Περὶ τῆς τῶν καθαιρόντων φαρμάκων δυνάμεως.*
6. „ 64 „ *Πρὸς Πατρόφιλον περὶ συστάσεως ἱατρικῆς.*
7. „ 80 „ *Περὶ κνουμένων διαπλάσεως.*
8. „ 91 „ *Εἰ κατὰ φύσιν ἐν ἀρτηρίαις αἷμα περιέχεται.*
9. „ 98 „ *Περὶ ὀσφρῆσεως ὀργάνου.*
10. „ 104 „ *Περὶ ἐπταμηνῶν βρεφῶν.*
11. „ 105 „ *Εἰ ζῶον τὸ κατὰ γαστρός.*
12. „ 110 „ *Θρασύβουλος πότερον ἱατρικῆς ἢ γυμναστικῆς ἐστὶ τὸ ὑγιεινόν.*
13. „ 129 „ *Ὅτι ὁ ἄριστος ἱατρός καὶ φιλόσοφος.*
14. „ 132 „ *Περὶ ἀρίστης διδασκαλίας.*

flüssig, da die beiden letzteren nur Abschriften von Cod. 276 zu sein scheinen.“ — 1) De Galeni historia philosopha p. 5. — 2) Götting. gel. Anz. 1871, 18 p. 700.

15. fol. 134 sq. *Περὶ τοῦ διὰ τῆς μικρᾶς σφαίρας
γυμνασίου.*
 16. „ 136 „ *Ὅτι αἱ ποιότητες ἀσώματοι.*
 17. „ 141 „ *Περὶ τῆς Ἱπποκράτους διαίτης ἐπὶ
τῶν ὀξέων νοσημάτων.*
 18. „ 149 „ *Περὶ διαγνώσεως καὶ θεραπείας τῶν
ἐν τῇ ψυχῇ ἐκάστων ἀμαρτημάτων;
qui liber in codice in tres diversos
libros dividitur.*
 19. „ 159 „ *Περὶ διαγνώσεως — ἰδίων παθῶν.*
 20. „ 171 „ *Περὶ φιλοσοφίας ἱστορίας.*
 21. „ 188 „ *Περὶ τοῦ παρ' Ἱπποκράτη κώματος.*

Codicem propter innumerabilia compendia quibus terminationes verborum totaeque voces non scriptae sed indicatae esse solent, difficillimum esse lectu omnes testantur, qui eum oculis perlustraverunt. Quae res cum saepe maximi momenti sit, si genuinam scripturam elicere volumus, non abs re erit ipsa verba A. Wilmannsii et H. Hinckii exscribere, quorum alter librum *περὶ ἀμαρτημάτων*, alter librum *περὶ παθῶν* cum codice contulit.

Ac primum quidem Wilmannsius haec de natura codicis mecum communicavit: „Die Abkürzungen dieser tachygraphisch und sehr abbreviiert geschriebenen Handschrift sind so zahlreich und stark, dass die grosse Mehrzahl der Declinations- und Conjugationsendungen nicht vorhanden sind, und es deshalb auch bei grosser Aufmerksamkeit leicht möglich ist, eine andere Lesung derselben Zeichen, die bei verschiedener Verbindung der Wörter eintreten kann, zu übersehen.“

Quocum prorsus consentit H. Hinckius, haec dicens: „Sehr häufig sind die Endungen ausgelassen. Auch in Verwendung der gebräuchlichsten Siglen ist der Schreiber nicht consequent. So bezeichnet er durch übergeschriebenes o, welches sonst nur os bedeutet, bald os bald ov. Die prima manus hat oft sich selbst corrigiert. Im Anfang der Schrift (*π. παθῶν*) findet

sich eine manus secunda, welche Abbreviaturen und fehlende Endungen ausgeschrieben, Worte ergänzt, den Text geändert und mehrere Π^{f} (= *γράφεται*) beigefügt hat. Kein Iota subscriptum noch adscriptum.“

Quamquam propter quasdam scripturas, quas cum Aldina communes habet, negari non poterit utrumque ex uno eodemque archetypo fluxisse, tamen Laurentianus tam saepe cum verborum collocatione tum novis ac diversis scripturis ab editione principe discedit, ut facere non possimus, quin Laurentianum ad prorsus aliam familiam pertinere statuamus atque codicem Aldi.

Gravissimum huius nostri iudicii argumentum duo loci praestant, qui cum ab Aldina absint, in uno Laurentiano recte servati sunt. Exhibet enim codex noster V, 47, 8 K. verba in Aldina omissa haec: *οἷς χρώμεθα περιττόν τε καὶ ἄχρηστον*; et in fine libri π. *ἀμαρτημάτων* V, 103, totum versum *μᾶλλον ἐγνωκέναι τὴν ἀλήθειαν ἢ ἄλλον*, quibus insertis lacunosa quae erat in editionibus sententia optime resarcitur.

Quibus argumentis si nondum tibi persuasum est, alterum non minus splendidum atque certissimum testimonium propono, quod habes in libro *περὶ ἀμαρτημάτων* inscripto p. 85 K. in loco illo de horologiis ab I. Marquardt et H. Sauppe edito. Summa enim huius loci obscuritas inde orta est, quod complures versus, quos scriba archetypi primum omiserat tum vero in margine addiderat, a scriptore Aldini codicis in falsum locum inserti sunt. Cognoscitur hoc e Laurentiano, qui eosdem versus iusto veroque loco collocatos habet.

Quibus perspectis ipse tu videas, probandumne sit an improbandum, quod initio praefationis contendimus, omnem emendationem librorum, de quibus quaeritur, in solo Laurentiano positam esse ex eiusque scripturis maximam partem pendere. Cum tamen ne hae quidem semper genuinae sint, sed saepius vestigia

tantum verae lectionis indicent, haud raro coniectura opus est et arte quadam divinandi, id quod Bernh. Donatus Veronensis in praefatione versionis suae libri *περὶ παθῶν* disertis verbis testatur p. 2: 'Nam et codices Graecos usque adeo laceros depravatosque ostendi, ut coniectorem atque hariolum potius quam interpretem postularent.'

Qua in re ne alienis pennis me ornare videar neque mea vindicare, quae ab aliis aut inventa aut excogitata sunt, libenter neque ingrato animo confiteor, haud paucas emendationes aliorum sagacitati ac prudentiae me debere, quorum in numero principem locum Fridericus Berger Professor olim Gothanus obtinet, praeceptor meus primum maxime venerandus, tum vero etiam collega et munere et amicitia praeter alios artissime mecum coniunctus.

Alia mutavi patre optimo et H. Sauppio monentibus, qui de studiis meis Galenianis insigniter meriti sunt. Alia nonnulla ab aliis viris rei peritissimis hic illic conscripta inveni, de quibus in proximo capite, ut par est, paucis enarrandum est.

CAPUT ALTERUM.

Ac primum quidem, postquam ipse ante hos tredecim annos Observationes criticas in librum *περὶ παθῶν καὶ ἀμαρτημάτων* in publicum emisi, istas meas primitias benevolentissime recensuit anonymus quidam in 'Zarncke Ctrbl.' Nr. 51, 1870, p. 1368 sq. Tum vero Fr. Hultschius in 'Annal. Fleckeisenianis' Vol. 101, p. 744 et Vol. 103, p. 35 complures locos, qui in editione mea parum recte tractati erant, aut in melius emendavit aut rectius interpretatus est. Totam denique seriem emendationum in Galeni librum *περὶ παθῶν* nuperime promulgavit C. G. Cobet in 'Mnemosyne' VIII, p. 233—245; quarum quamquam maxima ex parte cum eis, quas ipse decem annis ante illum in disser-

tatione mea protuleram, congruunt, multas non invitus adoptavi inque novam hanc editionem recepi.

Ad recognitionem libri alterius *περὶ ἀμαρτημάτων* praesto erant praeter tres certissimas emendationes Cobeti, editiones duae loci illius qui est de horologiis veterum ab I. Marquardt¹⁾ et H. Sauppio²⁾ institutae, quorum virorum opera ac medella factum est, ut hic locus omnium longe corruptissimus ac vere desperatus nunc ab omni fere parte sanatus et vitiis quibus scatebat innumeris purgatus ac liberatus haberi possit.

Itaque et nos, ubicunque fieri potuit, hanc Sauppianam recensioem secuti sumus. Si tamen nihilominus hic illic ab illa discessimus, scito non temere nos id fecisse sed gravissimis coactos argumentis, quae breviter enarrabimus.

1. In ipso exordio (K. p. 82), ubi de ratione methodoque agitur, qua quis horologium recte atque accurate describat, Galenus tria argumenta affert, quibus comprobari ait problema, de quo quaeritur, rectissime solutum et perfectum esse. Quorum primum est, si lineae unius horologii ita incisae sunt, ut primus solis radius primam, ultimus ultimam tangat. Alterum hoc est, si omnia horologia, in eundem nimirum modum descripta, inter se plane congruunt; tertium, si aqua, cui vasculum impositum est, aequaliter ac congruenter in illud influit.

Haec est Galeni satis clara ac perspicua sententia. Bene igitur se habent verba *ὅταν γὰρ ᾗτε πρώτη (Saup.) γραμμὴ τὴν πρώτην ἀκτῖνα δέχεται τοῦ ἡλίου, κατὰ ταῦτά δὲ καὶ τὴν τελευταίαν ἢ ὑστάτην*. Minime tamen ferri possunt verba quae secuntur *καὶ τοῦτ' ἐπὶ πάντων φαίνεται τῶν καταγεγραμμένων ὁρολογίων τῶν ἡλιακῶν*. Nam haec si genuina essent, argumenta, quae Galenus, ut vidimus, diligentissime distinxit, pes-

1) Galeni locus qui est de horologiis veterum emendatus et explicatus. Goth. 1865. 4. p. 8 sq. — 2) Philolog. XXIII, 3 p. 448—454.

sime inter se commiscerentur et perturbarentur. Neque enim in prima argumentatione, ubi de uno tantum instrumento eiusque solius lineis sermo est, simul etiam ceterorum omnium horologiorum mentio fieri potest. Si igitur loco suo tenenda esse censes, haec verba, ut in sententiam quadrarent, sic corrigenda essent: καὶ τοῦτ' ἐπὶ πασῶν φαίνεται τῶν γραμμῶν τοῦ ἡλιακοῦ ὥρολογίου — quippe cum de lineis unius tantum horologii quaestio sit. Quae mutatio cum nimis audax sit et parum verisimilis, praestat totum locum — id quod saepissime in hoc commentario factum esse postea demonstrabimus — pro glossemate habere, quod librarius quidam verbis alterius argumenti ὅταν ἀλλήλοις τὰ καταγραφέντα πάντα συμφωνῇ in margine adiecit, unde in hunc locum postea illatum est. Firmatur haec mea coniectura eo potissimum, quod mirabilis illa collocatio verborum ὥρολογίων [τῶν] — articulus abest a Laurentiano — ἡλιακῶν a Galeno aliena est, qui tribus locis scripsit p. 82 extr. τὸ ἡλιακὸν ὥρολόγιον; p. 86, 6 et 87, 5 ἐπὶ τῶν ἡλιακῶν ὥρολογίων.

2. Sequentia verba, quae ap. K. leguntur γνώρισμα ἔχομεν ἐναργὲς τοῦτο προβληθέν. εὐρῆσαι δὲ πάλιν δεύτερον ἄλλο Sauppium sagacissime correxit scribens τοῦ τὸ προβληθέν εὐρῆσθαι· ἔσται δὲ π. δ. ἄλλο. At Laurentianus, id quod Sauppium scire non potuit, praestat εὐρῆσαι δὲ πάλιν δεύτερον δ' ἄλλο, unde omissis altera particula δὲ et voce δεύτερον scribendum videtur τοῦ τὸ προβληθέν εὐρῆσθαι· πάλιν δ' ἄλλο κτέ.

3. Paullo infra nescio quo casu apud Sauppium totum enuntiatum καὶ γὰρ τοῦθ' ὁ λόγος εὐρίσκει κριτήριον — ἀληθείας, quod in codice et editionibus legitur, omissum est.

4. P. 83, 1 K. scripsi pro ἐπὶ τὸ αὐτὸ μέρος crasi adhibita ἐπὶ ταῦτό, sicut Sauppium ipse p. 82, 3 κατὰ ταῦτά dedit pro τὰ αὐτά et eadem pagina l. 15 ἐπὶ

ταὐτὸν ὕδωρ. Item paullo infra, l. 7 scripsimus ἐπὶ ταὐτὸ μέρος.

5. P. 83, 10 ὅταν δὲ καὶ ταύτης εὗρης — ἀφιν-
μένον τὸ ὕδωρ] In his Saup. genetivum ταύτης haud
male correxit in dativum ταύτη. Sed quoniam ante-
cedunt κατὰ τὴν πέμπτην et secuntur κατὰ τὴν ἑκτην
τε καὶ κατὰ τὰς ἐφεξῆς, hoc quoque loco malim scri-
bere κατὰ ταύτην, quae praepositio post καὶ facillime
excidere potuit.

6. Ibidem v. 12 ap. K. leguntur εἰ παντελῶς γνώση
παισθήσῃ; Laurent. praebet: εἰ μὴ παντελῶς, unde
Saup. ὁμοία παντελῶς γνώσῃ. Parum recte. Nam si
ad morem Galeni notissimum respicias, ex quo in ho-
mines insipientes invehi solet, hoc quoque loco eum
scripsisse verisimile est: εἰ μὴ παντελῶς ἄνους εἶ,
παισθήσῃ. cf. I, p. 18, 2 ἐξ ἀπάντων τῶν εἰρημένων
τοῖς γε μὴ παντάπασιν ἀνοήτοις ἐναργῶς φαίνεται;
I, 92, 5 τάχ' ἂν γνολήτε, εἰ σωφρονήσετε; V, 188, 1
ὅτι δ' ἦτοι παντάπασιν αὐτοὶ τυφλώττοντες ἢ τυφλοῖς
διαλεγόμενοι — ἐγραψαν; V, 192, 15 ὥστ' εἰ καὶ τυφλὸς
εἴη τις, οὐκ ἂν λάθοιεν. V, 66 οἱ παντάπασιν ἀμαθεῖς
et nostro loco p. 86, 13 ὃ οὗτος — ἀμαθὴς ὅστις ὢν.

7. Pag. 84, 9 offendo in verbi καταγράφομαι ge-
nere medio pro activo usurpato. Cf. si vis p. 81, 15
διὰ τῶν ὀργάνων αὐτὸ δεῖ καταγράψαι ζητῆσαι; p.
88, 9 ὁ κακῶς καταγράψας ὥρολόγιον. Laur. termina-
tionem verbi, ut solet, non plenam servavit sed litera
μ superscripta significatam. Itaque mutatione, quae
fere nulla est, facta dedimus καταγράφομέν σοι = 80,
14 καθ' ὃν ἐμάθομεν τρόπον; 81, 1 γνόντων ἡμῶν;
81, 12 ἐργασώμεθα; 82, 5 γνώρισμα ἔχομεν, saepius.

8. Paullo difficilior iudicatu est de verbis subse-
quentibus (l. 10) εἴτ' εἰς δώδεκα τὴν — ἡμέραν διαι-
ρεῖν ἐθελήσεις εἴτ' εἰς ἄλλον τινὰ τὸν ἐφεξῆς ἀριθμόν.
Quaeritur de dividendis singulis diebus in quemlibet
numerus horarum.

Dies dividitur, ut antea dixit Galenus, aut in

GALEN. SCRIPT. MIN.

b

duodecim horas vel partes aut in quattuor et viginti. Quinam igitur numerus ille sit, qui verbis εἴτ' ἄλλον τινὰ τὸν ἐφεξῆς ἀριθμὸν significatur, non liquet. Saupp.ius correxit εἴτ' ἄλλον τινὰ τῶν ἐφεξῆς ἀριθμῶν. At quinam sunt insequentes numeri? Nam inter duodecimum et vicesimum quartum nullum video, qui ad rem pertineat. Ceterum δώδεκα omnino a Laurentiano abest, unde colligendum aut δώδεκα illud ineptum esse aut si defendendum esse putes, verba τῶν ἐφεξῆς tamquam glossema, id quod nos fecimus, delenda esse, ita ut sententia efficiatur: εἴτε εἰς δώδεκα — εἴτε εἰς ἄλλον τινὰ ἀριθμὸν' velut δύο vel τέτταρες vel ἕξ.

9. Proximo versu habet Kuehn.ius vulgatam ὁ προῦβαλες, quam Marq. Saupp. mutaverunt in προῦβαλον. Sed rectius secundam personam retinebimus, propter ea quae antecedunt κελεύεις et ἐθέλῃσεις, quocum optime congruit Laurentiani scriptura προῦβαλ' i. e. προῦβάλου.

10. Tum in omnibus editionibus legitur καὶ τοῦ πάντοτε ἀλλήλοις ὁμολογεῖν. Sed parum recte. Neque enim quaeritur, num ubique vel omnibus locis horologia inter se paria atque aequalia sint, sed id agitur, num horologia ad unum omnia inter se consentiant, ut est in verbis p. 82 supra exscriptis ὅταν ἀλλήλοις τὰ καταγραφέντα πάντα συμφωνῇ. Scribendum igitur est pro πάντοτε: πάντα, quocum codicis scriptura quam proxime conspirat, quae est παν' non παν'.

11. Paucis post habes verba πρὸς τε τοῦ τὰς τελευταίας — γραμμὰς ὁρίζειν τὰ πέρατα τῆς ἡμέρας. Rectissime Saupp.ius ante articulum τοῦ praepositionem ἐκ inseruit, ut paullo ante erat καὶ τοῦ — ὁμολογεῖν. Sed habeo, cur πρὸς τε illud Galenianum esse negem. Nusquam enim apud Nostrum legi πρὸς τε, saepius ἐτι τε, saepissime πρὸς τε τούτοις. Dativus τούτοις ante τοῦ τὰς facillime perire poterat. Scripsimus igitur πρὸς τε τούτοις ἐκ τοῦ — ὁρίζειν.

12. At haec leviora sunt. Venio ad locum sane

difficillimum atque impeditissimum pag. 85, ubi de clepsydra describenda agitur, cui non nisi ope Laurentiani, qui verba compluria in editionibus falso loco inserta unus vero iustoque loco servata exhibet, medela afferri potest. Verba a Sauppio emendata haec sunt: ἐν τῷ μέσῳ δ' ἀμφοῖν ἐστίν, ἥ τὰς ἰσημερινὰς μετροῖ ἡμέρας. τὸ δὲ μεταξὺ τῶν τμημάτων ἐπὶ τοῦ χεῖλους τοῦ τῆς κλεψύδρας δηλοῖ σοι τὰς ἰσημερινὰς [τέτταρας K] ἡμέρας. Summam in his offensionem praebent verba ἥ τὰς ἰσημερινὰς μετροῖ (scil. ἡ κλεψύδρα) ἡμέρας. Nam quomodo illud ἥ explicandum sit non video. Neque enim referendum est ad vocem γραμμῆν, sed quia μέρη vel incisiones huic lineae inscriptae divisionem dierum efficiunt, ad haec ipsa μέρη. Sed ut clarius dicam, rem totam exponam.

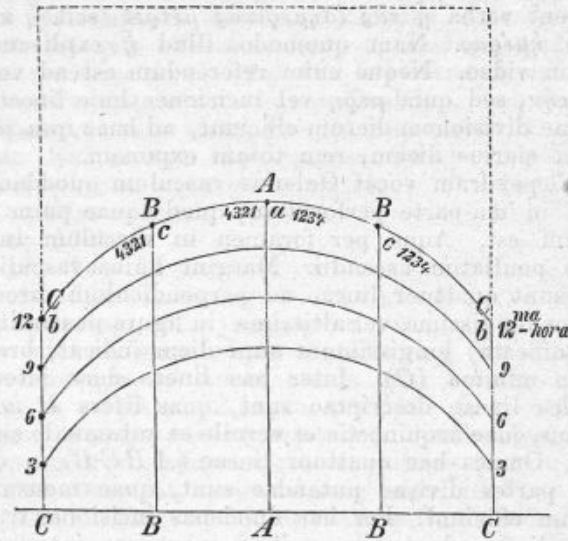
Clepsydrum vocat Galenus vasculum quoddam vitreum in ima parte perforatum, quod aquae purae impositum est. Aqua per foramen in vasculum influit ibique paullatim ascendit. Margini huius vasculi incisae sunt quattuor lineae ad perpendicularum directae, quarum longissima vel altissima (in figura nostra litera *A* significata) longissimum anni diem indicat, brevissimum minima (*C*). Inter has lineas duae inter se aequales lineae descriptae sunt, quas litera *B* nominavimus, quae aequinoctia et vernile et autumnale significant. Omnes hae quattuor lineae (*ABCB*) in duodenas partes divisae putandae sunt, quae mensuram horarum efficiunt. Per has duodenas incisiones transversae lineae ducuntur, quibus mensurae interiacentium dierum indicantur, et ita quidem, ut summa vel duodecima linea duodecimam omnium per totum annum dierum horam notet, infima vel prima primam. Caesuram vero, quam summa linea in ea, quam litera *A* notavimus, efficit, nomino '*a*' alteram in linea *B* : '*c*' tertiam in brevissima linea *C* : '*b*'.

Iam videbis, opinor, quam vere Galenus dixerit, summam lineam *bcacb* ibi (i. e. καθ' ὃ μέρος) sum-

b*

mam habere altitudinem, ubi clepsydra longissimum diem indicaret (id est in caesura 'a'); minimam, ubi brevissimum (in puncto 'b').

Si igitur Galenus pergit 'ἐν τῷ μέσῳ δὲ ἀμφοῖν', patet hoc ἀμφοῖν non nisi ad μέσην 'a' et 'b' referri posse, inter quae ab utraque parte singulae incisiones iacent, quas litera 'c' notavimus. Haec μέση ea sunt, quibus clepsydra dies aequinoctiales emetiri dicitur.

Quid igitur illud η ? Si recta sunt, quae disputavi, aut pro η scribendum est: οἷς aut quod mihi videtur: ἐν τῷ μέσῳ δ' ἀμφοῖν ἐστὶ τὰ τὰς ἰσημερι-
νὰς μετροῦνθ' ἡμέρας, quae mutatio eo probabilior est, quo propius ad scripturam Laurentiani accedit, quae est 'ἐν τῷ μέσῳ δ' ἀμφοῖν ἐστὶν ἡ τὰς ἰσημερι-
νὰς μετροῦνθ'. Accedit quod, si Sauppium sequi mal-
les μετρεῖ ἡμέρας scribentem, hiatus efficeretur, quem,

ut postea demonstrabimus, Galenus quam diligentissime evitare studuit.

13. Quattuor caesuris illis (*acbc*) quattuor dies constituuntur, quos vocant solstitium aestivum (*a*) aequinoctium autumnale (*c*) solstitium brumale (*b*) aequinoctium vernile (*c*). Quae si reputaveris, ipse cognosces, verba quae secuntur τὸ δὲ μεταξὺ τῶν τμημάτων ἐπὶ τοῦ χ. τ. κλ. δηλοῖ σοι τὰς εἰρημένους [τέτταρας] — τέτταρας, quod est in *L* et editionibus, apud Sauppium deest — ἡμέρας locum omnino habere non posse, quippe quibus idem rursus repeteretur, quod modo demonstratum erat. Sed ipsa per se inepta sunt atque absurda. Neque enim spatium inter τμήματα illa interiacens quattuor illos dies significat, sed τμήματα ipsa. Haud dubie et haec verba, id quod saepius in hoc commentario deprehendimus saepiusque deprehendimus, glossatori tribuenda sunt, qui, ut nexum sententiarum significaret, contextus verba paullo immutata in margine adscripsit. Expunctis his haud male Galenus pergere poterat ἀφ' ὧν τμημάτων ὁρμηθεὶς ἐφεξῆς τῷ σημαίνοντι τὴν μεγίστην εὐρήσεις δηλοῦσθαι, ἄχρ' ὅσον μέρους — τὸ ὕδωρ ἀναβήσεται τῆς δωδεκάτης ὥρας συμπληρουμένης, in quibus id tantum monendum est, quod Sauppium infinitivum δηλοῦσθαι restituit pro vulgari participio. — cf. paullo post εὐρήσεις μετροῦσαν — Laurent.: δηλοῦν (δηλονότι *K*), unde nos δηλούμενον dedimus.

14. Si tamen diligentius ad hunc locum animum adverteris, cognosces, his verbis, quibus de emetienda hora decima agitur, duo inter se artissime cohaerentia enuntiata seiungi ac discerni, in quibus de diebus inveniendis, non de horis sermo est. Secuntur enim, si Sauppium recensionem textus sequimur, verba τὸ δὲ μετ' ἐκεῖνο καὶ πάλιν τρίτον τὰς — ἡμέρας σοι δηλώσει et ἐπεξιών δὲ πάσας τοῦ ἐνιαυτοῦ τὰς ἡμέρας εὐρήσεις μετροῦσαν τὴν μίαν ἐκείνην — γραμμὴν, post quae iterum de hora undecima invenienda verba fiunt

ceterisque aliis usque ad primam. Considerantes igitur, quam perturbata atque inter se permixta omnia in hoc loco sint, non contra leges criticas agere nobis videmur, si totum locum ἀφ' ὧν τμημάτων — συμπληρομένης transponendum esse iudicamus. Coniunguntur hoc modo artiore vinculo, quae sententiarum nexu inter se coniuncta sunt quaeque malo casu vel incuria librorum pessime discerpta erant.

15. Quo facto restat, ut paucis argumenta proferam, quibus adductus in verbis supra citatis τὸ δὲ μετ' ἐκεῖνο καὶ πάλιν τρίτον κτέ. a Sauppilii egregia coniectura discesserim.

Introducitur vir clarissimus in eis emendandis praeter expectationem quattuor τροπὰς in textum, quarum in editionibus ne vestigia quidem latent, et gravissimis exemplis evincere ac demonstrare studet scriptores quosdam ad significandos non modo solstitiales sed etiam aequinoctiales dies hac voce usos esse. Audio. At vereor, ut haec, quae de aliis scriptoribus docuit, in Galenum cadant, quippe cui, id quod ex loco VI, p. 405 luce clarius elucet, non nisi duae τροπαί, θεριναί et χειμεριναί, notae fuerint. Itaque nos aliam viam invenire conati sumus, qua loco vere desperato facilius et, ut speramus, certius succurratur. Apud Kuehnium verba, de quibus quaeritur, sic leguntur: τὰ δὲ μετ' ἐκεῖνα πάλιν τρίτα ἀπὸ τῆς δωδεκάτης τροπῆς [in codice secuntur:¹⁾ ἡμέραν σοι δηλώσει· τὸ δ' ἐφεξῆς τὴν τετάρτην. ἐπεξιών τὴν κατὰ τὴν αὐτὴν τροπὴν (L: τροπῶν i. e. τρόπων) πάσας τοῦ ἐνιαυτοῦ τὰς ἡμέρας] εὐρήσεις μετροῦσαν τὴν μίαν ἐκείνην — γραμμὴν (A).

Sauppilius correxit τὸ δὲ μετ' ἐκεῖνο [καὶ] πάλιν τρίτον [τὰς ἐπὶ τῆς δευτέρας καὶ τρίτης] τροπῆς ἡμέρας σοι δηλώσει, τὸ δ' ἐφεξῆς [τὰς κατὰ] τὴν

1) Ap. K. haec verba paullo supra v. 5—7 exstant: σοι δηλώσει· τὸ δ' ἐφεξῆς τὴν τετάρτην ἐπεξιών κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον πάσας τὰς ἐνιαυτοῦ μετρήσεις.

τετάρτην [τροπήν]. ἐπεξιών δὲ πάσας τοῦ ἐνιαυτοῦ τὰς ἡμ. εὐρήσεις μετροῦσαν κτέ.

In his pluralis numerus (τὰ ἐκεῖνα — τρίτα) in singularem mutatus est; quamquam pluralis rectissime se habet, quia hoc ipso numero omnia quatuor τμήματα notantur. Ceterum haec verba τὰ δὲ μετ' ἐκεῖνα καὶ — τρίτα non pertinent ad τμήματα ipsa, sed, ni fallor, ad eas incisiones, quae inter quaternas lineas directas in medio iacent quasque nos (in fig.) numeris 1 2 3 4 notavimus. Indicat enim ea, quae longissimae lineae A (ab utraque parte) proxima est, primum diem, qui longissimum sequitur, altera secundum, tertia tertium. Hanc sententiam facillimo negotio efficies, si praepositione ἀπὸ (cum L et Sauppio) mutata in ἐπὶ et 'τροπῆς' correcto in γραμμῆς — nam de linea quaestio est, non de 'τροπῇ' — scripseris: τὰ δὲ μετ' ἐκεῖνα καὶ πάλιν τρίτα τὰ πρὸ τῆς δωδεκάτης γραμμῆς [τὴν δευτέραν καὶ τρίτην] ἡμέραν (L) σοι δηλώσει, quibus mirum quantum sequentia sese applicant: τὸ δ' ἐφεξῆς — nempe quartum post longissimum τμήμα — τὴν τετάρτην (scil. ἡμέραν). ἐπεξιών τε κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον πάσας τὰς τοῦ ἐνιαυτοῦ ἡμέρας εὐρήσεις μετροῦσαν τὴν μίαν ἐκείνην ἐν τῇ κλεψύδρᾳ γραμμῇ, ἣν ὑψηλοτάτην ἔφην εἶναι. Habes sententiam, qua clarior vix ulla excogitari potest.

Sunt haec, quibus mea editio a Saupprii recensione discedit, atque confido totum locum his meis mutationibus ita me restituisse, ut sententiarum nexus clarior evadat et sine labore intellegi queat.

Et haec de libro περὶ παθῶν καὶ ἀμαρτημάτων sufficiant.

Transeundum est ad alterum libellum, qui est De optimo genere dicendi.

Primus qui huic commentariolo emendando operam navavit, multaque in eo vere in melius correxit, est Lud. Kayserus, professor Heidelbergensis, qui hunc

libellum libro suo — Flavii Philostrati Vitae sophistarum. Rec. Lud. Kayserus. Accedit libellus Galeni *περὶ ἀρίστης διδασκαλίας* ex cod. Florentino emendatus Heidelb. 1838 — adiecit.

Codex Flor. noster Laurentianus est, cuius ope compluria menda feliciter sublata sunt. Sed permulta reliquit editor, quibus medicina adhibenda erat. Post eum Iulius Caesar in Indice lectionum Marburgensi 1871 nonnullas coniecturas in hunc libellum protulit, quas Hermannus Sauppius in censura huius program-matis (Ind. philol. III, 8, 402) examinavit suisque quam plurimum auxit. Nonnullas praeterea emendationes, ut Iw. Mueller mecum communicavit, promulgavit Marres in libro suo De Favorino conscripto (Trai. ad Rh. 1853) quem ipse, quod summo opere doleo, inspi-cere non poteram.

Pauculas coniecturas dedit Volckmann Observa-tiones miscellaneae (Iauer 1872) p. 6 sub VII. Denique ipse, quae de mala et desperata condicione huius libelli Galeniani sentirem, protuli in Annal. Fleckeis. 107 p. 389 sq., quibus tamquam specimen futurae edi-tionis totum contextum ab interpolationibus pluribus, quibus turbatus mihi videbatur, purgatum addidi, qua in re nova atque accurata collatione Cod. Laurentiani ab H. Kruse instituta quam maxime adiutus sum. Recensuit hanc meam editionem benevolentissime Eber-hard in Annal. Bursian. 1875 p. 1309.

Quod denique ad quartum libellum attinet, qui *περὶ τοῦ διὰ τῆς σμικρᾶς σφαίρας γυμνασίου* inscri-bitur, brevissime monendum est, hunc librum recen-tissima aetate bis editum esse, primum a G. Helm-reich in programme Gymnasii apud St. Annam Augs-burgensis 1878, qui codices adhibuit Laurentianum nostrum 74, 3; quattuor Marcianos 276. 282. 284 et append. class. V, 4; latinum Vaticanum 1098; tum a me ipso in programme Scholae nostrae Cathredalis sub titulo *Γαληνοῦ περὶ τοῦ δ. τ. μ. σφ. γυμνασίου*.

Ad fidem Laur. et Marciani (276) emendavit Io. Marquardt. Accedit de sphaeromachiis veterum disputatio. Gustavo. 1879. Recensionem huius libelli invenies in Ind. phil. X, p. 24sq., a manu Helmreichii conscriptam. Nova editio, quam hoc volumine paravimus, paucissimis tantum locis a priore discrepat, quippe cum novi quidquam vix invenerim.

In eis quae praecedunt, de quattuor illis libris verba fecimus, quorum emendatio maximam partem ex codice Laurentiano pendet. Quibus si quintum Protrepticum adiecimus, cuius nullus¹⁾ adhuc investigari potuit liber manuscriptus, monitum te voluerim, non sine quadam religione ad hanc rem difficillimam ac subtilissimam pertractandam me aggressum esse. At liber tam suavis est et lectu per dignus, ut non invitus Iw. Muellero bene monenti morem gesserim, praesertim cum ipse nonnulla haberem, quibus me ad emendandum commentarium aliquid allaturum esse sperare liceret. Editiones in hac re praeter veteres illas quattuor maiores duae mihi praesto erant Koehleri et Willeti. Tertiam, cuius in Historia literaria K. I. p. CCXLIV mentio fit 'Exhortatio ad disc. bon. artes stud. Io. Posselii Rostoch. 1591', hodie

1) Neque enim Pertschius Gothanus, quamvis summa opera inquirens, ullum investigare potuit, neque Iw. Mueller, qui binis ad me missis literis, haec mecum communicavit. Primum Nov. 1874: 'Ich liess in England durch Dr. Greenhill nachforschen; in Paris habe ich selbst geforscht; in Italien suchten die Herren Dr. Dütschke und Dr. Karrer; letzterer in Turin, Mailand, Modena, Cesena, Ravenna, Rom, Neapel, Monte Cassino nach dem griechischen Text, wie nach älteren Uebersetzungen, aber ohne Erfolg.' Et postea Iun. 1876: 'Meine Nachforschungen nach Handschr. zum Protr. in verschiedenen Bibliotheken Europas waren bisher vergeblich; die Hoffnung in einem der vielen Klöster des Berges Athos eine Galenhandschrift ausfindig zu machen ist verschwunden, seitdem zwei Griechen, die hier (Erlangen) meine Schüler waren, Dr. Pappadakis und Dr. Konstantinides nacheinander die Klöster besucht und nichts gefunden haben.'

neque Rostochii neque Suerini exstare maximo cum dolore expertum habeo.

Koehlerii exemplar hunc titulum fert:

Γαληνοῦ προτρεπτικὸς ἐπὶ τέχνας. Primum graece separatim edidit, editiones principes inter se contulit, locos quam plurimos emendavit explicavit illustravit, Iani Cornarii — correctiones adiecit Io. Georg. Guilh. Koehler. Lips. 1778.

In recensendo verborum contextu, quem ut ipse ait in Dedicatione p. 1 scholarum potissimum usui praeparavit, ita versatus est editor, ut Charterium praeter ceteris sequeretur, coniecturas vero, licet veritati simillimae viderentur, quam rarissime reciperet. Propter adnotationes, quas editioni suae Koehlerus adpersit, a Wyttenbachio (Bibl. Crit. II, p. 98) perstringitur, quippe qui magnifice in titulo locutus in notis pleraque falsa et absurda scripsisset. Vide Willet praef. X.

Altera editio prodiit Lugd. Batav. 1812 sub hoc titulo *Γαληνοῦ προτρεπτικὸς ἐπὶ τὰς τέχνας*. Cum sua annotatione et versione D. Erasmi edidit Abrah. Willet. Quae quamquam ob emendationes quasdam egregias Iamotii et Wyttenbachii, quas aut in ipsum textum recepit aut sub calce addidit editor, paullo plus laudis quam Koehlerii merere videtur, tamen permulta in ea intacta manserunt, quae emendari facile et poterant et debebant. Quanti aestimanda sit, intelleges cum ex adnotatione nostra critica, in qua Willeti rarissime tantum mentio fit, tum ex subtilissima censura, quam in Museo Critico or Cambridge Classical Researches II 318 sq. invenies, cuique et ipse pauculas emendationes debeo. Maiorem usum praebuerunt coniecturae M. Hauptii in Herme IV, 27 et Cobeti in Mnemosyne IV, 2, p. 134; IV, 3, p. 352; X, 2, p. 179, quas suo quamque loco in adnotatione nostra commemoravimus.

Equidem num quid ad emendandum librum profecerim, ipsa textus recensio demonstrabit.

CAPUT TERTIUM.

Quoniam in priore capite exposuimus, quibus subsidiis criticis instructi ad rem tractandam accesserimus, nunc pauca dicenda sunt de ratione ac via, qua ipsi in emendandis libris Galeni usi sumus. Fundamentum recensionis nostrae positum est, ut supra diximus, in Laurentiano codice 74, 3, cuius scripturas vel earum vestigia, ubicumque fieri potuit, secuti sumus. Adnotationem criticam, ne longius quam licebat extendere-mus, ita instituimus, ut Kuehnianam editionem pro fundamento haberemus, quam qui nostram recensione-m examinare volet comparare et adhibere debebit. Itaque vulgatam rarissime et non nisi ubi opus videbatur notavi; varias lectiones Laurentiani doctorum-que hominum coniecturas, si tanti videbantur, semper addidi. Verba, quae Galeno abiudicanda esse censi, uncis inclusi, et minoribus typis exprimenda curavi, quo clarius oculis occurrerent. Quod ad orthographiam attinet, monendum est, in hac quoque re prae ceteris ad auctoritatem codicis me respexisse. Et hac quidem ex causa ubique scripsimus *γινώσκειν* et *γίνεσθαι* pro *γινώσκειν* et *γίνεσθαι*, quae Muellero maluisse videtur. Sed longe plurimis locis Laurentia-nus antiquiorem scripturam praebet. Sic etiam semper *ττ* scripsimus, ubi vulgata *σσ* praestat. Vocem *ζῶον* Muellero monente ubique iota subscripto addito dedi, quamquam in Laurentiano nullum iota subscr. invenitur. Formas optativi aor. I. act. in *αις* et *αι* exeuntes ubique Laurentiani vestigia sequens mutavi in *ειας* et *ειεν*, hoc imprimis ante vocalem, ne hiatus efficiatur. Omnino diligentissime id observavi, ne quid in textum inducerem, quod Galeni usui dicendi repugnaret, neve in eo relinquerem, quae a sermone Galenico abhorrerent. Habet enim Noster, quamquam in universum veteres Atticos imitari solet, quae ab Atticorum more dicendi longe recedant. Quorum in numerum

refero, quod negationes μή et οὐ, μηδείς et οὐδείς similia mirum in modum confunduntur; impersonalia χροή et δεῖ tam saepe omissa videbis, ut dubitari possit, utrum culpa et negligentia librarii id factum sit an consilio ipsius editoris. Futurum tempus cum ἄν particula coniunctum, ut demonstrabimus, apud Nostrum nil insoliti habet.

Sed haec hactenus. Nam res est perdifficilis et hodie nondum ea, de qua bene disceptetur. Nonnulla, de quibus certius iudicari potest, postea suo quidque loco accuratius enarrabimus.

CAPUT QUARTUM.

Veniamus nunc ad illustranda genera vitiorum, quibus scripta Galeni sive culpa librariorum parum diligentium sive incititia atque ignorantia foedata esse et aliorum virorum doctissimorum opera et mea ipsius experientia edoctus sum. Ut supra ostendimus, omnes editiones operum Galeni, quae ante nostram aetatem prodierunt, originem duxerunt ex editione Aldina princeps. Quae cum ipsa ex codice deterrimo vitiisque omnis generis maculato proficisceretur, propter nimiam editorum proximorum negligentiam et singularem incuriam fieri non potuit, quin eadem menda, quibus codex ille laborabat, per totam seriem editionum ad nostra tempora transferrentur. Saepe tam aperta sunt, ut primo obtutu et quasi inter legendum corrigantur. Quorum in numero ea habenda sunt, quae permutatione aut confusione literarum quarundam orta sunt. De his longum est fusius exponere; digesta ea invenies et subtilissime collata ab Iw. Muellero in praef. ad Gal. librum 'De placitis Hipp. et Plat.' — Ad graviora igitur transeundum est, quae, nisi attentissimo animo sententiarum nexum examinaveris et perspexeris, vix umquam investigabis.

Quattuor sunt gradus corruptelarum, quae plus minusve incuriae librarii tribui possunt.

I. Omittuntur aut adduntur:

- a) singulae vel plures syllabae;
- b) singula vel plura vocabula;
- c) toti versus.

II. Duae voces errore librarii aut in unam perperam contrahuntur, aut unum idemque vocabulum in duo distrahitur.

III. Duo vocabula sedes suas alterum cum altero permutaverunt, aut terminationes eorum inter se confusae sunt.

IV. Vocabulum olim, quia omissum erat, margini adscriptum, hinc postea in falsum locum textus irrepsit, ubi saepe scriptoris vocem de loco movebat.

Ia. Primae classis exempla — nam omnes locos enumerare longum est — haec sunt:

1. V, 21, 15 εἰς ὑστέραν pro ὑστεραίαν cf. Cob. Mnem. VIII, 240. Ibid. p. 28, 6 ἀλογίαν τινὰ ἔχει pro ἀναλογίαν. — V, 903, 4 in editione nostra priore p. 5, 6 intactam reliquimus vocem βάσεως. Sed sententia postulat, ut scribatur βαδίσεως velut III, 189 δηλον, ὥς οἱ πλατεῖς καὶ προμήκεις πόδες ἐπιτήδειοι καὶ διὰ τοῦτ' ἀνθρώποις ἐγένοντο πλέον ἢ κατὰ τὰ τετράποδα ζῶα βαδίσεως ἐδραίας δεομένοις. I, 21, 4 recte Kuehnus et Willet. ἐπικοινωνεῖ; in vetustioribus exemplaribus scriptum erat ἐπικοινεῖ. V, 99, 3 ἀπιστούντων] Laur. ἀφιστούντων, unde restituendum ἀμφισβητούντων. I, 31, 2 περιορωγμένοι] Cob. Mnem. X, 178 recte περιορωγμένοι. Item V, 32, 3 διητῆσ[θ]αι correximus in δεδιήτῃσαι coll. XIX, 5 πρὸς τῷ μὴ δεδιητῆσθαι. Denique V, 44, 14 ἱκανὸν τοῦτο λυπῆσαι μεμνημένον] Post λυπῆσαι insere με.

Ib. Ad alterum genus haec spectant:

Saepissime exciderunt parvulae voces, veluti ἄν

vel praepositiones ἐν ἐπὶ διὰ ὑπὸ κατὰ; vel coniunctio ὥς vel negationes οὐ et μή.

Particulam ἄν inseruimus I, 17, 2 καὶ μὴν οὐκ <ἄν> ἀστόχως τις ἐπιφωνήσῃ; ibid. 27, 9 ἴσως δ' <ἄν> ἀμφισβητήσῃαν. V, 6, 18 ἡξίου <ἄν> = L et Cobet. Ibid. 31, 11 ὅ τι <ἄν> ἀμάρτωμεν coll. p. 9, v. 8 et 15. p. 32, 6 ὅ του γὰρ <ἄν> τις cum L. p. 39, 4 ἐξ ὧν οὖν <ἄν> θεῶνται. p. 40, 1 <ἄν> ἄμεμπτον εἶη. p. 73, 4 ἀσφαλὲς μὲν <ἄν> αὐτοῖς εἶη. p. 90, 11 εἰ ἥσκησαν — ἐργῶ μαρτυρεῖν (L) ἡδύναντ' ἄν. p. 93, 6 κάλλιστ' <ἄν> κριθῆναι.

Praepositionem ἐν addidi V, 9, 8 ὅ τι ἄν <ἐν> σοὶ βλέπῃ. ἐπὶ: V, 43, 16 ἡ <ἐπὶ> χρημάτων, unde in verum inferiore male invasit. διὰ: p. 10, 7 ἡ καὶ <δι> ἄλλην τιν' ἴσως αἰτίαν; p. 14, 12 σχεδὸν <δι> ὅλου τοῦ βίου cum Cobetio VIII, 238 = p. 35, 5. p. 71, 10 <δι> ἀμαθῇ — τόλμαν ex Laur.; I, p. 30, 3 καὶ <δι> τὸ μὴ δύνασθαι μέλλειν. ὑπό: V, 44, 3 <ὑπό> τοῦ συνεδρίου; κατὰ: V, 83, 10 καὶ <κατὰ> ταύτην. ὥς excidit V, 65, 8 <ὥς> ὅσα περ ἄν ἀκούσῃ, — δύνασθαι λέγειν; p. 74, 2 ἐνίων, <ὥς> ἐνίοτε — ἀγνοοῦσι; p. 83, 1 ἐπὶ ταὐτὸ μέρος ἀφιγμένον <ὥς> κατὰ τὴν πρ. ὥραν (Sauppe); I, 12, 10 <ὥς> πρὸς οἰκεῖον παράδειγμα τὸν ξῆλον ἡμῖν γίνεσθαι.

Saepe desiderabis negationes οὐ et μή. Sic V, 68, 6 βασιάνους <οὐ> σμικράς; 96, 5 ὁτιοῦν <οὐ> πιστεύοντας; 74, 8 εἴτ' <οὐκ> ἐσχάτης καταγνώσεως ἄξιοί εἰσι, ubi Laur. firmatur. μή inserendum videbatur V, 19, 10 ἐνεκα τοῦ <μή> διαφθαρεῖν, ubi a Kuehnio primo insertum est. V, 68, 8 τῶν <μή> δυναμένων; p. 94, 12 ἀπὸ τῶν <μή> ἐναργῶς φαινομένων et p. 75, 3 ἀκριβοῦς ἐπισκέψεως <μή> γιγνομένης ex Laur.

Quibus in locis vix ulla dubitatio de inserenda negatione erat. Sed aliter forsitan res sese habeat eis locis, ubi pro οὐ μόνον οὐ, ἀλλὰ καὶ scriptum exstat οὐ μόνον, ἀλλὰ καί. Diu haesitavi, utrum tale quid scriptori

proprium adiudicem an librario crimini vertam. Sed ipse videas: I, 3, 10 οὐ μόνον ἐν εἶδει γυναικὸς ἡρκεσθησαν (scil. οἱ τὴν Τύχην πλάττοντες) ἀλλὰ καὶ πηδάλιον ἔδοσαν — αὐτῇ ubi sententia requirit οὐ μόνον οὐκ ἡρκ. Ibid. I, 31 ὥς μὴ μόνον ὠφελεῖσθαι τι, — ἀλλὰ καὶ πολλοὺς αὐτῶν — οἱ γυμνασταὶ — εἰς τοῦναντίον ἤγαγον, ubi μὴ μόνον οὐκ ὠφελ. exspectabis. Denique V, 51, 2 εἰ δ' (lege σοὶ δ') οὐ μόνον ἀρκεῖ τιμᾶσθαι, ἀλλὰ καὶ πάντας ἐθέλεις — ἐπαινεῖν σε. Immo vero οὐ μόνον οὐκ ἀρκεῖ scribendum erat, sicut p. 8, 17 οὐ μόνον οὐκ ἀληθεύει, ἀλλὰ καὶ κακίαν ὄλην — ἔχει, ubi οὐκ in Laur. omisum est.

Quamquam igitur Koehlerus et Willetus hanc negationis ellipsin vel detractationem ex Atticorum more explicant, — nullis nimirum ex illis argumentis exemplisque allatis —, equidem librarium negligentiae accusare malui quam scriptori aliquid tribuere, a quo fortasse alienissimus fuit, ob eamque rem ubique negationem uncis inclusam addidi.

Idem fecimus in pertractandis eis locis, quibus verba impersonalia *χορή* et *δεῖ* per ellipsin quandam omissa inveniuntur, id quod apud Lucianum saepius factum esse docet Ad. du Mesnil in progr. suo 'Grammatica, quam Lucianus in scriptis suis secutus est, ratio cum antiquorum Atticorum ratione comparatur.' Stolp. 1867, p. 56 med. Hoc factum est:

1. Post adjunct. verbale: V, 24, 14 ὅτι παρακλητέον ἐστὶ — εἰδ' ἔτι (L) καθ' ἐκάστην ἡμέραν τε καὶ ὥραν ἔχειν ἐν προχείρῳ. Item 26, 2 ἐπιτρεπτέον τε — ἀκουστέον | — καὶ χάριν — τοῖς ἐπιπλήττουσιν ἔχειν, ubi Sauppius inseruit pro ἔχειν quod a Laur. abest, <ίστέον>. Deinde p. 30, 7 πρῶτον μὲν, ὥς ἐτέροις* ἐστὶ — ἐπιτρεπτέον· εἰδ' ὅτι μὴ τοὺς τυχόντας τούτους (lege ἐπόπτας) ἐπιστατεῖν, quod nos ob intransitivam notionem verbi ἐπιστατεῖν correximus in ἐπιστατέον (ἐφίστημι!) cf. Ann. Fleck. 123, p. 567. Ibid. p. 30, 12 in verbis h. d. interpolatis εἴτα (lege

τοῦτο) καθ' ἐκάστην ἡμέραν σαντὸν ἀναμιμνήσκειν, ubi L exhibet αὐτὸν ἀνεμίμνησκεν i. e. αὐτὸν (= ἐμαυτὸν) ἀνεμίμνησκον!

2. Post ἀρκεῖ. V, 31, 2 οὐ γὰρ ἀρκεῖ μόνον ἀοργησίαν ἄγειν, ἀλλὰ καὶ — φθόρον <χρῆ> καθάρευν coll. περὶ τάξεων ed. Mueller p. 7, 13 οὐκ ἀρκεῖ δ' οὐδὲ τοῦτο μόνον ἀλλὰ καὶ πάθους <χρῆ> ἀπηλλάχθαι, ubi Mueller χρῆ ante ἀπηλ. interposuit, sicut etiam Ὅτι ὁ ἄρ. ἰατρός K. I, 59, 15; Mueller ed. II, p. 26, 1 καὶ μὲν δὴ καὶ λογικὴν μέθοδον ἀσκεῖν <χρῆ> χάριν τοῦ γινῶναι, ubi equidem ἀσκητέον malim.

3. Post ἐναργῶς φαίνεται I, 18, 14 ἐναργῶς φαίνεται μὴτ' ἐπὶ γένους λαμπρότητι μὴτ' ἐπὶ πλούτῳ — θαρρήσαντα καταφρονῆσαι τέχνης ἀσκήσεως, ubi supplendus est infinitivus δεῖν, aut quod nos dedimus, scribendum est καταφρονητέον.

De his igitur diiudicare hodie non ausim.

Saepius verbum quoddam finitum aut substantivum periit. V, 11, 8 καὶ διὰ τοῦτο τῶν — φιλοσόφων ἀκούσῃ <λεγόντων>, ὅμοιον εἶναι θεῷ τὸν σοφόν. λέγοντων restitui ex Laurentiano, unde etiam p. 29, 10 (ὥσπερ ἤκουσά τινος ἐρωῶντος <λέγοντος>) participium e coniectura adieci. Ibid. 63, 15 excidit verbum fin. ὁρῶμεν ante ὡς ὁρῶντος. p. 39, 3 post ἐπὶ ταῖς ἐναντίαις oculorum errore omissum est substantivum αἰτίαις, velut p. 62, 12 in verbis εἰ μή τις ἦν αὐτοῖς ὁμοιότης: ἐν τοῖς λόγοις, quae sensu postulantur. cf. p. 63, 7 οὐδὲ τὰς ἐν τοῖς λόγοις ὁμοιότητας.

In eis quae hucusque tractavimus omissio vocis plus minusve e similitudine literarum insequentis vocabuli orta est. Altera causa in eo posita est, quod librarius vocabulum quoddam per compendium scriptum, quod intellegere non potuit, silentio praetermisit. Cuius rei testes sunt loci quidam iam in dissertatione nostra uberius tractati, in quibus confusione compendiorum Ὅ et Ὑ, quorum alterum particulam ὅτι, alterum vocem ἡμέρα significat, multum peccatum est.

Sunt autem hi loci, de quibus quaeritur V, 83, 15 τῆς ὅλης ἡμέρας, ὅτι, ubi ὅτι expungendum, 81, 2 τὴν μετρησὶν τῶν μερῶν τοῦ χρόνου ἀναγκαῖον ἐστὶ ποιεῖσθαι, ubi Laur. et Aldina habent τοῦ χρόνου τις ὅτι ἀναγκ., i. e. χρόνον τῆς ἡμέρας. Pag. 92, 3 Kuehniius habet ἀκροατὰς ἔχουσιν ὁ μὲν κ', ὁ δὲ λ'. Laur. genuinam scripturam servavit verbis post ἔχουσιν additis ἐκάστης ὅτι i. e. ἐκάστης ἡμέρας. Idem denique vitium exstat p. 94, 17 in verbis ὁρῶν (L) αὐτὸ — ἐνίοις πάσχοντας ἐκάστην ὅτι ἐξ ἀπόπτου γοῦν, ubi in ὅτι desideratum vocabulum ἡμέρα latet. Scribes rectius ἐκάστης ἡμέρας. Praeterea hoc vitium hisce locis animadvertimus: V, 69, 16 ἐνίοις μὲν ὁνώδεις φύσει. Laur. praestat ὁνώδεις ὁ τὰς φύσεις p. comp. scriptum. Latet in corrupta scriptura 'ὁ τὰς' participium ὄντας = p. 39, 11 τὰ δὲ φιλαλήθη τῶν παιδίων ὁρῶμεν φύσει ὄντα vel ut Laur. habet ὄντα φύσει. Ibid. 72, 8 οἱ μάλιστα τετριμμένοι καθ' ἐκάστην ὅλην πραγματείαν. L: πραγμ^{ατ} i. e. πραγμάτων, unde corriges καθ' — ὅλην πραγμάτων = p. 68, 11 ὅλαις πραγμάτων et XIX, 53, 4 ἐπὶ πάσης ὅλης πραγμάτων. V, 26, 10 legitur ὥς δ' ἄλλοι πάντες αὐ οἱ προελθόντες; L habet πάντες ἄν οἱ i. e. ἄνθρωποι, quo compendio vocabulum ἄνθρωποι significari solebat. cf. Montf. Palaeogr. gr. p. 343. Cobet Nov. Lectt. p. 612. Vollgraff Stud. Palaeogr. p. 71. Observatt. meas p. 22.

Simile vitium vide pag. 73, 9 γινῶναι τὴν δι' αὐτῶν. Scriptum fuit olim τὴν διὰ αὐτῶν i. e. διάνοιαν αὐτῶν; et p. 98, 3 τὸ γὰρ τάχ' ὅτι οὖν εὐρίσκειν ἐπαινούμενον ὁρῶντες. Quaeritur de celeri atque accelerata inventione cuiuslibet rei. Unde patet non τάχα scribendum esse, sed ταχέως. Compendium erat ταχ'.

Quemadmodum vero in locis hucusque allatis literas singulas vel totas voces sive minores sive maiores omissas vidimus, sic nonnunquam etiam syllabae

GALEN. SCRIPT. MIN.

c

et voces librarii errore additae sunt, quas expungere necesse nobis visum est.

V, 60, 10 scriptum est <ἄμα> ἀμάσθημα h. d. ditographia ortum. Plane eodem errore natum est vitium p. 23, 1 in verbis <ἄρα> παρὰ τᾶλλα τὸ λογίζεσθαι quae Charterius primus habet. Aldina Basileensis Laurent. praebent ἄρα τᾶλλα vitiose nimirum pro παρὰ τᾶλλα. 62, 4 παραπλήσιον γάρ τι ποιοῦσι τοῖς — τελείωσιν τολμῶσιν ἀποφαίνεσθαι. Libri veteres una cum codice tradiderunt solum τελείωσιν. Charterius primus vitium intellegens recte correxit τολμῶσιν, sed τελείωσιν vocem intactam reliquit, unde in edit. Kuehnianam transmigravit. Dele igitur ap. K. τελείωσιν.

Ic. Paulo maiorem difficultatem ei loci praebent, quibus totus versus aut omissus aut additus est. Hoc factum est duobus locis: primum V, 47, 8 post πλὴν δυοῖν, quam lacunam bono casu Laurentianus ita explevit: πλὴν δυοῖν οἷς χρώμεθα περιττόν τε καὶ ἀχρηστόν τῇδ' οὐ δυοῖν, ubi causam omissionis facile cognosces. Prorsus eodem lapsu oculorum scriba codicis Aldi totum versum praeteriit V, 103, 8 τίνα τοίνυν εἰκός ἐστιν ἄλλον δὴ τοὺς φιλοσόφους — ὑπομένοντα κριτήν, ubi Laurentianus verba deficientia servavit, quae fuerunt: τίνα τοίνυν εἰκός ἐστι μᾶλλον ἐγνωμέναι τὴν ἀλήθειαν ἄλλον δὴ τὸν τοὺς φιλ. — ὑπομένοντα — ἢ τὸν — ὑφ' ἑαυτοῦ κρινόμενον. In his si ἄλλον, quod ex μᾶλλον ortum est, expunxeris. et δὴ in ἢ mutaveris, oratio bene procedet.

Quam ad oculorum aberrationem respicientes tertium locum sanare conati sumus, qui legitur V, 98, 6 οἴονται βελτίους ἑαυτοὺς ἐπιδείξειν τῷ πέλας ἐν τῷ τάχει τῆς διαγνώσεως τάχος ἀλλ' ἀγνοίας ἐπιδείκνυνται. Qualia exstant haec verba intellegi nequeunt. Scripsi igitur ἐν τῷ τάχει τῆς διαγνώσεως, <οὐ μὴν τό γε τῆς διαγνώσεως> τάχος, ἀλλ' ἀγνοίας ἐπιδείκνυνται, ita

ut librarius ab altera voce διαγνώσεως ad alteram aberravisse censendus sit.

Simillimo errore scribae adducuntur, ut ab altero ad alterum vocabulum oculis transilientes totum verbum, quem modo descripserunt, iterum repetant. Cuius rei exemplum vide V, 24, 1, ubi verba haec sunt: τὸ γὰρ ἀπάντων ἀνθρώπων ὀργιζομένων αὐτὸν ἀόργητον εἶναι, τί ἄλλο ἐστὶν ἢ ἐαυτὸν ἀποδείξαι πάντων ἀνθρώπων βελτίονα· σὺ δ' (L) ἴσως νομίζεσθαι [τί ἄλλο ἐστὶν ἢ ἐαυτὸν ἀποδείξαι] νομίζεσθαι μὲν εἶναι βελτίων ἐθέλεις, εἶναι δ' ὄντως β. οὐ βούλει (L). Verba, quae uncis circumsaepsi, invita Minerva a librario iterata sunt, qui cum expungere ea nollet, ex more verbum ultimum iterum posuit, ut hoc modo sequentia cum praecedentibus rursus conecteret. Eadem de causa V, 903, 13 in libro περὶ μικρᾶς σφαίρας verba τοῖς εἰς τὰ πλάγια μεθισταμένοις ἀλλὰ καὶ ex antecedentibus perperam repetita sunt et a nobis extrusa.

II. Venimus nunc ad alteram mendorum classem, in quam ei loci referendi sunt, quibus duo vocabula culpa scribentis in unum contrahebantur vel vice versa unum in duo distrahebatur. Cuiusmodi vitia satis vetusta esse inde evincitur, quod ne a Laurentiano quidem absunt. Tradidit enim hic praeter alia V, 72, 6 pro ψευδῶν λόγων una voce scriptum ψευδολόγων vel 38, 1 γελᾶν ἐπὶ πάντα δὲ pro γελᾶν ἐπὶ πᾶσι, τὰ δὲ κτέ.

Talia apud Kuehniū multa invenies. V, 4, 5 ὀλιγώτατα ἐθεασάμην ἀμαρτάνοντας] Comparativi ὀλιγώτερος apud Galenum exempla inveni duo, V, 483, 17 et VI, 74, 2, superlativi nullum. Ceterum Laur. ὀλιγωτάτους praestat, unde vera ac genuina lectio facile percognoscitur. Scripsit Galenus ὀλίγα τούτους ut paullo infra ὅσοι δ' ἐαυτοὺς ὑπειλήφασιν ἀρίστους εἶναι, μέγιστα καὶ πλεῖστα τούτους ἐώρακα σφαλλομένους. cf. Fleck. Ann. 123, 565. Ibid. 8, 9 τοιαύτη πείρα κρι-

c*

νον] L: τῆς αὐτῆς π. Pronomen τοιοῦτος tolerari nequit. Scribe αὐτός τῇ πείρᾳ, quae librarius male in τοιαύτῃ conglutinavit. Ibid. 16, 4 ἐπείδον (L ἐπιδών) contractum est ex ἐπεὶ εἶδον. Vid. Observatt. meas p. 33, 19 et Cob. Mnem. VIII, 238. Propter hiatum vide postea p. LII. Ibid. 28, 15 τοῦτοις πάλαι σύννηθές ἐστι] Emenda: τοῦτο τοῖς πάλαι. Vid. Observ. p. 21. Ibid. 56, 6 καθάπερ ἡτιᾶται] Scribe καθ' ἅπερ. cf. Annal. Fleck. 123, 568. Ibid. 63, 16 τιμῆς ἔνεκεν ἢ προσχηματισμοῦ] L: προσχηματισμοῦ unde corriges πρὸς χηματισμόν = I, 38. Plat. Ep. VIII, 355 A. Idem vitium exstat ap. Galenum XVII, 1, 608, 2 φαίνεται πράξας ἔνεκα σχηματισμοῦ τοῦτο ubi scribendum erit χηματισμόν. Ibid. 76, 17: κατάκρισις] Divide et scribe κατὰ κρίσιν. Ibid. 94, 7 εὗρισκόμεθα minime placet. Scripsimus εὗρίσκ[ειν οἱ]όμεθα.

Alterius generis lanx satura haec est:

V, 12, 5 χωρισθῇ οὐσης σοῦ τῆς βλάβης; L: χωρισθεῖς οὐσης. Sed ambae voces in unam contrahendae sunt: χωρισθείσης σου τ. βλ. cf. Observ. 31, 8. Ibid. 13, 12 ἐθέλῃ σοι; L et Cob. Mnem. VIII, 238 recte ἐθέλῃ. Ibid. 14, 8 μηδ' ἂν ἐν ἔθνεσι τοῖς καλῶς τεθραμμένοις ineptiae sunt. L habet ἐθνεσι καλῶς τοῖς τεθραμ., unde restituendum ἐν ἔθνεσι καλλίστοις. cf. Observ. p. 32 et Gal. I, 57, 7 ἐν ὀλίγοις ἔτεσιν, ubi in omnibus editionibus praeter Kuehnianam nec non in Laurent. legitur ἐν ὀλίγοις τοῖς. Vid. Mueller Ὅτι ὁ ἄρ. ἱατρός ed. alteram p. 22, 10. Ibid. 20, 1 ἐν ἐκείνῳ τῷ μαστιγῶθῃναι θεώμενος] Cod. Londin. ap. Goulst. recte scriptum habet δεόμενος, unde corrigendum est ἐνέκειτό μοι μαστιγ. δεόμενος. cf. Plut. Fab. Max. IX, 11 ἐνέκειτο τῷ δήμῳ πολὺς μὴ προέσθαι δεόμενος τὸν Μινούκιον. Idem coni. Cobet l. l. sed omisso pronomine μοι. Vid. Observ. 36, 3. Ibid. 20, 10 ἐν ἑαυτῷ προνοησάμενος] L recte ἐνιαυτῷ = v. 12 κατὰ τὸν πρῶτον ἐνιαυτόν. Ibid. 30, 8 ἐξηγητὰς μὲν οὖν] discerptum est ex partic. ἐξητασμένους, id quod

demonstravi in Ann. Fleck. 123, p. 567, non dissidente Cob. l. l. p. 241.

Similem in modum peccatum est p. 98, 4 in verbis ἐπαινῶ μόνον ὁρῶντες pro ἐπαινούμενον Observ. p. 46. Ib. 43, 15 ὅταν ᾗτοι ἀτιμάσθαι δοκῶσιν, quod ferri nequit. Versiones habent rectissime 'cum vel ignominia affectos se putant'. Igitur corrigendum ὅταν ᾗτιμάσθαι δοκῶσιν ex script. Laur. ᾗτοι τιμᾶσθαι collatis eis, quae Cob. l. l. p. 243 de confusis verbis ἀτιμᾶν et ἀτιμάζειν apud veteres disseruit: 'Apud Homerum promiscue usurpantur ἀτιμᾶν et ἀτιμάζειν. Deinde ἀτιμᾶν in desuetudinem abiit et ἀτιμάζειν omnes dicebant.' At vero si Galenum idem peccasse contendit vir clarissimus V, 44, 9 scribentem οὔτε ᾗτιμήθην pro ᾗτιμάσθην, non recte iudicavit. Nam Laur. docet Galenum hoc loco scripsisse ᾗτιμώθην non ᾗτιμήθην. Ib. 48, 1 λυπούμενον δ' αὖ ὁμοίως ἐμοί] Parum recte. L: ἄν ὁμοίως. Quibus in unum vocabulum contractis scribes ἀνομοίως ἐμοί. Ib. 71, 12 τῶν φιλοσόφων εἶναι ἐπαγγελλομένων] εἶναι a Laur. abest. Corrige τῶν φιλοσοφεῖν ἐπαγγ. = 75, 13 πολλοῖς τῶν φιλοσοφεῖν ἐπαγγ.

Haud dissimile vitium habes ibid. 89, 8 in verbis οἷς ἡ ἐπὶ τὴν ἀλήθειαν ὁδὸς οὐ μακρὰ τίς ἐστιν, οὐδ' αὖ τοιαύτη ὁποῖαν Ἡσίοδος ἐπὶ τὴν ἀρετὴν εἶναι φησιν, ἀλλὰ σύντομος. Scriptura αὖ τοιαύτη coniectura est Charterii parum feliciter excogitata. Aldina et Basileensis habent ἄν αὐτή; Laur. rectius ἄν αὐτῆς. Hesiodus vero *Erg.* 288 viam ad virtutem ὄρθιον i. e. arduam vocat, quod primus videns Goulstonius dedit ἀνάντης.

Luculentissima vero negligentiae atque incuriae testimonia, qua editores veteres provinciam suam administraverunt, praebent duo loci libri περὶ ἀμαρτημάτων, quorum alterum p. 93, 8 leges πέφνκε μὲν εἶναι τε καὶ φέρεσθαι, cuius verba primo iam aspectu sese ipsa corrigunt in πέφνκε μένειν εἴτε καὶ φέρεσθαι; alterum p. 95, 11 ὁρατὸν δέ τινα τὸν προσιόντα, φέρε

μὲν ἴππον, quae editores, si nervulos suos paullisper tantum adhibuissent, facillima opera corrigere debebant in ὅρα τόνδε τινὰ τὸν προσιόντα, φέρε Μένιππον. Sed de his hactenus. Accedamus nunc ad tertium genus vitiorum exemplis illustrandum, quod inde natum esse dixi, quod aut duae voces sedes suas inter se permutaverint, aut quod terminationes earum perperam inter se confusae sint.

III a. Prioris erroris exemplum splendidissimum in Observatt. meis p. 17 protuli. Legebatur enim hucusque omnibus in editionibus V, 40, 12 ubi Galenus de sua vita indoleque loquitur, ἐγὼ τοίνυν ὅπως μὲν τὴν φύσιν ἔχω, οὐκ ἔχω γινῶναι [τὸ γὰρ ἐαντὸν φάναι χαλεπὸν ἐστὶ κτέ.] Verba ultima, id quod nemo dubitabit, ab interpolatore ingenii non ita acerrimi addita sunt. Luce clarius in aperto manifestoque est verba γινῶναι et φάναι in his miro modo confusa esse, alterumque alterius locum atque sedem occupasse.

III b. Quemadmodum vero in hoc, quem dixi, loco tota vox transiluit, sic multo saepius syllabae exeuntes inter se commixtae reperiuntur. Atque huius quoque rei in Observatt. p. 23 exemplum minime dubitandum dedi ex Galeno V, 38, 17 — 39, 2, ubi verba haec sunt: καὶ τὰ μὲν (scil. παιδία) φιλόπονα — τὰ δ' ἀμελῆ — ἔνια μὲν ἐπὶ τῷ χαίρειν ἐπαινούμενα — ἔνια δ' ἐπὶ τῷ καταγινώσκειν — αἰδούμενα. Immo non laudantur pueri, quod gaudent; sed gaudent, quia laudantur, et pigritiae eos pudet, si vituperantur. Ne multus sim, Galenus scripsit ἐπὶ τῷ ἐπαινέσθαι χαίροντα, sicut ne Plutarchus quidem 'De tranq. animi' 470 A scripsisse existimandus est ἀλλὰ χρῆσθαι μάλιστα ἐπὶ τῷ χαίρειν, quod legitur, sed potius ἀλλὰ χαίρειν ἐπὶ τῷ χρῆσθαι, quod restituendum est.

Quo errore cognito atque saepius animadverso hosce locos in Galeno sanavisse me persuasum habeo, quos infra scripsi:

1. V, 11, 18 ὥστ' εἰκότως ἐσιώπα μὴ πιστεύων

ἀληθεύειν σε λέγοντα pro σιωπᾶν ἢ πιστεύειν μὴ ἀληθεύοντά σε λέγοντα ex Laur. πιστεύων ἀληθεύοντα exhibente omissa negatione μή, quae abest quoque ab Aldina et Basileensi. Idem post me coniecit Cob. Mnem. VIII, 237.

2. Ibid. 35, 6 ἐχρησάμην — ταύτη (τῇ ὁδῷ) καὶ τοῖς ἄλλοις ἀφθόνως δηλῶν παρεκάλουν ἀντιδιό- ναι. L: παρακαλῶν recte. Igitur terminationibus mutatis scribendum: ἐδήλουν παρακαλῶν.

3. Ibid. 67, 18. Ridebunt mathematici si haec legent: καθάπερ εἴαν ἐπιταχθεῖς (lege ἐπιταχθῆς) τῷ κύκλῳ δωδεκάπλευρον ἰσόγωνον τε καὶ ὀρθογώνιον περιγράψαι. Ecce figura, qua monstrosius nil excogitari possit. Sed quid multa? Ipse tū vides figuram duodenorum laterum non posse esse angulorum aequalium eorumque rectorum vel quadratorum. Itaque non repugnabis mihi ne ulla quidem argumenta afferenti terminationes πλευρον et γωνιον inter se permutatas scribendumque esse, velut paullo ante v. 9 πεντά- γωνον ἰσόπλευρόν τε καὶ ἰσογώνιον etiam nostro loco δωδεκάγωνον ἰσόπλευρόν τε καὶ ἰσογώνιον περιγράψαι. Habes figuram, quam facile quis circulo dato et inscribere et circumscribere possit.

4. Fortasse — neque enim totus mecum consensio — hoc errore statuto locus p. 76, 1 sanari potest, ubi sunt τῶν δ' ἐριζομένων ὄντων ἢ προσποιουμένων — γνωρίζειν — πολλάκις ἐπειράθην. Offensioni mihi est verbi ἐρίζειν forma medio genere usurpata, quam apud Galenum nusquam legi. Nonne scriptum olim fuisse putas syllabis extremis permutatis τῶν δ' ἐριζόντων μόνον ἢ προσποιουμένων — ἐπειράθην?

5. Quod si improbare malis quam probare, alterum habeo locum ad eam ipsam rem, de qua quaerimus, accommodatum, qui minus habet dubitationis.

In libro, qui est de parva pila, V, 906, 8 legitur οὐδὲ διὰ ταῦτα Λακεδαιμόνιοι πλείστον ἡδύναντο τῷ τάχιστα θεῖν, ἀλλὰ τῷ μένοντας ἀναιρεῖν. In quibus

librarium ipsum haesisse inde colligi potest, quod prima manus codicis L pluribus literis erasis exhibet μένοντες ρεῖν, quam lacunam altera manus supplevit literis θαρ ante ρεῖν insertis. Hanc lectionem etiam Parisinus, quem supra Laurentiani apographum esse dicimus, servavit, eandemque Helmreichius et nos ipsi in editiones nostras recepimus. Sed accuratius hunc locum perlegens et etiam atque etiam relegens, persuadere mihi non poteram verbis antecedentibus τῷ τάχιστα θεῖν recte opponi verba τῷ θαρρεῖν. Etenim si quid video, oppositio vera versatur in infinitivo μένειν. Quibus cognitis in hac nova editione non dubitavi erroris, de quo dicimus, ratione habita syllabis extremis transpositis, ut sententiae morem gererem, scribere ἀλλὰ τῷ μένειν θαρροῦντες, sicut etiam Plato (Theaet. 145 C) Socratem dicentem facit οὐδείς ἐπισκῆπτει αὐτῷ. ἀλλὰ θαρρῶν ἐμμενε τῇ ὁμολογίᾳ.

Ne tamen quis existimet talia qualia modo enarravimus, in solis his commentariis, quos tractaturi sumus, inveniri, non abs re videtur esse, ut ad finem oratio perducatur, loci cuiusdam mentionem facere, qui exstat ap. K. IV, 355, 11 σὺ δ' — οὐδὲν μὲν τούτων βλέπεις, ὅτι δ' ἐν μυρίοις μυριάκις ἀνθρώποις ἅπαξ πού τινα ἐποίησεν ἕξ δακτύλους ἔχοντα, τοῦτο μόνον ὀρᾷς. In his μυρίοις μυριάκις transponenda sunt, sicut pagina insequenti ἐν μυριάκις δὲ μυρίοις ὀρᾷμέντι διημαρτημένον.

IV. Quarta denique classis corruptelarum in contextu veterum editionum latentium inde efficitur, quod vocabulum, olim casu quodam omissum, postea a librario margini adscribebatur, unde a scriba sequente in textum receptum est. Sed haud raro hoc ita egit, ut verbum illud prorsus alieno loco, ubi ineptissimum erat, insereret¹⁾; saepius quoque vox inserta aliam genuinam de loco suo demovit. Exempla haec sunt:

1) Idem in Plutarchi scripta cadere nuper Campe (Conjectaneen zu Plut. Greiffenb. 1870, p. 1) docuit: „Wer Plut. viel

1. *Περὶ παθ.* V, 10, 8 ἴσθι μὴ βουλόμενον αὐτὸν ὀφελεῖν σε διὰ τοῦτο σιωπᾶν ἢ καὶ <δι> ἄλλην τινὰ αἰτίαν — ἀδύνατον γὰρ ἴσως αὐτῷ etc. "Ἴσως loco quo exstat ferri nequit. In Laur. vero iustoque loco legitur inter τινὰ et αἰτίαν, ubi aptissimum est. Patet ex margine in hunc falsum locum invasisse, ubi infinitivum εἶναι de loco movit, cuius vestigia in codicis scriptura latent, quae haec est: ἀδύνατον γὰρ ἢν αὐτῷ i. e. εἶναι τὸ ἡμαρτηθῆναι; qua de re vide *Observatt.* p. 21.

2. Simili errore statuto *ibid.* p. 20 locum Galeni V, 24. 8 correxisse nobis videmur ἄλλ' ἐμοιγε βέλτιον εἶναι δοκεῖ μακροῦ πρώτον μὲν ἐπὶ πολὺν ἔχειν ἄνευ — παθῶν — ἐξαναστάντα — ἐπισκοπεῖσθαι. *Πρώτον* μὲν pertinent in versum inferiorem ante partic. ἐξαναστάντα. Verba ἐπὶ πολὺν ἔχειν continent causam vel finem considerandi, et corrigenda sunt, nisi fallor, in πρὸς τὸ ἐπὶ πολὺν ἔχειν.¹⁾ Habes causam corruptelae. *πρώτον μὲν* ex margine inferebantur ibique verba πρὸς τὸ loco movebant.

3. *Ibid.* p. 28, 15 ubi de voce ἀκόλαστος sermo est: καὶ τῶν μὴ πρὸς ῥημάτων κολασθέντων αὐτὸ δῆπου τούτοις πάλαι σύννηθές ἐστι, quae in L sic se habent: καὶ τοίνυν καὶ πρὸς ῥημάτων μὴ κολασθέντων αὐτὸ δῆπου τούτοις πάλαι σύννηθές ἐστιν. Summa in his difficultas in eo posita est, quod substantivum ῥῆμα, quod olim inter αὐτὸ δῆ et τούτοις (i. e. τοῦτο τοῖς) locum habuit, in superiorem lineam inter πρὸς — τῶν μὴ κολασθ. invasit. Quo in locum suum remisso omnia bene procedunt. cf. *Observatt.* p. 21.

4. Initio capitis decimi, p. 52, 15 ap. K. leguntur τὴν δ' ἐκ τῶν ὑστέρων ὀφελείαν ὀλιγίστους εἶδον

gelesen hat, weiss, wie oft die ursprüngliche Ordnung gestört worden ist; und ganze Zeilen wie einzelne Wörter an unrechter Stelle vom Rande aus in den Text eingeschoben sind."

1) cf. Gal. V, 815, 17 κτήσαιο δ' ἄν, εἰ καὶ πρὸς τὸ μηκέτ' ἀσθενῶς ἐνεργεῖν ἔτι καὶ ῥώμην — προσλάβοιτο.

ὑστερον ἔχοντας. Ineptissimum illud ὑστερων aut ex margine illatum aut ex versu inferiore (ὑστερον) lapsu oculorum ortum verum vocabulum delevit, quod Laurentianus servavit: 'δηθέντων.'

5. P. 9, 3 μήτε συνδειπνοῦντα [καὶ] τοῖς πολὺν δυναμένοις ἢ πλουτοῦσι κεκολασμένη τῇ διαίτῃ χρῶμενον] Hultschius (Fleck. Ann. 103, 36) et Cobet (Mnem. VIII, 235) verum videntes particulam καὶ translocaverunt ante κεκολασμένη.

6. Eadem medicina Cobetus sanavit locum p. 11, 17 τάχα δὲ καὶ εἰδέναι (lege aut εἶδεν aut διὰ τὸ εἰδέναι) σέ ποτε πρὸς τὸν ἐπιτιμήσαντα καὶ δυσχεράναντα τοῖς σοῖς ἀμαρτήμασί τε καὶ πάθεσιν, verbis transpositis in εἶδεν — σέ ποτε δυσχεράναντα πρὸς τὸν ἐπιτιμήσαντα τοῖς σοῖς ἀμ. τ. κ. πάθεσιν.

7. Alio loco p. 65, 12 huius vitii auctor non librarius est sed ipse Parisinae editionis editor: τοῦτο γὰρ ἐπ' ἐκείνῳ σύμπαν ἐστὶ [πρὸς ἀλήθειαν] καὶ χρὴ πεφυκέναι μὲν πρῶτον εἶτα δεῖται παιδείαν τετράφθαι χρηστήν (L 1). Inclusa verba πρὸς ἀλήθειαν quae et a codice et ab editionibus Ald. et Bas. absunt, primum ap. Charterium leguntur. Pertinent autem ad ea quae secuntur καὶ χρὴ πεφυκέναι μὲν πρῶτον πρὸς ἀλήθειαν, ita ut respondeant verbis τῷ δὲ μήτε φύντι πρὸς ἀλήθειαν.

Eodem modo sanavisse me spero hosce locos:

P. 33, 13 ubi de etymologia substantivi ἐγκράτεια agitur: καθάπερ τοῦνομα αὐτῆς ἐνδείκνυται γεγονός, ὅπερ ἐστὶν ἐκ τοῦ κρατεῖν καὶ νικᾶν τὰς ἐπιθυμίας. Participium γεγονός, quod h. d. cum ὅπερ ἐστὶν coniungendum est, post ἐπιθυμίας in versum inferiorem translocavi. cf. 82, 1 ἐργῷ πειραθῆναι (εἰ) γεγονός ἤδη τὸ προβληθέν (scil. ἐστὶ) et I, 85, 11 ὑφ' οὗτου ἂν αἰτίου γεγονός ἐκάτερον ἦ.

Eodem vitio fortasse laborat locus p. 62, 14, ubi de similitudine verarum ac falsarum conclusionum disputat G.: καὶ (L) σμικρὰν γε χρὴ νομίζειν εἶναι τὴν

ὁμοιότητα· ὅσα γὰρ ἂν ἐφωράθη τις οὐ τῷ χρόνῳ βασανιζομένη πρὸς ἀνδρῶν ἀξιολόγων τε καὶ πολλῶν. Cobetus levissima mutatione huic loco succurri posse ratus proposuit (Mnem. VIII, 244) pro *τις οὐ τῷ τοσοῦτῳ*. At summo opere dubito rectene v. doctissimus sententiarum nexum perspexerit. Nam quid pronomen *τοσοῦτος* sibi vult? De quanto qualique tempore cogitandum est? Quem putas pronomine *τις* significari? Accedit quod etiam genetivus *καὶ πολλῶν* minime in sententiam quadrat et prorsus supervacaneus est. Equidem, ne tempus fallam, scribendum propono genetivo *πολλῶν* mutato ὅσα — *καὶ οὐ πολλῷ χρόνῳ βασανιζομένη πρὸς ἀνδρῶν ἀξιολόγων* coll. 69, 9 *χρόνῳ πολλῷ βασανίσαι*.

Denique hac via rationeque fieri fortasse poterit, ut loco cuidam corruptissimo et prorsus desperato aliquantulum medelae afferatur. P. 46 haec scripta exstant: In rebus, quae parum recte ab hominibus affectantur, inquit Galenus, numerandi sunt margaritae et sardoniches ceterique lapides *καθάπερ κόσμος ὃν αἱ γυναῖκες οἷόν τι φέρουσαι ταῖς ἐξαρτησαμέναις αὐτῶν*, quae recte se habere quis est quin neget? Laurentianus exhibet pro *καθάπερ κόσμος ὃν* omitta voce *καθάπερ*: *κόσμον ὥσπερ αἱ γυναῖκες*. *κόσμον* suo loco teneri non posse nemo non videt. Quid igitur verisimilius quam *κόσμον* illud, ut in loco supra laudato *αὐτὸ δὴ <ῥῆμα> τοῦτο* post *οἷόν τι* inserendum et corrigendum esse aut *οἷόν τινα κόσμον* aut *οἷόν τι κόσμημα*? ὥσπερ facile mutari potest in *ἥσπερ* quo facto sententiam hanc habes satis claram et dilucidam — *αἱ τ' ἄλλαι λίθοι πᾶσαι, ἥσπερ αἱ γυναῖκες οἷόν τινα κόσμον φέρουσι*. Quid vero in extremis verbis *ταῖς ἐξαρτησαμέναις αὐταῖς* delitescat, alii videant. Interim satis habeo sententiam probabilem restituisse scribendo: *ἐξαρτησάμεναι ἑαυτῶν* i. e. redimientes se (margaritis gemmisque).

Omnia menda, quae in eis quae praecedunt, enarravimus plus minusve negligentiae librariorum tri-

buenda erant. Sunt tamen et alia permulta, quae in-
scitia atque ignorantia genita sunt. Habet enim Ga-
lenus, quamquam in universum Atticorum morem di-
cendi sequitur, quibus ab eis differat. Sed de his cum
parum exploratum sit, hoc loco nondum dicendum est.
Singula vero, quae Galeni sermoni propria inveni, prae-
termitti nequeunt.

I. Amat enim Noster, sicut Attici¹⁾, pronomen
reflexivum, quod dicunt grammatici, tertiae personae
usurpare pro pronomibus primae et secundae perso-
nae, et singulari numero et plurali. Quam rem parum
perspicientes librarii multa peccaverunt. Quemadmo-
dum e. g. Gal. VIII, 363, 17 rectissime legitur ἐπήνεγκα
τὴν ἑαυτοῦ χεῖρα pro τὴν ἑμῆναι, sic Laur. recte V,
7, 12 pro ἔδοξε μοι πρότερον αὐτὸν ἐλευθερωῶσαι τῶν
παθῶν exhibet ἑαυτὸν quamquam de semet ipso dicit
Galenus. Quod si probaveris, corrigenti mihi, spero,
non repugnabis p. 17, 4 ἦν τις, ὅπερ ἐγὼ προστάξας
ἑαυτῷ — ἐφύλαξα, φυλάξῃ, ubi libri praebent ad unum
omnes αὐτῷ, Caselius solus ἑμῆναι. Sic αὐτοῦς pro
ἡμᾶς αὐτοῦς leges ap. Gal. VIII, 839, 9 τί νοοῦμεν τὸ
μέγα καὶ τί τὸ μικρὸν ἀναμνήσομεν αὐτοῖς, id quod
etiam ap. Plutarchum inveni in libro De Stoicorum
repugnantibus XII, 4 ὥς οἰκείουμεθα πρὸς αὐτοῦς; cf.
E. Rasmus Coniecturae in l. c. Brandenb. 1880 p. 5. —
Nec minus recte ap. Nostrum V, 36, 10 ἑαυτοῖς ἐπι-
τιμῶντας = ἡμῖν αὐτοῖς et 103, 4 εἰ δίκαιόν ἐστιν, ἑαυ-
τοῖς ἀναγορεύειν post ἡμᾶς αὐτοῦς, ὅσοι μὴ πλουτοῦ-
μεν. Unde efficitur Galenum V, 31, 10 non scripsisse
ἀλλ' ἐν ᾧ αὐτοῖς ἀρχομένους μὲν ἐτι παρακλητέον
ἐστὶν ἑτέρους, ὅτι <ἂν> ἀμάρτωμεν ἐπιτηρεῖν τε καὶ
λέγειν ἡμῖν, sed potius ἑαυτοῖς ἀρχομένοις = ἡμῖν
αὐτοῖς.

Paullo saepius usus esse videtur G. pron. ἑαυτοῦ

1) cf. O. Schneider ad Isocrat. πρὸς Δημόν. § 14 H. Sauppe
ad Plat. Prot. 312 A.

pro σεαυτοῦ. Quod postquam primus I. Marquardt observavit in libello de horologiis veterum edito p. 9, ipse in Observatt. meis sex locos emendavi:

V, 21, 13 οὕτω καὶ σὺ παράγγειλον ἑαυτῷ ex Laur. pro σαυτῷ. — Ibid. διὰ τῶν ἑαυτοῦ χειρῶν pro σεαυτοῦ (L αὐτοῦ). Paullo ante 20, 15 ἂν ἐτι διαμείνης ἑαυτοῦ προνοούμενος cum Laur. pro σαυτῷ coll. l. 10 προνοησάμενος ἑαυτοῦ. 32, 2 εἰ δέ περ ὄντως ἑαυτὸν ἐγνωκας τιμᾶν (ὄντως αὐτὸν L; οὕτως σαυτὸν editt.). 42, 13 ἀναγορεῦσαι αὐτὸν pro ἀναγορεύσας σαυτὸν; (L: ἀναγορεῦσαι αὐτοῦ). 49, 12 σὺ γοῦν — εὐρήσεις οὐ πολλοὺς πλουσιωτέρους ἑαυτοῦ (L: αὐτοῦ).

Quibus sex locis unum addere liceat hunc:

V, 12, 11 ἐν μὲν δὴ τῷ πρώτῳ χρόνῳ μηδ' — αὐτὸν πείθῃ, ὥς οὐδὲν ἡμαρτες pro αὐτὸν πείθειν quod est in L et editt.

II. Plurimis exemplis evinci potest Galenum ab usu indicativi futuri cum ἂν coniuncti minime abhoruisse.

Quaeritur enim, utrum V, 40, 3 in verbis κατ' ἐκείνην γοῦν ὁ γεωργὸς οὐκ ἂν ποτε δυνήσαιο ποιῆσαι τὸν βάτον ἐκφέρειν βότρυν, optativus δυνήσαιο retinendus sit an corrigendus. Reprehendit in 'Literar. Ctrbl.' 1875, Nr. 2, p. 51 incertus auctor (Hultsch) recensione editionis Gal. libri περὶ Ἱπποκρ. καὶ Πλάτ. δογμάτων ab Iw. Mueller paratae, editorem, quod p. 140, 8 = K. V, p. 184 optativum δυνήσαιο restituerit pro futuro δυνήσῃ codicibus et editionibus invitis. Idem ego 'Philol. Rundschau' II, 4, p. 107 in censura Helmreichianae editionis libri περὶ αἰρέσεων monui ad locum p. 284 = K. I, 105, 5, ubi verba haec sunt τὰχ' ἂν αὐθις μαθήσετε, εἰ μηδέπω — ἐπέσθῃτε. Invito Laurentiano qui μαθήσετε = μαθήσεσθε praestat, correxit H. μάθουτε. Sed praeter locum supra laudatum (de Plac. V, 184) ὥστ' οὐκ ἂν, οὐδ' εἰ ταχύνοις, δυνήσῃ ποτέ — ἐξαρπάσαι τὸ τρωῶσαν — eandem futuri cum ἂν coniuncti struc-

turam post praecedentem optativum hisce locis repperi:

1. V, 65, 5 οὐδὲ γάρ, εἰ βουληθεῖεν, οἳ γε πλείους αὐτῶν ὠφελήθηται ἂν τι δυνήσονται, ὅστις δὲ συν-ετός ἐστι, βοηθίαν ἔξει. = V, 529 καὶ ἡμεῖς δ' ἂν, εἰ θεὸς δόλῃ — ἐπιδείξομεν.

2. I, 36, 5 εἰ Διὸς γνώμη — κοινωνία γένοιτο — οὐδέν' ἂν ἄνθρωπον, οἶμαι, στεφθήσεσθαι.

3. I, 101, 10 (= Hlms. 281, 14) ὃ δέ μοι δοκοῦσι τάχ' ἂν ποτε συνήσιν (συνοίσειν Mm).

4. VII, 7, 7 ἡ κοπώδης αὕτη διάθεσις, εἰ μὴ μέ-γεθος τε καὶ χρόνον ἀξιόλογον σχοίη, οὐκ ἂν τὸ πᾶν ἐαυτῇ σῶμα συγκακῶσαι δυνήσεται.

5. Ibid. paullo infr. 8, 2 εἰ βραχυχρόνιον εἴη — οὐκ ἂν ποτε κόπον ἐργάσεται.

6. Sine optativo: V, 89 ἄρ' οὖν, ὃ δοξοσφώ-τατοι, καὶ τούτῳ γε συγχωρήσετε, εἶναι πρόδηλον — quibus conferenda sunt

7. XIV, 6 τὴν σκευασίαν μὲν οὖν αὐτὴν καὶ ἅπαξ τις ἤδη θριμύς ἄνθρωπος εὐκόλως μαθήσε-ται et

8. XIV, 584 ἐλκύνσει γὰρ ἂν ὁ σοφιστικὸς πρὸς ἐκάτερον.

Quibus praemissis redeamus ad locum, unde proficiscebamur, emendandum. Exstat totus locus eisdem fere verbis in libro περὶ χυμῶν XVI, 323, ubi verba nostra sic leguntur: καὶ γὰρ ὁ γεωργὸς οὐκ ἂν ποτε δυνήσεται ποιῆσαι, quae scriptura ad genuinam proxime accedit. Scripsit enim utroque loco Galenus δυνήσεται, quod futurum cum ἂν particula coniunctum esse exemplis, quae supra attuli, edoctus non iam miraberis.

III. Verba pollicendi et sperandi Galenus, sicut Attici solent, cum infinitivo futuri coniungebat:

velut V, 20, 3 ὑπεσχόμεν αὐτῷ δώσειν πληγὰς. V, 66, 1 ἐπηγγειλάμεν ὠφελήσιν = I, 50, 8 = X,

5, 2 = V, 528, 11. V, 65, 3 ἀλλ' οὐ τούτους ἐλπίζων ὠφελήσιν = I, 72, 11.

Sed in hanc ipsam legem grammaticam multum a librariis peccatum est. Corrigendum igitur videbatur hoc vitium hisce locis:

1. V, 20, 6 τοῦ δ' ὑποσχομένου πράττειν οὕτως L: πράξειν.

2. V, 9, 4 ἐλπίσας ἀληθεύειν] Dedi: ἀληθεύειν.

3. V, 15, 4 ἐλπίζωμεν ἔχειν κἀκείνην] Scripsi: ἔξειν.

4. V, 93, 18 βραχείαν μὲν ἐλπίδα τοῦ φράξαι τὴν δοξοσοφίαν ἔχοντα] Corr. τοῦ φράζειν.

IV. Ad ea denique vitia, quae ignorantia vel inscitia librarii commiserunt, ea pertinent, quae neglecta de hiatu lege orta sunt. Galenum enim sicut Plutarchum Polybium alios concursione vocalium, ubi facile fieri poterat, diligenter fugisse, inter nostri temporis viros doctissimos convenit. Cuius rei testimonium luculentissimum apud Galenum ipsum *περὶ Ἱπποκράτ. καὶ Πλάτ. δογμάτων* V, 655 = Mueller 656 in syllogismo illo ab H. Diels¹⁾ primo laudato, inveniēs ἐνθα τῶν νεύρων ἡ ἀρχή, ἐνταῦθα τὸ ἡγεμονικόν. ἡ δ' ἀρχὴ τῶν νεύρων ἐν ἐγκεφάλῳ στίλν· ἐνταῦθ' ἄρα τὸ ἡγεμονικόν. Addit enim, id quod plurimum valet, Galenus, hunc syllogismum ex undequadragesima syllabis constare, quas nisi triplici vocalis elisione statuta non enumerares: 1) δ' ἀρχή. 2) ἐγκεφάλῳ στίλν. 3) ἐνταῦθ' ἄρα.

Praeter hoc permulta alia argumenta ex ipsius scriptis proferri possunt, quorum gravissima haec sunt:

1. Galeno omnia subsidia nota sunt, quibus fieri possit, ut hiatus vitetur — elisio crasis aphaeresis artificiosa quaedam vocabulorum collocatio (chiasmus²⁾) aut electio.

1) Jenens. Literaturztg. 1875, Nr. 9. — 2) cf. e. g. V, 37, 17 ἐνία μὲν γὰρ αὐτῶν ἀεὶ φαιδρά, σκνθρωπά δ' ἄλλα θεωμεθα, ubi φαιδρά, ἄλλα δὲ hiatum efficerent.

2. Quin etiam ab Isocrateis artificiis, de quibus O. Schneider ad Demon. praef. VII videndus, non prorsus abstinebat Galenus, quippe cum e. g. haud raro formis pronominis *ἡμεῖς ἡμῖν ἡμᾶς* usus videatur, ubi *ἐγὼ ἐμοὶ ἐμὲ* hiatum efficerent. Vide haec:

a) *ἡμεῖς* pro *ἐγὼ*: XIX, 59, 4 *εὐτυχίαν, οἷαν ἡμεῖς εὐτυχήσαμεν* coll. v. 9 *ἐπτακαίδέκατον ἔτος ἄγοντα καὶ τὴν ἰατρικὴν ἐποίησεν ἐμὲ — ἀσκεῖν*. Ibid. 60, 14 *ἀξιούμεν ἡμεῖς*; 18 *ἀπαξιῶ*.

b) *ἡμῖν* pro *ἐμοί*: I, 87, 13 *ἀκοῦσαί μοι δοκῶ — καὶ ἡμῖν ὄρα*; I, 94, 3 *ἐμοὶ δ' ὅπη — δοκοῦσιν — ἂν δηλώσαιμι. γιννέσθω δ' ἡμῖν ὁ λόγος — θανμάξω γάρ*; V, 96, 15 *ἡγγειλαν ἡμῖν ἥκοντα*; praecedit vero *ἐγὼ ποιῶ*, secuntur *ὅταν ἐπιτιμήσω* et *ἀγανακτοῦσι πρὸς με*.

c) *ἡμᾶς* pro *ἐμέ*: V, 1, 1 *ἀ ἀπεκρινάμην πρὸς τὴν ἐρώτησιν, ἣν ἐνεστήσω πρὸς ἡμᾶς ὑπὲρ τοῦ βιβλίου — ἤδη πράξω —*; V, 99, 12 *καθάπερ ἡμᾶς οἴσθα ποιοῦντας* post antecedentia verba (v. 3) *ἤκουσα πρῶην*; V, 192, 18 *παρακαλοῦμαι — ἐνὸν ἡμᾶς εἰπεῖν τάληθῇ*.

3. Sic etiam nil usitatius quam *διότι* usurpatum pro *ὅτι*, vocali antecedente V, 5, 13 *λέγω, διότι*; V, 546 *οὐδὲ διότι*; XIX, 50, 10 = Mueller (*περὶ τάξ.*) 6, 11 *ἐνιοι δ' ὅτι διδασκάλους, ἄλλοι δ' ὅτι φίλους ἢ διότι*; *Περὶ ἐθνῶν* (Muel.) 6, 11 *δυναμένῳ διότι*; similia permulta.

4. In eligendis quoque praepositionibus Galenus id egisse persuasum habeo, ut hiatum quam maxime vitaret. Invenies enim fere sine ulla exceptione verbum *γυμνάζεσθαι* aut cum *ἐν* vel *ἐπὶ* coniunctum aut cum *κατά*.

a) *γυμνάζεσθαι ἐν*: V, 68, 11 *προγυμνάσασθαί γε πρότερον ἐν ὕλαις πραγμ.* = 70, 3 *προγεγυμνασμένος ἐν τ. μαθήμασι*; = 87, 3 *γυμνασάντων ἐπὶ πλεῖστον ἐν αὐτῇ* = 92, 11 et 14 = 73, 14. I, 60, 13; 69, 17; XIX, 58, 8 saepius.

b) *γυμνάζεσθαι ἐπὶ*: I, 46, 7 *γ. πολυειδῶς ἐπὶ* = 50, 11; V, 80, 2 *βουλόμενον ἐπὶ πολλῶν* — *γυμναζόμενον*. *Περὶ ἐθνῶν* Muel. 15, 16 *γυμναζόμεθα μὲν ἐπὶ*, alia.

Quibuscum conferas velim hos locos:

c) *γυμνάζεσθαι κατὰ*: I, 46, 13 *γυμνάζεσθαι κατὰ ταῦτα*; V, 62, 7 *γυμνάσασθαι κατὰ τ. ἀποδ. μεθ.*; 65, 8 *ἐγυμνάσατο κατὰ τὴν πρ. παιδείαν*; 72, 1 *γεγυμνασμένοι ποτὲ κατὰ τὰ πρ. μαθ.*; XIX, 53, 4 *κἂν γυμνάσῃται κατ' αὐτάς*; 56, 18 *προγεγυμνασμένῳ κατὰ τὰς* — *πραγματείας*; 55, 1 *θῆα κατὰ τὰς ἀνατομὰς γυμνασάμενος*.

Contra hanc legem non nisi semel, quod sciam, peccatum est in commentariis, de quibus agimus: V, 74, 1 *ἐγὼ τοῦτ' ἔδειξα μειράκια προγεγυμνασμένα* (L) *ἐν μαθήμασι διδάξας γνωρίζειν ἀληθεῖς λόγους*. Sed dubito, num hoc loco verba *ἐν μαθήμασι* recte sese habeant. Nam sententiam si spectas, non de discipulis in primis elementis literarum exercitatis agitur, sed de eis qui exercitati sunt in inquirenda rerum natura. Qua causa commoti nos verba spuria *ἐν μαθήμασι* in contextu inclusimus.

5. Nec minus diligens fuisse Galenus censendus est in adhibendis formis infinitivi *δεικνύειν* et *δεικνύναι*.

I, 42, 5 *πειρώμενος ἐπιδεικνύναι τὴν καταλ. φαντασίαν*; I, 76, 4 *ἐπιδεικνύναι πειρῶνται*; I, 80, 4 *ἐπιδεικνύναι καί*; V, 105, 10 *ἐπιδεικνύναι πειρώμενοι* = 429, 11 = 527, 14 et aliis permultis locis.

At contra V, 62, 8 *ἀποδεικνύειν ἀδύνατον*; 202, 18 *ἐπιδεικνύειν, ὥς*; 429, 7 *ἀποδεικνύειν αὐτούς*; 520, 14 *ἐπιδεικνύειν οὔτε*; 551, 18 *δεικνύειν ἐκφνόμενον*.

6. Eandem curam atque industriam adhibuit Galenus, ubi de formis tertiae personae sg. optat. aor. I in *αι* aut *ειεν* exeuntibus agebatur. Ante vocalem semper scriptum videbis — *ειεν*, qua de re in Annal. Fleck.

GALEN. SCRIPT. MIN.

d

123, 568 disserui et in 'Philolog. Rundschau' II, 4, 107. Itaque V, 52, 10 *τίς γὰρ οὐκ ἂν ἐθέλῃσαι ἄλνπος* (L) *εἶναι* correximus in *ἐθέλῃσειεν ἄλνπος*.

Quo in studio hiatus evitandi Noster eo usque processisse videtur, ut saepissime negationes *μὴ* et *οὐ* omnibus grammaticae artis legibus postpositis inter se confuderit. Sic non raro apud eundem negationem *μὴ* usurpatam reperies, ubi apud Atticos locum non habet, velut in enuntiatis particula *ὅτι* introductis: I, 25, 15 *ἴν'*, *ὅτι μὴδ' ἐνταῦθα πλέον ἔχουσί τι, γιγνώσκουσιν* = I, 20, 11 *πέποιθα γιγνώσκειν, ὅτι μὴδὲν τούτων ἐστὶ τέχνη;* vel V, 818, 1 *ἀκολουθήσειεν <ἂν>, ὅτι μὴ περιλαμβάνεται — τὸ ζητούμενον;* vel V, 102, 12, ubi cum Laur. correximus *γνώσεσθε, ὅτι μὴ ψευδομαι*.

Vice versa *οὐ* legitur pro *μὴ* in enuntiatis hypotheticis I, 22, 6 *εἰ δ' οὐκ ἐθέλεις* = V, 866, 13 saepius, ubi *μὴ* particula hiatum efficeret.

Ex his, quae disputavimus, luce clarius apparet homines doctos rectissime iudicavisse, a Galeno hiatum evitatum esse. Attamen restant nihilominus tot tamque graves hiatus, qui neque elisione neque crasi neque transpositione verborum tolli queant, ut accuratius in hanc rem inquirendum nobis visum sit. Sequimur autem in his imprimis E. Rasmus, qui in libro suo De Plutarchi libro qui inscribitur De communibus notitiis (Francof. 1872. 4) p. 3 primus regulam quandam ac normam constituit, qua Plutarchus in evitandis hiatibus usus fuerit. Cui si fidem, ut par est, habemus, apud Plutarchum hiatus aut excusandus aut admittendus est:

- 1) post articulum;
- 2) post particulas *καί*, *μή*, *ἤ*, *εἰ*, *μέντοι*, *καίτοι*;
- 3) post numeralia;
- 4) in formulis quibusdam unam notitiam efficientibus;
- 5) in pausa,

- α) sicubi maior interpunctio posita sit;
- β) inter singula enuntiatorum membra, velut inter protasin et apodosin;
- γ) in enumerandis rebus.
- 6) in aliorum scriptorum locis afferendis;
- 7) ante formas verbi εἶναι.

Quamvis igitur maxima pars hiatus ap. Gal. exstantium huic canonī facile subiungantur, tamen restant haud pauci, qui subiungi nequeunt.

Ad 1) Quemadmodum post articulum concursio vocalium nil habet offensionis, sic etiam post pronomina apud Galenum saepissime admittitur, cuius rei hi loci testes sunt:

a) *Post pron. person.*: V, 4, 2 ἐγὼ οὖν nisi forte = p. 50, 14 scribere malis ἐγὼ γοῦν; V, 26, 2 σοῦ ἢ θύρα = 48, 2 σοῦ ἑκαστον (nos); I, 10, 10 σοὶ εὖ ἔχει; I, 51, 5 σὲ εἶναι τυφλόν, ubi elidi vix poterit; 10, 12 σὲ οὐκ; V, 48, 5 pro βλέπω γὰρ σὲ οὐδὲ Laur. exhibet σὲ μηδέ; I, 69, 9 αὐτὸ ἐαυτοῦ = I, 73, 11 αὐτὸ οὐδέν; V, 2, 13 αὐτοῦ ὁ λόγος = 18, 6 ὑπὲρ αὐτοῦ εἰρηκώς; I, 45, 3 τὰ τῷ αὐτῷ ἴσα; V, 60, 2 κατ' αὐτὰ ἀναλινόμενων; V, 84, 5 ex Sauppīi coni. αὐτῇ ἄλλοι — χρῶνται pro αὐτήν; nos dedimus αὐτῇ γ' ἄλλοι = V, 7, 6 αὐτῇ γε τῇ ἡμετέρῃ χρῶμενος.

b) *Post pron. demonstr.*: V, 79, 14 ἄτε δ' ὄντος τούτου ἱκανῶς χαλεποῦ = V, 867, 17 τούτου ἐγὼ; V, 904, 15 εἰς ἑκατέρου ἀρετήν.

c) *Post pron. relat.*: V, 20, 4 ὃ ἄν; I, 69, 7 οὗ ἐπιχειρεῖ; I, 85, 10 ὅφ' ὅτου ἄν; V, 14, 5 ἃ ἡμέραντες = 65, 1 ἃ ἤκουσαν; I, 77 ἃ ἐπαγγέλλεται (Hlmsr.) et V, 900, 14 ἃ ἐγὼ crasi adhibita leguntur.

Ad 2) Praeter particulas καί, μή, ἤ, [μέντοι] hiatus apud Galenum patiuntur καίτοι, ἤδη, δῆ, πού, πώ, δῆπον, ut haec exempla docent:

I, 9, 15 καίτοι οὐκ αἰσχρόν; I, 23, 6 καίτοι οὔτε; XIX, 60 med. καίτοι οὐκ.

d*

Post δὴ hiatus frequentissimus est in formulis τί δὴ οὖν I, 55, 5; 60, 10; 85, 11; 103, 10; εἰ μὲν δὴ οὖν I, 74, 15; τί οὖν δὴ οὐχί I, 81, 5. I, 81, 17 exhibet Laur. δὴ ἀξιοῦσι particula καὶ omissa; ἤδη ὦν V, 22, 7.

Post πού V, 82, 5: πὺν ἐν τι; I, 33, 14 οὐ γὰρ δὴπου ὅτι; V, 90, 11 οὐδέπω ἤψαντο, quod nescio an mutandum in οὐδέποθ', sicut etiam Helmreichius περὶ αἰρέσεων I, 95, 14 pro εἰ μὴ πω καὶ cum L¹ parum recte scripsit εἰ μὴ πω ἄρα. Scribendum erat εἰ μὴ ἄρα καί.

Sed praeterea hiatus invenitur post coniunctiones εἰ, ὅτι, ἐπεὶ, ὅπου. De εἰ et ὅτι satis constat. Sed de ἐπεὶ vide V, 48, 2 ἐπεὶ ἐξ; V, 16, 4 ἐπεὶ εἶδον quod nos et Cobet restituimus ex ἐπειδὴν. ὅπου οὐχ V, 13, 13.

Deinde Rasmus in canone suo hiatum praetermisit, quem saepissime apud Galenum quidem post dativum in α, η, φ, ι exeuntem reperimus. cf. V, 37, 13 ἡλικία εἰς = V, 904, 11 φιλοτιμία εἰς; V, 43, 9 σπουδῇ πάσῃ ἀκριβῇ, ubi fort. ἀκριβῇ expungi potest; I, 65, 7 παρ-ονύμως ἐκείνη ἐμπειρικοί, ubi Hlmr. tamen ἐκείνης dedit; V, 84, 5 αὐτῇ ἄλλοι Sauppe, ubi nos αὐτῇ γ' ἄλλοι; I, 72, 13 ἐν χωρίῳ εὐκράτῳ; V, 17, 17 γραφείῳ ἐπάταξεν; 53, 6 λόγῳ ἐλευθέραν.

De tertiae declinationis dativo in ι exeunte pluribus dicere non opus est.

Idem, qui post dativos admittitur hiatus, excusatur etiam post genetivum secundae declinationis: V, 11, 10 βίου ἀπάθειαν; 66, 13 ὁμαλοῦ ἐπιπέδου; 72, 10 λόγου ἀδυνατεῖν; V, 905, 3 ἐξ ἀδοκῆτον ἐπιθέμενον; 907, 14 συμμέτρου ἀποστάντα, ubi Hlmr. immerito συμμετρίας ex cod. Marciano restituit. XIX, 57 med. Νομισιανοῦ ἔχοιεν.

Nec minus post accusativum tertiae declinationis hiatum nonnumquamprehendimus, sicut:

V, 102, 4 ἕνα ὁμολογεῖ; I, 94, 11 κατὰ γαστέρα ἥ;

V, 417, 6 μήτε — ἔχον μελανότητα ἢ ὅλως ἡντινοῦν χροιάν, οὔτε γλυκύτητα ἢ πικρότητα ἢ θερμότητα ἢ ψυχρότητα οὔθ' ὅλως ἡντινοῦν ἐτέραν ποιότητα, ubi tamen hiatus excusari potest ex canone E. Rasmi. Vid. sub 3) et 5) γ.

Sed restant duo loci V, 24, 8 ἐπὶ πολὺ ἔχειν et ibid. 83, 17 ἡμῖν ἔχει, in quibus vix offendes, si memineris ante verbum ἔχειν hiatus apud Galenum nil insoliti habere, ut haec exempla docent: I, 10, 10 εὖ ἔχει; 10, 12 κομιδῇ ἔχει; V, 13, 7 αἰδῶ ἔχοντα; 19, 2 ἄλλο εἶχε; 82, 5 γνώρισμα ἔχομεν; XIX, 57 Νομισιανοῦ ἔχοιεν et similia permulta.

Denique V, 55, 2 hiatus videbis in ἀληθῆ ἄνδρα. Sed quoniam per totum commentarium περὶ παθῶν de viro καλῶ κἀγαθῶ sermo fit, nescio an pro ἀληθῆ scribendum sit καλὸν κἀγαθόν.

Quod ad terminationes sive ad coniugationem sive ad declinationem spectantes attinet, longe plurimae earum ante sequentem vocalem eliduntur. Cadit hoc imprimis in eas syllabas, quae in diphthongum ai exeunt, qua de re optime Berthold Mueller disseruit in programme Gymnasii ad St. Elisabetham Vratislaviensis, quod titulum fert: 'Plutarch über die Seelenschöpfung im Timaeus.' Vratisl. 1873, p. 24.

Exempla apud Galenum haec sunt:

V, 40, 4 ἐπιδέχεται ἡ φύσις; 65, 5 αὔξεται ἡμῶν; I, 36, 12 βούλεται ἐρίσας; I, 73, 17 προσγίγνεται αὐτοῖς; XIX, 60 med. ποιήσομαι ἀπάντων; V, 58, 4 ἄρχομαι οὖν, ubi vero fort. cum cod. l γοῦν scribendum erit.

-ναι: V, 27, 5 προῦναι αὐτήν; V, 12, 1 εἰδέναι ὦν; I, 80, 6 εἶναι ἢ εἶξ = 82, 15 εἶναι εἰπόντι.

-σαι: V, 67, 13 μαρτυρῆσαι αὐτό; V, 67, 18 et 68, 1 (bis) περιγράψαι ἢ ἐγγράψαι.

-σθαι: V, 12, 1 βούλεσθαι ἕκαστον; V, 899, 2 ἡγεῖσθαι αὐτά; I, 45, 16 πείθεσθαι αὐτοῖς;

-σθαι: I, 82, 4 *κεχωρίσθαι αὐτῶν*.

-θῆναι: V, 65, 5 *ὀφεληθῆναι ἄν*.

Rectissime E. Rasmus l. l. sub 7) docuit hiatum ante formas verbi εἶναι locum habere apud Plutarchum. Prorsus idem etiam apud Galenum observare poteris, ut hi loci demonstrant:

V, 60, 5 *ἀμάρτημα εἶναι*; I, 51, 5 *σὲ εἶναι*; V, 23, 16 *ἄλλο ἐστίν*; 30, 5 *ἐτέρῳ* (fort. *ἐτέροις*) *ἐστί*; 46, 6 *πρᾶγμα ἐστίν*; 63, 11 *ἀμάρτημά ἐστίν*; I, 46, 11 *χρῆμά ἐστίν*; 75, 12 *λαμά ἐστίν* = V, 655 in syllogismo supra laudato *ἐγκεφάλῳ ἔστιν*.

Quemadmodum vero ante εἶναι concursio vocalium admittitur, sic etiam ante ὑπάρχειν hiatus saepe deprehenditur: I, 60, 1 *νοσήματα ὑπάρχει*; V, 52, 18 *ὡς ἀνίατα ὑπάρχειν*; V, 102, 2 *κόσμον ὑπάρχειν*; neque minus ante formas verbi ἔχειν, id quod paulo ante demonstravimus.

Postremo, ut ad finem perveniamus, breviter monendum est permultas, quas in praecedentibus enarravimus, vocalium concursiones ante particulas ἢ et ἄν reperiri, non paucas ante pronominis αὐτός formas; id quod casu factum esse vix crediderim.

Iam vero si ex eis, quae de hiatu apud Galenum hucusque disputavimus, summam subducere volumus, haec tanquam regulam atque normam, qua Galenus usus fuisse existimandus sit quamque nos ubique in castigando textu secuti sumus, statuere poterimus.

Hiatus apud Galenum nullam offensionem praebet:

1. post interpunctionem sive maiorem sive minorem; nullam in pausa orationis, nullam in enumerandis rebus compluribus;
2. post articulum et pronomina;
3. post praepositiones περί et πρό;
4. post particulas:

a) καί, ἢ, μή, δή, ἤδη, δήπου, πού et in formulis εἰ δὲ μή, ἀλλ'; τί δὲ οὖν similibus,

b) εἰ, ὅτι, καίτοι, ἐπεὶ, ὅπου;

5. post numeralia;
6. post quasdam terminationes et ad declinationem et ad coniugationem pertinentes;
7. in formulis *ἐν ἔχει*, *ἐν οἷδ' ὅτι* aliis similibus;
8. ante verba *εἶναι*, *ὑπάρχειν*, *ἔχειν*;
9. ante particulas *ἥ*, *ἄν* et pron. *αὐτός*;
10. in locis ex aliorum scriptorum libris allatis.

CAPUT QUINTUM.

In superiore capite de variis generibus corruptellarum exposuimus, quibus commentarii, quos emendare propositum est, ob librariorum negligentiam inscitiamve repleti hucusque iacuerunt. Nunc vero demonstrandum est, quae qualiaque emblemata sint, quibus cum fere omnia scripta Galeni, tum libri *περὶ παθῶν καὶ ἀμαρτημάτων* et *περὶ τῆς ἀρίστης διδασκαλίας* quam maxime inquinati ac turbati sunt. Sunt autem pleraque eorum ita comparata, ut in certas quasdam classes referri possint.

I. Atque primam quidem classem illa emblemata efficiunt, ubi librarius aut lector quidam sive interpretationis causa sive propter varietatem lectionis singulas vel plures voces margini exemplaris sui appinxerat, quae a posteriore scriba in ipsum contextum inferebantur.

II. Cui non dissimilis est altera classis interpolationum, quae inde ortae sunt, quod homo quidam sapientissimus suas notulas criticas grammaticas etymologicas in ora exemplaris sui adscripsit, unde postea in textum invaserunt.

III. Tertium genus eos locos complectitur, quibus monachus vel alius nescio quis simplicissimi ingenii ineptissimas suas considerationes cogitationes adhortationes memoriae proditurus erat.

Sed iam de singulis spectemus.

I. Primi generis exemplum habes in libro *περὶ σμικρᾶς σφαίρας* (edit. meae p. 4, 14) ab Helmr. probatum K. V, 901, 14 ἡ εὐπορία (τῶν ἀμφὶ τὰς θήρας γυνυ.) πλούτου δέεται καὶ ἀργίας σχολῆς τὸν καιρὸν ἐπιτηρούσης, ubi σχολῆς nil nisi interpretatio vocis ἀργίας est. Laur. scriptor utrumque teneri non posse recte intellegens ἀργίας erasit. Sed mos est librariorum notissimus, si quam vocem rarius usitatam invenirent, ad eam explicandam usitatioem illi adscribere, qua de re nos σχολῆς expunximus.

Idem factum videbis V, 19, 8 ὡς δὲ πλεῖστον ἄμετρον αἷμα χεόμενον ἐθεάσατο. Utrumque nimium est; alterum expungendum. Nos πλεῖστον eiecimus, sicut Cobet V, 160 in verbis πολλοὺς οὖν ἤδη πολλὰς μονομάχους μονάρχους τε καὶ στρατιώτας, οὕτω τρωθῆναι συνέβη (Mnem. I, 432) μονάρχους delevit, quibus adnotabat: 'scriba dubitans, utrum gladiatores an reges poneret, dedit utrumque.'

Nonnunquam vox inserta aliam genuinam de loco movit. cf. V, 44, 2 μήτ' ἀτιμία τις (συνέπεσέ μοι) ὡς ὁρᾷ με τοῦ συνεδρίου τῆς ἐμῆς βουλῆς ἀφαιρεθέντα, quae verba spuria ac corruptissima in Laur. hunc in modum leguntur: ἀτιμία τις ὁρᾷ τοῦ συνεδρίου τῆς τιμῆς βουλῆς ἀφαιρεθέντας, unde verisimile fit βουλῆς nil aliud esse nisi glossema ad subst. συνεδρίου (= δικαστηρίου). Ex scriptura ἀφαιρεθέντας ὁρᾷ elucet accusativum quendam excidisse — πολλούς, qui cum glossa illa irreperet, de medio sublatus est. Nos scripsimus ὡς ὁρᾷ <ὑπὸ> τοῦ συνεδρίου τῆς τιμῆς πολλούς ἀφαιρεθέντας.

V, 35, 6 haec leguntur: παρακαλῶν ἀντιδιδόναι τε καὶ ἀποδοῦναι τι καὶ ἀντιδιδάσκειν. Quid intersit inter ἀντιδιδόναι et ἀποδοῦναι minime patet. Laur. habet pro ἀποδοῦναι ἀντιδοῦναι, unde colligi potest ἀντιδοῦναι variam lectionem esse pro ἀντιδιδόναι, ideoque removendam.

Neque aliter de loco V, 48, 14 iudicandum erit

ἐγὼ καταλείπω πᾶσαν — πρόσδοτον οὐδὲν ἐξ αὐτῆς περιττὸν ἀποτιθέμενος οὐδὲ θησανρίζων οὐδὲ πολλαπλάσια τῶν ἀναλίσκομένων ἀποτιθέμενος. Etenim si sententiam spectes, Galenus dicit relinquere se totam a patre acceptam rem familiarem, quoniam nihil ex ea ademisset, neque plus quam consumpta essent reposuisset. Quae si recte excogitavimus, elucet primum, alterum ἀποτιθέμενος (post ἀναλίσκομ.) corrigendum esse in προστιθέμενος, ut est paullo supra l. 4 τοῖς ὑπάρχουσι προστίθενται, tum vero, verba οὐδὲ θησανρίζων, quippe quae idem significant atque οὐδὲ ἀποτιθέμενος — suo loco teneri non posse sed tanquam glossema extrudenda esse.

II. Altera emblematum classis constat ex notulis doctissimi interpretis sive criticis sive grammaticis sive etymologicis, qui saepe etiam sententiam Galeni exemplis atque argumentis ex suo ingenio allatis adornavit et amplificavit.

V, 25, 5 periodi prima pars introducitur verbis προῶτον μὲν ὅτι; altera postrema periit. Quod recte intellegens criticus noster margini adposuit notam 'τί δεύτερόν ἐστι;' (quid est alterum?) quae a Laur. Ald. Bas. servata a Charterio eiecta est.

Ibid. 9, 2 ab eiusdem fort. manu addita habes verba molestissima ἢ τινα τούτων ἢ πάντα; eademque pagina, l. 13 συνδιατρίβων δηλονότι, quae prorsus supervacanea sunt.

Similia nuper in editione nostra libelli 'de p. pila' ostendimus, ubi in ipso exordio verba h. d. subditicia [ἱκανῶς εἰρησθαι ἂν δόξειε] inclusimus.

Ibid. expunximus (K. 907, 13) adnotatiunculam grammatici 'τηνικαῦτα χρῆσθαι' qua vir doctus dicere volebat, ad finem totius comprehensionis infinitivum χρῆσθαι subsequi.

Neque aliud quidquam de loco 904, 9 iudicaverim quamvis dissentiente Helmreichio (Ind. phil. X, 1), ubi verba haec sunt: ἐν (Hlmr: ἐπὶ) τούτῳ δὲ καὶ τὴν γνώ-

μην θήγει (L) τῇ φροντίδι τοῦ τε μὴ καταβαλεῖν καὶ τοῦ διακωλύσαι τὸν μέσον ἢ αὐτὸν ὑφαρπάσαι ἐν τούτῳ κατασταίῃ. Quamquam non invitus tibi concedo affirmanti locum post διακωλύσαι lacunosum esse, id tamen mihi persuadere non possum, verba τὸν μέσον ἢ αὐτὸν ὑφαρπάσαι a Galeno profecta esse. Immo vero, nisi me omnia fallunt, hoc quoque loco grammatici nostri manum atque ingenium cognoscere licebit, qui obiectum quoddam, quod ad infinitivos καταβαλεῖν et διακωλύσαι spectaret, desiderans notulam textui adscripsit: 'Hoc loco accusativus μέσον vel αὐτὸν vel simile quid sequi debebat.'

At redeamus rursus ad librum περὶ παθῶν, in quo totam seriem huiusmodi adnotationum indagasse nobis videmur.

Ac primum quidem si ad locum V, 18, 15 (ed. m. p. 35, 7) animum advertere volueris, ibi haec leges: γενομένοις οὖν ἡμῖν ἐν Κορίνθῳ πάντα μὲν ἔδοξε (Hultsch) τὰ σκεύη καὶ τοὺς οἰκέτας ἐκπέμψαι κατὰ πλοῦν αὐτοῦ· αὐτὸς δὲ ἐν ὄχημα μισθωσάμενος πεζῇ — πορεύεσθαι. Aenigma in his reconditum non nisi Laurentiani codicis auxilio solvere possis. Is enim pro αὐτὸς δὲ ἐν scriptum habet ἐκτὸς δὲ ἐν i. e. ἐκτὸς δυεῖν vel δυοῖν, quae unde orta sint, satis manifestum est. Si enim sequentia perlegeris, videbis in his de duobus servis sermonem fieri, quorum utrumque amicus Crentensis bis castigaverit.

Cum igitur in loco, quem exscripsimus, dictum esset, omnes servos dimissos esse, grammaticus, sequentium rationem habiturus, addidit ad vocem οἰκέτας notulam: ἐκτὸς δυοῖν, quae postea in textum irrepsit. Quibus remotis cum Hultschio recte scribemus — ἡμῖν τοὺς οἰκέτας ἐκπέμψαι κατὰ πλοῦν· αὐτοὺς δ' ὄχημα μισθωσαμένους πεζῇ — πορεύεσθαι. cf. Hultsch ad h. l. in Annal. Fleck. 101, p. 744 sq.

Suo iure deinde Hultschius (l. l. 103, p. 34) verba h. d. spuria K. V, 8, 7 ὃν μήτε φιλήσειν οἶδας μήτε

μισήσειν expungi iubet, quae eo magis pro suspiciosius habenda sunt, quo certius affirmari potest, Galenum neque usquam formam οἶδας pro οἶσθα usurpasse neque verbum εἰδέναι cum infinitivo coniunxisse pro participio.

Neque minus suspiciosum additamentum sunt p. 17, 1 verba ἀλλ' ἐπὶ μόνοις τοῖς μεγάλοις (L μεγίστοις) μισμοῖς et p. 20, 9 verba ἀλλ' ἐτέρῳ τρόπῳ παιδαγωγῆσαι διήλθον.

In libro περὶ ἀμαρτημάτων p. 78, 9 haec leguntur: ἐπὶ τὴν ξήτησιν αὐτοῦ πάντες ἦκον· οἱ δὲ τιμήσαντες ἑαυτοὺς προπετῶς ἀπεφώνησαν· quae ultima verba ab interpolatore explicantur verbis additis 'ἀπεφώνησαν δὲ προπετῶς ἦτοι πάντες ἢ χωρὶς ἐνός·' Alter quidam, quis ille εἰς sit, dubitans adiecit novam notulam hanc: 'οὐδ' αὐτός ἐστι φανερός'. Utrisque eiectis sententia clarior evadet.

Ut porro ex Protreptico quoque exemplum afferam, in hanc interpolationum classem prae ceteris quadrat locus I, 20, 11, cuius verba haec sunt: πέποιθα γινώσκειν ὅτι μηδὲν τούτων ἐστὶ τέχνη οἷον τὸ πεττευριπτεῖν καὶ βαδίζειν ἐπὶ σχοινίων λεπτῶν, ἐν κύκλῳ τε περιδινεῖσθαι μὴ σκοτούμενον. Agitur de artificii quibusdam athletarum. Quorum in numero quid πεττευριπτεῖν (i. e. iacere talos) sibi velit, non liquet. Itaque verum videntes Charterius et Goulston pro πεττευριπτεῖν scribendum proposuerunt πετταυριστεῖν, quod vulgatae proxime quidem accedit, attamen corrigendum videtur in usitatius verbum πετταυρίζειν i. e. per extentum funem ire. Qua coniectura probata non improbabis, puto, si contendimus verba βαδίζειν ἐπὶ σχοινίων λεπτῶν interpretationem efficere vocabuli πετταυρίζειν.

At haec leviora sunt; gravius id est, quod idem interpres non singula tantum vocabula explicare studuit, sed saepissime etiam sententias scriptoris hic illic novis argumentis vel exemplis allatis amplificavit, quod

plerumque vix quisquam animadverteret, nisi a librario, qui Galeni ea esse credebat, haec additamenta in falsum locum illata essent. Longe splendidissimum exemplum huius rei in Observatt. p. 12 sq. dedimus et accuratius illustravimus. Dico locum, qui exstat V, 2, 5—12 *ἐνίοτε μὲν γὰρ δόξει προτρέπειν ἡμᾶς ἐννοεῖν, ὅτι καὶ αὐτοὶ — ἁμαρτάνομεν· ἐνίοτε δ' ὅπως ἂν τις ἕκαστον ὧν ἁμαρτάνει διαγινώσκει καὶ πρὸς τοῦτοις αὐθις, ὅπως ἂν τις ἐαυτὸν ἀπάγοι τῶν ἁμαρτανομένων, quae sine dubio nil aliud efficiunt quam molestissimam repetitionem vel periphrasin substantivorum trium antecedentium ἥτοι τὴν παραφυλακὴν ἢ τὴν διάγνωσιν δοκεῖ μοι δηλοῦν ἢ καὶ πρὸς τοῦτοις τὴν ἐπ' αὐτοῖς ἐπιδόξιν.*

Testimonium, si quaeris, hoc est: Verba, de quibus quaeritur, ab eis, quae explicanda sunt, intermisso enuntiato *ἐφαίνετο καὶ ἀσαφῶς ἐρμηνεύων τὰ πολλὰ κτέ.* discernuntur, quod ipsum artissime cohaeret cum verbis paullo inferius subsequentibus *ἐνίοτε μὲν ὡς περὶ μόνων τῶν παθῶν αὐτοῦ ὁ λόγος γίνεται, πολλὰ δὲ ὡς περὶ τῶν ἁμαρτημάτων.*

Eiusdem interpretis ingenio tribuimus verba p. 3, 3 scripta *λέγω μὲν οὖν ἁμαρτάνειν καὶ τὸν ἀκολασταίνοντα καὶ τὸν θυμῷ τι πράττοντα καὶ τὸν διαβολῇ πιστεύοντα*, quae minime in sententiam quadrant, sed inde iam glossam olent, quod proximum enuntiatum eisdem particulis *μὲν οὖν* introducitur, non particula *δέ*, quam in apodosi exspectamus.

Alia exempla eorum, quos peccare putat interpres, deprehendes pag. 4, 17 — 5, 9 in verbis *ὅστις μὲν ἐπὶ σμικροῖς ὀργίζεται σφοδρῶς* et quae secuntur usque ad *διότι μικρά*; et p. 77, 4—12 in verbis a sententiarum nexu alienissimis *ἐνθα καὶ σαφῶς, ὅπῃ διαφέρει πάθος ἁμαρτήματος, ἐνεστί σοι μαθεῖν κτέ.*, usque ad finem capitis.

Huc denique locum desperatissimum refero, quem, postquam ipsum me in illo sanando diu multumque

frustra torsi, aliorum sagacitati atque iudicio commendaverim, p. 79, 7, ubi de primo omnium criterio veritatis disseritur: ἐπισκέψασθαι (χορή) τὸ (lege τί) πρῶτον ἀπάντων κριτήριον, ὃ δῆλον καὶ τινὰ λαβὴν ἄκριτον χορὴ καταλαβόντα μεμνησθαι πᾶσιν ἀνθρώποις. ὁμολογούμενον δ' ἦν, αὐτὸ καὶ χωρὶς κρίσεως ἱκανὸν ἐνδείκνυσθαι τὴν αὐτὴν δύναμιν εἶναι τοῦτο πάσης ἀποδείξεως.

Idem interpres alio loco, 49, 4 artis etymologicae peritissimum se praestitit. *Μίαν, ἴσθι*, inquit Galenus, *πασῶν λυπῶν αἰτίαν*, ἣν ὀνομάζουσιν οἱ Ἕλληνες ἐνίοτε μὲν ἀπλησίαν ἐνίοτε δὲ πλεονεξίαν. Utramque vocem glossator explicavisse videtur; sed interpretatio mutila servata est hisce verbis: ἀπλησίαν μὲν γὰρ ἀπὸ τοῦ τὰς ἐπιθυμίας ἀπληρώτους ἔχειν· ἀεὶ γὰρ ποθοῦσι τῶν ἐμπροσθεν (?) οἱ ἀπληστοί. His olim h. d. respondebant verba *πλεονεξίαν δὲ ἀπὸ τοῦ πλέον ἔχειν ἐπιθυμεῖν*, quorum non nisi postrema pars in editionibus exstat inde a v. 6 usque ad v. 10 ὥστε, καὶ διπλάσιον ἔχωσι — καὶ τούτων πλέον ἔχειν ἐπιθυμοῦσι. In hanc classem pertinent etiam maxima ex parte illae interpolationes, quas in libro περὶ τῆς ἀρίστης διδασκαλίας reprehendimus, quasque hoc loco retractare longum est. Vide de his edit. meam in Ann. Fleck. 107, p. 389 sq.

III. Accedimus nunc ad tertium genus interpolationum, quod omnium molestissimum est.

Cadunt in hoc genus isti omnes loci, quibus ut diximus, homo quidam insulsissimus ineptit atque delirat oram exemplaris suis ipsius cogitationibus considerationibus adhortationibus implens atque contaminans.

Ecce exemplum luculentissimum in libro *π. παθῶν* K. V, 21, 15 — 22, 3. Dixerat in eis quae antecedunt G. irae non nimis indulgendum esse neque iracundia inflatum crudelius in servos animadvertendum, sed poenam in posterum differendam esse. Nam melius,

inquit, est μηκέτι ζέοντος τοῦ θυμοῦ πράττειν, ἢ πράττεις ἔξω τῆς ἀλογίστου μανίας γενόμενον. Quod Galeni praeceptum laudibus effert glossator scriptoris verba suis illustrans: μετὰ γάρ τοι τὸν θυμὸν (L: καταστάντος γὰρ τοῦ θυμοῦ) σωφρονέστερον ἐπισκέψη πόσας χρὴ πληγὰς ἐντεῖναι τῷ τῆς κολάσεως ἀξίῳ· ἢ μηδὲ τὴν ἀρχὴν ἄμεινόν ἐστι συγγνώμη προᾶξαι οὕτως αἰτήσαντα ἱμάντα καὶ σωφρονίσαντα τῷ λόγῳ καὶ ἀπειλήσαντα μηκέτι τὸ λοιπὸν συγχωρήσειν (L) ἐὰν ὁμοίως ἀμάρτη; Quid multa? Ridicula sunt et tam absurda, ut nemo sapiens Galeno ea imputaturus sit.

Congruunt cum his mirifice verba quae p. 17, 9—14 leguntur ὅπου γ' ἐξῆν αὐτοῖς καὶ νάρθηκι καὶ ἱμάντι μικρὸν ὕστερον ἐμφορῆσαι πληγὰς ὅσας ἡβούλουτο, καὶ τῇ βουλῇ (i. e. σωφροσύνῃ) τὸ τοιοῦτον ἔργον ἐπιτελεῖν. Ex huius viri indole ac mente, ni fallor, ei quoque loci fluxerunt, quibus de difficultate sui ipsius cognoscendi quis lamentatur ac conqueritur. Conferas velim hosce inter se locos: V, 40, 12—14 τὸ γὰρ ἑαυτὸν <γινῶναι> χαλεπὸν ἐστὶ καὶ τοῖς τελείοις ἀνδράσιν, μήτοι γε δὴ τοῖς παισὶ, quibus, si Galenus scripsisset, senex se ipsum puerum appellaret; tum p. 8, 2 γινῶναι δ' ὥς ἐλέγομεν, ἀδύνατον, ἐπειδὴ σφόδρα φιλοῦμεν ἡμᾶς, quae verba etiam ab Hultschio (Fleck. 103, 34) inclusa sunt; tum p. 34, 15—18 ὅπερ δ' εἰῶθα λέγειν ἐκάστοτε καὶ νῦν ἐρῶ· καθ' ἕτερον μὲν τρόπον ἀπάντων ἐστὶ δυσκολώτατον ἑαυτὸν γινῶναι, καθ' ἕτερον δὲ ῥᾶστον. ἐὰν μὲν γὰρ ἐντὸς (fort: ὄντως) θέλῃ τις αὐτός, χαλεπώτατόν ἐστι, ubi posterior pars periodi quae verbis ἐὰν δὲ introducenda erat, periit. Eiusdem fortasse sunt p. 55, 8 verba ὥστ' ἀδύνατόν ἐστι νῦν ὀρίσαι (lege διορίσαι) τοῦτο τῷ πρώτῳ ἀρχομένῳ τὸ τῆς φιλοχρηματίας ἐκκόπτειν πάθος; p. 97, 16—78 εὐκολώτερον μὲν γὰρ ἐστὶν ἐνὸς ἀεὶ μνημονεύειν τοῦ περιμένειν ἐναργῶς ἐν ἀκριβεῖ, χαλεπώτατον δέ, διότι τοῦτ' αὐτὸ ποιεῖν οὐκ ἐθέλουσιν οἱ πολλοί, quae ipsum me intellegere non posse confiteor;

et p. 59, 12—15 ἴσως μὲν ἐπὶ πρεσβύτου δι' ὅλου τοῦ βίου σχολάσαντος εὐρέσει (L) τῶν ἀληθῶν ἀμαρτημάτων, ἢ συγκαταθέσθαι τινὶ τῶν ἀπόδειξιν ἐπιστημονικὴν <μὴ> ἔχόντων ἀσθενῶς, de quibus sanandis — nisi forte ἀμαρτημάτων in ἀμαρτεῖν μᾶλλον corrigendum est — ipse tu videas.

Cui non dissimilis est locus p. 70, 7—14 εἰάν οὖν ἐξέλης τοῦ μέλλοντος (L) ἀλήθειαν ζητῆσαι ἀλαζονείαν κτέ., ὅδε ἀφίξεται — τὸν δ' ὑπὸ τινων παθῶν — οἰστρούμενον, πρὸς μὲν τὴν οὕτω μακρὰν ὁδὸν ὁκνῶ, cuius verba mutila sunt neque in conexum quadrant.

Ingenium interpolatoris praeter haec hi loci tibi demonstrabunt, p. 45, 3—5 Πρὸς ταύτην οὖν ἄσκησιν — sed de exercitatione in antecedentibus nihil omnino dictum est — μόνην ἄνεισον (ἀπειδον?) ἐγὼ διὰ μνήμης ἔχων καὶ μελετῶν αἰεὶ καὶ σκοπούμενος, μέχρι περ ἂν τοῦτω ἐπεισθῇ (sic! pro πεισθῶ) ὥς τὸ τὰ δις δύο τέτταρα εἶναι, et p. 30, 12—18 εἴτα (legendum fortasse τοῦτο) καθ' ἐκάστην ἡμέραν σαντὸν ἀναμινύσκειν (L: αὐτὸν ἀνεμίμνησκεν; fort. igitur ἐμαντὸν ἀνεμίμνησκον) ἄμεινον μὲν, εἰ πολλάκις, εἰ δὲ μὴ ἀλλὰ πάντως γε κατὰ τὴν ἔω, πρὶν ἄρχεσθαι τῶν πράξεων¹⁾ εἰς ἐσπέραν δὲ πρὶν ἀναπαύσασθαι μέλλειν. ἐγὼ δὲ ἢ ποτε καὶ ταύτας δὴ τὰς φερομένας ὥς Πυθαγόρου παλαινέσεις εἶθισα (suppl.: ἐμαντὸν) δις τῆς ἡμέρας ἀναγιγνώσκειν μὲν τὰ πρῶτα, λέγειν δ' ἀπὸ στόματος ὕστερον.

Sed haec exempla satis superque docere puto, commentarium περὶ παθῶν καὶ ἀμαρτημάτων miserrime interpolatorum additamentis immaculatum esse. Ac sane cum Bentleio (praef. ad Horat. Carm. p. XX) dicere poterimus: 'Peracri iudicio opus esse et sagacitate et ἀγχινόῳ et divinandi quadam peritia et μαν-

1) Respicit his glossator ad Galeni verba p. 24, 7: ἀλλ' ἔμοιγε βέλτιον εἶναι δοκεῖ μακροῦ ἐξαναστάντα τῆς κοίτης ἐπισκοπεῖσθαι πρὸ πάντων τῶν καθ' ἡμέραν ἔργων, ἀρα κτέ.

τικῇ', si quis genuina verba ab his ineptiis recte discernere voluerit.

Attamen ne forte credas, ipsum me ineptire atque alucinari tantam molem interpolationum statuentem, hoc scias velim, ipsum Galenum non semel in scriptis suis de grammaticis et librariis querellam instituisse, qui libros suos alienis additamentis repleverint. Sic XVII, 1, 634 praeter alia haec dicit: *τάχα δέ τις καὶ προσέγραψεν ἕνεκεν ἑαυτοῦ καθάπερ εἰώθαμεν εἰς ὑπόμνησιν ἐν τοῖς μετωπίοις τὰ τοιαῦτα προσγράφειν* — *εἰτά τις τῶν μεταγραφόντων βιβλίον ὡς αὐτοῦ τοῦ συγγραφέως ὄν εἰς τὸ ὕφος αὐτὸ μετέθηκεν*, quibuscum conferenda sunt XVII, 1, 80; et 909; XVIII, 2, 863; alia. Deinde vero hoc te reputare velim, non temere me neque voluptate quadam, ut fieri solet, interpolationum indagandarum incitatum in hanc rem impeditissimam inquisivisse, sed nullum me locum obelo notavisse, nisi si gravissimis argumentis coactus eram. Sunt autem haec argumenta aut interna aut externa, quorum alterum utrum in unoquoque loco, quem uncis a me circumseptum videbis, facile cognosces. Omnium gravissimum autem id erit, si locis, de quibus quaeritur, eiectis sententiarum nexus clarior et magis perspicuus evadet.

Quodsi indicaverint homines doctiores hac in re me paullulum ad Galenum emendandum attulisse, summo opere gaudebo satisque habebo demonstravisse, quantum et codicum, qui exstant, ope nec non iudicio editoris ad opera Galeni, quae tam diu nimis neglecta atque sordibus inquinata iacuerunt, emendanda profici possit.

Scrpsi Gustavoviae Mense Augusto 1883.

Io. Marquardt.

INDEX NOTARUM.

I. ΠΕΡΙ ΨΥΧΗΣ ΠΑΘΩΝ ΚΑΙ ΑΜΑΡΤΗΜΑΤΩΝ.

LIBER PRIMUS.

L = Cod. Laurentianus 74, 3; contulit H. Hinck. D = Cod. latinus Dresdensis 92. A = Aldina ed. B = Basileensis ed. Ch = Charterii ed. C = Caselii ed. 1592. Ak = Ackeri ed. G = Goulstoni ed. K = Kuehniana ed. Don = Donati Vers. lat. Venet. 1538. O = Omnes codices et editiones. R = is, qui Observatt. crit. recensuit ap. Zarncke Centralbl. 1870, Nr. 51. Cob = Cobeti coniecturae Mnemos. VIII, 233—245. * signo mea notavi. Pr. = Praefatio. Unci quadrati interpolationem indicant.

LIBER SECUNDUS.

L = Codex Laurentianus 74, 3; contulit A. Wilmanns. l = Codex Laurentianus 74, 5; contulit H. Hinck. M = Codex Marcianus 281; contulit H. Hinck.

II. ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΑΡΙΣΤΗΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ.

L = Cod. Laurentianus 74, 3; contulit Kruse. Ks = Kayseri editio in 'Philostrati vitae sophistarum'. k = Kuehnii editio minor. G = Goulstoni ed. Corn = Emendationes Cornarii. C = Iulii Caesaris coniectanea critica. S = Saupprii censura coniectaneorum Caesaris (Ind. phil. III, 401 sq.). * asterisco mea notata sunt. Unci quadrati interpolationem indicant.

III. ΠΕΡΙ ΤΟΥΤ ΔΙΑ ΤΗΣ ΣΜΙΚΡΑΣ ΣΦΑΙΡΑΣ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ.

L = Cod. Laurentianus 74, 3; contulit Vitelli. P = Cod. Parisinus bibl. Nation. Suppl. Graec. 35; contulit A. Schoene. M = Cod. Marcianus 276; contulit D. Riccoboni. A = Ed. Aldina. B = Ed. Basileensis. Ch = Ed. Charterii Parisiensis. K = Ed. Kuehniana. O = Omnes Editiones. H = Ed. Helmreichii. * asterisco notata sunt mea.

IV. ΠΡΟΤΡΕΠΤΙΚΟΣ ΕΠΙ ΤΕΧΝΑΣ.

A = Ed. Aldina. B = Ed. Basileensis. Ch = Charterii ed. Paris. G = Goulstoni ed. Kō = Koehlerii ed. W = ed. Willeti. K = Ed. Kuehniana. M C C. = censura huius editionis in Museo critico or Cambridge classical researches II 318 sq. O = Omnes editiones. Corn = Emendationes Cornarii in Ald. Ien. ap. Koehlerum. H = Emendationes Maur. Hauptii in: Hermes IV, 27. Cob = Emendationes Cobeti in Mnemos. IV, 134; 352; X, 179. * asterisco mea notavi. Unci quadrati signum interpolationis. Pr. = Praefatio.

I.

ΓΑΛΗΝΟΥ ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΙΔΙΩΝ ΕΚΑΣΤΩ ΠΑΘΩΝ ΚΑΙ
ΑΜΑΡΤΗΜΑΤΩΝ ΤΗΣ ΔΙΑΓΝΩΣΕΩΣ Β'.

LIBER PRIMUS.

Cap. I. Ἐπειδὴ καὶ δι' ὑπομνημάτων ἔχειν βού-^{K. V,}
 λει, ἃ πρὸς τὴν ἐρώτησιν ἀπεκρινάμην, ἣν ἐνεστήσω^{pag. 1}
 πρὸς ἡμᾶς ὑπὲρ τοῦ γραφέντος Ἀντωνίου τῷ Ἐπικου-
 ρεῖω βιβλίου περὶ τῆς ἐπὶ τοῖς ἰδίοις πάθεσιν ἐφε-
 5 δρείας, ἥδη πράξω τοῦτο, καὶ τήνδε τίθεμαι τὴν
 ἀρχήν. ἄριστον μὲν ἦν αὐτὸν τὸν Ἀντώνιον εἰρηκέναι
 σαφῶς, τί ποτε βούλεται σημαίνειν ἐκ τοῦ τῆς ἐφε-
 δρείας ὀνόματος, ὥς δ' ἂν τις ἐξ ὧν λέγει κατὰ τὸ ||
 βιβλίον εἰκάζειν, ἦτοι τὴν παραφυλακὴν ἢ τὴν 2
 10 διάγνωσιν δοκεῖ μοι δηλοῦν ἢ καὶ πρὸς τούτοις τὴν
 ἐπανόρθωσιν. ἐφαίνετο δ', ὥς οἶσθα, καὶ ἀσαφῶς
 ἐρμηνεύων τὰ πολλὰ τῶν εἰρημένων, ὥς εἰκάζει μᾶλ-
 λον ἔστιν ἢ νοῆσαι σαφῶς. [ἐνίστε μὲν γὰρ δόξει προ-
 τρέπειν ἡμᾶς ἐννοεῖν, ὅτι καὶ αὐτοὶ πολλὰ παραπλησίως τοῖς
 15 ἄλλοις ἀμαρτάνομεν. ἐνίστε δ' ὅπως ἂν τις ἕκαστον ὧν ἀμαρ-
 τάνει διαγιγνώσκει, καὶ πρὸς τούτοις αὐθις, ὅπως ἂν τις ἐαν-
 τὸν ἀπάγοι τῶν ἀμαρτανόμενων, ὃ δοκεῖ μοι τοῦ λόγου παν-
 τὸς εἶναι σκοπός· ἕκαστον γὰρ τῶν προειρημένων ἀχρηστόν

De inscriptione vide Observat. crit. p. 3; Gal. XIX, 45 'περὶ
 τῶν ἰδίων ἐκάστω παθῶν καὶ ἀμαρτημάτων τῆς διαγνώσεως β'
 et XVI, 335 'εἰρήται ἡμῖν καθ' ἑν ἰδίᾳ βιβλίον περὶ τῶν ἀμαρ-
 τημάτων καὶ παθῶν τῆς ψυχῆς ἐπιγεγραμμένον' περὶ διαγν. κ.
 θεραπ. τῶν ἐν ἑκάστου ψυχῇ ἰδίων παθῶν LO

2. ἐνεστήσω LABDon || 4. ἐπὶ τοῖς ChK

GALEN. SCRIPT. MIN.

1

ἔστι καὶ περιτόν, εἰ μὴ πρὸς τοῦτον ἀναφέροιτο. διορθοῦν δὲ χρὴ αὐτὸν ἐν τοῖς μάλιστα παθήμασι τῶν ἀμαρτημάτων.] ἐνίοτε μὲν γὰρ ὥς περὶ μόνων τῶν παθῶν αὐτοῦ ὁ λόγος γίνεται, πολλάκις δ' ὥς περὶ τῶν ἀμαρτημάτων, ἔστι δ' ὅτε περὶ ἀμφοτέρων διαλέγεσθαι σοι δόξει. ἐγὼ⁵ δ' αὐτὸ τοῦτο πρῶτον, ὥς οἶσθα, διώρισα, τὰ μὲν ἀμαρτήματα κατὰ ψευδῆ δόξαν εἰπὼν γίνεσθαι, τὸ δὲ³ πάθος κατὰ τιν' ἄλογον || ἐν ἡμῖν δύναμιν ἀπειθοῦσαν τῷ λόγῳ· κοινῇ δ' ἀμφοτέρω κατὰ γενικώτερον σημαινόμενον ἀμαρτήματα κεκληῖσθαι. [λέγω μὲν οὖν ἀμαρ-¹⁰ τάνειν καὶ τὸν ἀκολασταίνοντα καὶ τὸν θυμῷ τι πράττοντα καὶ τὸν διαβολῇ πιστεύοντα.]

Γέγραπται μὲν οὖν καὶ Χρυσίππῳ καὶ ἄλλοις πολλοῖς τῶν φιλοσόφων ὑεραπεντικά συγγράμματα τῶν τῆς ψυχῆς παθῶν, εἴρηται δὲ καὶ πρὸς Ἀριστοτέλους¹⁵ καὶ τῶν ἐταίρων αὐτοῦ καὶ πρὸς τούτων ὑπὸ Πλάτωνος, καὶ ἦν μὲν βέλτιον ἐξ ἐκείνων μαθεῖν αὐτά, ὥσπερ καὶ γὰρ Τὰ δ' οὖν κεφάλαια διὰ τοῦ πρώτου λόγου τοῦδε διὰ συντόμου, ἐπειδὴ κελεύεις, διήξω σοι πάντα, καθ' ἣν ἤδη τάξιν ἤκουσας, ὅτ' ἐπύθου περὶ²⁰ τοῦ γεγραμμένου τῷ Ἀντωνίῳ βιβλίου.

Cap. II. Ὅτι μὲν εἰκός ἐστιν ἀμαρτάνειν, εἰ καὶ μὴ δοκοῦμεν ἡμῖν αὐτοῖς σφάλλεσθαι τι, πάρεστιν ἐκ τῶνδε λογίσασθαι· πάντας ἀνθρώπους ὁρῶμεν ἑαυτοὺς ὑπολαμβάνοντας ἥτοι γ' ἀναμαρτήτους εἶναι παντά-²⁵ πασιν ἢ ὀλίγα καὶ σμικρὰ καθόλου σφάλλεσθαι, καὶ⁴ τοῦτο || μάλιστα πεπονθότας, οὓς ἄλλοι πλεῖστα νομίζουσιν ἀμαρτάνειν. Ἐγὼ γοῦν, εἰ καὶ τινος ἑτέρου καὶ

6. διώρισα L || 10. κεκληῖσθαι LG κεκλεῖσθαι A || 18. Post καὶ γὰρ plura excidisse censet R || 23. δοκοῦμεν ἡμῖν αὐτοῖς* ἐκ τῶνδε L || 26. καθόλου R καὶ διὰ λόγον L διόλου Cob || 28. ἐγὼ γοῦν*

τοῦδε παμπόλλην ἐσχηκα πείραν. ὅσοι μὲν τῶν ἀνθρώ-
πων ἐπ' ἄλλοις ἐπέθεντο τὴν περὶ αὐτῶν ἀπόφασιν,
ὅποιοί τινες εἰσιν, ὀλίγα τούτους ἐθεασάμην ἀμαρτά-
νοντας, ὅσοι δ' ἑαυτοὺς ὑπειλήφασιν ἀρίστους εἶναι
5 χωρὶς τοῦ τὴν κρίσιν ἑτέροις ἐπιτρέψαι, μέγιστα καὶ
πλείστα τούτους ἐώρακα σφαλλομένους. ὥσθ', ὅπερ
ᾄμην, ὅτε μειράκιον ἦν, ἐπαινέσθαι μάτην — τοῦτο
δ' ἦν τὸ Πύθιον γινῶναι κελεῦον ἑαυτόν — οὐ γὰρ
εἶναι μέγα τὸ πρόσταγμα —, τοῦθ' εὖρον ὕστερον δι-
10 καίως ἐπαινούμενον. ἀκριβῶς μὲν γὰρ ὁ σοφώτατος
μόνος ἂν ἑαυτὸν γνῶναι, τῶν δ' ἄλλων ἀπάντων ἀκρι-
βῶς μὲν οὐδεὶς, ἥττον δὲ καὶ μᾶλλον ἕτερος ἑτέρον.
καθάπερ γὰρ ἐν ὄλῳ τῷ βίῳ καὶ κατὰ πάσας τὰς τέχνας
τὰς μὲν μεγάλας ὑπεροχὰς τε καὶ διαφορὰς τῶν πραγ-
15 μάτων ἀπαντος ἀνδρός ἐστὶ γινῶναι, τὰς δὲ μικρὰς τῶν
φρονιμῶν τε καὶ τεχνιτῶν, οὕτω καὶ τῶν ἀμαρτημά-
των ἔχει καὶ παθῶν. [ὅστις μὲν γὰρ ἐπὶ μικροῖς ὀργί-
ζεται ἢ σφοδρῶς δάκνει τε καὶ κακίζει τοὺς οἰκέτας, οὗτος
μὲν σοὶ δηλὸς ἐστίν, ὅτι ἐν πάθει καθέστηκεν, ὁμοίως δὲ καὶ
20 ὅστις ἐν μέθαις τε καὶ ἐταίραις καὶ κώμοις καταγίνεται. τὸ δ'
ἐπὶ μεγάλη βλάβῃ χρημάτων ἢ ἀτιμῇ μετρίως ταραχθῆναι τὴν
ψυχὴν οὐκέθ' ὁμοίως ἐστὶ φανερόν, ἐκ τοῦ γένους τῶν πα-
θῶν ὑπάρχει, ὥσπερ οὐδὲ τὸ πλακοῦντα φαγεῖν ἀκρατέστε-
ρον, ἀλλὰ καὶ ταῦτα κατὰδηλὰ γίνεται τῷ προμελετήσαντι
25 τὴν ψυχὴν ἐξοδιάσαντί θ' ἀπάντων παθῶν τὰ ἐπανορθώ-
σεως δεόμενα καὶ μεῖζόν γ' ἔμπης ἀποφυγεῖν αὐτά, διότι
μικρά.] ὅστις οὖν βούλεται καλὸς ἀγαθὸς γενέσθαι,

2. περὶ αὐτῶν* || 3. ὀλίγα τούτους* Pr. XXXV ὀλιγοτάτους L ||
4. ὑπειλήφασιν RCob ἀρίστους εἶναι L || 8. ad Πύθιον L² add.
in marg. γράμμα || 17. μὲν γὰρ* || 20. κώμοις* = Gal. X, 3 κώ-
μαις LAB καταγίνεται L || 23. ὑπάρχει R οὐδὲ τὸ L || 25.
ἐξοδιάσαντι τὴν L² num ἐξοργιάσαντι*? (cf. Arist. pol. 8, 7)
τὴν om. L¹ τὰ*

τοῦτον ἐννοῆσαι δεῖ, ὥς ἀναγκαῖόν ἐστιν, αὐτὸν ἀγνο-
εῖν πολλὰ τῶν ἰδίων ἀμαρτημάτων, ὅπως ἂν ἐξεύρη
πάντα. Ἀνυάμενος μὲν ἐγὼ λέγειν, ὅπως εὖρον αὐτός,
οὕτω λέγω, διότι τὸ βιβλίον τοῦτο δύναται ποτε καὶ
εἰς ἄλλων ἀφικέσθαι χεῖρας, ὅπως ἂν κἀκεῖνοι γυμνα-
σθῶσι πρότερον ὁδὸν εὖρεῖν τῆς γνώσεως τῶν ἰδίων
ἀμαρτημάτων. Ὡς δ' ὅσπερ καὶ σέ μοι λέγειν ἤξιωσα
καὶ μέχρι τὸ σεντῶ δοκοῦν ἀπεφήνω, διεσιώπησα, καὶ
6 νῦν || οὕτω πράξω, παρακαλέσας τὸν ὁμιλοῦντα τῷδε
τῷ γράμματι, καταθέμενον αὐτὸ ζητῆσαι, πῶς ἂν τις 10
ἑαυτὸν δύναιτο γνωρίζειν ἀμαρτάνοντα. Δύο γάρ, ὥς
Αἰσώπος ἔλεγε, πήρας ἐξήμεθα τοῦ τραχήλου, τῶν
μὲν ἀλλοτρίων τὴν πρόσω, τῶν ἰδίων δὲ τὴν ὀπίσω
καὶ δια τοῦτο τὰ μὲν ἀλλότρια βλέπομεν αἰεὶ, τῶν δ'
οἰκείων ἀθέατοι καθεστήκαμεν. καὶ τοῦτόν γε τὸν 15
λόγον ὥς ἀληθῆ προσίενται πάντες. Ὁ δὲ Πλάτων καὶ
τὴν αἰτίαν ἀποδίδωσι τοῦ γιγνομένου· 'Τυφλοῦται γάρ,
φησὶν, ὁ φιλῶν περὶ τὸ φιλούμενον.' εἶπερ οὖν ἕκαστος
ἡμῶν ἑαυτὸν ἀπάντων μάλιστα φιλεῖ, τυφλώττειν
ἀναγκαῖόν ἐστιν αὐτὸν ἐφ' ἑαυτοῦ. Πῶς οὖν ὅψεται 20
τὰ ἴδια κακά; καὶ πῶς ἀμαρτάνων γνώσεται; πολλῶ
γὰρ ἔοικεν ὁ τε τοῦ Αἰσώπου μῦθος καὶ ὁ τοῦ Πλά-
τωνος λόγος ἀνεμπιστοτέραν ἡμῖν τὴν τῶν ἰδίων ἀμαρ-
τημάτων εὕρεσιν ἀποφαίνειν· εἰ γὰρ μὴ τοῦ φιλεῖν τις

1. ἐννοῆσαι Cod. Lond. ap. G δεῖ* || 2. ἐξεύρη* || 3. δυνάμενος μὲν* || 6. πρότερον* πο^{τε} L πρὸς τὸ — εὖρεῖν Cob ἰδίων L || 7. ὥς δ' add.* || 8. τὸ σεντῶ δοκοῦν CAkCob || 10. καταθέμενον αὐτὸ L¹ ne separet ipsum a manu sua D αὐτῶ L²O αὐτῶ K || 15. καθεστήκαμεν L || 16. προσίενται πάντες L κ. τ. αἰτίαν ἀποδ. L || 17. τυφλοῦται ὁ φιλῶν* = Plat. leg. V, 731 E τυφλώττειν — τὸ φιλοῦν LO; dicens amicum in amato esse caecum D || 23. ἀνεμπιστοτέραν LG || 24. μὴ τοῦ Cob

ἑαυτὸν ἀποστῆναι δύναται, τυφλώττειν ἀναγκαῖόν ἐστι
τὸν φιλοῦντα περὶ τὸ φιλούμενον. Οὐ μὲν οὐδ' ἐγὼ
τὸν ἀναγινώσκοντα τόδε τὸ βιβλίον ἠξίου ἂν ἐπισκέ-
ψασθαι καθ' αὐτὸν || ὁδὸν τῆς τῶν ἰδίων ἁμαρτημάτων ⁷
⁵ εὐρέσεως, εἰ μὴ χαλεπὸν ἦν τὸ πρᾶγμα, καὶν τις ὥς ἐπὶ
πλεῖστον ἐσκεμμένος ἢ καθ' αὐτόν. καὶ τοίνυν ἐγώ
τὴν ἐμὴν ἀποφαίνομαι γνώμην, ἔν', εἰ μὲν τινα καὶ
αὐτὸς ἕκαστος ἐτέραν ὁδὸν εὗροι προσλαβὼν καὶ τὴν
ἐμὴν ὠφελῆθειν πλεονεκτικῶς διπλὴν ἀνθ' ἀπλῆς εὐ-
¹⁰ ρων ὁδὸν σωτηρίας· εἰ δὲ μή, ἀλλ' αὐτῇ γε τῇ ἡμε-
τέρᾳ διατελεῖ χρόμενος, ἄχρι περ ἂν ἐτέραν εὗρη βελ-
τίονα. τίς οὖν ἢ ἐμὴ, λέγειν ἂν ἤδη καιρὸς, ἀρχὴν
τῷ λόγῳ τήνδε ποιησάμενον.

Cap. III. Ἐπειδὴ τὰ μὲν ἁμαρτήματα δια τὴν
¹⁵ ψευδῇ δόξαν γίνονται, τὰ δὲ πάθη διὰ τὴν ἄλογον ὁρ-
μὴν, ἔδοξε μοι πρότερον ἑαυτὸν ἐλευθερωῶσαι τῶν πα-
θῶν· εἰκὸς γάρ πως καὶ διὰ ταῦτα ψευδῶς ἡμᾶς
δοξάζειν. ἔστι δὲ πάθη ψυχῆς, ἅπερ ἅπαντες γινώ-
σκουσι, θυμὸς καὶ ὁργὴ καὶ φόβος καὶ λύπη καὶ φθό-
²⁰ ρος καὶ ἐπιθυμία σφοδρά. κατὰ δὲ τὴν ἐμὴν γνώμην
καὶ τὸ φθάσαι πάννυ σφόδρα φιλεῖν ἢ μισεῖν ὁτιοῦν
πρᾶγμα πάθος ἐστίν. ὁρθῶς γὰρ εἰκὸς εἰρησθαι τὸ
'Μέτρον ἄριστον' ὥς οὐδενὸς || ἀμέτρον καλῶς γιγνο- ⁸
μένον. Πῶς οὖν ἂν τις ἐκκόψει ταῦτα, μὴ γνοὺς πρό-
²⁵ τερον ἔχων αὐτά; [γινῶναι δ', ὥς ἐλέγομεν, ἀδύνατον,
ἐπειδὴ σφόδρα φιλοῦμεν ἡμᾶς.] Ἀλλὰ καὶ μήτ' αὐτὸν

1. ἀποστῆναι Cob || 2. τ. φιλοῦντα* est impossibile quin
quisque sit secum (i. e. caecus) et non videns in suo amato D ||
3. ἠξίου ἂν L Cob || 5. καὶν τις* = Don: quamvis quis — trac-
taverit καὶ τοίνυν ὥς L || 7. ἔν' εἰ μὲν* = Don: ut si invene-
rit, adiuvetur || 9. ὠφελῆθειν L || 15. γίνονται Ak || 16. ἑαυτὸν
ἐλ. L¹Pr. XLIV = Don. me ipsum || 17. ψευδῶς* || 26. μήτ' αὐτὸν
Hultsch Ann. Fleckeis. 103, 35

ὁ λόγος οὗτος ἐπιτρέπει σοι κρίνειν, ἄλλον τε συγχωρεῖ
 δύνασθαι κρίνειν, τὸν μῆτε φιλούμενον ὑπὸ σοῦ
 μῆτε μισούμενον. Ὅταν οὖν ἀκούσῃς τινὰ τῶν κατὰ
 τὴν πόλιν [ὃν μῆτε φιλήσειν οἶδας μῆτε μισήσειν] ἐπαι-
 νούμενον ὑπὸ πολλῶν ἐπὶ τῷ μηδένᾳ κολακεύειν, ἐκείνῳ⁵
 προσφοιτήσας αὐτὸς τῇ πείρᾳ κρῖνον, εἰ τοιοῦτός ἐστιν,
 οἷος εἶναι λέγεται, καὶ πρῶτον, ἐὰν ἴδῃς αὐτὸν ἐπὶ τὰς
 τῶν πλουσίων τε καὶ πολὺ δυναμένων ἢ καὶ τὰς τῶν
 μονάρχων οἰκίας ἐπιόντα συνεχῶς, γίνωσκε μάτην
 ἀκηκοέναι, τὸν ἄνθρωπον τοῦτον ἀληθεύειν ἅπαντα¹⁰
 — ταῖς γὰρ τοιαύταις κολακείαις ἔπεται καὶ τὸ ψεύ-
 δεσθαι, — δεύτερον ἢ προσαγορεύοντ' ἢ παραπέμ-
 ποντα τοὺς τοιούτους ὁρῶν αὐτὸν ἢ καὶ συνδειπνοῦντ'
 αὐτοῖς. τοιοῦτον γὰρ τις ἐλόμενος βίον, οὐ μόνον οὐκ⁹
 ἀληθεύει, ἀλλὰ καὶ κακίαν ὅλην ἐξ ἀνάγκης ἔχει, || φι-¹⁵
 λοκρήματος ὢν ἢ φίλαρχος ἢ φιλότιμος ἢ φιλόδοξος.
 τὸν δὲ μὴ προσαγορεύοντα μῆτε παραπέμποντα μῆτε
 συνδειπνοῦντα τοῖς πολὺ δυναμένοις ἢ πλουτοῦσι καὶ
 κεκολασμένη τῇ διαίτῃ χρώμενον ἐλπίσας ἀληθεύσειν,
 εἰς βαθυτέραν ἀφικέσθαι πειράσθητι γινῶσιν, ὁποῖός²⁰
 τις ἐστιν, — ἐν συνουσίαις δ' αὕτη πολυχρονωτέραις
 γίνεσθαι, — καὶ εὖρῃς τοιοῦτον, ἰδίᾳ ποτὲ μόνῳ δια-
 λέχθητι παρακαλέσας, ὃ τι ἂν ἐν σοὶ βλέπῃ τῶν εἰρη-
 μένων παθῶν, εὐθέως δηλοῦν, ὡς χάριν ἔξοντι τούτου
 μεγίστην, ἡγησομένῳ τε σωτήρα μᾶλλον ἢ εἰ νοσοῦντα²⁵

1. συγχωρεῖ Hultsch || 6. αὐτὸς τῇ πείρᾳ* τῆς αὐτῆς πείρας
 L || 9. ἐπιόντα G = Don: frequentari || 13. τ. τοιοῦτους ὁρῶν
 αὐτὸν Hultsch Cob || 14. αὐτοῖς add.* οὐ μόνον ἀληθεύειν om: οὐκ
 L || 16. φιλότιμος ἢ φιλοδ. L Post φιλόδοξος verba spuria ἢ τινα
 τούτων ἢ πάντα sustuli* || 18. τοῖς π. δυναμ. — καὶ κεκολ.
 Hultsch Cob Pr. XLII || 19. ἀληθεύσειν* Pr. XLVII || 20. ὁποῖός
 τις L || 23. ἂν ἐν σοὶ* Cob || 24. ἔξοντι LK τούτου K τούτῳ
 LO || 25. ἡγησομένῳ K

τὸ σῶμα διέσωσε. Καὶ ὑπόσχηται δηλώσειν, ὅταν ἴδῃ
 τι τῶν εἰρημένων πάσχοντά σε, καίπειτα πλειόνων ἡμε-
 ρῶν μεταξὺ γιγνομένων μηδὲν εἶπῃ, μέμψαι τὸν ἄν-
 θρωπον, αὐτὸς τε παρακάλεσον ἔτι λιπαρέστερον ἢ ὡς
 5 πρόσθεν, ὃ τι ἂν ὑπὸ σοῦ βλέπῃ κατὰ πάθος πραττό-
 μενον, εὐθέως μηνύειν. ἔαν δ' εἶπῃ σοι, διὰ τὸ μηδὲν
 ἑωρακέναι περὶ σέ τοιοῦτον ἐν τῷ μεταξί, δια τοῦτο
 μηδ' αὐτός εἰρηκέναι, μὴ πεισθῇς εὐθέως μηδ' οἰη-
 10 θῇς ἀναμάρτητος ἢ ἐξαίφνης γερονέναι, ἀλλὰ δυοῖν θά-
 10 τερον, ἢ διὰ ῥαθυμίαν οἴου μὴ προσεσχηκέναι σοι τὸν
 παρακληθέντα φίλον ἢ ἐλέγχειν αἰδούμενον σιωπᾶν ἢ
 καὶ μισηθῆναι μὴ βουλόμενον, διὰ τὸ γινώσκειν,
 ἅπανσιν ὡς ἔπος εἰπεῖν ἀνθρώποις ἔθος εἶναι μισεῖν
 τοὺς τάληθ' ἢ λέγοντας, ἢ εἰ μὴ δια ταῦτα, ἴσθι, μὴ
 15 βουλόμενον αὐτὸν ὠφελεῖν σε διὰ τοῦτο σιωπᾶν, ἢ καὶ
 δι' ἄλλην τιν' ἴσως αἰτίαν, ἣν οὐκ ἐπαινοῦμεν ἡμεῖς.
 Ἀδύνατον γὰρ εἶναι τὸ μηδὲν ἡμαρτησθαι σοι πιστεύ-
 σας ἐμοί, τοῦτο σύ γ' ἐπαινέσεις ὕστερον, θεώμενος
 ἅπαντας ἀνθρώπους καθ' ἐκάστην ἡμέραν μυρία μὲν
 20 ἡμαρτάνοντας καὶ κατὰ πάθος πράττοντας, οὐ μὴν
 αὐτούς γε παρακολουθοῦντας. Ὡστε μηδὲ σὺ νομίζῃς
 αὐτὸς ἄλλο τι μᾶλλον ἢ ἄνθρωπος εἶναι [νομίζεις δ'

1. ὅταν ἴδῃ τι L ὅταν τι — βλέπῃ O || 3. Post εἶπῃ delevi
 vv. συνδιατρίβων δηλονότι. μέμψαι G Hultsch Cob τὸν ἄνθρωπον
 L || 4. λιπαρέστερον* = Fleck. Ann. 123, 565 blandius Don || 5.
 κατὰ πάθος* κω^{τῇ} παθῶν L || 8. μηδ' αὐτὸς Cob || 10. οἴου μὴ πρ.
 Hultsch οὐ προσέσχηκεν ἐν σοὶ L παρακληθέντα* Fleck. Ann. l. l.
 παραβληθέντα L παρακεκλημένον Cob || 11. ἐλέγχειν L aut quod
 erubescit de correctione tui timens, quod haberes inde ipsum
 odio D || 12. μὴ βουλόμενον* || 16. ἴσως L Pr. XLl || 17. εἶναι τὸ
 μηδὲν ἡμαρτησθαι σοι* ἣν αὐτῷ μηδὲν ἡμαρτησθαι σοι L || 18.
 σύ γ'* καὶ ἐπαινέσεις Hultsch || 20. κατὰ πάθος* κατὰ παθῶν
 L || 21. αὐτούς γε* Cob ἐαυτούς γε LO; praeter quod sciant
 hoc et cognoscant D νομίζῃς αὐτὸς*

ἄλλο τι μᾶλλον ἢ ἄνθρωπος ὑπάρχειν, ἐὰν ἀναπείσῃς σαυ-
τόν, ἅπαντα καλῶς σοι πεπραῆχθαι, μὴ ὅτι ἐνὸς μηνός, ἀλλὰ
μᾶς ἡμέρας]. Ἴσως οὖν ἐρεῖς, ἦν ἐναντιολογικός ἦς,
ἦτοι κατὰ προαίρεσιν ἢ ἐκ μοχθηροῦ τινος ἥθους γε-
11 γονῶς τοιοῦτος ἢ καὶ φύσει φιλόνηκος ὢν, ὅσον ἐπὶ 5
τῶν νῦν ὑπ' ἐμοῦ προσγεγραμμένων λόγων, τοὺς
σοφοὺς ἄνδρας ἄλλο τι μᾶλλον ἢ ἀνθρώπους εἶναι.
τούτῳ δὴ σοῦ τῷ λόγῳ τὸν ἡμέτερον ἀντίθετος διττὸν
ὄντα, τὸν μὲν ἕτερον, ὅτι μόνος ὁ σοφὸς ἀναμάρτη-
τός ἐστι τὸ πάμπαν, ἕτερον δ' ἐπ' αὐτῷ τῷ προσιε- 10
μένῳ, εἶπερ ἀναμάρτητός ἐστιν ὁ σοφὸς οὐδ' ἄνθρω-
πον ὑπάρχειν αὐτόν. Ὅσα δ' ἐπὶ τῷδε, καὶ διὰ τοῦτο
τῶν παλαιωτάτων φιλοσόφων ἀκούσῃ λεγόντων, ὅμοιον
εἶναι θεῷ τὸν σοφόν. Ἀλλὰ σύ γε θεῷ παραπλήσιος
ἐξαίφνης οὐκ ἂν ποτε γένοιο. ὅπου γὰρ οἱ δι' ὅλου τοῦ 15
βίου ἀπάθειαν ἀσκήσαντες οὐ πιστεύονται τελέως αὐ-
τὴν ἐσχηκέναι, πολὺ δὴ πού μᾶλλον ὁ μηδέποτε ἀσκήσας
σύ μὴ πιστεύσῃς τῷ λέγοντι, μηδὲν ἐωρακέναι κατὰ
πάθος ὑπὸ σοῦ πραττόμενον, ἀλλ' ἦτοι μὴ βουλόμε-
νον ὠφελεῖν σε νόμιζε λέγειν οὕτως, ἢ μὴ παραφν- 20
λάξαι προηρημένον, ἃ πράττεις κακῶς, ἢ φυλαττόμε-
νον ὑπὸ σοῦ μισηθῆναι· τάχα δὲ καὶ εἶδές σε ποτε πρὸς
τὸν ἐπιτιμήσαντα τοῖς σοῖς ἀμαρτήμασί τε καὶ πάθεσι
δυσχερᾶναι, ὥστ' εἰκότως ἐσιώπα, μὴ πιστεύων,

3. ἦν ἐναντιολ.* ἦν vel εἰ om. L || 5. τοιοῦτος ἢ καὶ* Hultsch
εἶη καὶ L || 6. προσγεγραμμένων* || 8. σοῦ τῷ λ.* || 9. ὅτι μόνος
Cob ὅτι μην L O || 13. ἀκούσῃ* ἀκούσει λεγόντων L || 14. τὸν
σοφόν CAk sapientem Don ὁμοίωσιν θεῷ εἶναι τὴν σοφίαν
Cob || 16. πιστεύονται* Cob πιστεύοντες L O || 18. μὴ πιστεύ-
σῃς* μὴ τοίνυν πιστεύσῃς L O κατὰ πάθος* κατὰ παθῶν L ||
22. εἶδές σε* vidit te Don || 24. δυσχερᾶναι transposui parti-
cula καὶ (cum L) eiecta* Cob Pr. XLII ἐσιώπα μὴ πιστεύων ἀλη-
θεύειν σε* Pr. XXXVIII σιωπᾶν ἢ πιστεύων ἀληθεύοντα L μὴ
ἀληθεύειν λέγοντα Cob

ἀληθεύειν || σε λέγοντα, βούλεσθαι ἕκαστον εἰδέναι ὧν 12
 ἀμαρτάνεις. ἐὰν δὲ πρῶτον τῶν ὑπὸ σοῦ πραττομέ-
 νων ἀπαλλαγῇς σιωπῆσης, εὐρήσεις πολλοὺς ὀλίγον
 ὕστερον ἀληθῶς ἐπανορθούμενους σε καὶ πολὺ γε μᾶλ-
 5 λον, ἐὰν χάριν γνῶς τῷ μεμψαμένῳ χωρισθείσης σου
 τῆς βλάβης τούτου γ' ἔνεκεν. ἐξ αὐτοῦ δὲ τοῖ δια-
 σκέψασθαι, πότερον ἀληθῶς ἢ ψευδῶς ἐπετίμησέ σοι,
 μεγάλης ὠφελείας αἰσθήσῃ, καὶ συνεχῶς πράττης αὐτό,
 προηρημένος ὅντως εἰς γενέσθαι καλὸς ἀγαθός, ἔση
 10 τοιοῦτος. Ἐν μὲν δὴ τῷ πρώτῳ χρόνῳ μὴδ' ἐὰν καὶ
 σκεπτόμενος ἀκριβῶς εὐρηῇς ἐπηρεαστικῶς τε καὶ ψευ-
 δῶς ἐγκεκληκότα σοι καὶ ἀπείρως αὐτόν, πείθῃ, ὥς
 οὐδὲν ἡμαρτες, ἀλλὰ σοι ταῦτον πρῶτον φιλοσόφημα
 τὸ καρτερεῖν ἐπηρεαζόμενον. ὕστερον δέ ποτε κατε-
 15 σταλμένων ἱκανῶς τῶν σαντοῦ παθῶν αἰσθόμενος ἐπι-
 χειρήσεις ἀπολογεῖσθαι τοῖς ἐπηρεάζουσι μηδέποτε πι-
 κρῶς μὴδ' ἐλεγκτικῶς, μηδέποτε φιλόνεικος ἐμφαίνων
 μὴδὲ καταβάλλειν ἐθέλων ἐκείνον, ἀλλ' ὠφελείας ἔνεκα
 τῆς σῆς, ἵνα τι καὶ πρὸς τὴν ἀντιλογίαν ἀντειπόντος
 20 αὐτοῦ πιθανόν, ἥτοι πεισθῆς ἐκείνον || ἄμεινον γι- 13
 γνώσκειν ἢ μετὰ πλείονος ἐξετάσεως εὐρηῇς αὐτὸν ἔξω
 τῶν ἐγκλημάτων ὄντα. Οὕτω γοῦν καὶ Ζήνων ἡξίου
 πάντα πράττειν ἡμᾶς ἀσφαλῶς, ὥς ἀπολογησομένους

3. ἀπαλλαγῇς* ἀπαλλαγῇ LO || 5. γνῶς* χωρισθείσης σου
 CAk Pr. XXXVI χωρισθείς οὐσης L || 6. τοῦ διασκ. cod. Lond. ap.
 G Cob τούτου διασκ. LO || 11. εὐρηῇς L ψ. ἐγκεκληκότα σοι καὶ
 ἀπείρως αὐτόν, πείθῃ* ψ. ἐγκεκληκότα σοι τὴν καὶ ἀπ. αὐτόν
 πείθειν L || 13. ταῦτον πρῶτον LD: et scito quod primum
 quod decet te facere in hoc est quod sis usus et exercitatus
 pati || 14. κατεσταλμένων τῶν σαντοῦ π.* κατεσταλμένων τῶν
 σαντῶν παθῶν L || 17. φιλόνεικος ἐμφαίνων* Ak || 18. ἐθέλων
 C || 19. πρὸς τὴν ἀντιλογ. L || 20. ἥτοι πεισθῆς* πεισθείς L ||
 21. ἢ μετὰ* εἰ μετὰ LO εὐρηῇς L

ὀλίγον ὕστερον παιδαγωγοῖς. ὠνόμαζε γὰρ οὕτως ἐκεῖ-
 νος ὁ ἀνὴρ τοὺς πολλοὺς τῶν ἀνθρώπων ἐτοιμοὺς
 ὄντας τοῖς πέλας ἐπιτιμᾶν, κἂν μηδεὶς αὐτοὺς παρα-
 καλῇ. Χρὴ δὲ τὸν ἀκούοντα μήτε πλούσιον εἶναι, μήτ'
 αἰδοῦς μετέχειν πολιτικῆς, ὥς, ἂν γε ταύτην ἔχη, διὰ
 φόβον οὐδεὶς αὐτῷ τάληθῇ λέξει, καθάπερ οὐδὲ τοῖς
 πλουτοῦσι διὰ κέρδος οἱ κόλακες. [ἀλλὰ κἂν εἴ τις ἀλη-
 θεῖων παραφανῇ, διασπᾶσθαι πρὸς αὐτῶν.] ἔαν οὖν τις
 ᾗτοι πολλὰ δυνάμενος ἢ καὶ πλούσιος ἐθέλῃσιν γε-
 νέσθαι καλὸς κἀγαθός, ἀποθέσθαι πρότερον αὐτὸν
 δεήσει ταῦτα, καὶ μάλιστα νῦν, ὅπου οὐχ εὐρήσει Διο-
 γένῃ δυνάμενον εἰπεῖν ταῦτον τάληθῇ, κἂν πλουσιώ-
 τατος ᾗ, κἂν μόναρχος. Ἐκεῖνοι μὲν οὖν ὑπὲρ ἑαυ-
 τῶν βουλευσονται· σὺ δ' ὁ μὴ πλούσιος μήτε δυνατός
 ἐν πόλει πᾶσι μὲν ἐπίτρεπε λέγειν, ἃ καταγινώσκουσιν
 σου, πρὸς μηδένα δ' αὐτὸς ἀγανάκτει, καὶ οὕτως ἔχε
 14 πάντας, ὥς || Ζήνων ἔλεγε, παιδαγωγούς. οὐ μὴν
 ὁμοίως γε πᾶσι περὶ ὧν ἂν εἴπωσιν ἀξιῶ προσέχειν,
 ἀλλὰ τοῖς ἄριστα βεβιωκόσι πρεσβύταις. ὅποιοι δ'
 εἰσὶν οἱ ἄριστα βιοῦντες, ὀλίγον ἐμπροσθεν εἶπον. Ἐν
 20 δὲ τῷ χρόνῳ τῷ προϊόντι καὶ χωρὶς ἐκείνων αὐτὸς
 παρακολουθήσεις καὶ γνώσῃ, πηλίκᾳ πρόσθεν ᾗν, ἃ
 ἡμάρτανες. Τηνικαῦτα μάλιστ' ἐγὼ σοι φανοῦμαι λέ-
 γων τάληθῇ, μηδένα φάσκων ἔξω παθῶν ἢ ἀμαρτη-
 μάτων εἶναι, μήτ' ἂν εὐφυνέστατος ᾗ, μήτ' ἂν ἐν ἔθεσι
 25

4. μήτε πλ. — μήτ' * μηδὲ — μηδὲ L O || 5. αἰδοῦς μετέχειν
 πολιτικῆς* αἰδοῦς ἔχοντα πολιτικούς L || 8. διασπᾶν τε πρὸς αὐτὸν
 L || 9. ἐθέλῃσιν L Ak Cob Pr. XXXVI ἐθέλῃ σοι O || 11. δεήσει ταῦτα
 L αὐτὰ δεήσει Cob || 16. ἔχε πάντας* || 18. ἀξιῶ L || 21. τῷ χρ.
 τῷ προϊόντι* καὶ χωρὶς ἐκείνων L || 22. γνώσῃ* γνώσει Cob
 γνώσεις L O πηλίκᾳ L || 23. τηνικαῦτα* ἡνίκᾳ L O || 25. μήτ'
 ἂν — μήτ' ἂν* μηδ' — μηδ' O ἐν ἔθεσι καλλίστοις τεθραμμέ-
 νος* Pr. XXXVI ἐν ἔθεσι καλῶς τοῖς τεθρ. L

καλλίστοις τεθραμμένους, ἀλλὰ πάντως τινὰ σφάλλεσθαι, καὶ μᾶλλον, ὅταν ἔτι νέος ᾖ.

Cap. IV. Δεῖται γὰρ ἀσκήσεως ἕκαστος ἡμῶν σχεδὸν δι' ὅλου τοῦ βίου πρὸς τὸ γενέσθαι τέλειος ἀνὴρ. οὐ μὴν ἀφίστασθαι χρὴ τοῦ βελτίω ποιεῖν ἑαυτόν, εἰ καὶ πεντηκοντούτης τις ὢν αἰσθοίτο τὴν ψυχὴν λεωβημένος οὐκ ἀνίατον οὔδ' ἀνεπανόρθωτον λώβην. οὐδὲ γὰρ εἰ τὸ σῶμα κακῶς διέκειτο πεντηκοντούτης ὢν, ἔκδοτον ἂν ἔδωκε τῇ καχεξίᾳ, ἀλλὰ πάντως ἂν ἐπειράθη βέλτιον αὐτὸ κατασκευάσαι, καίτοι τὴν Ἡρά- κλειον εὐεξίαν οὐ δυνάμενος σχεῖν. μὴ τοίνυν μηδ' ἡμεῖς ἀφιστώμεθα τοῦ βελτίονα τὴν ψυχὴν ἐργάζεσθαι. καὶ τὴν τοῦ σοφοῦ μὴ δυνώμεθα σχεῖν, ἀλλὰ μάλιστα μὲν ἐλπίζωμεν ἕξειν ἀκρίνην, ἂν ἐκ μειρακίου προνοώμεθα τῆς ψυχῆς ἡμῶν, εἰ δὲ μή, ἀλλὰ τοῦ γε μὴ πάναισχροι ταύτην γενέσθαι, καθάπερ ὁ Θεορσίτης τὸ σῶμα, φροντίζωμεν. Εἰ τ' οὖν ἐφ' ἡμῖν ἦν μήπω γενομένοις ἐντυχεῖν τῷ προνοουμένῳ τῆς γενέσεως ἡμῶν, ἐδεόμεθ' ἂν λαβεῖν σῶμα γενναιότατον. ὃ δ' εἰ ἡρνήσατο, πάντως ἂν ἐφεξῆς ἐδεήθημεν αὐτοῦ δευτερον γοῦν ἢ τρίτον ἢ τέταρτον αὐτὸ σχεῖν ἀπὸ τοῦ πρώτου κατ' εὐεξίαν. ἀγαπητὸν γοῦν ἦν, εἰ καὶ μὴ τὸ τοῦ Ἡρακλέους, ἀλλὰ τό γε τοῦ Ἀχιλλέως σχεῖν, ἢ εἰ μηδὲ τοῦτο, τό γε τοῦ Αἴαντος ἢ Διομήδους ἢ Ἀγαμέμνονος ἢ Πατρόκλου, εἰ δὲ μὴ τούτων, ἄλλων γέ τινων ἀγαθῶν τῶν ἡρώων. Οὕτως οὖν, εἰ καὶ μὴ τὴν τε-

4. δι' ὅλου Cob || 14. ἕξειν* Pr. XLVII || 16. πάναισχροι ταύτην* π^{αν} αἰσχ^{ης} αὐτ^ῇ L || 17. εἰ τ' οὖν — ἦν μήπω γεν.* ἢ τ' οὖν — ἦ γεν. L || 19. ἐδεόμεθ' ἂν Ak δεόμεθα AG δεόμενα L || 20. εἰ ἡρνήσατο* πάντως ἂν L π. οὖν O || 22. ἦν, εἰ καὶ μὴ* ἦ καὶ μὴ LO

λενταίαν εὐεξίαν τις οἷός τ' ἐστὶ τῆς ψυχῆς ἔχειν,
 16 δέξαιτ' ἂν, οἶμαι, δεύτερος ἢ τρίτος ἢ τέταρτος ἢ γε-
 νέσθαι μετὰ τὸν ἄκρον. Οὐκ ἀδύνατόν γε τοῦτο τῷ
 βουληθέντι κατεργάσασθαι χρόνῳ πλείονι συνεχῶς τῆς
 ἀσκήσεως γενομένης. Ἐγώ γε μειράκιον ὦν ἔτι ταῦτ' 5
 ἀκούσας, ἐπεὶ εἶδον ἄνθρωπον ἀνοιξάει θυραν σπεύ-
 δοντα, μὴ προχωροῦσης δ' εἰς τὸ δέον αὐτῷ τῆς
 πρᾶξεως, δάκνοντα τὴν κλεῖν καὶ λακτίζοντα τὴν θυ-
 ραν καὶ λοιδορούμενον τοῖς θεοῖς, ἡργιωμένον τε τοὺς
 ὀφθαλμοὺς ὥσπερ οἱ μαινόμενοι καὶ μικροῦ δεῖν αὐ- 10
 τὸν ἄφρον ὥς οἱ κάπροι προῖέμενον ἐκ τοῦ στόματος,
 ἐμίσησα τὸν θυμὸν οὕτως, ὥστε μηκέτ' ὀφθῆναι δι'
 αὐτὸν ἀσχημονοῦντά με. Ἀρκέσει δὲ καὶ τοῦτο τὴν γε
 πρώτην, ὥς μήτε θεοῖς λοιδορεῖσθαι σε μήτε λα-
 κτίσειν μήτε δάκνειν τοὺς λίθους καὶ τὰ ξύλα, μήτ' 15
 ἄργιον ἐμβλέπειν, ἀλλ' ἐν σαντῷ κατέχειν τε καὶ κρύ-
 πτειν τὴν ὀργήν. Ἀόργητος μὲν γὰρ εὐθέως ἅμα τῷ
 βουληθῆναι γενέσθαι τις οὐ δύναται, κατασχεῖν δὲ τὸ
 τοῦ πάθους ἀσχημον δύναται. Τοῦτο δ' ἂν πολλάκις
 ποιήσῃ, γνωριεῖ ποτε καὶ αὐτὸς ἑαυτὸν ἦτον νῦν ἢ 20
 πρόσθεν ὀργιζόμενον, ὥς μήτ' ἐπὶ σμικροῖς μήτ' ἐπὶ ἢ
 17 μεγάλοις θυμοῦσθαι [ἀλλ' ἐπὶ μόνοις τοῖς μεγάλοις μί-
 αμοῖς]. Οὕτω γὰρ ὑπάρχει ποθ' ὕστερον, αὐτὸν μηδ'
 ἐπὶ τοῖς μεγίστοις ὀργίζεσθαι μίασμοις, ἢν τις, ὅπερ
 ἐγὼ προστάξας ἑαυτῷ μειράκιον ὦν ἔτι διὰ παντὸς 25

2. δεύτερος — τρίτος — τέταρτος* || 3. γε τοῦτο* γε τούτω L ||
 5. ἔγωγε* || 6. ἐπεὶ εἶδον CAk Cob Pr. XXXVI ἐπιδὼν L || 8. κλεῖν*
 κλίνην L || 13. ἀσχημονοῦντα Cob ἀδημονοῦντα LO || 15. Inter
 ξύλα et μήτ' eieci καὶ* || 20. ποιήσῃ* ποιήσειεν LO || 23. οὕτω
 γὰρ ὑπ. ποθ' ὕστερον* Fleck. Ann. 123, 565; οὕτως γὰρ ὑπ.
 ποθεῖν ὕστερον L μηδ' ἐπὶ* καὶ ἐπὶ O || 24. μεγίστοις L
 ἢν τις* || 25. προστ. ἑαυτῷ AkPr. XLIV αὐτό LAB

ἐφύλαξα τοῦ βίου, φυλάξῃ· τὸ μηδέποτε τυπτῆσαι τῇ
 χειρὶ μου μηδένα τῶν οἰκετῶν, ὅπερ ἤσκηταί μου καὶ
 τῷ πατρὶ καὶ πολλοῖς ἐπετίμησε τῶν φίλων
 περιθλάσασαι χεῖρας ἐν τῷ πατάξαι κατὰ τῶν ὀδόντων
 5 οἰκέτας, ἀξιόους εἶναι λέγων ἐπὶ τῇ γενομένῃ φλεγμονῇ
 καὶ σπασθῆναι καὶ ἀποθανεῖν. [ὅπου γὰρ ἐξῆν αὐτοῖς
 καὶ νάρθηκι καὶ ἱμάντι μικρὸν ὕστερον ἐμφορῆσαι πληγὰς,
 ὅσας ἠβούλοντο καὶ τῇ βουλῇ τὸ τοιοῦτον ἔργον ἐπιτελεῖν.
 "Ἄλλοι δ' οὐ μόνον πύξ, ἀλλὰ καὶ λακτίζουσι καὶ τοὺς ὀφθαλ-
 10 μούς ἐξορύττουσι καὶ γραφείῳ κεντοῦσιν, ὅταν τοῦτο τύχω-
 σιν ἔχοντες.]

εἶδον δέ τινα καὶ καλάμῳ, δι' οὗ γράφομεν,
 ὑπ' ὀργῆς εἰς τὸν ὀφθαλμὸν πατάξαντα τὸν οἰκέτην.
 Ἀδριανὸς δ' αὐτοκράτωρ ὥς φασι, γραφείῳ πατάξας
 15 εἰς τὸν ὀφθαλμὸν ἓνα τῶν ὑπηρετῶν, ἐπειδὴ διὰ τὴν
 πληγὴν ταύτην ἔγνω γενόμενον ἐτερόφθαλμον, ἐκά-
 λεσέ τε καὶ συνεχώρησεν ἀντὶ τοῦ πάθους αἰτεῖν || παρ' 18
 αὐτοῦ δῶρον. ἐπεὶ δὲ διεσιώπησεν ὁ πεπονθὼς αὐτῆς
 ἡξίωσεν ὁ Ἀδριανὸς αἰτεῖν, ὅτι βούλοιτο. θαρροῦντα
 20 δὲ τόνδ' ἄλλων μὲν οὐδέν, ὀφθαλμὸν δ' αἰτῆσαι. τί
 γὰρ ἂν καὶ γένοιτο δῶρον ἀντάξιον ἀπωλείας ὀφθαλ-
 μοῦ; Βούλομαι δέ σε καὶ τῶν ἐμοί ποτε συμβάντων
 ἐνὸς ἀναμνησάσθαι, καίτοι γ' ἤδη πολλάκις ὑπὲρ αὐτοῦ
 εἰρηκώς· ἀπονοστήσας γὰρ ἐκ Ῥώμης συνωδοιπόρησά

4. χεῖρας* εὐρόν L — περιθλάσασαι νεῦρον Cob. Mnem. III, 234 et VIII, 238 || 6. ὅπου γὰρ LAB || 7. ἐμφορῆσαι G Ak Cob ἐφορῆσαι LB || 8. καὶ ante τῇ βουλῇ add. a ChK τὸ τοιοῦτον K τὸ τούτων L || 14. πατάξας LBAkG ἐπάταξεν ChK || 15. ἐπειδὴ* || 18. δῶρον L || 19. θαρροῦντα δὲ τόνδ'* τὸν δὲ θαρροῦντα ἄλλο μὲν οὐδέν Cob (cf. Muel. περὶ ἐθῶν p. 7, 6 'ἐτέροις ἐδωκα πάνυ θαρρῶν') ἀρνοῦντα τῶνδ' ἄλλων LG || 22. συμβάντων* || 24. ἀπονοστήσας γὰρ* ἀπονοστήσαντι O ἀπονοστήσασιν L¹ ἅπερ νοήσασιν L² συνωδοιπόρησα* — πορῆσαι LO

τινι φίλῳ τῶν ἐκ Γόρτυνος τῆς Κρήτης ἀνδρί, τὰ μὲν
 ἄλλα λόγου τινὸς ἀξίῳ — καὶ γὰρ ἀπλοῦς ἦν καὶ φι-
 λικὸς καὶ χρηστὸς ἐλευθέριος τε περὶ τὰς ἐφ' ἡμέρας
 δαπάνας — ἦν δ' ὀργίλος οὕτως, ὥς ταῖς ἑαυτοῦ χερσὶ
 χρῆσθαι κατὰ τῶν οἰκετῶν, ἔστι δ' ὅτε καὶ τοῖς σκεύ-
 λεσι, πολὺν δὲ μᾶλλον ἱμάντι καὶ ξύλῳ τῷ παρατυ-
 χόντι. Γενομένοις οὖν ἡμῖν ἐν Κορίνθῳ πάντα μὲν
 ἔδοξε τὰ σκεύη καὶ τοὺς οἰκέτας ἀπὸ Κεργχεῶν εἰς
 Ἀθήνας ἐκπέμψαι κατὰ πλοῦν, αὐτοὺς δ' ὄχημα μισθω-
 σαμένους περὶ διὰ Μεγάρων πορεύεσθαι. καὶ δὴ διελ-
 θόντων ἡμῶν Ἐλευσίνα καὶ κατὰ τὸ Θριάσιον ὄντων,
 19 ἤρκετο τοὺς ἐπομένους οἰκέτας || αὐτοῦ περὶ τινος σκεύ-
 ουσ. οἱ δ' οὐκ εἶχον ἀποκρίνασθαι. Θυμωθεὶς οὖν,
 ἐπεὶ μηδὲν ἄλλ' εἶχε, δι' οὗ πατάξειε τοὺς νεανί-
 σκους, τὴν ἐν θήκῃ περιεχομένην μάχαιραν μεγάλην 15
 ἀνελόμενος, ἅμα τῇ θήκῃ καταφέρει τῆς κεφαλῆς ἀμ-
 φοτέρων, οὐ πλατεῖαν ἐπενεγκῶν — οὐδὲν γὰρ ἂν οὕ-
 τως εἰργαστο δεινόν — ἀλλὰ κατὰ τὸ τέμνον τοῦ ξί-
 φους. ἡ τ' οὖν θήκη διετμήθη παραχρῆμα καὶ τραῦμα
 μέγιστον ἐπὶ τῆς κεφαλῆς διττὸν ἀμφοτέροις εἰργά- 20
 σατο, δις γὰρ ἐκάτερον αὐτὸς ἐπάταξεν. ὥς δὲ [πλεῖ-
 στον] ἄμετρον αἷμα χεόμενον ἐθεάσατο, καταλιπὼν ἡμᾶς
 εἰς Ἀθήνας ἀπῆει βαδίζων ὥκέως ἕνεκα τοῦ μὴ δια-
 φθαρῆναί τινα τῶν οἰκετῶν ἔτι παρόντος αὐτοῦ. Ἐκεί-
 νους μὲν οὖν ἡμεῖς ἐσώσαμεν εἰς τὰς Ἀθήνας. ὁ δὲ 25

1. Γόρτυνος* Γορτύνας L || 2. ἀπλοῦς ὦν LAB Supra φι-
 λικός a m² add. in L: κοινωνικός || 8. ἔδοξε Hultsch Fleck.
 Ann. 101, p. 744 ἐδόκει Cob ἔδω LA || 9. αὐτοὺς — μισθωσα-
 μένους Hultsch αὐτοῦ (m² pro αὐτὸς) ἐκτός δὲ ἐν LPr. LVIII || 14.
 μηδὲν ἄλλο L || 15. τὴν ἐν* μεγάλην L || 16. τῆς κεφαλῆς ἀμφο-
 τ. LCob || 17. πλατεῖαν AkCob πλατεῖς LAB ἂν οὕτως K || 23.
 ἀπῆει βαδ. L² = Gal. II, 35 'ἀπῆει ἀναπηδήσας'; ἀπῆρε L¹ O
 ὥκέως L

φίλος ὁ Κρηὶς ἑαυτοῦ καταγνοῦς [ἐν Μεγάροις] εἰσάγει με
 λαβόμενος τῆς χειρὸς εἰς οἶκόν τινα, καὶ προσδοῦς
 ἱμάντα καὶ ἀποδυσάμενος ἐκέλευσε μαστιγοῦν αὐτὸν
 ἐφ' οἷς ἔπραξεν ὑπὸ τοῦ καταράτου θυμοῦ βιασθεῖς.
 5 αὐτὸς γὰρ οὕτως ὠνόμασεν. ἐμοῦ δ' ὥς εἰκὸς γελαῶν-
 τος, ἐδεῖτο προσπίπτων τοῖς γόνασι, μὴ ἄλλως ποιεῖν.
 εὔδηλον οὖν, ὅτι μᾶλλον ἐποίει με γελαῶν, || ὅσῳ μᾶλ- 20
 λον ἐνέκειτό μοι μαστιγωθῆναι δεόμενος. Ἐπειδὴ δὲ
 ταῦτα ποιοῦντων ἡμῶν ἱκανὸς ἐτρίβετο χρόνος, ὑπεσχό-
 10 μην αὐτῷ δώσειν πληγὰς, ἣν μοι παρὰσχῃ καὶ αὐτὸς
 ἔν, ὃ ἂν αἰτήσω, σμικρὸν πάνυ. ὥς δ' ὑπέσχετο, παρ-
 εκάλουν ὑποσχεῖν μοι τὰ ὅσα λόγον τινὰ διερχομένην,
 καὶ τοῦτ' ἔφην εἶναι τὸ αἶτημα. Τοῦ δ' ὑποσχομένου
 πράξειν οὕτως, πλέον αὐτῷ διελέχθη ὑποτιθέμενος,
 15 ὅπως χρὴ παιδαγωγῆσαι τὸ ἐν ἡμῖν θυμοειδὲς τῷ λόγῳ
 δῆλον ὅτι, καὶ οὐ διὰ μαστίγων [ἀλλ' ἑτέρῳ τρόπῳ παι-
 δαγωγῆσαι διήλθον]. Ἐκεῖνος μὲν οὖν ἐνιαυτῷ προνοη-
 σάμενος ἑαυτοῦ πολὺν βελτίων ἐγένετο. σὺ δ', εἰ καὶ
 μὴ πολὺ γένοιο βελτίων, ἀρκεσθήσῃ γε καὶ μικρῷ τι
 20 κατὰ τὸν πρῶτον ἐνιαυτὸν ἐπιδοῦναι πρὸς τὸ κρεῖττον.
 ἐὰν γὰρ διαμείνης τῷ πάθει ἀντέχων καὶ πραῦνων
 τὸν θυμόν, ἀξιολογώτερον ἐπιδώσεις κατὰ τὸ δεύτερον
 ἔτος. εἴτ' ἐὰν ἔτι διαμείνης ἑαυτοῦ προνοοῦμενος
 καὶ μᾶλλον ἐν τῷ τρίτῳ καὶ μετ' αὐτὸν ἐν τῷ τετάρτῳ ||
 25 καὶ πέμπτῳ καὶ τοῖς ἑξῆς αἰσθήσῃ μεγάλῃς ἀνξήσεως 21

1. [ἐν Μεγάροις]* Μεγα^{λ'} L Μεγάρας O 'Quid in ea scrip-
 tura delitescat, -exputare non potui' Cob || 8. ἐνέκειτό μοι* Ob-
 serv. crit. p. 36 et Pr. XXXVI ἐνέκειτο μαστιγ. Cob. Mnem. III, 213
 et VIII, 240 δεόμενος Cod. Lond. ap. G Cob || 10. ἣν μοι* εἴ μοί
 τι παρὰσχοι Cob εἰ μή μοι L || 14. πράξειν L || 17. ἐνιαυτῷ
 L Pr. XXXVI ἐν ἑαυτῷ O || 21. διαμείνης* = v. 23 || 23. ἑαυτοῦ
 L σαντῷ O || 25. καὶ τοῖς ἑξῆς L

εἰς βίου σεμνότητα. αἰσχροὺν γὰρ, ἵνα μὲν τις ἰατρὸς ἀγαθὸς ἢ ῥήτωρ ἢ γραμματικὸς ἢ γεωμέτρης γένηται, πολλοῖς ἔτεσιν ἐφεξῆς κάμνειν, ὥς δ' ἄνθρωπος ἀγαθός, μηδέποθ' ἐλέσθαι τῷ μήκει τοῦ χρόνου κάμνειν.

Cap. V. Τίς οὖν ἐστὶν ἡ τῆς ἀσκήσεως ἀρχή; 5
Πάλιν ἀναλάβωμεν — ὑπὲρ γὰρ τῶν ἀναγκαιοτάτων οὐδὲν χειρόν ἐστι καὶ δις καὶ τρις λέγειν ταῦτά — τὸ μηδέποτε μηδένα τῶν οἰκετῶν ἀμαρτάνοντα διὰ τῶν ἑαυτοῦ χειρῶν νοουθετεῖν· ἀλλ' ὥσπερ ἐγὼ ποτε πυθόμενος, αἰρεῖσθαι Πλάτωνα πρὸς τινὰ τῶν ὑψηλῶν 10 ἀμαρτόντα, διὰ παντός οὕτως ἐπραξα, καλὸν ἡγήσαμενος εἶναι τὸ ἔργον, οὕτω καὶ σὺ παράγγειλον ἑαυτῷ, μήτ' αὐτὸς διὰ τῶν αὐτοῦ χειρῶν οἰκέτην πληῆξαι μήτ' ἄλλῳ προστάξει, παρ' ὃν ἂν ὀργισθῇς χρόνον, ἀλλ' εἰς τὴν ὑστεραίαν ἀναβαλέσθαι. [καταστάντος γὰρ τοι 15 τοῦ θυμοῦ σωφρονέστερον ἐπισκέψη, πόσας χρόνῳ πληγὰς ἐντεῖναι τῷ τῆς κολάσεως ἀξίῳ. ἢ μὴδὲ τὴν ἀρχὴν ἁμεινόν 22 ἐστι || σὺν γνώμῃ πράξειν οὕτως αἰτήσαντα ἱμάτια καὶ σωφρονίσαντα λόγῳ καὶ ἀπειλήσαντα μηκέτι τὸ λοιπὸν συγχωρήσειν, ἐὰν ὁμοίως ἀμάρτη;] πολλῷ γὰρ ἁμεινόν ἐστι μηκέτι 20 ζέοντος τοῦ θυμοῦ πράττειν, ἢ πράττεις, ἔξω τῆς ἀλογίστου μανίας γενόμενον [ὁπότε καὶ τῷ λογισμῷ το πνικτεῦον εὐρήσεις]. Ὅτι γὰρ ὁ θυμὸς οὐδὲν ἀποδεῖ μανίας, ἐξ αὐτῶν ὧν ποιοῦσιν οἱ θυμούμενοι μαθεῖν 25 ἐστι. παλόντες γὰρ καὶ λακτίζοντες καὶ κατασχίζοντες 25 ἱμάτια καὶ θορυβῶδες ἐμβλέποντες ἕκαστα πράττουσιν,

1. εἰς β. σεμνότητα L || 2. ἀγαθὸς L ἢ ῥήτωρ ἢ γρ. L || 12. ἑαυτῷ L Pr. XLIV || 13. τῶν αὐτοῦ γ.* ibid. || 15. εἰς ὑστεραίαν Cob Pr. XXIX ὑστέρων O ἀναβαλέσθαι* Cob ἀναβαλλέσθαι L ἀνακαλέσασθαι O || καταστάντος γὰρ τοι τοῦ θυμοῦ L μετὰ γὰρ τὸν θυμὸν O || 18. σὺν γνώμῃ* συγγνώμῃ O || 19. συγχωρήσειν L || 23. τὸ ποιητέον Cob || 24. ὧν ποιοῦσι L (om: ἡδη)

ἄχρι τοῦ, καθάπερ ἔφην, καὶ θύραις καὶ λίθοις καὶ
 κλεισὶν ὀργίζεσθαι καὶ τὰ μὲν καταρράττειν, τὰ δὲ
 δάκνειν, τὰ δὲ λακτίζειν. Ἀλλ' ἴσως φήσεις ταῦτα τῶν
 ὄντως μαινομένων εἶναι, τὰ δ' ὑπὸ σοῦ γιγνόμενα
 5 σωφρονούντων· ἐγὼ δ' ὅτι μὲν ἑλαττον ἁμαρτάνουσι
 τῶν τοὺς λίθους καὶ τὰς θύρας καὶ τὰς κλεῖς δακνόν-
 των τε καὶ λακτιζόντων οἱ τοὺς οἰκέτας ταῖς ἑαυτῶν
 παίοντες χερσὶν ὁμολογῶ, πέπεισμαι δὲ καὶ τὸ πρὸς
 ἄνθρωπον ὧμόν τι ποιεῖν ἢ μικρὰς μανίας ἔργον ὑπ-
 10 ἄρχειν ἢ ζῶον τινὸς ἀλόγου τε καὶ ἀγρίου· οὐ γὰρ ||
 μόνος ὁ ἄνθρωπος ἐξαίρετον ἔχει παρὰ τὰλλα τὸ λο- 23
 γίζεσθαι; τοῦτο δ' ἐὰν ἀπορρίψας τῷ θυμῷ χαρίζεσθαι
 θέλῃς, ζῶον μὲν, οὐκ ἄνθρωπον βίος. Μὴ τοίνυν νο-
 μίζῃς φρόνιμον ἄνθρωπον ὑπάρχειν, ὃς ἂν αὐτὸ τοῦτο
 15 μόνον ἐκφύγῃ λακτίζειν καὶ δάκνειν καὶ κεντεῖν τοὺς πέ-
 λας. ὁ γὰρ τοιοῦτος οὐκέτι μὲν ἐστι θηρίον, οὐ μὴν ἤδη
 γε φρόνιμος ἄνθρωπος, ἀλλ' ἐν τῷ μεταξὺ τούτων τε
 καὶ θηρίων. [ἄρ' οὖν ἀρκεῖ σοι μηκέτ' εἶναι θηρίον, τοῦ
 ἄνθρωπος γενέσθαι καλὸς καὶ ἀγαθὸς οὐ πεφροντικότη, ἢ βέλ-
 20 τίον ἐστίν, ὥσπερ οὐκέτι θηρίον, οὕτω μὴδ' ἄφρονά σε μὴδ'
 ἀλόγιστον ἔτι διαμένειν;] ἔση δὲ τοιοῦτος, ἐὰν μὴδέποτε
 θυμῷ δουλεύων, ἀλλ' αἰεὶ διαλογιζόμενος ἅπαντα πράτ-
 τῃς, ἃ σοι χωρὶς τοῦ πάθους σκεπτομένῳ φαίνεται
 κρᾶτιστα. Πῶς οὖν ἔσται τοῦτο; τιμίσαντός σου τι-

3. φήσεις C Ak G φήσουσι LO || 9. ὧμόν τι Sauppe ἅμα τι LO ||
 11. μόνος ὁ* ἐξαίρετον Sauppe παρὰ τὰλλα τὸ λογ. Sauppe
 ἄρα τὰ ἄλλα τὸ λογ. LPr. XXXIV || 12. τοῦτο δ' ἐὰν ἀπορ-
 ρίψας τῷ θυμῷ χαρίζεσθαι θέλῃς* = V, 410, 3 ταῦτ' ἐὰν ἀπο-
 ρρίψασθαι τῷ θυμῷ χαρίζεσθαι τῷ θυμῷ L || 13. ζῶον μὲν οὐκ
 Ak || 18. ἀρκεῖ σοι — εἶναι θηρίον Sauppe ἀσκήσοι — θηρίον
 L || 19. πεφροντικότη Ak — νότα ABG πεφρόντικας L βέλτιόν
 ἐστίν* || 22. ἅπαντα πράττῃς, ἃ σοι Ak ἅπαντα πρ. ἃ πάντα σοι
 LO

μὴν σεαυτὸν μεγίστην, ἥς οὐδ' ἐπινοῆσαι δυνατόν ἐστι
 μείζονα. Τὸ γὰρ ἀπάντων ἀνθρώπων ὀργιζομένων
 αὐτὸν ἀόργητον εἶναι, τί ἄλλ' ἐστὶν ἢ ἑαυτὸν ἐπιδείξει
 24 πάντων ἀνθρώπων βελτίονα; Σὺ δ' ἴσως νομίζεσθαι
 μὲν εἶναι βελτίων ἐθέλεις, εἶναι δ' ὄντως βελτίων οὐ
 βούλει, καθάπερ εἴ τις ἐπεθύμησε νομίζεσθαι μὲν
 ὑγιαίνειν τὸ σῶμα, νοσεῖν δὲ κατ' ἀλήθειαν. ἢ οὐχ
 ἡγεῖ, νόσημα ψυχῆς εἶναι τὸν θυμόν; ἢ μάτην ὑπὸ
 τῶν παλαιῶν ὀνομάζεσθαι νομίζεις πάθη ψυχῆς πέντε
 ταῦτα, λύπην ὀργὴν θυμὸν ἐπιθυμίαν φόβον; Ἀλλ' 10
 ἔμοιγε δοκεῖ βέλτιον εἶναι μακρῶς πρὸς τὸ ἐπὶ πολὺ
 ἔχειν ἄνευ τῶν εἰρημένων παθῶν, πρῶτον μὲν ἔξα-
 ναστάνα τῆς κοίτης ἐπισκοπεῖσθαι πρὸ πάντων τῶν
 καθ' ἡμέραν ἔργων, ἄρα βέλτιόν ἐστι πάθεσι δου-
 λεύοντα ζῆν ἢ λογισμῶ χρησθαι πρὸς ἅπαντα; δεύτε- 15
 ρον δ', ὅτι τῷ βουλομένῳ γίνεσθαι καλῶ κάγαθῶ
 παρακλητέον ἐστὶ τὸν δηλώσοντα τῶν ὑφ' ἑαυτοῦ πρα-
 τομένων οὐκ ὀρθῶς ἕκαστον· εἰθ' ἔτι καθ' ἑκάστην
 ἡμέραν τε καὶ ὥραν ἔχειν <χρῆ> ἐν προχείρῳ τὴν
 δόξαν ταύτην, ὥς ἄμεινον μὲν ἐστὶν ἑαυτὸν τιμῆσαι 20
 τῶν καλῶν κάγαθῶν, τοῦτο δ' ἄνευ τοῦ σχεῖν τὸν
 δηλώσοντα τῶν ἀμαρτανομένων ἕκαστον ἀδύνατόν ἐστιν
 25 ἡμῖν περιγενέσθαι, καὶ μέντοι καὶ σωτήρα ἐκείνον || καὶ
 φίλον μέγιστον ἡγεῖσθαι τὸν μηνύσαντα τῶν πλημμε-
 λουμένων ἕκαστα· εἰθ' ὅτι, καὶ ψευδῶς σοι φαίνεται 25

3. ἐπιδείξει* || 4. σὺ δ' L || 5. βελτίων ἐθέλεις* De verbis
 omissis: τί ἄλλο ἐστὶν ἢ ἑαυτὸν ἀποδείξει νομίζεσθαι, quae in
 editt. et codd. leguntur, vide Pr. XXXV ὄντως LG βελτίων οὐ
 βούλει* βελτίων οὐ βούλει L || 7. νοσεῖν LCob || 8. ἡγεῖ* || 9.
 πάθη ψυχ. L || 11. πρὸς τὸ — ἔχειν* Pr. XLI || 13. πρὸς π. L G Ak ||
 14. καθ' ἡμέραν* κατὰ μέρος LO || 16. ὅτι τῷ L καλῶ κάγαθῶ* ||
 18. εἰθ' ὅτι L || 19. ἔχειν <χρῆ>* Pr. XXXI || 20. τιμῆσαι τῶν
 καλῶν Sauppe || 23. τὸν ante σωτήρα del.* || 25. ψευδῶς σοι*

ποτ' ἐγκαλέσας, ἀόργητον προσήκει φαίνεσθαι, πρῶτον
 μὲν ὅτι δυνατόν ἐστιν, ἐκείνον σοῦ βέλτιον ὄρᾱν
 ἕκαστον ὧν ἀμαρτάνων τυγχάνεις, ὥσπερ καὶ σὲ ὧν
 ἐκεῖνος Κἂν ἐπη-
 5 ρεάσῃ ποτὲ ψευδῶς, ἀλλ' οὖν ἐπήγειρέ σε πρὸς ἀκρι-
 βεστέραν ἐπίσκεψιν ὧν πράττεις. ὃ δ' ἐστὶ μέγιστον
 ἐν τούτῳ, αἰετὶ φύλαττε προηρημένους γε τιμᾶν σεαυτὸν.
 ἔστι δὲ τοῦτο διὰ μνήμης ἔχειν πρόχειρα τό τε τῶν
 ὀργιζομένων τῆς ψυχῆς αἴσχος τό τε τῶν ἀοργήτων κάλ-
 10 λος. ὥσπερ γὰρ ὁ ἀμαρτάνειν ἐθισθεὶς χρόνῳ πολλῷ
 δυσεξάλειπτον ἔσχε τὴν κηλίδαν τῶν παθῶν, οὕτω καὶ
 τῶν δογμάτων οἷς πειθόμενος ἀνὴρ γενήσῃ καλὸς κἀ-
 γαθός, ἐν πολλῷ χρόνῳ προσήκει μελετᾶν ἕκαστον.
 ἐπιλανθανόμεθα γὰρ αὐτοῦ ὁμαδίως ἐκπίπτοντος τῆς
 15 ψυχῆς ἡμῶν, διὰ τὸ φθάσαι πεπληρωῶσθαι τοῖς πάθε-
 σιν αὐτήν. Τοιγαροῦν παρακολουθητέον ἐστίν, ἕκα-
 στον τῶν σωθῆναι βουλομένων μηδεμίαν ὥραν ἀπορ-
 ραθνυμεῖν, ἐπιτρεπτέον τε πᾶσι κατηγορεῖν ἡμῶν, ἀκου-
 στέον || τε πράως αὐτοὺς καὶ χάριν ἰστέον οὐ τοῖς 26
 20 κολακεύουσιν, ἀλλὰ τοῖς ἐπιπλήττουσιν.

Εἰ γὰρ ἀνεφύχθῃ σου ἡ θύρα διὰ παντός τῆς οἰ-
 κήσεως, ἔξεστι τοῖς συνήθεσιν εἰσιέναι πάντα καιρόν,
 ἣν οὕτως ἥς παρεσκευασμένος. Δεῖ οὖν θαρρεῖν, ὑπὲρ
 τῶν εἰσιόντων εὐρίσκεσθαι μηδενὶ τῶν μεγάλων ἀμαρ-

3. ὥσπερ καὶ σὲ ὧν ἐκεῖνος * ὥσπερ καὶ σὲ τῶν
 ἐκείνου τί δεύτερον ἐστὶ L Pr. LVII || 7. τιμᾶν σεαυτὸν L || 10.
 ὥσπερ γὰρ ὁ ἀμ. ἐθισθεὶς* ὅς γὰρ ἀμ. ἐθισθεὶς L || 11. δυσ-
 εξάλειπτον — τ. κηλίδαν* Ak G δυσεκλήπτως τ. κλειδαν L O || 16.
 παρακολουθητέον L || 17. ὥς ante μηδεμίαν eiecti* || 19. χ. ἰστέον
 Sauppe Pr. XXXI ἐπιπλήττουσιν ἔχειν O ἔχειν abest a L || 21.
 εἰ γὰρ ἀνεφύχθῃ* ἀνεφύχθω Cob || 23. δεῖ οὖν θαρρεῖν* ὥς
 θαρρεῖν L

τημάτων ἰσχυρῶς κατελιγμένον. ἔστι δ' ὥσπερ τὰ μικρὰ τῷ ἄκοντι ἐκκόψαι δύσκολον, οὕτω τὰ μεγάλα τῷ βουληθέντι ῥᾶστον. τῆς θύρας οὖν ἀνεωγμένης σου διὰ παντός, ὥς εἶπον, ἐξουσία τοῖς συνήθεσιν ἔστω πάντα καιρὸν εἰσιέναι. Ὡς δ' οἱ ἄλλοι πάντες ἄνθρωποι 5 προελθόντες εἰς τὸ δημόσιον ἅπαντα πειρῶνται πράττειν κόσμια, οὕτω σὺ κατὰ τὴν ἰδίαν οἰκίαν πράττης. Ἄλλ' ἐκεῖνοι μὲν αἰδούμενοι τοὺς ἄλλους ἁμαρτόντες τι φωραθῆναι, μόνους ἑαυτοὺς οὐκ αἰδοῦνται· σὺ δὲ σπαντὸν αἰδοῦ μάλιστα πειθόμενος τῷ φάντι. 10

Ἐπάντων δὲ μάλιστ' αἰσχύνεο σπαντόν.

Οὕτω γὰρ πράττων δυνήσῃ ποτὲ τὴν τοῦ θυμοειδοῦς 27 ἐν σοὶ δύναμιν ἄλογον, ὥσπερ τι θηρίον ἡμεῖς ῥῶσαι τε καὶ πρᾶναι· ἢ οὐ δεινὸν ἂν εἴη, τοὺς μὲν ἵππικους ἄνδρας ἀχρεῖους τοὺς ἵππους παραλαβόντας ἐν ὀλίγῳ 15 χρόνῳ χειροθήθεις ἐργάζεσθαι, σὲ δ' οὐκ ἔξωθέν τι λαβόντα ζῶον, ἀλλ' ἐν τῇ σπαντοῦ ψυχῇ δύναμιν ἄλογον, ἣ διὰ παντός ὁ λογισμὸς συνοικεῖ, μὴ δυνηθῆναι πρᾶναι αὐτήν, εἰ καὶ μὴ ταχέως, ἀλλ' ἐν μακροτέρῳ χρόνῳ;

Cap. VI. Λέλεκται δ' ἐπὶ πλέον ἐν τοῖς περὶ ἡθῶν 20 ὑπομνήμασιν, ὅπως ἀρίστην τις αὐτὴν ἐργάσαιο, καὶ ὥς τὴν μὲν ἰσχὺν οὐ χρὴ καταβαλεῖν αὐτῆς, ὥσπερ οὐδὲ τῶν ἵππων τε καὶ κυνῶν, οἷς χρώμεθα, τὴν δ' εὐπείθειαν, ὥς ἐπ' ἐκείνων, οὕτω καὶ αὐτῆς ἀσκεῖν. ἐπιδέδεικται δὲ σοὶ δι' ἐκείνων τῶν ὑπομνημάτων οὐχ 25

1. τὰ μικρά* τὸ πᾶν LO || 5. Ante πάντα καιρὸν extrusit Sauppe κατὰ; πάντες ἄνθρωποι* Pr. XXXIII πάντες ἂν οἱ L || 7. πρᾶττης* || 11. αἰσχυνναι LAB || 14. οὐ δεινὸν* || 17. τῇ σπαντοῦ ψ. L || 19. αὐτὴν K τὴν αὐτὴν LO || 21. π. ἡθῶν LO Gal. XIX, 45; 'in libro nostro de consuetudinibus' D || 24. ὥς ἐπ' ἐκείνων οὕτω καὶ αὐτῆς* ὥς ἐκείνην οὕτω καὶ αὐτὴν ἀσκεῖν L Fleck. Ann. 123, 566

ἥμιστα καὶ ὅπως αὐτῇ πάλιν τῇ τοῦ θυμοειδοῦς δυνά-
 μει συμμάχῳ χρήσῃ κατὰ τῆς ἐτέρας, ἣν ἐπιθυμητικὴν
 ἐκάλουν οἱ παλαιοὶ φιλόσοφοι, φερομένης ἀλογίστως
 ἐπὶ τὰς διὰ τοῦ σώματος ἡδονάς. Ὡς περ οὖν αἰσχροὺς
 5 θέαμα διὰ θυμὸν ἄνθρωπος ἀσχημονῶν, οὕτω καὶ δι'
 ἔρωτα καὶ γαστριμαργίαν, οἶνοφλυγίαν τε καὶ λιχνείαν,
 ἃ τῆς ἐπιθυμητικῆς ἐστὶ θυμώμεως ἔργα τε καὶ πάθη, 28
 προσεικνύας οὐχ ἵππῳ καὶ κυνί, καθάπερ εἴκασα τὴν
 πρώτην, ἀλλ' ὑβριστῇ κάπρῳ καὶ τράγῳ, καὶ τινι τῶν
 10 ἀγρίων ἡμερωθῆναι μὴ δυναμένων. Διὸ ταύτης μὲν
 οὐδεμία παιδευσὶς τοιαύτη ἐστὶν οἷα τῆς ἐτέρας ἡ εὐ-
 πείθεια, ὃ δ' ἐκάλουν οἱ παλαιοὶ κολάζειν ἀναλογίαν
 τιν' ἔχει πρὸς τήνδε. Γίνεται δ' ἡ κόλασις τῆς θυ-
 νώμεως ταύτης ἐν τῷ μὴ παρέχειν αὐτῇ τὴν τῶν ἐπι-
 15 θυμουμένων ἀπόλαυσιν· ἰσχυρὰ μὲν γὰρ οὕτω καὶ με-
 γάλῃ γίνεταί, ἐν τῷ κολασθῆναι δὲ μικρὰ τε καὶ ἀσθεν-
 νῆς, ὥς ἔπεσθαι τῷ λογισμῷ δι' ἀσθένειαν, οὐ δι'
 εὐπείθειαν. Οὕτως γοῦν καὶ αὐτῶν τῶν ἀνθρώπων
 ὁρῶμεν ἐπομένους τοῖς βελτίοσι τοὺς χείρους, ἢ ἄκον-
 20 τας βιαζομένους ὥς περ τὰ παῖδιά καὶ τοὺς οἰκέτας, ἢ
 πεισθέντας ἐκόντας ὥς περ τοὺς ἀγαθοὺς φύσει. Καὶ
 τοίνυν καὶ περὶ τῶν μὴ κολασθέντων αὐτὸ δὴ ῥῆμα
 τοῦτο τοῖς πάλαι σύνηθές ἐστιν, ὥς ἀκόλαστος ὅδε τις
 ἄνθρωπός ἐστιν, ἐφ' οὗ δῆλον ὅτι τὴν ἐπιθυμητικὴν
 25 δύνάμιν οὐκ ἐκόλασεν ἡ λογιστικὴ. Δύο γὰρ ἔχομεν

8. προσεικνύας* Fleck. Ann. 123, 566 προσείκας L 'nec comparabo vim istam sicut primam' D προσεικνύα ABG
 προσεικνύας Ch K || 11. ἡ εὐπείθ. Ch K ἢ εὐπ. LO || 12. ἀναλογίαν
 G Ak Cob ἀλογίαν LO || 13. ἔχει G Ak ἔχειν LABK || 14. αὐτῇ
 τὴν τῶν* αὐτὴν τῶν ἐπιθυμ. L Cob || 17. οὐ δι' Ak οὐκ εὐ-
 πείθ. LO || 21. καὶ τ. καὶ περὶ τῶν μὴ κολασθέντων* καὶ
 τοίνυν καὶ πρὸς ῥημάτων μὴ κολασθέντων L || 22. αὐτὸ δὴ ῥῆμα*
 Pr. XLI αὐτὸ δὴ τούτοις L τοῦτο τοῖς πάλαι* Pr. XXXVI

29 ἐν τῇ ψυχῇ δυνάμεις ἀλόγους· μίαν μὲν, ἥς ἥ το θυ-
μοῦσθαι τε παραχρῆμα καὶ ὀργίζεσθαι τοῖς δόξαισι
πλημμελεῖν εἰς ἡμᾶς ἔργον ἐστὶ. τῆς δ' αὐτῆς ταύτης
καὶ τὸ μηνιᾶν ἄχρη πλείονος, ὃ τοσοῦτον πλέον ἐστὶ
θυμοῦ πάθος, ὅσῳ καὶ χρονιώτερον. ἄλλη δ' ἐστὶν ἐν 5
ἡμῖν δύναμις ἄλογος ἐπὶ τὸ φαινόμενον ἡδὺ προπε-
τῶς φερομένη, πρὶν διασκέψασθαι, πότερον ὠφέλιμόν
ἐστὶ καὶ καλόν, ἢ βλάβερόν τε καὶ κακόν. ταύτην οὖν
ἐπέχειν πειρῶ τὴν σφοδροτάτην, πρὶν αὐξηθεῖσαν
ἰσχὺν δυσνίκητον κτήσασθαι. Τηνικαῦτα γὰρ οὐδ' 10
ἐὰν θελήσῃς εἶτι κατασχεῖν αὐτὴν δυνήσῃ, κἄπειτα
φήσεις, ὥσπερ ἤκουσά τινος ἐρῶντος λέγοντος ἐθέ-
λειν μὲν παύσασθαι, μὴ δύνασθαι δέ, παρακαλέσεις τε
μάτην ἡμᾶς ὡσανύτως ἐκείνῳ τῷ δεομένῳ βοηθῆσαι καὶ
τὸ πάθος ἐκκόψαι. καὶ γὰρ τῶν τοῦ σώματος παθῶν 15
ἔνια διὰ μέγεθος ἐστὶν ἀνίατα. Σὺ δ' ἔσως οὐδ' ἐπε-
νόησάς ποτε τοῦτο. βέλτιον οὖν σοι καὶ νῦν ἐννοῇ-
σαι τε καὶ διασκέψασθαι, πότερον ἀληθεύω λέγων,
αὐξανομένην τὴν ἐπιθυμητικὴν δύναμιν εἰς ἀνίατον
ἔρωτα πολλάκις ἐμβαλεῖν, οὐ σώμάτων μόνον ὠραίων, 20
οὐδ' ἀφροδισίων, ἀλλὰ καὶ λιχνείας ἥ καὶ γαστροιμαργίας
οἰνοφλυγίας τε καὶ τῆς παρὰ φύσιν αἰσχροουργίας, ἢ ψεύ-
δομαι καὶ ταῦτα καὶ ἄλλα πολλὰ τῶν ἐμπροσθεν εἰρη-
μένων.

Ἄ γὰρ περὶ τοῦ θυμοῦ λέλεκται μέχρι δεῦρο, ταῦτα 25
καὶ περὶ τῶν ἄλλων παθῶν ἡγοῦν λελέχθαι. πρῶτον
μὲν, ὥς ἑτέροις ἐστὶ τὴν διάγνωσιν αὐτῶν ἐπιτρε-

1. τῇ ψυχῇ* ταῖς ψυχαῖς LO τὸ θυμοῦσθαι* ἥ το θυ-
μῶν L ἥ 12. φήσεις K φῆ L φῆς BChG φῆς AAk ἐρῶντος
λέγοντος* amantem audiui dicere DonPr. XXXII ἥ 14. βοηθῆσαι
Cob βοηθήσεται L ἥ 17. καὶ νῦν* ἥ 27. ἑτέροις* ἑτέρον L

πτέον, οὐχ ἡμῖν αὐτοῖς· εἶθ' ὅτι μὴ τοὺς τυχόντας ἐπόπτας ἐπιστατέον, ἀλλὰ πρεσβύτας ὁμολογουμένους μὲν εἶναι καλοὺς κἀγαθοὺς, ἐξητασμένους δὲ καὶ πρὸς ἡμῶν αὐτῶν ἐπὶ πλεον ἕνεκα τοῦ ἔξω παθῶν εἶναι.
 5 εἶθ' ὅτι φαίνεσθαι χρή τοῖς τοιούτοις, ὅταν εἴπωσί τι τῶν ἡμετέρων ἀμαρτημάτων, οὐκ ἀγανακτοῦντας, ἀλλὰ χάριν εἰδότας. [τοῦτο καθ' ἐκάστην ἡμέραν αὐτὸν <χρῆ> ἀναμνησκειν, ἄμεινον μὲν εἰ πολλάκις, εἰ δὲ μή, ἀλλὰ πάντως γε κατὰ τὴν ἔω, πρὶν ἄρξεσθαι τῶν πράξεων, εἰς
 10 ἐσπέραν δέ, πρὶν ἀναπαύσεσθαι μέλλειν.

Ἐγὼ δὴποτε καὶ τὰς φερομένας ὡς Πυθαγόρου παρ-
 αιnéσεις <ἐμαντὸν> εἶθισα δις τῆς ἡμέρας ἀναγιγνώσκων
 μὲν τὰ πρῶτα, λέγειν δ' ἀπὸ στόματος ὕστερον.] Οὐ
 γὰρ ἀρκεῖ μόνον ἀοργησίαν ἄρειν, ἀλλὰ || καὶ λιχνείας 31
 15 καὶ λαγνείας, οἰνοφλυγίας τε καὶ περιεργίας καὶ φθό-
 νου <χρῆ> καθαρεύειν. Ἄλλος οὖν ἡμᾶς ἐπιτηρεῖτω,
 μή τί πον, καθάπερ οἱ κύνες, ἀπλήστως ὥφθημεν ἐμ-
 φορούμενοι σιτίων ἢ ὡς οἱ διακαιόμενοι πυρετῷ συν-
 εχεῖ ψυχρὸν ἐπισπασόμενοι τὸ πόμα λαβρότερον ἢ
 20 ἀνδρὶ σεμνῷ πρόπει. Οὔτε γὰρ διὰ πείναν ἐμφορεῖ-
 σθαι προσήκει σφοδρῶς καὶ ἀπλήστως, οὔτε διὰ δίψας

1. εἶθ' ὅτι μισθοῦ τυχόντας L ἐπόπτας ἐπιστατέον* Fleck. Ann. 123, 567 τούτους ἐπιστατεῖν L O || 2. ὁμολογουμένους L || 3. ἐξητασμένους* Cob Pr. XXXVI πρὸς ἡμῶν* Cob || 4. Ante ἕνεκα eieci vv. spuria ἐν ἐκείνοις τοῖς καιροῖς (L O) Fleck. Ann. 123, 567 ἕνεκα τοῦ* Cob. expungi iubet ἕνεκα tanquam dittographia ex ἐν ἐκείνοις ortum || 5. ὅτι φαίνεσθαι L || 6. οὐκ ἀγανακτ. L || 7. τοῦτο καθ' ἐκάστην ἡμέραν αὐτὸν <χρῆ> ἀναμνησκειν* εἶτα — αὐτὸν ἀνεμνήσκειν L Pr. XXXII || 11. ταύτας δὲ ante τὰς deleui* || 12. ἐμαντὸν εἶθισα* = p. 95 K εἶθισμα Cob || 16. <χρῆ>* Pr. XXXII ἐπιτηρεῖτω* Fleck. Ann. 123, 567 ἐπεπερίρωτο LAB || 19. ἐπισπασόμενοι* vid. l. l. ἐπεσπασόμεθα LA || 20. ἢ ἀνδρὶ σεμνῷ* ἢ ἀντρεῖον σεμνο-πρεπῇ LB

ὅλην τὴν κύλικα χανδὸν ἐκπίνειν, ἔτι δὲ μᾶλλον οὔτε
διὰ λιχνείαν ἀπάντων τῶν παρόντων πλέον ἤτοι πλα-
κοῦντος ἢ τινος ἄλλου τῶν λίχνων ὅψων ἀπολαύειν,
ἀλλ' ἐν ἅπασιν αὐτοῖς ἀρχομένοις μὲν ἔτι παρακλη-
τέον ἐστὶν ἐτέρους, ὅ τι ἂν ἀμάρτωμεν ἐπιτηρεῖν τε ⁵
καὶ λέγειν ἡμῖν, ὕστερον δὲ καὶ χωρὶς παιδαγωγῶν
ἡμᾶς αὐτοὺς ἐπιτηρῶμεν αὐτοὶ καὶ παραφυλάττωμεν,
ὅπως ἀπάντων τε καὶ συνδειπνούντων ἕλαττον ὅψον
προσενεγκώμεθα καὶ τῶν λίχνων ἐδεσμάτων ἀποσχώ-
μεθα, σύμμετρα τῶν ὑγιεινῶν προσαράμενοι. ¹⁰

Τοῦ χρόνου δὲ προϊόντος οὐκέτ' οὐδὲ πρὸς τοὺς
δειπνούντας ἀποβλέπειν ἀξιόσαιμ' ἂν σε· μέγα γὰρ οὐ-
³² δὲν || ἐκείνων ἐσθίειν τε καὶ πίνειν ἐγκρατέστερον. εἰ
δέ περ ὄντως ἑαυτὸν ἐγνωκας τιμᾶν, ἐπισκέπτου, πό-
τερον μᾶλλον ἐγκρατῶς δεδιήτησαι χθὲς ἢ τήμερον· ¹⁵
ἐὰν γὰρ τοῦτο ποιῇς, αἰσθήσῃ καθ' ἐκάστην ἡμέραν
εὐκολώτερον, ὧν εἶπον, ἀπεχόμενος, αἰσθήσῃ τε με-
γάλα εὐφρανθησόμενος τὴν ψυχὴν, ἐὰν γε σωφροσί-
νης ὄντως ἐραστὴς ὑπάρχῃς. ὅτου γὰρ ἂν τις ἐρασθῇ,
χαίρει προκόπτων ἐν αὐτῷ. καὶ διὰ τοῦτο τοὺς μὲν ²⁰
οἰνόφλυγας ἰδεῖν ἔστιν ἡδομένους, ὅταν πίνοντες ὑπερ-
βάλωνται τοὺς συμπότας, ὅσοι δὲ γαστρίμαργοι, καὶ
τούτους τῷ πλήθει τῶν ἐδεσμάτων εὐφραινομένους,
ὅσοι δὲ λίχνοι, πλακοῦσι καὶ ταγήνοισι καὶ λοιπάσι

1. χανδὸν ἐκπίνειν AkG λαχανδὸν LAB || 4. αὐτοῖς ἀρ-
χομένοις* Pr. XLIV ἀλκομένους LABCh || 5. ὅ τι ἂν* Pr. XXX ||
14. ὄντως L ἑαυτὸν* αὐτὸν LAB πότερον μᾶλλον δεδιήτη-
σαι* Pr. XXIX μᾶλλον ποτε διητήσθαι LABChK || 19. ὅτου
GAk ἂν τις ἐρασθῇ* οὕτως γ. ἂν τις ἐρασθῇς LA || 20. τοὺς
μὲν — ἡδομένους* οἰνόφλυγας Cob τοῖς μὲν οἰνοφλυγίαις ἡδο-
μένους L || 21. ἰδεῖν ἐστι L ὑπερβάλωνται Cob ὑπερβάλλον-
τες L

καὶ κορυφαίαις. ἐνίοις δὲ μέγα φρονοῦντας ἔγνω καπὶ τῷ πλήθει τῶν ἀφροδισίων.

Ὡς οὖν ἐκεῖνοι τὴν ἀκρότητα τῶν σπουδαζομένων ἀσκοῦσιν τε καὶ μεταδιώκουσιν, οὕτως καὶ ἡμᾶς χρὴ τῆς σωφροσύνης ἀκρότητα σπουδάζειν. Ἦν δὲ τοῦτο πρᾶξωμεν, οὐ τοῖς ἀκολάστοις ἡμᾶς παραβαλοῦμεν, οὐδ' ἀρκέσει πλέον ἐκείνων ἔχειν ἐγκρατείας τε καὶ σωφροσύνης, ἀλλὰ πρῶτον μὲν τοὺς σπουδάζοντας ταῦτ' ἀφιλονεικήσομεν ἢ ὑπερβάλλεσθαι — καλλίστη γὰρ 33 ἢ τοιαύτη φιλονεικία —, μετ' ἐκείνους δ' αὖτις ἡμᾶς αὐτούς [ὥς ἐξ ἔθους πολυχρόνιου τούτοις ὑγιαϊνοτάτοις θ' ἅμα καὶ προσθεῖναι ῥάστοις ἡδέως ἅμα προσφέρεισθαι] μεμνημένους τῶν καλῶς εἰρημένων, ὧν ἔν καὶ τοῦτ' ἐστίν· 'Ἐλοῦ βίον ἄριστον, ἡδὺν δ' αὐτὸν ἢ συνήθεια 15 ποιήσει.'

Ὡς περ οὖν ὁπότ' ἐμπροσθεν τὸν θυμὸν κατασχεῖν ἤξιον σε, γνώρισμα τῆς ὠφελείας εἶχες, ὁρᾷν σαυτὸν οὐκέτι θυμούμενον, ὡσαύτως ἐπὶ τῆς σωφροσύνης ἔστω σοι γνώρισμα μηδ' ἐπιθυμεῖν ἔτι τῶν ἡδίστων. 20 Ὅδός δ' ἐπ' αὐτὴν ἐστὶ διὰ τῆς ἐγκρατείας. τούτῳ γὰρ αὐτὸς πλεονεκτεῖ σώφρων ἐγκρατοῦς, τῷ μὴδ' ἐπιθυμεῖν ἔτι λίχων ἐδεσμάτων, ἢ διὰ τὸ πολυχρόνιον ἔθος ἢ δι' ἐγκράτειαν, καθάπερ καὶ αὐτὸ τοῦνομα αὐτῆς ἐνδείκνυται, ὅπερ ἐστὶν ἐκ τοῦ κρατεῖν καὶ νικᾷν 25 τὰς ἐπιθυμίας γεγονός. Ἐπίπονος δ' ἐστὶ καὶ τραχεῖα

1. καπὶ τῷ* || 5. τῆς σωφροσ.* ἢ πρᾶξωμεν* εἰ πρᾶξωμεν LO || 6. τοῖς ἀκολάστοις* ἡμᾶς παραβαλοῦμεν L || 13. ὧν ἔν* ἔν L ὧν O || 14. ἐλοῦ βίον* Plut. de exsil. 602 C et Gal. V, 47, 16 ἐν λουβί L || 15. ποιήσει* Cob. Meineke Stob. flor. I, 11 et II, 21 — ποιήσεται LO || 16. ἐμπροσθεν τὸν θυμὸν κατασχεῖν* πρὸς τ. θ. ἀσκεῖν LO || 20. τούτῳ γὰρ* οὕτω γ. LO || 22. ἔτι λίχων L || 25. γεγονός quod libri post ἐνδείκνυται exhibent huc transposui* Pr. XLII

τόγε κατ' ἀρχάς, ὥσπερ καὶ αἱ ἄλλαι πᾶσαι τῶν καλῶν ἐπιτηδευμάτων ἀσκήσεις. Εἰ μὲν οὖν ἤτοι τὴν ἀρετὴν ἀντὶ τῆς κακίας ἔχειν ἐθέλεις ἢ τὴν γαλήνην τῆς 34 ψυχῆς ἀντὶ || τῶν τοῦ σώματος γαργαλισμῶν, ἀσκητέον ἐστὶ σοὶ τὸν εἰρημένον τρόπον ἐπὶ σωφροσύνην 5 βαδίζοντι δι' ἐγκρατείας· εἰ δ' ἤτοι τὴν ἀρετὴν ἀτιμάζειν ἢ γαργαλίζεσθαι βούλει δι' ὅλου τοῦ σώματος, ἤδη καταλειπτέον τὸν λόγον τοῦτον. οὐ γὰρ ἐστὶ προτρεπτικὸς ἐπ' ἀρετῇ, ἀλλὰ τοῖς προτεθραμμένοις ὑφηγητικὸς τῆς ὁδοῦ, καθ' ἣν ἂν τις αὐτὴν κτήσαιοτο. 10 Διαιρουμένου δὲ τοῦ λόγου πρὸς τε τὸ διαγνωστικὸν ἕκαστον ἡμῶν ὑπάρχειν ἑαυτοῦ, καὶ πρὸς τὴν ἐπὶ τῇ διαγνώσει τῶν ἀμαρτημάτων ἐπανόρθωσιν, οὐ περὶ ταύτης πρόκειται λέγειν, ἀλλὰ περὶ τῆς διαγνώσεως τῶν ἰδίων ἀμαρτημάτων. Ἐπεὶ δὲ τοῖς ἀρχομένοις 15 αὐτοῖς οὐ διαγνῶναι δυνατόν, ἑτέρους μὲν τοῖς ἀρχομένοις ἐπιστήσομεν ἐπόπτας, αὐτοὺς δὲ τοὺς ἀσχοῦντας, ὥς ἂν ἤδη δυναμένους γινῶναι, ποίων μὲν ἀπηλλάγησαν ἀμαρτημάτων καὶ παθῶν, ὅπόσον δ' αὐτοῖς ἐνδεῖ πρὸς τὸ τέλος. [ὅπερ εἶωθα λέγειν ἐκάστοτε καὶ νῦν 20 ἐρῶ. καθ' ἕτερον μὲν τρόπον ἀπάντων ἐστὶ δυσκολώτατον ἑαυτὸν γινῶναι, καθ' ἕτερον δὲ ῥᾶστον. ἐὰν μὲρ γὰρ ἔντος θέλη τις αὐτὸς χαλεπώτατόν ἐστιν.] ||

35 Cap. VII. Ἐγὼ μὲν οὖν ἅπαντα ταῦτ' εἰρημένα καὶ τὰ μέλλοντα λεχθήσεσθαι τοῖς βουλευθεῖσιν ὑποτί- 25 θεμαι. τάχα μὲν οὖν οὔσης καὶ ἄλλης τινὸς ὁδοῦ πρὸς

1. καὶ — πᾶσαι ex L addidi* || 2. ἤτοι τὴν L || 3. ἐθέλεις L ἢ τὴν L || 6. βαδίζοντι* βαδίζοντα L O ἀτιμάζειν* Gal. I, 87 εἰ — ἀτιμάζειν τὸ φαινόμενον Pr. XXXVII || 8. καταλειπτέον G Ak ἤδη καταληπτέον L O λόγον τοῦτον L || 16. αὐτοῖς* αὐτὴν L O || 19. ὅπόσον* ὅπως L A B Ak G || 22. ἔντος (num forte ὀντως*) θέλη τις τιμηθῆναι L Pr. LXII

το καλὸν ἀγαθὸν γενέσθαι, μὴ γινώσκων δ' εὐ-
 ρεῖν αὐτὴν ἐχρησάμην τε δι' ὅλου τοῦ βίου ταύτη,
 καὶ τοῖς ἄλλοις ἀφθόνως ἐδήλουν παρακαλῶν ἀντιδι-
 δόναι τι καὶ ἀντιδιδάσκειν, εἴ τινες ἐτέραν ἄλλην αὐ-
 5 τοὶ γινώσκουσι καλοκἀγαθίας ὁδόν — ἄχρὶ περ ἂν
 ἐπιθυμῶμεν ἄλλης, ἐν τῇδε διατρίβωμεν, ἢ κοινὴ πάν-
 των διαγνώσεώς τε καὶ θεραπείας. [καὶ γὰρ ἡ φιλονει-
 κία καὶ ἡ φιλοδοξία καὶ ἡ φιλαρχία πάθη τῆς ψυχῆς εἰσι.
 τούτων ἕλαττον μὲν <ἡ λύπη>, ἀλλ' ὅμως καὶ αὕτη πάθος.
 10 περὶ δὲ τοῦ φθόνου τί δεῖ καὶ λέγειν; αἰσχιστον τῶν κακῶν
 ἐστίν· ὀνομάζω δὲ φθόνον, ὅταν τις ἐπ' ἄλλοις ἀγαθοῖς
 λυπῇται. πάθος μὲν ἐστὶ καὶ λύπη πᾶσα, χειρόστη δὲ ὁ φθό-
 νος ἐστίν, εἴτε ἐν τῶν παθῶν εἴτε λύπης ἐστὶν εἶδος πλη-
 σιάζον αὐτῇ.] Κοινὴ δ' ἐφ' ἀπάντων ὁδὸς τῆς ἰάσεως
 15 ἡ προειρημένη. χρὴ γὰρ τὰ || μὲν αἰσχροὶ καὶ φευκτὰ 36
 κατανοεῖν ἐπὶ τῶν ἐνεχομένων αὐτοῖς σφοδρῶς· ἐναρ-
 γες γὰρ ἐπ' ἐκείνων φαίνεται τὸ αἰσχρὸν· ὅτι δ' οὐ
 βλέπομεν ἐφ' ἡμῶν αὐτῶν μηδέν, εἶναι νομίζειν προσ-
 ἤκει τυφλότητ' εἴτε περὶ τὸ φιλοῦν εἴτε περὶ τὸ φι-
 20 λούμενον. Ἐνὶ αὖτε λανθάνει διὰ σμικρότητα καὶ παρ-
 οράται, μὴ δυνάμενα παροφθῆναι διὰ τὸ μέγεθος ἐν
 ἄλλοις. Πρεσβύτεν οὖν τινα βλέπειν αὐτὰ δυνάμε-
 νον εὐρίσκειν προσήκει, παρακαλοῦντας ἅπαντα μετὰ
 παρησίας δηλοῦν, εἴτ' εἰπόντος τι, πρῶτον αὐτῷ χά-
 25 ριν μὲν γινῶναι παραντίνα, χωρισθέντας δὲ διασκέπτε-
 σθαι κατὰ μόνους ἑαυτοῖς ἐπιτιμῶντας ἐκκόπτειν τε

3. ἐδήλουν παρακαλῶν* Pr. XXXIX παρακαλῶν L || 4. Post ἀντιδιδόναι expunxi verba τε καὶ ἀποδοῦναι Pr. LVI τε καὶ ἀντιδοῦναι L. Idem fecit Cob. εἴ τινες L || 6. διατρίβωμεν* || 8. καὶ φιλοδ. om: ἡ L || 9. ἕλαττον μὲν L <ἡ λύπη> addidi ex loco pag. 37, 3 K, quo totus locus interpolatus pertinet. Fleck. Ann. 123, 567 || 14. πλησιάζον δὲ πῶς αὐτὴν L || 15. τὰ μὲν αἰσχροὶ* ὅτι μὲν αἰσ. LO || 20. λανθάνει* παροράται L

πειρωμένους τὸ πάθος, οὐκ ἄχρι τοῦ μὴ φαίνεσθαι τοῖς ἄλλοις μόνον, ἀλλ' ὥστε μὴδὲ εἶζαν ἐγκαταλιπεῖν αὐτοῦ τῇ ψυχῇ. Ἔτι γὰρ ἀναφύεται τῇ τῶν συζώντων ἀρδόμενον πονηρίᾳ. Διὰ τοῦτο προσεκτέον ἡμῖν αὐτοῖς ἐστὶν ἐφ' ἐκάστῳ τῶν παθῶν, ὅσα περὶ τοὺς πέ- 5 λας ἐπισκοποῦμεν, εἴ τι κατὰ τὴν ἡμετέραν ἐστὶ ψυχὴν τοιοῦτον. ἐκκοπτέον γὰρ αὐτὸ φυόμενον ἔτι, πρὶν 37 αὐξηθὲν ἀνίατον ἢ γενέσθαι.

Τῶν μὲν ἄλλων ἀπάντων παθῶν τῆς ψυχῆς οἱ πολλοὶ καταφρονοῦσι, καίτοι γ' ὅταν ἑτέρους αὐτὰ 10 πᾶσχοντας ἴδωσι, καταγινώσκοντες, ἡ λύπη δ' ἅπασιν φαίνεται κακόν, ὥσπερ ὁ πόνος ἐν τῷ σώματι.

Καί τις τῶν συνηθεστάτων ἔμοι νεανίσκων ἐπὶ συμ- μικροῖς μὲν ἀρνούμενος ἀνιᾶσθαι, ὕστερον δέ ποτε κα- 15 τανοήσας τοῦτο παραγενόμενός τε πρὸς με βαθὺν ὄρ- θρον, ὅλῃς ἔφη τῆς νυκτὸς ἀγρυπνῶν ἐπὶ τῷδε τῷ πράγματι μεταξὺ πῶς εἰς ἀνάμνησιν ἀφικέσθαι τοῦ μὴδ' ἐπὶ μεγίστοις οὕτως ἀνιᾶσθαι με, ὥς ἐπὶ τοῖς 20 μικροῖς αὐτός, ἡξίου τε μαθεῖν, ὅπως ἔμοι τοῦτο πε- ριγέμετο, πότερον ἐξ ἀσκήσεώς τινος ἢ δογμάτων ἢ 21 φύντι τοιούτῳ. Ἀπεκρινάμην οὖν αὐτῷ τᾷληθῆ. καὶ γὰρ καὶ τὴν φύσιν ἐν ἅπασιν, ἔφη, δύνασθαι μέγα ἐν τῇ τῶν παιδίων ἡλικίᾳ εἰς ζωῆς τελείωσιν, εἴθ' ὕστερον τά τε δόγματα καὶ τὴν ἀσκησιν. ὅτι μὲν οὖν αἱ φύσεις ἡμῶν ἀμπολὺ διαφέρουσι, μαθεῖν ἐναργῶς 25

2. ἄλλοις μόνον* Cob μόνοις LO ἐγκαταλιπεῖν LB || 3. συζώντων LAB σωζόντων ChK || 6. ἐπισκοποῦμεν* ἐπισκοποῦ- μενα L || 13. καί τις L || 14. ἀνιᾶσθαι* δέ ποτε* || 16. ἀγρυ- πνῶν* ἀγρυπνῶ L || 18. ἀνιᾶσθαι με* ἀνιῶμενον LO || 19. αὐτός* ἑμαυτόν LO ἡξίου τε* ἡξιούν LO ὅπως μοι LAB || 20. ἀσκήσεώς τινος* ἀσκήσεως τινῶν LAB ἢ δογμάτων LABCh || 21. αὐτῷ τᾷληθῆ* τ' αὐτῷ τᾷληθῆ LAB || 23. παιδίων*

ἔστιν ἐπὶ τῶν παραφερομένων παιδίων. Ἐνια μὲν γὰρ αὐτῶν ἀεὶ φαιδρά, σκυθρωπά δ' ἄλλα θεώμεθα, καὶ ἢ τὰ μὲν ἔτοιμα γελᾶν ἐπὶ πᾶσι, τὰ δὲ κλαίειν ἐπὶ σμι- 38 κραῖς προφάσεσιν. οὕτω δὲ καὶ τὰ μὲν ἔχει κοινῇ, τὰ δ' ἀρπάζει. καὶ τὰ μὲν θυμοῦται σφοδρῶς ἐπὶ τῶν σμικροτάτων, ὥς δάκνειν τε καὶ λακτίζειν καὶ λίθοις καὶ ξύλοις ἀμύνασθαι τοὺς πέλας, οταν ἀδικεῖσθαι δόξη, τὰ δ' ἐστὶν ἀνεξίκακα καὶ πράεα, μήτ' ὀργιζόμενα μήτε κλαίοντα, πρὶν ἀδικηθῆναι τι μέγα. 10 Ταῦτ' ἄρα καὶ ὁ Εὐπολις ἐρωτώμενον Ἀριστείδην τὸν Δίκαιον ὑπὸ τοῦ Νικία· 'Πῶς ἐγένου δίκαιος;' οὐκ ἀπρεπῶς ἀποκρινόμενον ἐποίησεν·

Ἡ μὲν φύσις τὸ μέγιστον ἦν· ἔπειτα δὲ

Κάγὼ προθύμως τῇ φύσει συνελάμβανον·

15 Οἱ μόνον οὖν ἔτοιμοι τῶν νέων φύσεις πρὸς τὸ λυπεῖσθαι ῥαδίως, ἀλλὰ καὶ πρὸς τὸ θυμοῦσθαι καὶ λιχνεύειν, ὑπὲρ ὧν ἄχρι δεῦρο τὸν πλεῖστον λόγον ἐποίησάμην. Ἔτι δὲ πρὸς τοῖς εἰρημένοις ἔστιν ἰδεῖν ἔνια μὲν ἀναίσχυντα τῶν παιδίων, ἔνια δ' αἰδούμενα, καὶ 20 τὰ μὲν μνημονικά, τὰ δ' ἀμνήμονα, τινὰ δ' ἐπιλήσμονα, καὶ τὰ μὲν φιλόπονα περὶ τὰ διδασκόμενα, τὰ δ' ἀμελῆ καὶ ῥάθυμα, καὶ τῶν φιλοπόνων ἔνια μὲν ἐπὶ τῷ ἐπαινέσθαι ἢ χαίροντα προθύμως, ἔνια δ' ἐπὶ 39

1. περιφερομένων Cob || 6. λίθοις κ. ξύλοις G || 8. πράεα* πράα L || 10. ταῦτ' ἄρα καὶ L || 11. Πῶς ἐγ. δίκ. Meineke Frgm. Com. Gr. II, 1, p. 457 IV. ἡ το νητίας ὧν ἐγένου L οὐκ ἀπρεπῶς* οὕτω δ' ἀπρεπῶς L || 12. ἀποκρινόμενον L || 13. De vers. Eur. vid. Meineke l. l. et Cob. Mnem. VIII, 243. — ἡ μὲν φύσις τὸ μέγιστον, ἔπειτα δὲ κάγὼ τὴν φύσιν προθύμως συνελάμβανον L O || 17. ὑπὲρ ὧν* ὑπ' αὐτῶν L ὅπερ αὐτῶν A B ὧνπερ ChK || 19. καὶ ante αἰδούμενα om. L || 23. ἐπὶ τῷ ἐπαινέσθαι χαίροντα* Pr. XXXVIII G (in notis) ἐπὶ τῷ χαίρειν ἐπαινούμενα L O

τῷ καταγινώσκεσθαι πρὸς τῶν διδασκάλων αἰδούμενα, τινὰ δὲ καὶ δεδιότα πληγὰς. [Οὕτω δὲ καὶ τῶν ῥαθυμῶν ἐπὶ ταῖς ἐναντίαις αἰτίαις ἕκαστον ἰδεῖν ἔστι ῥαθυμοῦν.]

Ἐξ ὧν οὖν ἂν θεῶνται περὶ τὰ παιδία πάντες 5 ἄνθρωποι, τὰ μὲν αἰσχυνητὰ καλοῦσιν αὐτῶν, τὰ δ' ἀναίσχυνητα. κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν λόγον ἦτοι φιλότιμα καὶ φιλόκαλα ἢ ἀφιλότιμα καὶ ἀφιλόκαλα, καὶ μὴν δειλὰ καὶ καταφρονητικὰ πληγῶν, ἑτέρας τε τοιαύτας ἐπ' αὐτῶν τίθενται προσηγορίας κατὰ τὰς φύσεις αὐτῶν. 10 Οὕτως οὖν καὶ τὰ μὲν φιλοψευδῆ, τὰ δὲ φιλαλήθη τῶν παιδίων ὁρῶμεν ὄντα φύσει, καὶ πολλὰς ἄλλας ἔχοντα διαφορὰς ἡθῶν, ὑπὲρ ὧν οὐκ ἀναγκαῖόν ἐστι νῦν λέγειν εἰκότως· ἕνια μὲν γὰρ ἐκ τοῦ ῥάστον δέχεται τὴν ἀγαθὴν παιδείαν, ἕνια δ' οὐδὲν ὀνίνονται. 15 Οὐ μὴν τούτου γ' ἔνεκεν ἀμελητέον ἐστὶ τῶν παιδίων, ἀλλ' ἐν τοῖς ἀρίστοις ἡθεσι θρεπτέον. Ἦν μὲν οὖν ἡ φύσις αὐτῶν δέξεται τὴν ἐκ τῆς ἐπιμελείας ὠφέλειαν, ἀγαθοὶ γεννηθεῖεν ἂν ἄνδρες. εἰ δὲ μὴ δέξαιντό που, 40 τὸ μὲν ἡμέτερον ἂν ἄμεμπτον εἶη. Παραπλησία γὰρ 20 πῶς ἐστὶν ἡ τῶν παιδίων διαγωγὴ τῇ τῶν φυτῶν ἐπιμελείᾳ. Κατ' ἐκείνην γοῦν ὁ γεωργὸς οὐκ ἂν ποτε δυνήσεται ποιῆσαι τὸν βάτον ἐκφέρειν βότρυν, οὐ γὰρ ἐπιδέχεται ἡ φύσις αὐτοῦ τῆς ἀρχῆς τοιαύτην τελείωσιν. Ἀμπέλους δ' αὖ πάλιν ἐτοιμάς οὔσας, ὅσον ἐφ' 25

2. δεδιότα πληγὰς* τὸ δεδιέναι πληγὰς L || 3. ἐναντίαις <αἰτίαις>* Pr. XXXII ἰδεῖν ἔστι ῥαθυμοῦν* || 5. ἐξ ὧν οὖν ἂν* Pr. XXX || 7. φιλότιμα καὶ φιλόκ. L || 10. φ. αὐτῶν* φ. αὐτὰς LO || 11. οὕτως οὖν καὶ L || 12. ὄντα φύσει L || 14. ἐκ τοῦ ῥάστον L (= V, 815, 5) || 18. δέξεται L || 20. ἂν ἄμεμπτον* = Gal. XVI, p. 323 et Pr. XXX || 22. οὐκ ἂν — δυνήσεται* Pr. XLVI δυνήσαιο LO || 25. ἐφ' ἐαντῶν LO = XVI, 324. τὸν ante καρπὸν om. L

ἑαυτῶν, καρπὸν ἐκφέρειν, ἐὰν ἀμελήσας ἐπιτρέψῃ μόνῃ
τῇ φύσει, μοχθηρὸν ἢ οὐδ' ὅλως οἴσουσιν αὐτόν.
Οὕτω δὲ καὶ ἦν τῶν ζώων ἵππον μὲν παιδεύσης, εἰς
πολλὰ χρήσιμον ἔξεις, ἄρκτος δέ, καὶν ἡμέρα ποτὲ
5 δόξῃ, μόνιμον οὐκ ἔχει τὴν ἔξιν, ἔχιδνα δὲ καὶ σκορ-
πίος οὐδ' ἄχρη τοῦ δοκεῖν ἡμεροῦσθαι προέρχεται.

Cap. VIII. Ἐγὼ τοίνυν, ὅπως μὲν τὴν φύσιν ἔχω,
οὐκ ἔχω φάναι· [τὸ γὰρ ἑαυτὸν γνῶναι χαλεπὸν ἐστὶ καὶ
τοῖς τελείοις ἀνδράσι, μὴ τοί γε δὴ τοῖς παισίν.] εὐτύχησα
10 δὲ μεγάλην εὐτυχίαν, ἀοργητότατον μὲν καὶ δικαιοτά-
τον καὶ χρηστότατον καὶ φιλανθρωπότατον ἔχων πα-
τέρα, μητέρα δ' ὀργιλωτάτην, ὥς δάκνει μὲν || ἐνίοτε 41
τὰς θεραπεύοντας, αἰεὶ δὲ κεκραγένοι τε καὶ μάχεσθαι
τῷ πατρὶ μᾶλλον ἢ Ξανθίππῃ Σωκράτει. Παράλληλά
15 θ' ὁρῶντί μοι τὰ καλὰ τῶν τοῦ πατρὸς ἔργων τοῖς
αἰσχροῖς πάθεσι τῆς μητρὸς ἐπήει τὰ μὲν ἀσπάξασθαι
τε καὶ φιλεῖν, τὰ δὲ φεύγειν καὶ μισεῖν. Ὡς περ δ'
ἐν τούτοις ἐώρων παμπόλλην διαφορὰν τῶν γονέων,
οὕτω καὶ τῷ τὸν μὲν ἐπὶ μηδεμιᾷ ζημίᾳ λυπεῖσθαι,
20 ἀνιάσθαι δ' ἐπὶ σμικροτάτοις τὴν μητέρα. Γινώσκεις
δὲ δήπου καὶ σὺ τοὺς παῖδας, οἷς μὲν ἂν ἡσθῶσι,
ταῦτα μιμουμένους, ἃ δ' ἂν ἀηδῶς ὀρῶσι, φεύγοντας.
Ἡ μὲν οὖν ὑπὸ τῷ πατρὶ παιδεῖα τοιαύτη τις ἦν·
ὑποπληρώσας δὲ τετταρεσκαιδέκατον ἔτος, ἤκουον φι-
25 λосоφῶν πολιτῶν, ἐπὶ πλείστον μὲν Στωϊκοῦ Φιλοπά-

3. ἦν τῶν ζώων* τῇ τῶν ζ. L παιδεύσας L παιδεύσεις
XVI, 324 || 4. ἄρκτος δὲ* ἡμέρα LAB ἡμερα XVI, 324 ἡμερον
ChK || 5. δόξῃ* δέξῃς L διδάξῃς O οὐκ ἔχει L || 6. οὐδ' ἄχρη
L De toto loco vid. Fleck. Ann. 123, 568 || 8. ἔχω φάναι*
AkPr. XXXVIII ἔχω γνῶναι· [τὸ γὰρ ἑαυτὸν φάναι χαλεπὸν
— τοῖς παισίν] LO || 10. μὲν καὶ L || 15. θ' ὁρῶντι* || 19. μηδε-
μία L | λυπεῖσθαι, ἀνιάσθαι* λυπούμενον — ἀνωμένην LO ||
21. ἂν ἡσθῶσι K ἀνιστῶσι L

τορος μαθητοῦ, βραχὺν δέ τινα χρόνον καὶ Πλατωνικοῦ μαθητοῦ Γαῖου, διὰ τὸ μὴ σχολάζειν αὐτὸν εἰς πολιτικὴν ἀσχολίαν ἐλκόμενον ὑπὸ τῶν πολιτῶν, ὅτι μόνος αὐτοῖς ἐφαίνετο δίκαιός τε καὶ χρημάτων εἶναι κρείττων, εὐπρόσιτός τε καὶ πρῶτος. Ἐπὶ τούτῳ⁵
⁴² δέ τις καὶ ἄλλος ἦκε πολίτης ἡμέτερος || ἐξ ἀποδημίας μακρᾶς, Ἀσπασίου τοῦ Περιπατητικοῦ μαθητῆς, καὶ μετὰ τοῦτον ἀπὸ τῶν Ἀθηναίων ἄλλος Ἐπικούρειος, ὃν ἀπάντων ὁ πατήρ δι' ἐμὲ τοῦ τε βίου καὶ τῶν δογματικῶν ἐξέτασιν ἐποιεῖτο σὺν ἐμοὶ πρὸς αὐτοὺς ἀφικνού-¹⁰
 μενος. Ἐγγεγύμναστο δ' αὐτὸς ἐπὶ πλείστον ἐν γεωμετρίᾳ καὶ ἀριθμητικῇ καὶ ἀρχιτεκτονίᾳ καὶ ἀστρονομίᾳ. Βουλόμενος οὖν ὁμοίως καὶ μετὰ ταῖς γραμμικαῖς ἀποδείξεσι χρῆσθαι διδάξαι, διὰ ταύτην, ἔφη, τὴν αἰτίαν καὶ διὰ τὸ μηδὲ διαφωνίαν τινὰ γεγρονέναι τῶν¹⁵
 σεαυτοῦ διδασκάλων πρὸς ἀλλήλους [τῶν ἀπὸ τῶν σοῦ δηλονότι μαθημάτων καλῶν, καθάπερ οἱ ἀρχαῖοι κατὰ τὰς προειρημένους τέχνας, ὧν αἱ πρῶται γεωμετρία τε καὶ ἀριθμητική, καθάπερ οὖν ἔφην τὸ] χρὴ μὴ προπετῶς ἀπὸ μιᾶς αἰρέσεως ἀναγορεῦσαι σεαυτόν, ἀλλ' ἐν χρόνῳ²⁰
 πολλῷ μανθάνειν τε καὶ κρίνειν αὐτάς [οὕτω πρὸς ἀπάντων μὲν ἀνθρώπων ἐπαινεῖται, συνομολογεῖται δὲ καὶ τοῖς φιλοσόφοις εἶναι ζηλωτέα ταῦτα καὶ νῦν ἤδη ζηλωτέον

1. βραχὺν δέ τινα <χρόνον>* || 3. πολιτικὴν ἀσχολίαν* πολιτικὰς ἀσχολίας LO || 4. ἐφαίνετο L || 5. ἐπὶ τούτῳ* ἐν τούτῳ LO || 6. ἦκε L || 9. τοῦ τε β.* τοῦτο β. L || 13. βουλ. οὖν L καὶ μετὰ* χρῆσθαι διδάξαι* λέγειν κεχρησθαι τὸν διδάξαντα LO || 14. ταύτην, ἔφη* ταύτην δὲ χρὴ O καὶ διὰ τὸ addidi* Locus mutilus et nondum sanatus. || 15. διαφωνίαν τινὰ L τῶν σεαυτοῦ <διδασ>κάλων πρὸς ἀλλήλους* || 19. χρὴ μὴ προπετῶς* ἔφην αἱ μὴ προπ. L || 20. ἀναγορεῦσαι L || 21. μανθάνειν τε καὶ κρίνειν LAB || 23. εἶναι ζηλωτῆ ταῦτα νῦν ἤδη καὶ διὰ παντὸς τοῦ βίου ζηλωτέον ἀσκεῖν καὶ μανθάνειν καὶ ἀυξάνειν L

αὐτὰ καὶ μανθάνειν καὶ ἀνξάνειν ἀξιῶσαι] δικαιοσύνης
ἀντιποιούμενον καὶ σωφροσύνης ἀνδρείας τε καὶ φρο-
νήσεως. Ἐπαινοῦσι γὰρ ἅπαντες || τὰς ἀρετὰς ταύτας, 43
κἂν αὐτοὶ συνειδῶσιν ἑαυτοῖς οὐδεμίαν αὐτῶν ἔχουσι,
5 καὶ φαίνεσθαι μὲν πειρῶνται τοῖς ἄλλοις ἀνδρεῖοι καὶ
σώφρονες καὶ φρόνιμοι καὶ δίκαιοι, ἄλνυτοι μέντοι κατ'
ἀλήθειαν εἶναι, κἂν μὴ φαίνωνται τοῖς πέλας. Ὡστε
τοῦτο μὲν σοι πρῶτον ἀπάντων ἀσκητέον ἐστίν, ὃ σπου-
δάζεται ἅπασιν ἀνθρώποις μᾶλλον τῶν ἄλλων ἀρε-
10 τῶν.

Ταύτας, ἔφην ἐγώ, παρὰ τοῦ πατρὸς λαβὼν τὰς
ἐντολάς ἄχρι δεῦρο διαφυλάττω, μήτ' ἀφ' αἰρέσεώς
τινος ἑμαυτὸν ἀναγορεύσας, ὧν σπουδῇ πάσῃ [ἀκριβῇ]
τὴν ἐξέτασιν ἔχω, ἀνέκπληκτός τε πρὸς τὰ κατὰ τὸν
15 βίον ὅσην εἶναι συμπίπτοντα διαμένων, ὥσπερ ἐώρων
τὸν πατέρα. Οὗτ' οὖν ἀπώλειά τινος ἱκανῇ λυπῆσαι με,
πλὴν εἰ παντοίως ἀπολέσαιμι τὰ κτήματα — τοῦτο γὰρ
οὐδέπω πεπείραμαι — δόξης τε καὶ τιμῆς ὃ πατήρ εἵ-
θισέ με καταφρονεῖν, ἀλήθειαν μόνην τιμῶντα. Λυπου-
20 μένους δ' ὁρῶ τοὺς πολλούς, ὅταν ἡτιμάσθαι δοκῶσιν
ὑπὸ τινος ἢ ἐπὶ χρημάτων ἀπωλείᾳ. κατὰ τοῦτ' οὖν,
ἔφην, μήτε λυπούμενον εἶδές μέποτε, μήτε χρημάτων
ἀπώλεια συνέπεσέ μοι μέχρι δεῦρο τηλικαύτη τὸ μέγε-
θος, ὥς μηκέτ' ἔχειν || ἐκ τῶν ὑπολοίπων ἐπιμελεῖσθαι 44

5. φαίνεσθαι μὲν* φ. τε L || 6. φρόν. κ. δίκ. L || 7. τοῖς
πέλας L || 8. μὲν σοι* μὲν σοι L ἔστιν, ὃ L σπουδάζεται*
σπουδαζόμενον LO || 13. [ἀκριβῇ] inclusi* Pr. LII || 14. ἔχω*
ἔχων LO ἀνέκπληκτός τε AkG || 15. διαμένων L || 16. ἱκανῇ
λυπῆσαι με L || 18. πεπείραμαι ChK πεπλήρωμαι L πεπείρασαι
AB || 20. ἡτιμάσθαι* ἡτοι τιμάσθαι L Pr. XXXVII ἡτοι ἀτι-
μάσθαι O || 21. ἢ ἐπὶ χρημ.* || 22. μήτε λυπ. — μήτε χρημ.
ἀπ.* οὐδὲ λυπ. — μὴ δὲ χρημάτων ἀπ. (om. ἐπὶ = Cob) L
οὐδὲ — οὐδὲ ἐπὶ χρημ. ἀπ. O || 23. μέχρι δεῦρο om. τοῦ L

GALEN. SCRIPT. MIN.

3

τοῦ σώματος ὑγεινῶς, μήτ' ἀτιμία τις, ὥς ὁρῶ πολλοὺς ὑπὸ τοῦ συνεδρίου τῆς τιμῆς ἀφαιρεθέντας. Εἰ δὲ τοὺς μὲν ἀκούσασιν ψέγοντάς με, τοὺς δ' ἐπαινοῦντας, αὐτοῖς ἀντιτίθηναι, καὶ νομίζω, τὸ πάντας ἀνθρώπους ἐπαινοῦντας ἐπιθυμεῖν ἔχειν εἰσφέρειν τῷ θάπαντα⁵ ἔχειν ἐθέλειν κτήματα. Δοκῶ τοίνυν, ἔφη, ἐμὰντῶ, τάχα δὲ καὶ σοὶ δόξω μηδὲν ἄχρι δεῦρο μέγα πεποιηκέναι διὰ τέλους ἄλνπος ὦν. Οὔτε γὰρ ἀφηρεθῆναι ἀπάντων τῶν χρημάτων, οὔτ' ἡτιμώθη. εἰ δὲ βούς ἢ ἵππος ἢ οἰκέτης ἀπέθανεν, οὐχ ἱκανὸν τοῦτ' ἦν λυ-¹⁰ πῆσαι με μεμνημένον ὦν ὁ πατήρ ὑπέθετο, μὴ πρότερον ἐπὶ χρημάτων ἀπωλείᾳ λυπηθῆναι συμβουλευόντων, ἄλλοις ἂν ἢ τὰ λειπόμενα πρὸς τὴν τοῦ σώματος ἐπιμέλειαν ἀντάρχει. Τοῦτον γὰρ ἐτίθετο πρῶτον ὅρον ἐκείνων κτημάτων, ὥς μὴ πεινῇ μὴ ὀλιγοῦν¹⁵ μὴ διψῇ. εἰ δὲ πλείω τῆς εἰς ταῦτα χρείας εἴη, καὶ πρὸς τὰς καλὰς πράξεις, ἔφη, χρηστέον αὐτοῖς. ἐμοὶ τοίνυν ἄχρι δεῦρο τοσαύτη χρημάτων χρησῖς ἐστίν, ὥς καὶ πρὸς⁴⁵ τας τοιαύτας || πράξεις ἐξαρκεῖν. Οἶδα δ', ἔφη, καὶ σὲ διπλάσιά τ' ἐμοῦ κεκτημένον, ἐπίτιμόν τε κατὰ²⁰ τὴν πόλιν ἡμῶν ὄνθ', ὥς, τίς ἂν εἴη σοὶ λύπης αἰτία, πλὴν ἀπληστίας, οὐχ ὁρῶ. [πρὸς ταύτην οὖν ἄσκη-

1. ὥς ὁρῶ πολλοὺς ὑπὸ τοῦ συνεδρίου τῆς τιμῆς ἀφαιρεθέντας* Pr. LVI ὁρῶ τοῦ συνεδρ. τῆς τιμῆς βουλῆς ἀφαιρεθέντας L ὥς ὁρῶν με τ. συνεδρ. τῆς ἐμῆς βουλῆς ἀφαιρεθέντας O. Ceterum vid. Cob. Mnem. VIII, 243, qui dicit ἀφαιρεθῆναι τοῦ συνεδρίου τῆς βουλῆς esse 'senatu moveri' || 3. τοὺς μὲν — ψέγοντάς με* τινὰς ψέγειν μὲν L τοὺς δὲ L || 5. θ' ἅπαντα ABCh τ' ἅπαντα L || 7. πεποιηκέναι L ἄλνπος ὦν* || 9. ἡτιμώθη L A || 15. πεινῇ — διψῇ L || 16. χρείας LG || 17. χρηστέον αὐτοῖς* Ak αὐτὰς L || 19. ἔφη AkG || 20. διπλάσια Cob = K 47. 16 ἐπίτιμόν τε* ἐπιτιμῶν τε L ἐντιμον Cob || 21. ὄνθ' ὥς ex ὄντως (L)* οὔτως ὥς O Pr. XXV sq. || 22. πρὸς τ. τ. ἄσκησον μόνην ἂν εἶπον ἐγὼ L ἄσκησιν μόνην ἂν εἶδον ἐγὼ AB ἀπειδον*

σιν μόνην ἀπειδὸν ἐγὼ διὰ μνήμης ἔχων καὶ μελετῶν ἀεὶ καὶ σκοπούμενος, εἰ ἀληθεύω, μέχρι περ ἂν τούτῳ πεισθῶ, ὥς τῷ τὰ δις δύο τέτταρα εἶναι.]

Cap. IX. Θεασόμεθα γάρ, ἔφην, ἐπὶ σχολῆς, ὅποιόν τι πάθος ἐστὶν ἢ ἀπληστία. Τὴν δ' ἀρχὴν τῆς σκέψεως ἢ περὶ τὰς τροφὰς ἀπληστία παρῆξει. τὸ γοῦν ἐπέκεινα τοῦ συμμέτρου προσφέρεσθαι σιτίων ἀπληστίαν ὀνομάζουσι. τὸ σύμμετρον δ' αὐτῶν κρίνειται τῇ χρείᾳ τῆς τροφῆς· χρεία δ' αὐτῆς ἐστὶ τὸ θρέψαι τὸ σῶμα· θρέψει δὲ πεφθείσα καλῶς, πεφθίῃσεται δ', εἰ σύμμετρος, τὴν γὰρ πολλὴν ἀπεπτουμένην ἴσμεν. Εἰ δ' ἄπαξ τοῦτο γένοιτο, διαφθείρεσθαι τὴν χρείαν αὐτῆς ἀναγκαῖον. εἰ δέ γ' ὑπὸ τῆς δόξης τῶν ἀπεπτηθέντων σιτίων ἢ γαστῆρ ἀνιαιθεῖσα πᾶν ἐκκρίνει, ||
15 διάρροια μὲν ὀνομάζεται τὸ σύμπτωμα, διαφθείρεται 46 δ' ἢ χρεία τῆς τροφῆς. οὐ γὰρ ἐφ' ὧς διεξελθεῖν τὰ ἔντερα λαμβάνομεν αὐτήν, ἀλλ' ἕνεκα τοῦ προστεθῆναι πᾶσι τοῖς μορίοις τοῦ σώματος. εἰ δ' ἀναδοθῇ μὴ καλῶς πεφθείσα, κακοχυμίαν ἐν ταῖς φλεψὶν ἐργάζεται.
20 Ἐπεὶ τοίνυν ἐπὶ τῷ σώματι ἡμῶν ἑμαθες, ὅποιόν τι πρῶγμά ἐστιν ἢ ἀπληστία, μεταβάς ἐπὶ τὴν ψυχὴν ἥδη θέασαι κἀνταῦθα τὴν φύσιν αὐτῆς ἐφ' ἐκάστης ὕλης πραγμάτων ἐπισκοπούμενος ἀπὸ τῶν κτημάτων ἀρξάμενος. Ἐν τούτοις οὖν ἔνια μὲν οὐκ ὀρθῶς ἐσπού-
25 δασται, καθάπερ οἱ μαργαρίται καὶ οἱ σαρκόδονυχες αἱ τ' ἄλλαι λίθοι πᾶσαι ἄσπερ αἱ γυναικες οἶον κόσμον

2. εἰ ἀληθεύω* ἢ ἀληθεύω L πεισθῶ* πεισθῆς L ἐπεισθῆν O || 3. τῷ τὰ* τὸ τὰ LO || 4. Θεασόμεθα L θεασάμεθα. A ἔφην* ἔχων L εἶπον AkG σχολῆς LK || 7. σιτίων* σίτον LO || 16. ἐφ' ὧς* ἐφ' L ἐφ' ὅτι O || 17. λαμβάνομεν* λαμβανόμενα L || 19. φλεψὶν ἐργάζεται L || 23. ἀρξάμενος L B Ch ἀρξόμενος AK || 26. ἄσπερ — οἶον τινα κόσμον φέρουσιν ἐξαρητάμεναι ἐκ τῶν* Pr. XLIII

φέρουσιν ἐξαρτησάμεναι ἑαυτῶν· τοῦτου τοῦ γένους
 ἐστὶ καὶ τὰ χρυσοῦφῃ τῶν ἱματίων ἢ τι περιέργον
 ἔργον ἔχοντα, ἢ ὕλης δεόμενα πόρρωθεν κομιζομένης,
 ὥσπερ τῆς σηρικῆς ὀνομαζομένης. ἕνια δὲ τῶν κτη-
 μάτων εἰς τὴν τοῦ σώματος ὑγίειαν διαφέροντα προση-
 5 κόντως σπουδάζεται, πρῶτα μὲν ἐξ ὧν τρεφόμεθα καὶ
 ἀμφιεννύμεθα καὶ ὑποδούμεθα, ἐν οἷς ἐστὶν ἡ οἰκίσις.
 47 ἐκείνου δὲ τοῦ ἥ γένους φαίνεται καὶ τὰ τοῖς νοσοῦσιν
 ἐπιτήδεια. τινὰ δ' ὥσπερ τοῦλαιον ἀμφοτέροις ὑπάρ-
 χει χρήσιμα τοῖς ὑγιαίνουσι καὶ τοῖς νοσοῦσιν, ἕνια 10
 δὲ τοιαῦτα τὰ μὲν μείζω, τὰ δ' ἐλάττω τὴν ὠφέλειαν
 παρεχόμενα τοῖς τῶν ἀνθρώπων σώμασιν. Καὶ τοίνυν
 ἤδη τοῦ πλήθους τὸν ὄρον καὶ τῆς κτήσεως αὐτῶν ἐν-
 αργῶς οἰμαί σε τεθεῶσθαι. [Ὅσπερ γὰρ τὸ πηγυαῖον
 ὑπόδημα πρὸς τέλος ἐστὶν ἄχρηστον, οὕτω καὶ τὸ πλείονα 15
 ἔχειν ὑποδήματα πλήν δυοῖν, οἷς χρώμεθα, περιττόν τε καὶ
 ἄχρηστον, ἐπειδὴ δυοῖν πάντως ἀντάρκης ἡ χρεία. οὕτω
 δὲ καὶ τὴν ἐσθῆτα διπλὴν ἔχειν ἀνταρκές, οἰκέτας τε καὶ
 σκεύη.] [ἐν ἡμῖν, ἔφην, οὐ μόνον ἐσθῆς ὑπάρχει περι-
 20 τοτέρα τῆς διττῆς, ἀλλὰ καὶ οἱ οἰκέται καὶ σκεύη καὶ πάνθ' 20

'quibus ornantur mulieres intendentes et opinantes magnificare inde earum decorem et pulchritudinem' D πᾶσαι κόσμον (om. καθάπερ) ὥσπερ αἱ γυν. οἷόν τι φέρονσαι ταῖς ἐξαρτησάμεναις αὐταῖς L καθάπερ κόσμος, ὃν αἱ γυν. οἷόν τι μέγα φέρονσαι τοῖς ἐξαργησαμένοις αὐτῶν G 'cuiusmodi item est ornatus, quem foeminae ut magnum quiddam gestant, iis ancillis quae ab ipsis dum incedunt pendent' Don || 2. καὶ τὰ* τὰ τὰ L ἢ τι περιέργον ἔργον ἔχοντα ἢ* ἢ τινὰ — ἔχων L 'Et similiter est de pannis deauratis, in quorum compositione laborant longo tempore absque ratione' D. Hic explicit codex Dresd. || 3. δεόμενα LAB || 4. τῆς σηρικῆς ὀνομαζομένης* ὀνομαζομένης L¹ quod eadem manus correxit in ὀνομαζομένων || 5. εἰς τὴν L || 7. ἐν οἷς ἐστὶν ἡ L || 15. τὸ πλείονα ἔχειν* τὸ ἐ καὶ ἰ ἐχ. LO || 16. πλήν δυοῖν οἷς χρώμεθα περιττόν τε καὶ ἄχρηστον L ἐπειδὴ δυοῖν* τῇδ' οὐ δυοῖν L πλήν δυοῖν. ἀλλὰ τε γὰρ ὄντα πάντως (ceteris omissis) O Pr. XXXIV

ἀπλῶς τὰ κτήματα πολὺ πλείω τῶν διττῶν ἐστίν. πρόσθοδον
 γὰρ ἔχομεν ἀφ' ὧν κεκτῆμεθα πολλαπλάσιαν ἢ ὥς εἰς ὑγι-
 εῖαν μόνην ἐξ αὐτῶν ὑπερετεῖσθαι τῷ σώματι.] Τινὰς
 οὖν, ἔφην, ὁρῶ τὸν ἀπολαυστικὸν ὀνομαζόμενον ἐλο-
 5 μένους βίον οὐ διπλάσια μόνον ἢ τριπλάσια δαπανῶν-
 τας ἡμῶν, ἀλλὰ καὶ πενταπλάσια καὶ δεκαπλάσια καὶ
 τριακονταπλάσια. Σὲ δ' ὁμοίως ἐμοὶ || διαιτώμενον 48
 θεῶμαι, λυπούμενον δ' ἀνομοίως ἐμοί, καίτοι τῆς οὐ-
 σίας σου ἕκαστον ἔτος αὐξανομένης, ἐπεὶ τῶν σεαυτοῦ
 10 προσόδων ἀναλίσκεται μὲν σοὶ τὸ δέκατον ἴσως μέρος,
 αἱ λοιπαὶ δ' ἐννέα μοῖραι τοῖς ὑπάρχουσιν προστίθεν-
 ται. Βλέπω γάρ σε μήτ' εἰς τὰ καλὰ τῶν ἐργῶν δα-
 πανῆσαι τολμῶντα, μήτ' εἰς βιβλίων ὦν ἡν καὶ παρα-
 σκευὴν καὶ τῶν γραφόντων ἄσκησιν ἤτοι γ' εἰς τάχος
 15 διὰ σημείων ἢ εἰς κάλλος καὶ ἀκρίβειαν, ὥσπερ γ'
 οὐδὲ τῶν ἀναγιγνωσκόντων ὁρθῶς. οὐ μὲν οὐδὲ κοι-
 νωνοῦντά σε θεῶμαι καθάπερ ἐμὲ σὺ βλέπεις ἐκάστοτε
 τοῖς μὲν ἱμάτια, τοῖς δ' εἰς τροφὰς ἢ νοσηλείαν. τι-
 νῶν δ' ἐθεάσω με καὶ τὰ χρεῖα διαλυσάμενον. Εγὼ
 20 μὲν οὖν καταλείπω πᾶσαν ἣν ὁ πατήρ κατέλιπέ μοι
 πρόσθοδον οὐδὲν ἐξ αὐτῆς περιττὸν ἀποτιθέμενος, οὐδὲ
 πολλαπλάσια τῶν ἀναλίσκομένων προστιθέμενος. Ὅμως

3. τινὰς οὖν* τίνε LA || 7. σὲ δ' ὁμοίως ἐμοί* αἱ δ'
 ὁσάντως ὁμοίως ἐμοί L || 8. ἀνομοίως* ἂν ὁμοίως L αὐτὸ οὐχ
 ὁμ. AKG || 9. οὐσίας σου* οὐσίας οὐχ LO τῶν σεαυτοῦ
 προσόδ.* τῶν ἐξαντῶν πρ. L || 10. μὲν σοὶ L σοὶ om. O
 ἴσως μέρος L || 12. μήτ' εἰς τὰ καλὰ* μὴ δ' εἰς^τ καλὰ L || 13.
 μήτ' εἰς* || 14. γ' εἰς L || 15. εἰς κάλλος καὶ ἀκρίβειαν* εἰς
 καλ' ἀκρίβ. L; Versiones: 'figuris ad pulchritudinem'; 'sive
 notis et signis id faciant, ut citius, sive exquisitis figuris, ut
 pulchrius' Don. γ' οὐδὲ L || 18. τοῖς μὲν ἱμάτια* τοῖς μὲν
 ἱματίοις LO οἰκετῶν eieci* || 19. ἐθεάσω με Ak ἐθεάσ^{ομ} L
 διαλυσάμενον Ak || 21. [οὐδὲ θησαυρίζων] expunxi* Pr. LVII ||
 22. προστιθέμενος* ἀποτιθέμενος LO

ἀνιώμενον οὐκ ἂν φαίης πολλάκις ἐμέ, καθάπερ αὐτὸς
 ὁμολογεῖς, οὐδέποτε λυπούμενόν μ' ὄρων. Ἄρ' οὖν ἤδη
 δύνασαι καθορᾶν τῆς λύπης σου τὴν αἰτίαν ἢ παρ' ||
 49 ἐμοῦ καὶ τοῦνομα αὐτῆς ἀκοῦσαι ποθεῖς; ἤδη σοι καὶ
 τοῦτ', εἰ βούλει, γενέσθω· μίαν ἴσθι πασῶν λυπῶν 5
 αἰτίαν, ἣν ὀνομάζουσιν οἱ Ἕλληνες ἐνίοτε μὲν ἀπλη-
 στίαν, ἔστι δ' ὅτε πλεονεξίαν. [ἀπληστίαν μὲν ἀπὸ τοῦ
 τὰς ἐπιθυμίας ἀπληρώτους ἔχειν· αἰεὶ γὰρ ποθοῦσι τῶν ἔμ-
 προσθεν οἱ ἀπληστοί. ὥστε καὶ διπλάσιον ἔχωσι, τριπλάσιον
 προσκτησασθαι σπεύδουσι καὶ τριπλάσιον ἔχωσι, τετραπλα- 10
 σίαν ἐφίεται. καὶ οὕτως ἐφορῶσι τοὺς πλείονα κεκτημένους
 αὐτῶν, οὐ τοὺς ἐλάττωνα καὶ τούτους ὑπερβάλλεσθαι ζητοῦσι
 καὶ τούτων πλέον ἔχειν ἐπιθυμοῦσι.] Σὺ γοῦν οὕτως, ἔφη,
 ἐὰν σκοπῇς ἅπαντας ἡμῶν τοὺς πολίτας, εὐρήσεις οὐ
 πολλοὺς πλουσιωτέρους σεαυτοῦ, ὥστε τῶν ὑπολοίπων 15
 ἀπάντων εἶναι πλουσιώτερος. [εὐδηλον δέ, ὥς καὶ τῶν
 δούλων αὐτῶν καὶ προσέτι καὶ γυναικῶν τοσούτων.] εἶπερ
 οὖν ἡμῖν οἱ πολλοὶ πρὸς τοὺς τετρακισμυρίους εἰσίν,
 ὁμοῦ ἐὰν προσθῇς αὐτοῖς τὰς γυναικὰς καὶ τοὺς δού-
 λους, εὐρήσεις σεαυτὸν δώδεκα μυριάδων ἀνθρώπων 20
 οὐκ ἀρκούμενον εἶναι πλουσιώτερον, ἀλλὰ καὶ τούτους
 50 βουλούμενον ὑπερβαλέσθαι, καὶ || πᾶμπλουτον ἐν πλούτῳ
 γενέσθαι σε σπεύδοντα, καίτοι πολλῷ ἔστιν ἄμεινον ἐν
 αὐταρκείᾳ πρῶτον ὑπάρχειν, ὅπερ ἐστὶν ἐπὶ σοι. τὸ δ'
 ἐν πλούτῳ πρωτεύειν οὐκ ἀρετῆς ἀλλὰ τύχης ἔργον, 25

1. ἀνιώμενον <οὐκ ἂν> φαίης* ἀνιώμενον φαίη L οὐδ'
 ἀνιώμενον φαίης Ak ἀνιέμενον φαίης CkK || 2. μ' ὄρων* οὖν
 ἤδη L || 5. τοῦτ' εἰ βούλει γενέσθω* || 7. ἔστι δ' ὅτε L || 16.
 εἶναι πλουσιώτερος* ἢ πλουσ. L ἔση O εὐδηλον ὥστε καὶ L ||
 19. πρ. αὐτοῖς* αὐτοῖς L || 20. δώδεκα* || 21. ἀρκούμενον*
 coll. infra ἀρκεσθήσῃ et Plut. Coriol. XIII. ἀρνούμενον LO ||
 22. ὑπερβαλέσθαι L || 23. πολλῷ ἔστιν ἄμ.* πολλ' τὴν ἀμείνω
 L πολίτην ἄμεινον O

ἥτις καὶ δούλους καὶ ἀπελευθέρους ἐργάζεται πλουσιώ-
 τέρους ἡμῶν τῶν ὀνομαζομένων εὐγενῶν. Ἀλλὰ σύγε,
 καὶ σχῆς, ὡς εὖχῃ, πλεον τῶν πολιτῶν ἀπάντων, οὐκ
 ἀρκεσθήσῃ, περισκέψῃ δ' αὐτίκα, μή τις ἐν ἄλλῃ πόλει
 5 πλουσιώτερος εἴῃ, καὶ ὑπερετιμῶσάν σοι σχῆς καὶ πρὸς
 τούτοις τὴν τύχην, ἐπὶ τὰλλα μεταβάς ἔθνη καὶ τῶν
 ἐν ἐκείνοις πλουσίων ἐθέλῃσεις γενέσθαι πλουσιώτε-
 ρος. ὥστ' οὐ πάντων πλουσιώτερος, ἀλλ' αἰ πένης
 ἔσῃ διὰ τὰς ἀορίστους ἐπιθυμίας. εἰ δέ γε τῇ χρεῖα τῶν
 10 κτημάτων ἐμέτρεις τὸ σύμμετρον, ἐκ τῶν πλουσίων ἂν
 ἤδη σπαντὸν ἡριθμήκεις, ἢ πάντως γε τῶν εὐπόρων.
 Ἐγὼ γοῦν ἐμαυτὸν ἐκ τούτων ἀριθμῶ, καίτοι γ' ἐλάττω
 σοῦ κεκτημένος. ἐὰν οὖν τοῦτο πείσῃς σπαντὸν, οὐκέτ'
 ἀνιάσει σε τῶν ἀπολλυμένων οὐδέν, ἔσῃ τε μακάριος,
 15 ὅσον ἐπὶ τῷ μὴ λυπεῖσθαι διὰ χρήματα. τὴν δ' αὐτὴν
 ταύτην τὴν ἀπληστίαν ἢ ἐξέλης τοῦ τιμᾶσθαι βοῦ- 51
 λεσθαι, καὶ κατὰ τοῦτ' ἄλυπος ἔσῃ. Σοὶ δ' οὐ μόνον
 <οὐκ> ἀρκεῖ τιμᾶσθαι πρὸς τῶν συνήθων, ἀλλὰ καὶ
 πάντας ἐθέλεις τοὺς κατὰ τὴν πόλιν ἐπαινεῖν σε. Οἱ δ'
 20 εἰ μὴ γινώσκουσί σε τὴν ἀρχήν, ἴσως οὖν βουλήσῃ
 πρότερον αὐτοῖς γνωσθῆναι, δεύτερον δὲ τιμᾶσθαι.
 Τοῦτο δὲ τὸ μὲν γνωσθῆναι πᾶσιν ἐθέλεις ἀπλήστου
 φιλοδοξίας ἔργον εἶναι, τὸ δὲ τιμᾶσθαι ματαιίας φι-
 λοτιμίας. Ἀναγκαῖον οὖν ἔσται σοι, καθάπερ ἐπὶ χρη-
 25 μάτων κτήσῃ νῦν ἀγρυπνεῖς, οὕτως, ἐὰν εἰς φιλο-

1. ἐργάζ. πλουσ. ἡμῶν L || 3. πλεον* || 5. εἴῃ, καὶ* εἴτ' ἂν
 O τ' ἂν L || 10. Post ἐμέτρεις deleui σπαντοῦ (σπαντὸν L)* || 13.
 τοῦτο πείσῃς* τ. πείσῃ σπαντὸν L || 15. ταύτην τὴν L || 17. σοὶ
 δ' οὐ μόνον οὐκ ἀρκεῖ* Pr. XXXI ἰδὼν μόνον ἀρκεῖ L εἰ δ' οὐ
 μόνον ἀρκεῖ O || 19. Post ἐπαινεῖν in L leguntur haec: 'καίτοι
 πρὸς τῶν οὕτω μέρος ἐστὶ τῶν καθ' ὅλην τὴν οὐσίαν.' οἱ δ'
 εἰ μὴ* οἱ δὲ μὴ γιν. L οἷ τε μὴ γ. O || 21. αὐτοῖς L || 25.
 ἀγρυπνεῖς* ἀγρυπνίας LO

δοξίαν ἢ φιλοτιμίαν ἐκτείνης τὴν ἐπιθυμίαν, ἀνι-
αθήσεσθαι μειζόνως ἐπὶ τοῖς μὴ γινώσκουσίν σε καὶ
τιμῶσι, πολλοῖς οὖσιν. Ἦνπερ οὖν εὖρωμεν ταῦτα
καὶ ἀσκήσωμεν ἐπ' αὐτῶν διὰ παντὸς ἡμᾶς αὐτούς,
ἄλλοι γενησόμεθα. Πῶς οὖν ἀσκήσομεν; ἐὰν πεισθῶ- 5
μεν, πότερον ὀρθῶς εἴρηται, πάθος εἶναι ψυχῆς μοχθη-
ρότατον ἀπληστίαν. κρηπὶς γὰρ τις αὕτη φιλοχρημα-
τίας ἐστὶ, καὶ φιλοδοξίας καὶ φιλοτιμίας, καὶ φιλαρχίας
καὶ φιλονεικίας.

Πρῶτον μὲν οὖν ἀεὶ πρόχειρον ἔχειν δεῖ τὸ περὶ 10
52 τῆς ἀνταρκείας δόγμα συνημμένον δῆλον ὅτι τῷ περὶ
τῆς ἀπληστίας. ὁ γὰρ μισήσας τὴν ἀπληστίαν, ἐφίλησε
τὴν ἀντάρκειαν. Εἶπερ οὖν ἐν τούτῳ μόνῳ κεῖται τὸ
ἄλνπον εἶναι, τοῦτο δ' ἐφ' ἡμῖν, ἥδη πᾶν ἐφ' ἡμῖν
ἀλύποις γενέσθαι, πρόχειρον μὲν ἔχουσι τὸ περὶ τῆς 15
ἀπληστίας τε καὶ τῆς ἀνταρκείας δόγμα, τὴν δ' ἐκ τῶν
κατὰ μέρος ἔργων ἄσκησιν ἐκάστης ἡμέρας ποιούμε-
νοις ἐπὶ τοῖσδε τοῖς δόγμασιν. Ὅπερ γὰρ ἐκ τῆς πρώ-
της παιδείας ἐτέροις ὑπῆρξε, τοῦτο τοῖς ἀτυχήσασιν
ἐκείνης ὕστερόν ποθ' ὑπάρξει, δι' ἧς εἶπον ὁδοῦ. Τίς 20
γὰρ οὐκ ἂν ἐθελήσειεν ἄλνπος εἶναι παρ' ὅλον αὐτοῦ
τὸν βίον; ἢ τίς οὐκ ἂν τοῦτο προέλοιτο τοῦ πλούτου
κινητοῦ τε καὶ μαροῦ μάλλον;

Cap. X. Ἐγὼ μὲν οὖν καὶ ταῦτα καὶ ἄλλα πολλὰ
διηλθον ἐκείνῳ τε καὶ ἄλλοις ὕστερον πολλοῖς, καὶ 25
πάντας ἐπεισα τόγῃ παραντίκα, τὴν δ' ἐκ τῶν ῥηθέν-

3. ἦνπερ οὖν* εἶπερ οὖν L || 4. καὶ ante ἄλνποι om. L ||
5. πεισθῶμεν* πεισμεν L γνῶμεν O || 15. ἀλύποις* τὸ π. τῆς
ἀπληστ. καὶ ἀνταρκ.* ἀπληστ. τὲ ἀνταρκ. L || 17. ποιουμένοις*
ποιον' L || 18. Post ὅπερ inserui γὰρ* || 20. ἐκείνης* ἐκείνοις
LO || 21. ἐθελήσειεν* ἐθελήσῃ LG Pr. XXVII et XLIX ἄλνπος
L Ak || 22. πλ. κινυροῦ L || 26. ῥηθέντων L ὕστερων O Pr. XLI

τῶν ὠφέλειαν ὀλιγίστους εἶδον ὕστερον ἔχοντας. τηλικαῦτα γὰρ ἤδη τὰ πάθη τῆς ψυχῆς ἠϋξήκασιν οἱ πολλοὶ τῶν ἀνθρώπων, ὥς ἀνίατα ὑπάρχειν. Εἰ δέ τις ἐτι μετρίοις δουλεύει πάθεσι || γινῶναι τ' αὐτὸς δύνатаί τι 53
 5 τῶν πρότερον εἰρημένων, ἐπιστήσας ἑαυτῷ, καθάπερ ἔμπροσθεν εἶπον, ἐπόπτῃν τινὰ καὶ παιδαγωγόν, ὅς θ' ἐκάστοτε τὰ μὲν ἀναμιμνήσκων αὐτόν, τὰ δ' ἐπιπλήττων, τὰ δὲ προτρέπων τε καὶ παρορμῶν ἔχεται τῶν κρειττόνων, ἑαυτὸν τε παρὰδειγμα παρέχει ὧν λέγει
 10 τε καὶ προτρέπει, δυνήσεται κατασκευάσαι λόγῳ ἐλευθερίαν τε καὶ καλὴν τὴν ψυχὴν. Αἰσχροὺν γὰρ τὴν μὲν κατὰ νόμους ἀνθρωπίνους ἐλευθερίαν ἀντὶ πολλῶν πεποιῆσθαι, τὴν δ' ὄντως καὶ φύσει μὴ σπουδάζειν, ἀλλ' αἰσχροῖς καὶ ἀσελγέσι καὶ τυραννικαῖς δεσποίναις
 15 δουλεύειν φιλοχρηματίᾳ καὶ σμικρολογίᾳ καὶ φιλοδοξίᾳ καὶ φιλαρχίᾳ καὶ φιλοτιμίᾳ.

Καίτοι τούτων ἀπασῶν οὐκ ἂν ὀκνήσαιμι φάναι μητέρα πλεονεξίαν. Τίς οὖν ἔχων ταύτην ἐν τῇ ψυχῇ δύνатаί καλὸς ἀγαθὸς γενέσθαι; τίς δ' οὐκ ἂν εἴη θανάτων ἄξιος μυρίων, εἰ μὴ μισήσειε τὸ τοιοῦτον αἷσχος τοῦτο; πολὺν δὲ μᾶλλον ἐτι μισητέον ἐστὶ καὶ φευκτέον αὐτὸ τοῖς σωθῆναι βουλομένοις νέοις, ὥς, ἐὰν φθάσωσιν ἐκτραφέντες ἀπλήστως χρημάτων ἐπιθυμεῖν, δυνατὸν || οὐκέτ' αὐτοῖς μετὰ τετταρακοστὸν 54
 25 ἔτος ὠφελῆθῃναι. τίθει δ' εἰ βούλει πεντηκοστὸν, ἵνα

4. γινῶναι τ' αὐτὸς δ. * γν. τ' ἂν οὕτως δύνασθαι L τι τῶν πρότερον εἶρ. * τι τῶν πρώτων εἶρ. O τί πρὸ τῶν L || 6. ὅς θ' * ὅστις LO || 7. ἀναμ. αὐτ L || 8. ἔχεται * ἔχεσθαι LO || 9. ἑαυτοῦ τε παρὰδ. L παρέχει ὧν * παρέχων ἐν ἅπασιν, ὧν L λέγειν — προτρέπειν L || 15. φιλοχρηματίᾳ καὶ σμικρολογίᾳ * -τίαις, -γίαις L || 21. μᾶλλον ἐτι L || 22. αὐτὸ τοῖς * αὐτοῖς L Pr. XXXVI || 24. οὐκέτι αὐτοῖς ἐτι L

μί τις ημᾶς ἀπανθρώπους φῆ, καθάπερ ἤκουσά τινος
λέγοντος ἥττονος μὲν ἀνθρώπου καὶ λιχνείας καὶ ἀφρο-
δισίων καὶ δόξης καὶ τιμῆς, οὐκ ἔχοντος δὲ πλοῦτον,
εἴτ' ἀνιωμένου, διότι μηδενὸς ἐτύγγανεν ὧν ἐφίετο.
Καὶ γὰρ οὖν καὶ οὗτος ἐπειδὴ πολλῷ χρόνῳ μετ' ἐκεῖ- 5
νην τὴν ἡμέραν εἴωρα παιδρὸν ἐμέ, αἰσθόμενος ἑαν-
τοῦ κακοδαιμονοῦντος, ἐδεῖτο διδάσκειν ὅπως ἂν αὐ-
τὸς μὴ ἀνιώτο. Φάντος δ' ἐμοῦ, ἔτι πλειόνων ἐτῶν
δεῖσθαι πρὸς ἐπανόρθωσιν ὧν ἠΐξῃσε μέχρι δεῦρο πα-
θῶν, ἀνακραγὼν εἶπεν· Ὁὐδὲν ἀπανθρωπότερον σοῦ 10
ὥσπερ ἐμοῦ σπουδάζειν δυνηθέντος μὲν ἂν, εἰ ἐβου-
λήθην, ἄλυτον αὐτὸν ἐργάσασθαι τάχιστα, φθονήσαν-
τος δ' αὐτῷ τῆς εὐεργεσίας, καίτοι μόνου τούτου τῶν
μαθημάτων οὐδεὶς τῷ πέλας δύναται φθονῆσαι. Συμ-
φέρει γὰρ ἡμῖν, ἅπαντας ἀνθρώπους οἷς συνδιατρέ- 15
βομεν ἔξω τῶν ψυχικῶν παθῶν εἶναι μήτε φιλο-
δοξίαν μήτ' ἄλλο τι τοιοῦτο τὴν ψυχὴν λελωβημένους.
55 Ὅσῳ γὰρ ἂν ὧσι βελτίονες οἶδε, τοσούτῳ καὶ ἡμῖν
ὠφελιμώτεροι φίλοι γενήσονται. Πάλιν οὖν ἐπὶ τὸν
καλὸν καγαθὸν ἄνδρα γενέσθαι βουλόμενον ἐπανελθὼν 20
ὑποθήσομαι τὴν κοινὴν ὁδὸν εἰς ἅπαντα τὰ κατὰ τὴν
ψυχὴν ἡμῶν καλὰ. χρὴ γὰρ ἑαυτῷ ἐπιστάτην ἐπιστή-
σαι τό γε κατ' ἀρχάς, ὅς ἐφ' ἐκάστῳ τῶν πραττομένων

2. ἥττονος μὲν ἀνθρώπου L || 3. οὐκ ἔχοντος δὲ* οὐκ ἔχον
τὸν δὲ L οὐκ ὀλίγον τὸν δὲ πλούσιον AB || 4. εἴτ' ἀνιωμ.*
εἴτ' ἀνιωμένου L ἐνὸς ἡττώμενον K || 5. καὶ γὰρ οὖν καὶ οὗτος
ἐπειδὴ L πολλῷ χρόνῳ* μετ' ἐκείνην τὴν* μεθ' ἐκείνην L ||
6. αἰσθόμενος ἑαυτοῦ κακοδαιμ. L αὐτοῦ κακοπραγ. ChK ἐμὲ
αὐτὸν κακο . . . AB || 8. φάντος δ' ἐμοῦ L ἔτι πλειόνων ἐτῶν*
ἢ πάλ' ἐτῶν L οἱ πάλιν ἐτῶν AB οἱ πλειόνων ἐτῶν ChK || 9.
ὧν μέχρι δ. ἠΐξ. L || 12. φθον. δ' αὐτῷ τῆς* φθον. δὲ τινος
L O || 13. μόνου τούτου* || 14. τῷ πέλας* τῶν πέλας L O || 20.
καλὸν καγαθὸν ἄνδρα* ἀληθῆ ἄνδρα L Pr. LIII || 22. χρὴ γὰρ
ἑαυτῷ* αὐτῷ τὸ ἐπιστατεῖν ἐπιστήσαι L || 23. ὅς ἐφ' ἐκάστῳ* ὅστις

ἀναμνήσει τὸ παρορῶμενον. ἔστι γὰρ ἐνίοτε δυσδιό-
 ριστον ἐν ταῖς πράξεσι τὸ κατὰ σμικρολογίαν πραττό-
 μενον τοῦ κατ' οἰκονομίαν. [ὥστ' ἀδύνατόν ἐστι νῦν
 5 ὀρίσκει τοῦτο τῷ πρώτῳ ἀρχομένῳ τὸ τῆς φιλοχρηματίας ἐκ-
 κόπτειν πάθος. ὥσπερ δ' ἐν τούτῳ ἡ ἀρετὴ γειννᾷ τῇ κα-
 κίᾳ, κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον τῆς φιλοτιμίας ἐκκοπτομένης.
 ἀναισχυντον γὰρ κατὰ τὰς καλῶς πεφνυίας ψυχάς.] ἑτέ-
 ρους οὖν εἶναι <χρῆ> τοὺς ὀψομένους τὰ τῶν σωθῆ-
 ναι δυναμένων νέων ἀμαρτήματα, πρεσβύτας μὲν τὴν
 10 ἡλικίαν, ἐν ὅλῳ δὲ τῷ βίῳ πείραν ἱκανὴν δεδωκότας
 ἐλευθέρας γνώμης, οἷς ἐπιτιμῶσιν οὐκ ἀντιτείνειν
 οὐδ' ἀπεχθάνεσθαι προσήκει, ἀλλὰ χάριν εἰδέναι καὶ
 παρακαλεῖν αἰεὶ λέγειν τάληθ' καὶ γνόντας αὐτὸ περ-
 56 ρᾶσθαι — καὶ εἰ μὴ κατὰ μεγάλα μόρια, κατὰ σμικρὰ
 15 γοῦν ἀποκόπτειν τι τοῦ μεγέθους τῶν παθῶν, εἰ καὶ
 χαλεπὸν ἐν ἀρχῇ τοῦτο καὶ μετὰ πολλῆς ταλαιπωρίας
 φαίνοιτο γιγνόμενον, ἐννοοῦντας, οὐχ ὁμοίως ἔτι χα-
 λεπὸν ἔσεσθαι τοῦ χρόνου προϊόντος. Ὅσῳ γὰρ ἂν
 αὐξήται ἡμῶν τὸ λογιστικὸν ἐν ταῖς τοιαύταις ἀσκή-
 20 σεσι, καθ' ἃσπερ ἡττᾶται καὶ μειοῦται τὰ πάθη,
 τοσοῦτῳ ῥᾶον ὕστερον ἢ παντελὴς ὑποταγή. Ὅπου
 γὰρ ἔτι μεγίστων ὄντων ἐκράτησεν ὁ λογισμὸς ἀγύ-
 μναστος ὢν, εὐδηλον, ὥς μᾶλλον κρατήσει διττῆς ὑπερ-
 οχῆς ἐν τῷ χρόνῳ προσγενομένης αὐτῷ. καὶ γὰρ
 25 αὐτὸς ἐξ ὧν ἐγυμνάσατο πολὺ γενναιότερος ἔσται, κα-
 κείοις λυσιτελήσει μικροτέροις γιγνομένοις. ἥρκει δὲ

ἐφ' ἐκ. L; utrumque abest O. πραττομένων ἀναμνήσει om. ὅς
 L || 4. τούτῳ τῷ πρώτῳ ἀρχομένῳ L || 7. ἀναισχυντία γὰρ L τὰς
 καλῶς πεφνυ. L || 8. ἑτέροις οὖν L εἶναι <χρῆ>* || 14. καὶ εἰ
 L || 17. ἔτι χαλεπὸν* ἀπὸ χαλεπὸν L || 18. ὅσῳ γὰρ L || 20. καθ'
 ἃσπερ* Pr. XXXVI || 21. τοσοῦτῳ* || 23. κρατήσει L || 24.
 προσγενομένης L || 26. λυσιτελήσει* διατελέσει L

καὶ θάτερον αὐτῶν μόνον εἰς τὴν τοῦ μέλλοντος ἐλ-
πίδα, διόπερ ἐν ἀρχῇ τῆς ἀσκήσεως οὐ προσήκει ἀθυ-
μεῖν, ὀλίγην ἐπίδοσιν ἑαυτῷ γιγνομένην αἰσθανόμενον
ἐν τῇ τῶν παθῶν ἰάσει. Μεγάλη γὰρ ἔσται τοῦ χρό-
νου προϊόντος, ἐὰν μόνον ὑπομείνῃ τις ἀκούειν ὧν 5
ἀμαρτάνει τὴν ἀληθινὴν φιλίαν ἑαυτὸν φιλήσας καὶ
57 βουληθεὶς γενέσθαι καλὸς ἀγαθός, || οὐ φαίνεσθαι
μόνον.

Ἡ μὲν δὴ τῶν παθῶν τῆς ψυχῆς γνωστὰς τε καὶ
θεραπεία κατὰ τὴν εἰρημένην ὁδὸν γίνεται. περὶ δὲ 10
τῶν ἀμαρτημάτων ἐφεξῆς εἰρησεται.

4. μεγάλη Ak μεγάλα LO || 5. ὑπομείνῃ L || 10. γίνεται L

LIBER SECUNDUS.

Cap. I. Ἡ μὲν δὴ τῶν παθῶν ἐν ἐκάστου ψυχῇ K. p. 58
 διάγνωσις τε καὶ θεραπεία κατὰ τὴν εἰρημένην ὁδὸν
 ἐν τῷ πρὸ τούτου γράμματι λέλεκται, περὶ δὲ τῶν
 ἀμαρτημάτων ἐφεξῆς ἂν εἴη ῥητέον. Ἀρχομαι οὖν καὶ
 5 νῦν ἀρχὴν ἀρίστην, ὥς ἅπαντες ὁμολογοῦσιν, εἰ καὶ
 μὴ διὰ τῶν ἔργων ἐπιδείκνυνται, τί ποτε λέγουσιν ἀμάρ-
 τημα λόγῳ διελθόν, ὅπως θ' ἡμῖν ἀμφιβολία μηδε-
 μία κατὰ τὸν ἐξῆς λόγον ὑπολείποιτο; || δεικνὺς ὥς γ' 59
 εἰώθασι χρῆσθαι τῇ φωνῇ ταύτῃ πάντες οἱ Ἕλληνες.
 10 Ἐνίοτε μὲν γὰρ ἰδίως ἐπὶ τῶν κατὰ κρίσιν οὐκ ὀρθῶς
 γιγνομένων, ὥς εἶναι τοῦ λογιστικοῦ μόνου τῆς ψυχῆς,
 ἐνίοτε δὲ κοινῇ, ὥς καὶ τῆς ἀλόγου δυνάμεως ἅπτεσθαι
 τί συγκατάθεσις συνωμο-
 λόγηται πᾶσι· τί δὲ συγκατάθεσις ἀσθενῆς, οὐκέτι·

1. παθῶν ἐν ἐκάστου ψυχῇ LO π. τῆς ἐν ἐκάστου ψυχῆς l
 τῆς ἐν ἐκάστη ψυχῇ M || 4. ἀμ. ἐφεξῆς K ἐφ. ἀμαρτ. LIM O
 οὖν LO γοῦν lM || 5. ὥς ἅπαντες L lM ἢν ἀπ. O || 6. ἐπιδείκνυν-
 ται L lAB -νννται ChK || 7. θ' ante ἡμῖν addidi* || 10. μὲν
 γὰρ ἰδίως* μὲν ἰδίως lM μὲν γὰρ O μὲν (om: γὰρ et ἰδίως)
 L || 12. Post ἅπτεσθαι in codd. spatium trium versuum va-
 cuum relictum || 13. Post συγκατάθεσις eieci ineptum ἀμαρτή-
 ματος* || 14. τί δὲ συγκατάθεσις ἀσθενῆς* τί δὲ καὶ εἰς ἀσθε-
 νεῖς L lM τί δὲ καὶ ἀσθενῆς O

μεταξὺ γὰρ δοκεῖ τισιν ἄμεινον εἶναι τίθεσθαι τὴν
 ἀσθενῆ συγκατάθεσιν ἀρετῆς τε καὶ κακίας. ἀσθενῆ
 δὲ λέγουσι συγκατάθεσιν, ὅταν μηδέπω πεπεικότες
 ὦμεν ἡμᾶς αὐτοὺς οὕτως ἀληθῆ τήνδε τινὰ δόξαν
 ὑπάρχειν, ὥς τὸ Πέντε δακτύλους ἔχειν, εἰ τύχοι, καθ' 5
 ἑκατέραν χεῖρα, καὶ τὸ Τὰ δὲ δύο τέτταρα εἶναι.
 [ἴσως μὲν ἐπὶ πρεσβύτου δι' ὅλου τοῦ βίου σχολάσαντος εὐ-
 ρέσει τῶν ἀληθῶν [ἀμαρτημάτων] ἢ συγκαταθέσθαι τινὲ τῶν
 ἀπόδειξιν ἐπιστημονικὴν ἔχόντων ἀσθενῶς.] Ἐπιστήμη γοῦν
 ἐστὶ τοῦ γεωμετρικοῦ τοιαύτη περὶ τὰ δεδιδαγμένα διὰ 10
 τῶν Εὐκλείδου στοιχείων, ὅποια τῶν πλείονων ἐστὶ
 τοῦ Τὰ δὲ δύο τέτταρα εἶναι. τὴν δ' αὐτὴν ἐπιστήμην
 60 ἔχει καὶ περὶ τῶν ἐφεξῆς τούτοις || διδασκομένων σφαι-
 ρικῶν θεωρημάτων, ὥσπερ γε καὶ τῶν κατ' αὐτὰ ἀνα-
 λυομένων ἀπάντων, ἔτι τε τῶν κωνικῶν καὶ τῶν γνω- 15
 μονικῶν. Ἐὰν οὖν ἀμφιβάληται τις βραχὺ καὶ μὴδ'
 ἰδίαν ἐν τούτοις ἔχῃ συγκατάθεσιν, ἣν κατάληψιν ὀνο-
 μάξουσιν τινες, ἀμάρτημα τοῦτ' εἶναι συγχωρήσειεν ἂν
 τις, ὥς γεωμετρικοῦ δῆλον ὅτι τὰνθρώπου. Τοῦ μέντοι
 κατὰ τὸν βίον ἀμαρτάνοντος ἐν τοῖς περὶ ἀγαθῶν τε 20
 καὶ κακῶν γνώσεώς τε καὶ κτήσεως καὶ φυγῆς αἰ-
 μοχθηραὶ δόξαι συνίστανται καὶ ψευδῆς συγκατάθεσις
 ἢ προπετής ἢ ἀσθενής. Ἐνταῦθ' οὖν ἥδη κίνδυνος·

1. μ. γὰρ τοῦτο δοκεῖ LM || 5. ὥς τὸ π.* G ὥστε O || 6.
 καὶ τὸ τὰ* || 7. num ἐστὶ πρεσβύτου?* || 8. εὐρέσει LIM εὐρή-
 σεις O — [ἀμαρτημάτων] inclusi. * Pr. LXIII || 10. δεδιδα-
 γμένα LM δεδειγμένα O || 11. τῶν πλείονων* τῶν πόνων LM
 τῶν μορίων(?) O || 15. ἔτι τε τῶν LM κωνικῶν GK κωμικῶν
 O || 16. τις ante βραχὺ* || 17. ἐν τούτοις* μήτ' ἰδ.
 ἐναντοῖς LO || 18. τοῦτ' εἶναι* εἶναι τοῦτο LO || 22. καὶ
 ψ. συγ. ἢ προπετής ἢ ἀσθενής* κατὰ ψεύδους ἐγκατάθεσις
 LAB καὶ ψευδεῖς ἐγκατάθεσις Ch G ψευδεῖς, συγκατά-
 θεσις K

ὥς μικρὸν ἁμάρτημα μέγιστον, ἐὰν ψευδῶς συγκατα-
θώμεθα τῇ περὶ τῶν ἀγαθῶν τε καὶ κακῶν δόξῃ.

Κατὰ μὲν τοὺς Ἀκαδημαϊκοὺς τε καὶ Πυρρωνεῖους
οὐ συγχωροῦντας ὧν ζητοῦμεν ἀπόδειξιν ἐπιστημονι-
5 κὴν ἔχειν ἡμᾶς, ἅπαντα συγκατάθεσις ἐξ ἀνάγκης μὲν
ἐστὶ προπετής, ἐνδέχεται δ' αὐτὴν εἶναι καὶ ψευδῇ.
καὶ τὰς τῶν ἀποφαινομένων φιλοσόφων ὑπὲρ ἀγαθῶν
τε καὶ κακῶν ἀλλήλαις μαχομένας δόξας οὐκ ἐγχωρεῖ,
φασίν, ἀπάσας ἀληθεῖς εἶναι, δύνασθαι γε μὴν ἴσως 61
10 εἶναι ψευδεῖς ἀπάσας, ὥς μήθ' ἡδονὴν τὸ ἀγαθὸν
εἶναι μήτ' ἀοχλησίαν μήτ' ἀρετὴν ἢ τὴν κατ' αὐτὴν
ἐνέργειαν ἢ ὅλως ὅτιοῦν ἄλλο τῶν εἰρημένων τοῖς
φιλοσόφοις. Πρῶτον οὖν ἐπισκέψασθαι δεῖ τὸν ἀνα-
μάρτητον εἶναι βουλούμενον, εἰ ἔστιν ἀπόδειξις ἀδήλου
15 πρᾶγματος, εἰδ' ὅταν εὗρῃ, ζητῆσαι μὴ κατὰ τὸ πάρ-
εργον αὐτὸν μόνον, ἀλλ' ἐν χρόνῳ συχνῶς μετὰ τῶν
ἀληθεστάτων ἀνδρῶν καὶ φύσει συνετῶν καὶ γεγυ-
μνασμένων ἐν θεωρίαις λογικαῖς, ὅποια τίς ἐστὶν ἢ
ἀποδεικτικὴ μέθοδος, εἴτ' ὅταν πεισθῇ τοιαύτην εὕρη-
20 κέναι, μετὰ τοῦτο χρόνῳ πολλῷ πάλιν ἀσκηθῆναι,
πρὶν ἐπὶ τὴν τῶν μεγίστων ἵέναι ζήτησιν, ἢ διὰ τὸ
ἀγαθόν, ὅπερ δὴ καὶ τέλος ὀνομάζουσι τοῦ βίου, κτη-
θὲν εὐδαίμονας ἡμᾶς ἢ μακαρίους ἢ ὅπως ἂν ἄλλως
ὀνομάζειν ἐθέλῃ τις, ἐργάζεται.

1. ἅμα ante ἁμάρτημα expunxi* Pr. XXXIV ὥς μικρῶ τὸ
ἁμαρτ. M συγκαταθώμεθα τῇ περὶ τῶν L συγκατατιθέμεθα τῇ
περὶ τῶν M || 5. ἅπαντα συγκατάθεσις * ἅπαντα νῦν κατάθεσις M
ἅπανται συγκ. LO || 6. ἐστὶ προπ. M εἰσὶ προπ. LO || 7. ἀπο-
φαινομένων L — φηναμ. MO || 14. ἢ ἐστὶν LAB ἢ ἐστὶν M ||
15. εἰδ' ὅταν* ἢτ' ἂν M καὶ ὅταν G || 16. αὐτὸν μ.* || 17.
φύσει συν.* || 19. τοιαύτην* πεισθῇ τις αὐτὴν K πεισθείῃ τῆς
αὐτῆς LM || 20. ἀσκηθῆναι ἔστι M

Cap. II. Ἄρ' οὖν, ὃ πρὸς θεῶν, οἱ χωρὶς τοῦ
 πείσαι πρότερον ἑαυτούς, ὅτι τὴν ἀποδεικτικὴν μέθο-
 62 δον ἴσασιν, || ἐπιχειροῦντες εὐρέσει μεγίστων πραγμά-
 των, οὐ φανερώς εἰσι προπετεῖς; ἔμοι μὲν καὶ πάννυ
 δοκοῦσι· παραπλήσιον γάρ τι ποιοῦσι τοῖς πρὸ τοῦ 5
 πείσαι σφᾶς αὐτοὺς ἱκανῶς ἐπὶ τῶν ἀριθμῶν γεγυ-
 μνάσθαι τολμῶσιν ἀποφαίνεσθαι τι περὶ λογιστικῶν ἢ
 ἀριθμητικῶν θεωρημάτων. Ὡς περ οὖν τούτους ἀναγ-
 καῖον σφάλλεσθαι πολλαχόθι, κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον
 ἴσοι πρὸ τοῦ γυμνάσασθαι κατὰ τὴν ἀποδεικτικὴν μέθ- 10
 οδον ἐπιχειροῦσιν ἀποδεικνύειν, ἀδύνατον αὐτοῖς μὴ
 σφαλῆναι. Ὅτι μὲν γὰρ ἐνιοὶ τῶν ψευδολόγων πεί-
 θουσί τινας, εὐδὴλον ἐκ τοῦ πλήθους τῶν αἰρέσεων,
 ὅτι δ' οὐκ ἂν ἐπειθον, ὥς ἀληθῶς, εἰ μὴ τις ἦν ἐν
 τοῖς λόγοις ὁμοιότης, οὐδὲ τοῦτ' ἄδηλον. καὶ πάννυ σμι- 15
 κρᾶν γε χορὴ νομίζειν εἶναι τὴν ὁμοιότητα· ὁᾶστα γὰρ
 ἂν ἐφωράθη καὶ οὐ πολλῷ χρόνῳ βασανιζομένη πρὸς
 ἀνδρῶν ἀξιολόγων. Ὅπερ οὖν Ἱπποκράτης ἐπὶ τῶν
 κατὰ τὴν ἰατρικὴν τέχνην εἶπε, τοῦτο φαίνεται καὶ
 κατὰ φιλοσοφίαν ὑπάρχειν. Ἱπποκράτης δ' εἶπε, τὰς 20
 63 ὁμοιότητας πλάνας καὶ ἀπορίας || ἐργάζεσθαι καὶ τοῖς
 ἀγαθοῖς ἰατροῖς, ὥς οὐ μόνον τῶν ἐπιτυχόντων ἰατρῶν
 ἐν ταῖς ὁμοιότησι σφαλλομένων, ἀλλὰ καὶ τῶν ἀρίστων.

5. πρὸ τοῦ ΜΟ πρὸς τοῦ L || 6. ἀριθμῶν GK ἀρετῶν
 LMO τολμῶσιν ἀποφ. G τελείωσιν τολμῶσιν ChK τελείωσιν
 (om. τολμῶσιν) LMAB Pr. XXXIV || 8. ἀναγκαῖον σφ. L ἀναγκ.
 ἐστι σφ. ΜΟ || 12. σφαλῆναι M σφαλθῆναι LO || 14. ὅτι δ'
 οὐκ LM ἦν ἐν τοῖς λόγοις ὁμ.* Pr. XXXII ἦν αὐτοῖς ὁμ.
 LO || 15. τοῦτ' ἄδηλ.* ταῦτα δῆλον LMO οὐδὲ ταῦτ' ἄδη-
 λον Cob. VIII, 244 καὶ πάννυ σμικρᾶν* καὶ οὐ σμικρᾶν L ὥς
 οὐ σμικρᾶν ΜΟ || 17. καὶ οὐ πολλῷ χρ.* Pr. XLIII || 19.
 ἰατρικὴν τέχνην M ἰατρ. πραγμάτων LO || 20. καὶ κατὰ φ.*
 καὶ φιλοσ. M κατὰ φιλ. LO

ὅστ' οὐκ ἀπεικός ἐστι καὶ τοῖς ἀγαθοῖς φιλοσόφοις
ἐν τοῖς κατὰ φιλοσοφίαν ἀπορίας τε καὶ πλάνας γί-
γνεσθαι. ὥσπερ γὰρ τὰς ὁμοιότητας τῶν διδύμων οἱ
συνήθεις μὲν ἐτοίμως διαγιγνώσκουσιν, οἱ δ' ἀήθεις
5 οὐ δύνανται, κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον οὐδὲ τὰς ἐν τοῖς
λόγοις ὁμοιότητας ὅσοι μὴ πάνυ τριβῶνες λόγων ὑπάρ-
χουσι μὴδ' ἐκάστης ἡμέρας ὥσπερ οἱ τῶν διδύμων
ἀδελφῶν ὁμοδλαιοὶ τε καὶ ἐθάδες, ἱκανοὶ διαγιγνώ-
σκειν εἰσίν. Ἐν μὲν δὴ πρῶτον τοῦθ' ἀμάρτημα μέ-
10 γιστόν ἐστι τῶν προπετῶς ἀποφηναμένων τι περὶ τῶν
κατὰ τὸν ἀνθρώπινον βίον ἀγαθῶν τε καὶ κακῶν ἐκ
φιλαντίας ἢ ἀλαζονείας ἢ δοξοσοφίας ἢ φιλοτιμίας
φυσόμενον. ἐνίοις μὲν γὰρ ἀναπεικνότης ἑαυτοὺς
ὀρῶμεν, ὡς ὀρθῶς δοξάζουσιν, ἐνίοις δὲ τιμῆς ἕνεκεν
15 ἢ πρὸς χρηματισμὸν τοὺς πέλαις μὲν ἀναπεύθοντας,
αὐτοὺς δ' ὑπόπτως ἔχοντας, ὑπὲρ ὧν λέγουσιν. Ἀμαρ-
τάνουσιν ἐκότεροι δὴλον ὅτι γιγνώσκοντες μὲν οἱ δεύ-
τεροι — καὶ εἴη ἂν αὐτῶν ἐμπαθεῖς || τὸ κακόν — ἀγνο- 64
οῦντες δ' οἱ πρότεροι — καὶ εἴη ἂν αὐ καὶ τούτων
20 τὸ σφάλμα κατὰ τὸ καλούμενον ἰδίως ἀμάρτημα.

Καλῶς οὖν ποιήσουσιν οὗτοι τῶν Αἰσώπου πηρῶν
ἀναμνησθέντες ἐπιτρέψαντές τε κρῖναι τὰς ἑαυτῶν
δόξας ἑτέροις, οὐ μὰ Δία τοιούτοις, οἳ οἱ περ αὐτοὶ
τυγχάνουσιν ὄντες, οὐ μόνον ἀγύμναστοι μεθόδων
25 ἀποδεικτικῶν, ἀλλὰ καὶ τῶν ἄλλων μαθημάτων, ἐν
οἷς ἡ ψυχὴ θήγεται, γεωμετρίας ἀριθμητικῆς λογιστι-

1. ὅστ' οὐκ ChK || 3. ὥσπερ γὰρ τὰς * Cob περὶ τὰς
LO || 8. ἐθάδες LM || 9. μέγ. ἐστι M ἐστὶ μέγ. LO || 12.
ἀλαζ. ἢ δοξ. LM δοξοσ. ἢ ἀλαζ. O || 14. ὀρῶμεν inserui*
Pr. XXXII ἐστὶν ἰδεῖν G || 15. πρὸς χρηματισμὸν* Pr. XXXVI
προσχηματισμοῦ L προσχηματισμοῦ MO || 22. τε κρῖναι* εἶναι
om. τε L

κῆς ἀρχιτεκτονίας ἀστρονομίας. Ἐνιοὶ δ' αὐτῶν οὔτε
 ῥήτορος οὔτε — τὸ προχειρότατον δὴ τοῦτο — γραμ-
 ματικοῦ διδασκαλίας τυχόντες φαίνονται ἀλλ' οὕτως
 ἀγύμναστοι περὶ λόγους ὄντες, ὥς μὴ παρακολουθεῖν
 οἷς ἀκούουσιν ὑφ' ἡμῶν λεγομένοις. Ἄπερ ἐγὼ κατα- 5
 νοήσας ὅταν εἴπω τινὰ λόγον, ἀξιῶ παρ' αὐτῶν ἀκοῦ-
 σαι τὰ ῥηθέντα· φαίνονται γὰρ ὅντως καθάπερ οἱ
 ὄνοι τῆς λύρας οὕτω καὶ αὐτοὶ μὴδ' ὅλως οἷς εἶπον
 ἠκολουθηκότες· ἀλλ' ὅμως καὶ αὐτοὶ θράσους ἢ τόλ-
 μης εἰς τοσοῦτον ἤκουσιν, ὥς μὴδὲ καταγελωόμενοι 10
 65 πρὸς τῶν τὰ γράμματα μεμαθηκότων ἐπὶ || τῷ μὴ δύ-
 νασθαι διελθεῖν, ἃ ἤκουσαν, αἰδεῖσθαι, νομίζειν δὲ
 τὴν ἀλήθειαν ἑαυτοῖς ἐγνώσθαι, τοὺς δὲ πεπαιδευμέ-
 νους μάτην ἀπολωλέκεναι τὸν χρόνον. Ἄλλ' οὐ τού-
 τος ἐλπίζων ὠφελήσειν εἰς τόνδε τὸν λόγον ἤκον· 15
 οὐδὲ γάρ, εἰ βουληθεῖεν, οἷ γε πλείους αὐτῶν ὠφε-
 ληθῆναι ἂν τι δυνήσονται, μὴδὲ τὴν ἡλικίαν ἐπιτήδειον
 ταύτην τὴν πρὸς παιδευσιν ἔχοντες. Ὅστις δὲ φύσει
 συνετός ἐστι καὶ μέχρι τούτου γοῦν ἐγυμνάσατο κατὰ
 τὴν πρώτην παιδείαν, ὥς, ὅσα περ ἂν ἀκούσῃ, μάλιστα 20
 μὲν ἀπὸ στόματος αὐτίκα δύνασθαι λέγειν, εἰ δὲ μή,
 γράψαι γε δύνασθαι, βοήθειαν ἔξει τόνδε τὸν λόγον,
 ἣν γ' ὅλως ἀληθείας ὀρεχθῇ. τοῦτο γὰρ ἐπ' ἐκείνῳ
 σύμπαν ἐστὶ, καὶ χρὴ πεφυκέναι μὲν πρῶτον πρὸς
 ἀλήθειαν, εἶτα δεῖται παιδείαν τετράφθαι χρηστήν. 25

3. Post τυχόντες inserui φαίνονται* || 5. οἷς ἀκ.* τοῖς ἀκ. L O ||
 6. ὅταν εἴπω τι λόγον L M ὅταν τι λόγον εἴπω O τινὰ λ. G K || 12.
 ἤκουσαν M G ἤκουσα L O || 13. ἑαυτοῖς ἐγνώσθαι* ἑαυτοῦς L M O ||
 18. ταύτην τὴν πρὸς* αἰτεῖν πρὸς L || 20. ὥς ὅσα* Pr. XXX ||
 22. τόνδε τ. λ. L M || 24. Post σύμπαν ἐστὶ Ch K perperam
 inseruerunt 'πρὸς ἀλήθειαν' quae nos transposuimus Pr. XLII ||
 25. παιδείαν τετράφθαι χρηστήν* τετράφθαι χρηστής M χρη-

τῷ δὲ μήτε φύντι πρὸς ἀλήθειαν, ἐν ἐπιτηδεύμασι
 τε μοχθηροῖς τε καὶ ἀσελγέσι τραφέντι παντάπασιν
 ἀδύνατόν ἐστιν ὀρεχθῆναι ποτ' ἀληθείας ἢ ἐξ αὐτοῦ
 λαβόντι τὴν τοιαύτην ὁρμὴν ἢ ὑπ' ἄλλου προτραπέντι.
 5 Οὐκ οὐν οὐδ' ἐγὼ ποτ' ἥ ἐπηγγειλάμην ὠφελήσειν τὸν 66
 τοιοῦτον, ἀλλ', ὥς ἔφην, ὅς ἂν ἀληθείας ἢ φίλος,
 ἐκείνῳ τὴν ὁδὸν ἐπιδείξαι καθ' ὅσον οἷός τ' εἰμί,
 πειράσομαι, ζητήσας μὲν αὐτὴν ἐν ὅλῳ τῷ βίῳ, πε-
 πεικῶς δ' ἐμὲν τὸν ἦν ἐρῶ νῦν εἶναι μόνην.
 10 Cap. III. Ἀξιῶ γὰρ ἐκμαθόντας, ὅσα περὶ τῆς
 ἀποδεικτικῆς μεθόδου γέγραπται τοῖς πρὸ ἡμῶν ἐπὶ
 ἄλλων πραγμάτων πρότερον αὐτῆς λαβεῖν πείραν, εἰ
 οὕτως εὐρίσκει τι τῶν ζητουμένων, εἶναι δὲ τῶν τοι-
 οῦτων πραγμάτων φύσιν ἱκανὴν μαρτυρῆσαι τοῖς εὐ-
 15 ροῦσιν αὐτά, καθάπερ ἐπὶ τῷδε τὴν δοθεῖσαν εὐθεΐαν
 εἰς τὰ ἐπιταχθέντα μέρη διελεῖν.

Ἰσως δ' οὐ νοοῦσιν οἱ παντάπασιν ἀμαθεῖς, ὅ τι
 ποτὲ λέγεται. ἐγὼ δὲ καθάπερ ὅλοις αὐτοῖς ἐπιχειρήσω
 σαφέστερον εἰπεῖν· εὐθεΐαν μὲν δοθεῖσαν ὁ λόγος λέγει
 20 τὴν προτεθεῖσαν ἐπὶ τινος ἀκριβοῦς ὁμαλοῦ ἐπιπέδου,
 τὰ δ' ἐπιταχθέντα μέρη κατὰ τὴν βουλήν τοῦ προλα-
 βόντος, εἴτ' εἰς πέντε διελεῖν ἵσα τὴν προτεθεῖσαν
 εὐθεΐαν εἴτ' εἰς ἑπτὰ κελεύσειεν εἴτ' εἰς εἴκοσιν ἢ
 ἑκατόν. Ἐὰν γὰρ εὐρὼν μέθοδον ἰδίαν ἢ παρ' ἐτέρου ἥ

στόν L1 || 2. τε μοχθηροῖς LM || 5. τὸν τοιοῦτον M ποτε
 τοιοῦτ. O Utrumque om. L || 6. ὅς ἂν — ἢ φ.* εἰ — ἢ φίλος
 M ὅς ἂν — ἐστὶ φίλος LO || 9. In verbis ἦν ἐρῶ νῦν εἶναι
 μόνην desinunt codices M et l || 10. ἀξιῶ γὰρ ἔφην LO ||
 16. εἰς τὰ * ἢ τὰ LO || 22. εἴτ' εἰς π.* εἰ τις εἰς LO || 23.
 εἴτ' εἰς ἑπτὰ * ἢ τοῖς ἑπτὰ LAB ἢ ἑπτὰ ChK ἢ εἰς ἑπτὰ G
 κελεύσειεν G ChK κελεύουσιν LAB εἴτ' εἰς εἴκοσιν* ἐν εἴτ' εἰς
 L ἐν ἥτοι εἰς AB ἥτοι εἰς om. ἐν K ἐν et ἥτοι om. Ch || 24.
 ἢ ἑκατόν om. εἰς L εὐρὼν * εὐρης LO ἰδίαν* μίαν LO

4*

67 διδαχθείση χρόμενος εἰς ὅσα περ ἂν ἐθέλῃς μέρη τὴν
 προτεθείσαν εὐθείαν διορίσης, αὐτὸ μαρτυρήσει σοι
 τὸ πρᾶγμα, φανεῖ θ' ἅπαντα τὰ μέρη τῆς οὕτω διαι-
 ρεθείσης ἀκριβῶς ἴσα, φανεῖ τε καὶ τὰ τοιαῦτα πάντα
 προβλήματα βεβαίως εὐρημένα δι' αὐτῶν τῶν ἐναργῶς 5
 φαινομένων, οἷον ὅταν περιγράψαι τῷ δοθέντι τετρα-
 γώνῳ κύκλον ἐπιταχθῶμεν, κατὰ ταῦτα δὲ καὶ τῷ δο-
 θέντι κύκλῳ τετράγωνον περιγράψαι ἢ ἐγγράψαι, καὶ
 πάλιν περὶ τὸ δοθὲν πεντάγωνον ἰσόπλευρόν τε καὶ
 ἰσογώνιον κύκλον περιγράψαι. Ἐὰν γάρ τις ἕκαστον 10
 τῶν τοιούτων δι' ἧς ἔμαθεν μεθόδον περιγράψαι πα-
 ραχρηῖμα δυνήθῃ, πρὸς αὐτοῦ τοῦ πράγματος μαρτυ-
 ρήσεται τὸ ζητούμενον εὐρηκῶς, οὐ μὲν εἰ γέγονεν ἢ
 ἀγέννητος ὁ κόσμος ἐστὶ δύναται τὸ πρᾶγμα αὐτὸ
 μαρτυρήσαι, καθάπερ οὐδ' εἰ πεπερασμένον ἢ ἄπειρον 15
 τὸ πᾶν ἢ πόσος ὁ τῶν κυμάτων ἀριθμός· οὐδὲν γὰρ
 τῶν τοιούτων ζητημάτων ὑπ' αὐτοῦ τοῦ δοκοῦντος
 εὐρίσκεσθαι πράγματος ἐπικρίνεται, καθάπερ, ἐὰν ἐπι-
 ταχθῇς τῷ κύκλῳ δωδεκάγωνον ἰσόπλευρόν τε καὶ
 68 ἰσογώνιον περιγράψαι ἢ ἐγγράψαι, εὐθέως τοῦτο ποιή- 20
 σεις. καὶ γὰρ ἐγγραφόμενόν τε καὶ περιγραφόμενον
 ἐναργῶς ὁράται, ὥσπερ γε καὶ ὁ κύκλος ἐγγραφόμενός
 τε καὶ περιγραφόμενος τῷ τοιούτῳ πολυγώνῳ. Ὅταν

1. διδαχθείση* διδαχθεῖς L O || 2. διορίσης* διορίσεις L O ||
 3. φανεῖ θ' * φαίνοιτο L O τῆς — διαιρεθείσης* τῆς — διαι-
 ρεθεῖσιν L || 4. ἴσα φανεῖ τε καὶ* εἰς ἀφανῆ τε καὶ L A B
 ἴσα, καὶ Ch K || 8. περιγρ. τετράγ. L τετραγ. περιγρ. O || 12.
 μαρτυρήσεται* ἔμαρτυρήθη L O || 14. αὐτὸ μαρτυρ. L μαρτ.
 αὐτὸ O || 18. ἐὰν ἐπιταχθῇς* ἐὰν ἐπιταχθεῖς L O δωδεκάγω-
 νον ἰσόπλευρόν τε καὶ ἰσογώνιον* Pr. XXXIX δωδεκάπλευρον
 ἰσόγωνόν τε καὶ ὀρθογώνιον L O || 20. περιγρ. ἢ ἐγγράψαι,
 quae absunt a codice et AB, iure a Ch. K. addita sunt || 21.
 ποιήσεις* ποιή L || 23. ὅταν γοῦν Ch K γοῦν om. L A B

γοῦν εὐρωμεν ἀποδεικτικὴν μέθοδον, ἢ ἐπὶ τὸ ζητούμενον ἡμᾶς ἄγει μαρτυρεῖται τε πρὸς αὐτοῦ τοῦ πράγματος ἐναργῶς, βασάνους οὐ σμικρὰς ἐκ τοῦδε τῆς κατ' αὐτὴν ἀληθείας ἔχομεν, ὥστε τολμᾶν δύνασθαι ποτ' 5 αὐτῇ χρῆσασθαι καὶ πὶ τῶν μὴ δυναμένων μαρτυρεῖν ἐναργῶς. οὐκ οὐκ ἀξιῶ τινα περὶ τῶν μεγίστων πραγμάτων εὐθέως ἀποκινδυνεύειν, εἰ δὲ δὴ μέγιστα ἐστὶ τὰ πρὸς εὐδαιμονίαν ἄγοντα, προγυμνάσασθαι γε πρότερον ἐν ὕλαις πραγμάτων ἐλεγχούσαις μὲν τὸν ψευδῶς οἰόμενον εὐρηκέναι τὰ ζητούμενα, μαρτυρούσαις 10 δὲ τοῖς ἀληθῶς εὐρηκόσιν.

Τοιαύτη δὲ μέθοδος ἢ κατὰ γεωμετρίαν ἐστὶν ἀριθμητικὴν τε καὶ λογιστικὴν ἀστρονομίαν τε καὶ ἀρχιτεκτονίαν· ἐνὶ γὰρ ὀνόματι τῷ τῆς ἀρχιτεκτονίας 15 ὑπογράφω τὰς καταγραφὰς ὥρολογίων καὶ κλεψυδρῶν ὑδροσκοπίων τε καὶ μηχανημάτων ἀπάντων, ἐν οἷς ἔστι καὶ τὰ πνευματικὰ προσαγορευόμενα. Μαρτυρεῖ 69 γοῦν ἅπαντα ταῦτα τοῖς εὐρίσκουσιν αὐτά, καθάπερ τὰ κατὰ τὴν ἀστρονομίαν. καὶ γὰρ ταῦτα πρὸς αὐτῶν 20 τῶν ἐναργῶς φαινομένων ἐπικρίνεται βασανίζεται τε καὶ μαρτυρεῖται, εἰ γε δὴ τῶν ἐναργῶς φαινομένων ἐστὶν ἐκλειψις ἡλίου καὶ σελήνης, ὅσα τε κατὰ τοὺς ἀπλανεῖς καὶ πλανήτας ἀστέρας ὁρᾶται. Εὖ οἶδ' ὅτι δάκνουνται τὴν ψυχὴν ἅπαντες ἐπὶ τοῖς λόγοις τούτοις, 25 ὅσοι προβεβηκότες ἤδη κατὰ τὴν ἡλικίαν οὐκέτι καιρὸν

1. ἢ ante ἐπὶ τὸ ζ. inserui* || 3. βασάνους οὐ σμικρὰς* Pr. XXX βασ. [οὐ] σμικρὰς G || 4. κατ' αὐτὴν* κατ' αὐτῆς L O ὥστε τολμᾶν δύνασθαι* ὥστε τολμήσασθαι L O Pr. XXXV sq. || 5. αὐτῇ addidi* μὴ δυναμ.* Pr. XXX αὐτὸ quod exhibent L O ante μαρτυρεῖν in αὐτῇ mutatum ante χρῆσασθαι transposui || 10. ψευδῶς οἰόμ.* τὸ ψευδὸς οἰόμ. L O || 14. ἐνὶ γὰρ Cob || 15. τὰς καταγρ.* τὰς om. L O || 19. τὰ κατὰ τὴν* G καὶ τὴν L O || 23. εὖ οἶδ' ὅτι δ.* οἱ δὲ ὅτι δ. L ὅτι δὲ δ. O

ἔχουσι χρόνῳ πολλῷ βασανίσαι τὴν ἀποδεικτικὴν μέθ-
 οδον ἐπὶ πραγμάτων ἐναργῶς αὐτῇ μαρτυρῆσαι δυνα-
 μένων. ἦτοι γάρ, ὥς ἔφην, διὰ φιλαυτίαν, ἢ διὰ
 δοξοσοφίαν ἢ φιλοτιμίαν ἢ φιλοδοξίαν ἢ ἀλαζονείαν
 ἢ χρηματισμὸν ἔνιοι μὲν ἑαυτούς, ἔνιοι δ' ἄλλους
 ἀναπείθουσιν ἐπίστασθαι τι βέβαιον. Οὐδὲν οὖν ἐστὶ
 θαυμαστόν, ἐν ταῖς ἰδίαις ἕκαστον διατριβαῖς τοὺς
 φοιτητὰς ἀναπείθειν, ἐνίοις μὲν ὀνώδεις ὄντας φύσει,
 τινὰς δὲ δριμύεις μὲν, ἀλλ' ἀγυμνάστους ἐν τοῖς πρώ-
 70 τοις || μαθήμασιν· συμφέρει γάρ, οἶμαι, διδασκάλοις
 ἀλαξόσι τοιούτους ἔχειν μαθητὰς, ὥς ὅ τε συνετὸς
 φύσει καὶ προγεγυμνασμένος ἐν τοῖς μαθήμασιν εὐ-
 θέως αὐτῶν καταφρονεῖ, καθάπερ κἀγὼ πολλῶν δι-
 δασκάλων ἔτι μειράκιον ὃν ὑπερεφρόνησα, τολμών-
 των μὲν ἀποφαίνεσθαι τινα μαχόμενα τοῖς ἐπιστημο- 15
 νικῶς ἀποδεδειγμένοις ἐν γεωμετρίᾳ, γιγνωσκόντων
 δ' αὐτῶν οὐδ' εἰδῶλον ἀποδείξεως. [Ἐὰν οὖν ἐξέλῃς
 τοῦ μέλλοντος ἀλήθειαν ζητήσῃς ἀλαζονείαν φιλαυτίαν φι-
 λοτιμίαν φιλοδοξίαν δοξοσοφίαν φιλοχρηματίαν, ὅδ' ἀφίξε-
 ται μὲν ἴσως ἐπ' αὐτὴν προγεγυμνασάμενος, οὐ μῆσιν, ἀλλ' 20
 ἔτεσι ποθ' ὕστερον, ζητήσας τε τὰ πρὸς εὐδαιμονίαν τε καὶ
 κακοδαιμονίαν ἄγειν δυνάμενα δόγματα· τὸν δ' ὑπὸ τινων
 παθῶν, ὃν εἶπον, οἰστρούμενον πρὸς μὲν τὴν οὕτω μακρὰν
 ὁδὸν ὀκνῶ.] Ἐκείνους δὲ μισῶ ὥς ἐπίβουλον τι καὶ

2. αὐτῇ μαρτ. L || 8. ὄντας φύσει* ὁ τὰς φύσεις L Pr.
 XXXIII || 13. καταφρονεῖ LABG — φρονῇ ChK || 17. ἐὰν οὖν
 ἐξέλῃς τοῦ μέλλοντος L ἐὰν οὖν ἐξέλῃ (ἐξέλῃ K) ὁ μέλλον
 O ζητήσῃς* ζητήσῃ L || 19. φιλοχρηματίαν ἐφ' εἶπον L ὅδ'
 ἀφίξεται L || 20. μὲν ἴσως* μὲν πάντως LO ἐπ' αὐτὴν* ἐπ'
 αὐτῇ LO || 21. τε τὰ* τὲ om. LO || 23. πρὸς μὲν τὴν οὕτω
 μ. ὁδὸν ὀκνῶ LO. Locus corruptus ac mutilus! Pr. LXIII
 εἰς ἡμᾶς δὲ μισῶ. ἐπίβουλον L ἐκείνους δὲ μισῶ ἐπίβουλον
 τε O ἐκείνους δὲ μισῶ ὥς ἐπίβουλον τι καὶ διάβ. κατασκ. εἰς
 ἡμᾶς*

διάβολον κατασκευάζοντας εἰς ἡμᾶς. Τούτοις γὰρ εἰώθασι προκαταλαμβάνειν τοὺς ἐαυτῶν μαθητάς, ὥς μὴδ' ὑπομεῖναι ποτε τὸ || παρασχεῖν τὰ ὧτα τοιούτοις ⁷¹ λόγοις, ὁποίους ἐγὼ μέχρι δεῦρο προὔχειρισάμην. ἐτοι-
⁵ μότατον δ' ἐστίν, ὑποτίθεσθαι μειρακίοις ἀπαιδεύτοις διδάσκαλον τὸν ἐροῦντα σεμνῶ προσώπῳ, ῥάστην εἶναι τὴν ὁδὸν ἐπὶ σοφίαν ὑψηγμένην παρὰ τοῖς Κυνικοῖς ὀνομαζομένοις. καὶ γὰρ καὶ οὗτοι σύντομον ἐπ' ἀρε-
¹⁰ τὴν ὁδὸν εἶναι φασὶ τὸ σφέτερον ἐπιτήδευμα. τινὲς δ' αὐτῶν ἐλέγχοντες οὐκ ἐπ' ἀρετὴν, ἀλλὰ δι' ἀρετῆς ἐπ' εὐδαιμονίαν ὁδὸν εἶναι φάσκουσι τὴν κυνικὴν φι-
 λοσοφίαν. Ἄλλ' ἑτεροὶ γ' ἀληθέστερον αὐτὴν ἀποφαι-
 νόμενοι, σύντομον ἐπ' ἀλαζονείαν ὁδὸν εἶναι φασὶ δι'
 ἀμαθείας τὴν τῶν τοιούτων ἀνθρώπων τόλμαν. Ὡσπερ
¹⁵ οὖν οἱ Κυνικοὶ πάντες, οὓς γε δὴ τεθέσθαι κατὰ τὸν ἑαυτοῦ βίον, οὕτω καὶ τῶν φιλοσοφεῖν ἐπαγγελλομέ-
 νων ἔνιοι φεύγειν ὁμολογοῦσι τὴν ἐν τῇ λογικῇ θεωρίᾳ
 γυμνασίαν. εἴθ' ὅταν ἡμῶν ἀπαλλαγῶσιν, οὐκ ἀξιοῦσι
 διαλέγεσθαι τοῖς ἐπιτυχάνουσιν ἀνθρώποις, αἰπόλοις
²⁰ καὶ βουκόλοις καὶ σκαπανεῦσι καὶ θειρισταῖς, ὅτι μὴ
 παρακολουθοῦσιν, ὥς φασὶ, τοῖς λεγομένοις ἀγύμνα-
 στοι περὶ || λόγους ὄντες, ὥσπερ ἂν αὐτοὶ γεγυμνα- ⁷²
 σμένοι ποτὲ κατὰ τὰ πρῶτα μαθήματα, καὶ οὐκ ἐξαίφνης
 περὶ τέλους βίου καὶ εὐδαιμονίας καὶ κακοδαιμονίας

5. ὑποτίθεσθαι* (cf. περὶ παθῶν p. 26, 25 ἅπαντα ταῦτ' — τοῖς βουλευθεῖσιν ὑποτίθεσθαι et p. 42, 21 ὑποθήσομαι τὴν κοινὴν ὁδὸν) περὶθεσθαι LO || 7. ὑψηγμένην* G ὑψηγμῆ L ὑψηγμένον AB ὑψηγμένον ChK || 10. οὐκ ἐλέγχοντες L || 12. ἑτεροὶ γ' L αὐτὴν ἀποφ. L = Vers. lat. 'verius ipsam declarantes'. ἀποφαινόμενοι, αὐτὴν — εἶναι O || 14. δι' ἀμαθείας L δ' ἀμαθῆ AB δι' ἀμαθῆ — τόλμαν G τὴν τῶν* || 16. φιλοσοφεῖν ἐπαγγ.* G Pr. XXXVII φιλοσόφων ἐπαγγ. LAB φιλοσόφων εἶναι ChK || 18. ἀπαλλαγῶσιν L || 22. ἂν αὐτοὶ* || 23. ἐξαίφνης* αἴφνης LO || 24. κ. εὐδαιμονίας in LABG omissa recte a ChK addita

ἀκοίσαντες τοῦ διδασκάλου λόγους τινὰς ἀποδεικτι-
 κούς, ὥς ἐκεῖνος ἐνόμιζε, πεισθέντες δὲ δι' ἀγυμνα-
 σίαν. Ὅπου γὰρ αὐτοῖς, ὥς ἔφην, αἱ ὁμοιότητες τῶν
 ψευδῶν λόγων πρὸς τοὺς ἀληθεῖς αἰτίαι τῶν ψευδῶν
 δογμάτων εἰσὶ, τὰς δ' ὁμοιότητας οἱ μάλιστα τετριμ-
 μένοι καθ' ἐκάστην ὕλην πραγμάτων ἀκριβῶς δια-
 γιγνώσκουσιν, ἀναγκαῖόν ἐστι, τὸν ἐξαίφνης προσελ-
 θόντα κρίσει λόγου ἀδυνατεῖν διαγνώσθαι τε καὶ δια-
 κρίναι τοὺς ψευδεῖς ἀπὸ τῶν ἀληθῶν. Ἐναργῆς δὲ
 τούτου τεκμήριόν ἐστι τὰ καλούμενα σοφίσματα, λόγοι 10
 τινὲς ὄντα ψευδεῖς εἰς ὁμοιότητα τῶν ἀληθῶν πεπαν-
 ουργημένοι. τὸ μὲν οὖν ψεῦδος αὐτῶν πρόδηλον φαί-
 νεται διὰ τοῦ συμπεράσματος οὐκ ὄντος ἀληθοῦς.
 ἐπεὶ δὴ οἱ ψευδεῖς λόγοι πάντες ἦτοι τῶν λημμάτων
 ἔχουσιν τι ψευδές, ἢ τὸ συμπέρασμα κακῶς ἐπιφερό- 15
 73 μενον, οὐ φαίνεται δὲ προχείρως ταῦτα κατὰ τὰ || σο-
 φίσματα, διὰ τοῦτο δύσοπτοι τοῖς ἀγυμνάστοις περὶ
 λόγους. Ὅπου τοίνυν πᾶσιν ὁμολογούμενόν ἐστι, ψευδῇ
 τὸν λόγον εἶναι διὰ τὸ φαίνεσθαι ἐναργῶς τὸ συμ-
 πέρασμα αὐτοῦ ψευδές, ὅμως ἡ λύσις ἀπορεῖται τοῖς 20
 ἀγυμνάστοις. [ἀσφαλὲς ἂν αὐτοῖς εἴη πάντας ὑποπτεῦν
 λόγους, συγκατατίθεσθαι δὲ μηδενὶ πρότερον, ἄχρι περ ἂν

3. ὅπου γὰρ αὐτοῖς* ἄπερ αὐτοῖς ABG ἂ τοῖσι γὰρ L
 αἱ ὁμοιότη.* δι' ὁμ. LO || 5. δογμάτων εἰσὶ L || 6. ὕλην πραγμά-
 των* Pr. XXXIII ὅλην πραγματείαν LO || 7. ἀναγκ. ἐστὶ L
 (om. δὲ) προσελθόντα* || 10. τούτου* G τοῦτο LO || 11. ὄντα
 L ψευδεῖς μὲν εἰς L || 12. πεπανουργημένοι* πεπανουργευ-
 μένοι LO || 14. ἐπεὶ δὴ* ἐπειδὴ L ἐπειδὴ δὲ O πάντες* πάντως
 LO || 15. τι ψευδές* ψεῦδος LO || 17. δύσοπτοι* || 18.
 πᾶσιν ὁμολογούμενόν ἐστι* ὁμολογοῦμεν τὸ LO ψευδῇ τὸν λ.*
 ψεῦδος τὸν LO || 19. φαίνεσθαι πᾶσιν ἐναργῶς LO. Nos
 πᾶσιν in superiorem versum transposuimus cf. Pr. XL sq. ||
 20. αὐτοῦ ψευδές G ψεῦδος LO ἀπορεῖται LO. Nonne ἀπορ[ί]ας
 ποι[ε]ται? cf. Pr. XXXVI || 21. ἀσφαλὲς αὐτούς L

ἀκριβῶς ἑαυτοὺς πείσωσιν, ἱκανοὶ γινώσκειν εἶναι τὰς
 ὁμοιότητας τῶν ψευδῶν λόγων πρὸς τοὺς ἀληθεῖς. πείσουσι
 δὲ προβάλλειν ἐπιτρέποντες τοῖς βουλομένοις τῇ πείρᾳ γινῶναι
 τὴν διάνοιαν] αὐτῶν. ἄρ' οὖν ἄλλο τι συμβουλευουσιν ἢ
 5 γυμνάζειν ἀξιοῦσιν ἐν τῇ τῶν σοφισμάτων λύσει τοὺς μαθη-
 τὰς; οὐδαμῶς οὐδὲν ἄλλο.] Τῆς γὰρ λύσεως οὔσης, ὥς
 ἔφην, ἐν τῷ φωρᾶσαι τὴν πρὸς τὸν ἀληθῆ λόγον
 ὁμοιότητα τοῦ ψευδοῦς, ἀναγκαῖόν ἐστι προμεμαθη-
 κέναι περὶ τῆς τῶν ἀληθῶν λόγων φύσεως. ὁ γὰρ ἐν
 10 ἐκείνοις γυμνασάμενος ὥστ' ἀκριβῶς θ' ἅμα καὶ τα-
 χέως γινώσκειν αὐτῶν τὸ εἶδος, οὐ χαλεπῶς ἂν ἔτι δια-
 γινώσκῃ τοὺς ψευδεῖς. Ἐγὼ τοῦτ' ἐδειξα μειράκια
 προγεγυμνασμένα || [ἐν μαθήμασι] διδάξας γνωρίζειν 74
 ἀληθεῖς λόγους ἀξιώσας τέ τι προβάλλειν αὐτοῖς σο-
 15 φισμάτων τοὺς βουλομένους τῶν παρόντων. αὐτὰ γὰρ
 ἐγνώρισε τὴν ἀτοπίαν αὐτῶν, ἥτοι κατὰ τὸ σχῆμα γε-
 γεννημένην οὐκ ὄν συλλογιστικὸν ἢ κατὰ τι τῶν λημ-
 μάτων ψευδὲς ὄν, ὥστε καὶ τοῦτου φανῆναι σαφῶς
 τοῖς δοξοσόφοις τοῦτοις πρεσβύταις, ὅσοι σοφίσματα
 20 λύνειν ἀδυνατοῦσιν, ὅτι διὰ τὴν ἄγνοιαν τῶν ἀληθῶν
 λόγων τοῦτο πεπόνθασιν. Εἴτ' οὐκ ἐσχάτης καταγνώ-
 σεως ἄξιοί εἰσι, διὰ προπετῇ συγκατάθεσιν ἐν κακο-
 δαίμονι βίῳ γενόμενοι; ἢ γὰρ περὶ τέλους δόξα ψευ-

1. ἀκριβῶς ἑαυτὸν πείσωσιν ἱκανοὶ γιν. εἶναι L || 2. πεί-
 σουσι* πείσωσι LO || 4. τὴν διάνοιαν αὐτῶν G τὴν δι' αὐτῶν
 LO Pr. XXXIII || 6. τῆς γὰρ λύσεως* γὰρ om. LO || 7. φω-
 ρᾶσαι* φράσαι LO || 8. ἀναγκ. ἐστὶ om. οὖν LAB οὖν add.
 ChK || 9. περὶ τῆς* πρὸ τῆς — φύσεως LO || 11. ἂν ἔτι L ἂν
 ἔφην O || 13. προγεγυμν. L πω γεγυμν. O [ἐν μαθήμασι] inclusi.*
 Pr. XLIX || 14. ἀξιώσας τέ τι* || 15. τοὺς βουλομένους* τοῖς
 — μένοις LO || 17. κατὰ τι τῶν λ.* κατὰ τῶν λ. LO || 18.
 ψευδὲς ὄν* ψευδ' ὄν L || 21. οὐκ ἐσχάτης L ἐκ ἐσχ. B οὐκ
 om. A ChK

δὴς ὁμολόγηται πᾶσι πρὸς κακοδαιμονίαν ἄγειν. Οὕτω
 δ' ἀγύμναστοί τινες εἰσι περὶ διαγνώσεως ἀληθῶν τε
 καὶ ψευδῶν λόγων, ὥς ἐνίοτε πιστεύοντες τινος νοεῖν
 ἀλήθειαν δόξης, ἀγνοοῦσι μὲν, ὅτι λόγον ἐνδεχόμενον
 εἰρήκασιν, ὥς φαινομένων ἐναργῶς ὧν δοξάζουσι, κε-
 λεύουσι δ' ἡμᾶς ἐπεσθαί τε καὶ πείθεσθαι χωρὶς ἀπο-
 δείξεως, πολλάκις δὲ μόνῃς ἐνδείξεως δεομένου τοῦ
 λόγου, δι' ἀποδείξεως ἐπιχειροῦσιν αὐτὸν πιστοῦσθαι.
 75 τινὲς δ' ἢ οὐκ ἀγνοοῦντες, ὅπῃ διαφέρει τὸ τῆς ἐν-
 δείξεως δεόμενον ἢ τὸ πρῶτόν τε καὶ ἐξ αὐτοῦ πιστόν, 10
 ὅμως ἐπιχειροῦσιν ἀποφαίνεσθαι περὶ πραγμάτων ἀκρι-
 βοῦς ἐπισκέψεως μὴ γιγνομένης. καὶ ταῦτα πεπόνθασι
 πολλοὶ τῶν ἤδη γεγηρακότων ἐν φιλοσοφίᾳ. τί οὖν,
 ὦ πρὸς θεῶν, ἢ τῶν τοιούτων ἀμάθειάν τε καὶ δοξο-
 σοφίαν δοκεῖ σοι δύνασθαι θεραπευθῆναι ῥαδίως; [ἢ 15
 ὅστις μὲν σκιρτώδης ἐτῶν ἤδη τριῶν ἢ τεττάρων ἄλντον ἔχει
 τὸν σκίρρον; ἢ δὲ τῶν τοιούτων γερόντων ψυχὴ τὸν τῆς
 ἀμαθείας τε καὶ δοξοσοφίας σκίρρον ἐτῶν τριάκοντα ἔχουσα
 δύναται λυθῆναι; θές, εἰ βούλει, καὶ δύνασθαι καὶ σκέψαι,
 πότερον ἡμερῶν ἢ μηνῶν ἢ ἐτῶν τοῦ τοιούτου σκίρρου θε- 20
 ραπεία δεῖται;] μὴ τοίνυν θαυμάζῃς διὰ τί πολλοῖς τῶν
 φιλοσοφεῖν ἐπαγγελλομένων οὐδ' ὅλως ἀξιῶ διαλέγε-
 σθαι· οὐ χείρους γὰρ αὐτῶν οἶδα πάντας ἰδιώτας τε

1. οὕτω δ' * οὕτοι δ' LO || 3. ὥς ante ἐνίοτε inserui *
 Pr. XXX πιστεύοντες * πιστευόμενοι τινὲς ἀγνοεῖν L πιστευό-
 μενοί τινος νοεῖν K || 9. οὐκ ἀγν. * οὖν ἀγν. L τὸ τῆς ἐνδ. δεό-
 μενον ChK τὸ ἐνδείξεως (om. τῆς et δεόμενον) LAB || 10. ἢ τὸ *
 ἢ ὥς LO ἐξ αὐτοῦ * ἐξ αὐτοῦ LO || 12. ἀκριβοῦς ἐπ. μὴ γιγνο-
 μένης * Pr. l. l. ἀκριβοῦς ἐπ. γιγνομένης L ἀκριβοῦς ἐπισκ. δεομέ-
 νων ChK || 15. ἢ ὅστις μὲν ἐσκιρ. ἐν ὧ τὸ ἤδη L (num
 ἐσκιρτωμένος?) || 16. ἄλντον * ἄλνπον LO || 17. ἢ δὲ τῶν
 L || 18. τριακ. καὶ τεσσαράκοντα ἔχουσιν L || 21. θαύμαζαι L
 πολλοῖς ChK πολλοὶ LAB || 22. ἀξιῶ ChK ἀξίως L ἀξιόους
 ABG || 23. οὐ χείρους * χείρους om. οὐ L ἀμείνους O

καὶ συνετοὺς φύσει καὶ πεπαιδευμένους τὴν παρ' Ἑλ-
 λησιν ἐξ ἀρχῆς εὐδοκιμοῦσαν παιδεῖαν. Οὗτοι μὲν καὶ
 γνωρίζουσι ῥαδίως, ὅσα τ' ἐναργῶς ἥ ἀκολουθεῖ, ὅσα 76
 τε τοῖς δόγμασιν αὐτῶν ἐναντιοῦται· τῶν δ' ὡς ἐρι-
 5 ζόντων μόνον ἢ προσποιουμένων γνωρίζειν πολλάκις
 ἐπειράσθην· περὶ γοῦν τῶν ἐπομένων ἐκάστῳ τέλει βίου
 μυριάκις ἤδη λόγων ἡμῖν γεγονότων πρὸς πολλοὺς τῶν
 φιλοσόφων, οἱ μὲν ἄλλοι πάντες διὰ τὸ πεπαιδευθῆναι
 τὴν πρώτην παιδεῖαν ὅξεϊς εἰσι τὴν διάνοιαν, αὐτοὶ τε
 10 τοὺς ἀκολουθούτους βίους ἔλεγον, ἡμῶν τὸν λόγον γνω-
 ρίζοντες, οἱ δ' ἄλλοι, ὡς εἴρηται, γεγηρακότες ἐν δοξο-
 σοφίᾳ μόνον τὰναντία λέγοντες, εἴτα καταγελῶμενοι
 πρὸς ἀπάντων τῶν παρόντων εἰς λοιδορίαν αὐτῶν
 ἐτρέποντο.
 15 Ἀλλὰ τὰ μὲν ἐξηγημένα πολλάκις ἡμῖν αμα πολ-
 λοῖς ἀνδράσι περὶ τῶν ἀκολουθῶν ἐκάστῳ τέλει βίων
 ἐν ἑτέροις ὑπομνήμασιν ἔχεις· καὶ δῆλον ὅτι πολλὰ
 παραδείγματα τῶν ἀμαρτημάτων ὧν ἀμαρτάνουσιν
 ἐν αὐτοῖς γέγραπται. Πάντα γὰρ ὅσα καθ' ὅλον τὸν
 20 βίον ἐναντίως ἀλλήλοις πράττουσιν ὅσα τε καὶ λέγου-
 σιν οἱ ἀπὸ τῶν διαφορῶν αἰρέσεων ἀναγόμενοι, κατὰ

4. Verba τῶν δ' ὡς ἐριζόντων μόνον* (ἐριζομένων ὄντων
 LO) nos transposuimus. Pr. XXXIX) || 5. Post προσποιουμέ-
 νων deleui μὲν μή || 6. ἐπειράσθην LAB περὶ γοῦν om. μὲν L
 τέλει βίου* τέλει μυριάκις βίον ἤδη L || 7. πρὸ πολλοῦ L || 10.
 βίους ἔλεγον ἡμῶν τ. λ. γνωρ.* βίους ὀλίγους ἡμῶν τ. λ. γνωρ.
 L βίους ὀλίγον ἡμῶν τε λόγον A βίους τοῖς αὐτῶν δόγμασιν
 ἔλεγον τ. ἡμῶν λόγον ChK || 11. οἱ δ' ἄλλοι add. K || 15. ἐξηγη-
 μένα* ἐξηγημένα LO || 16. ἐκάστοτε βιβλίων L, quod idem
 vitium invenies Gal. XIX, p. 46, 3: 'περὶ τῶν ἀκολουθῶν ἐκά-
 στον τῶν βιβλίων ἐν' ubi corrigendum est: ἐκάστῳ τέλει βίων,
 Fleck. Ann. 103, p. 108 || 19. καθελόντες τὸν βίον LABG || 21.
 κατὰ κρίσιν ψευδῇ γ.* κατὰ κρίσιν ψευδῆς γ. LO κατὰ κρίσεις
 G Pr. XXXVI

77 κρίσιν ψευδῇ ἢ γίννεται, καὶ πρόδηλόν γ' ἐστίν, ὥς
κακὰ τε γίννεται πάντα, καὶ ἁμαρτημάτων ἐστὶ τὰ κατὰ
παῖσαν αἵρεσιν πλημμελήματα, τῆς ἀληθοῦς εἰρηκνίας
οὐ μόνον τὸ τέλος, ἀλλὰ καὶ τὸν ἀκόλουθον αὐτῷ βίον.
[ἔνθα καὶ σαφῶς ὅπη διαφέρει πάθος ἁμαρτήματος, ἔνεστί 5
σοι μαθεῖν. ὁ μὲν γὰρ εὐεργετῇ, εἰ οὕτως ἔτυχε, τοὺς ἀν-
θρώπους δόγμα θέμενος, ὥς ἀληθὲς ἢ τέλειον εὐεργετῆσαι
τινας, ἐκλείπων τὴν βοήθειαν ἢ δι' ὕπνον ἢ ἀργίαν ἢ φι-
ληδονίαν ἢ τι τούτων κατὰ πάθος ἐσφάλη. κεκρικὼς δέ τις
ἑαυτῷ μόνῳ τὰς ἡδονὰς ἢ τὴν ἀσχησίαν ἐκπορίζειν, ἀπο- 10
σγόμενος δὲ διὰ τοῦτο πολλοῖς ἢ οἰκέλοις ἀδικουμένοις βοη-
θῆσαι διὰ μοχθηρὰν δόξαν, οὐ διὰ πάθος ἡμαρτε.]

Cap. IV. Ἀρχὴ μὲν οὖν ἐστὶ πολλῶν ἁμαρτημά-
των ἢ περὶ τέλους ἐκάστου βίου ὑπόληψις ψευδής·
φύεται γὰρ ὥσπερ ἐκ ῥίζης τινὸς ταύτης τὰ κατὰ μέρος 15
ἁμαρτήματα. δύναται δέ τις ἐν τῇ περὶ τέλους δόξῃ
μὴ σφαλῆναι ἐν τινὶ τῶν κατὰ μέρος σφαλῆναι, μὴ ἢ
78 συνεῖς τῆς ἀκολουθίας. ἐπὶ πλεον δέ σοι, καθάπερ ἔφην
ἄρτι, τὰς ἀκολούθους πράξεις ἐκάστῳ τέλει δι' ἐτέρων
ὑπομνημάτων ἡθροῖσα. Νυνὶ δὲ τὰ κεφάλαια μόνα 20
τῶν ἁμαρτημάτων εἶπω, ἃ καὶ βέλτιον εἶναι νομίζω
πάλιν ἀναλαβεῖν. ἔνεκα τοῦ συνοψῆν τινα τῶν προκει-
μένων εὐμνημόνευτον γενέσθαι. Ἐπειδὴ γὰρ ἐν τῇ
περὶ τέλους σκέψει τὸ κῆρὸς ἐστὶ τῆς ἀνθρωπίνης εὐ-
δαιμονίας, εἰκότως ἐπὶ τὴν ζήτησιν αὐτοῦ πάντες ἦκον· 25
οἱ δὲ τιμήσαντες ἑαυτοὺς προπετῶς ἀπεφάναντο [ἀπε-

2. κακὰ τε γ.* κακῶς τε γ. LO || 14. ἐκάστου βίου om. L ||
21. εἶπω LO εἶπον K || 25. ἦκον οἱ τιμήσ. ἑαυτοὺς LAB ἦκον·
οἱ δὲ τιμήσ. ChK || 26. προπετῶς ἀπεφάναντο· ἀπεφάναντο δὲ
προπετῶς O. Nos alterum προπ. ἀπεφ. tanquam dittographia
ortum expunximus; προπετῶς bis, ἀπεφάναντο semel scrip-
tum L Pr. LIX

φάναντο δὲ προπετιῶς ἦτοι πάντες ἢ χωρὶς ἐνός] [οὐδ' αὐτός ἐστι φανερός.] ἄνευ τοῦ κρίναι τὰς ἀποδείξεις, εἴτ' ὄντως εἰσὶν ἀποδείξεις, εἴτ' εἶναι φαίνονται. Τὸν οὖν ἐπιτηροῦντα καὶ παραφυλάττοντα τὰς ἰδίας ἀμαρ-
 5 τίας αὐτὸ τοῦτο χρή πρῶτον ἐννοῆσαι, τὸ δίκαιον εἶναι πάντως, ἐπιμελῶς τε καὶ ἀκριβῶς ἀκοῦσαι τῶν οἰομέ-
 νων ἀποδεδειχέναι τὰ ζητούμενα, μετὰ ταῦτα κρίνειν αὐτὰ πειρᾶσθαι, πάλιν κἀνταῦθα παρ' αὐτῶν ἀκού-
 10 σαντα, τίνα τίθενται κριτὴν τῆς ἐν λόγοις ἀληθείας, || 79 αὐτὰ ταῦτα πῶς εἶναι χρή βουλευόμενον αὐτὸν ἐπι-
 σκεψάμενόν τε, μὴ τι πάλιν ἕτερον ἀκούει κριτήριον ἄλλου κριτηρίου δεόμενον, εἴτ' ἐπ' ἐκείνῳ πάλιν ἄλλου, καὶ τὴν εἰς ἕπειρον ἔκπτωσιν ὑποπτεύσαντα μετὰ πολ-
 15 λῆς ἀσφαλείας ἐν χρόνῳ πολλῷ σὺν τοῖς ἀληθεστάτοις αὐτῷ φανέειν ἀνδράσιν οὕτως ἐπισκέψασθαι, τί πρῶ-
 τον ἀπάντων ἐστὶ κριτήριον, [ὃ δὴλον καὶ τινα λαβὴν ἄκριτον χρή καταλαβόντα μεμνησθαι πᾶσιν ἀνθρώποις. ὁμο-
 λογούμενον δ' ἦν αὐτὸ καὶ χωρὶς κρίσεως ἱκανὸν ἐνδείκνυσθαι τὴν αὐτὴν δύναμιν ἐστὶ τοῦτο πάσης ἀποδείξεως.]
 20 εἴτα τὸ λοιπὸν ἐπ' αὐτὸ βλέποντα, πάντ' ἀνάγειν τὰ κατὰ μέρος, ὃ περ ἀνάλυσιν ἐκάλεσαν ἔνιοι τῶν φι-
 λосоφῶν, ὡς ἄνοδόν τινα τῶν μεταξὺ γιγνομένων ἐπὶ τὸ πρῶτον κριτήριον. Ἄτε δ' ὄντος τούτου ἱκα-
 νῶς χαλεποῦ πράγματος, ὡς ἔργῳ πολλάκις ἐμαθες ἐπὶ
 25 τῶν δοξοσόφων ἀσχημονούντων τε καὶ καταγελωμένων, διὰ τὸ μηδὲ τὰ τυχόντα τῶν ζητουμένων δύνασθαι

3. ἢ ὄντως ἢς ἢ ἀποδείξεις εἴτε κείνοις φαίν. L. εἴτ' — εἴτ' εἶναι* || 5. τὸ δίκαιον LO || 6. ἀκοῦσαι* ἀκούσαντα LO || 9. Post ἀληθείας delevi εἴτα καὶ πάλιν* || 11. ἀκούει* ἀκούουσι LO || 12. ἐπ' ἐκείνῳ* ἐπ' ἐκείνου LO πάλιν ἄλλου L || 15. τί πρῶτον* τὸ πρῶτον LO ἀπάντων ἐστὶ L Pr. LXI || 20. εἴτα τὸ λοιπόν* οὕτως τὸ λ. LO

80 πρὸς τὸ πρῶτον ἀνάγειν κριτήριον, ἑαυτῷ χρὴ ἢ παρ-
ακολουθεῖν τὸν ἐπιστημονικὸν γενέσθαι βουλόμενον,
ἐπὶ πολλῶν τῶν κατὰ μέρος, ὥς ἔμπροσθεν ἔφην, γυ-
μναζόμενον, ἃ μαρτυρῆσαι δύναται τοῖς εὐρίσκουσιν
αὐτά· τοιαῦτα δ' ἐστὶ τὰ κατὰ τὴν ἀριθμητικὴν τε καὶ 5
γραμμικὴν θεωρίαν, αἷς οἷον ἐπιβάσειν ἀστρονομία
καὶ ἀρχιτεκτονία χρῆται.

Cap. V. Φέρε γάρ, ἵνα σαφηνείας ἔνεκεν τῆς
ἀρχιτεκτονίας τι λέξω παράδειγμα, πόλεως κτιζομένης
προκείσθω τοῖς οἰκήσουσιν αὐτὴν ἐπίστασθαι βού- 10
λεσθαι, μὴ στοχαστικῶς, ἀλλ' ἀκριβῶς ἐφ' ἐκάστης
ἡμέρας, ὁπόσον τε παρελήλυθεν ἤδη τοῦ χρόνου τοῦ
κατ' αὐτήν, ὁπόσον θ' ὑπόλοιπόν ἐστίν ἄχρι δύσεως
ἡλίου. Τοῦτο τὸ πρόβλημα κατὰ τὴν ἀναλυτικὴν μέθ-
οδον ἐπὶ τὸ πρῶτον ἀναχθῆναι χρὴ κριτήριον, εἰ 15
μέλλοι τις εὐρήσειν αὐτὸ καθ' ὃν ἐμάθομεν τρόπον
ἐν τῇ γνωμονικῇ πραγματείᾳ, πάλιν ἐξῆς ἐκείνου τὴν
αὐτὴν ὁδὸν ὑπεναντίως ἰόντος, συντεθῆναι, καθότι
καὶ τοῦτ' ἐμάθομεν ἐπὶ τῆς αὐτῆς πραγματείας. Εὐ-
81 ρεθείσης δ' οὕτω ἢ καθόλου τε καὶ κοινῆς ὁδοῦ, καὶ 20
γνόντων ἡμῶν, ὅτι διὰ γραμμῶν τοιάνδε τὴν μέτρη-
σιν τῶν μερῶν τοῦ χρόνου τῆς ἡμέρας ἀναγκαῖόν ἐστι
ποιεῖσθαι, μεταβῆναι προσήκει ἐπὶ τὰ μέλλοντα σώματα
δέξασθαι τὴν τῶν γραμμῶν καταγραφὴν καὶ τὸν γνώ-
μονα, καὶ πρῶτον μὲν ζητῆσαι, τίνα σχήματα σωμά- 25
των ἐπιτήδεια πρὸς τὴν εὐρημένην καταγραφὴν ἐστίν,

4. εὐρ. αὐτά* αὐτὴν ChKG ἑαυτήν LAB || 17. πάλιν ἐξῆς*
π. ἐξ LO ἐκείνου — ἰόντος* ἐκείνου — ἰόντων L ἐκείνων —
ἰόντων O; num forte ἡμῶν ἰόντων ut infra v. 21 γνόντων
ἡμῶν? || 21. γραμμῶν τοιάνδε* γρ. τοιῶνδε LO || 22. χρ. τῆς
ἡμέρας L χρ. τις ὅτι ABG τις ὅτι om. ChK Pr. XXXII || 24.
τῇ τῶν L εἰς τὴν τῶν O καταγραφὴν τὸν γνώμονα L καὶ τὸν O

εἶτα καθ' ἕναστον αὐτῶν ἐξ ἀναλύσεως τε καὶ συνθέ-
 σεως εὐρεῖν, ὅποια ἂν αὕτη γίγνοιτο, κάπειδ' ἢ λο-
 γικὴ μέθοδος ἐναργῆ τὴν πίστιν ἡμῖν ἐνδείξεται τῆς
 τῶν προκειμένων εὐρέσεως, ἐξῆς ἐπὶ τὸ πράττειν ἔργω
 5 τὰ δι' αὐτῆς εὐρεθέντα παραγενομένους ἐπισκέψασθαι
 πάλιν, ὅπως ἂν ἐπιφάνειαν ὁμαλὴν ἐργασώμεθα τοῦ
 μέλλοντος καταγράφεσθαι σώματος. Εὐρόντας δὲ τοῦτ'
 ἐξ ἀναλύσεως τε καὶ συνθέσεως εἶτα κατασκευάσαντάς
 10 τι τοιοῦτον σῶμα, διὰ τῶν ὁργάνων αὐτὸ δεῖ κατα-
 γράφαι ζητῆσαι· καὶ πάλιν ἐξ ἀναλύσεως τε καὶ συν-
 θέσεως εὐρεθέντος αὐτοῦ, πειρᾶσθαι κατασκευάσαι
 τοιαῦτα τὸ εἶδος, οἷά περ ἡ μέθοδος ἐδίδαξεν· εἶτα
 ποιήσαντας ἐφεξῆς καταγραφὴν ἐπὶ πολλῶν σχημάτων
 δοῦναι τοῖς ἄνθρώποις ἔργω πειραθῆναι, εἰ γερονὸς 82
 15 ἤδη τὸ προβληθέν. Ὅταν γὰρ ἡ τε πρώτη γραμμὴ τὴν
 πρώτην ἀκτῖνα δέχεται τοῦ ἡλίου, κατὰ ταῦτα δὲ καὶ
 τὴν τελευταίαν ἢ ὑστάτη, [καὶ τοῦτ' ἐπὶ πάντων φαί-
 νηται τῶν καταγεγραμμένων ὡρολογίων ἡλιακῶν,] ἤδη
 μὲν πως ἔν τι γνώρισμα ἔξομεν ἐναργὲς τοῦ τὸ προ-
 20 βληθέν εὐρεῖσθαι· πάλιν δ' ἄλλο, ὅταν ἀλλήλοις τὰ
 καταγραφέντα πάντα συμφωνῇ καὶ τρίτον, ὅταν ὕδατος
 ὁμαλὴ φύσις αὐτοῖς μαρτυρῇ. καὶ γὰρ τοῦθ' ὁ λόγος

11. πειρᾶσθαι* πειρᾶσαι LO || 13. ποιήσαντες LABG || 14.
 καὶ ante δοῦναι deleui* εἰ ante γερονός addidi* Inde a verbis
 ὅταν γὰρ ἡ τε πρώτη secutus sum recensionem H. Sauppil (Philol.
 XXIII, 3, p. 449 sq.) πρώτην ἀκτῖνα Saup. πρώτην om. LO ||
 16. κατὰ ταῦτα Saup. κατὰ ταῦτα LO || 17. De verbis inclusis
 vid. Pr. XV || 18. ὡρολογίων ἡλιακῶν om. τῶν LABChG ||
 19. μὲν πως L μὲν που O Saup. || 20. εὐρεῖσθαι. ἔσται δὲ
 πάλιν Saup. πάλιν δεύτερον δ' ἄλλο L; nos δεύτερον ex-
 punximus Pr. XVI εὐρεῖσθαι δὲ πάλιν δεύτερον ἄλλο O τὰ
 ante καταγραφ. add. S || 22. ὁμαλὴ S ὁμαλῆς L ὁμαλοῦ O.
 Verba καὶ γὰρ τοῦθ' — ἀληθείας nescio quo casu apud S.
 omīssa sunt.

εὐρίσκει κριτήριον ἐσόμενον τῆς τῶν καταγεγραμμένων
ὥρολογίων ἀληθείας. Ὁ δὲ λέγων, τοιοῦτόν ἐστιν.

Ἀγγεῖον τρήσας ἐξ ἧς ἂν ὕλης ἐθέλῃς γεγονός,
ἐπίθες ὕδατι καθαρῷ τὴν πρώτην ἀκτῖνα τοῦ ἡλίου
θεασάμενος· εἰθ' ὅταν σοι τὸ καταγεγραμμένον ὥρο- 5
λόγιον ἀγγείλῃ, τὴν πρώτην ὥραν ἡνύσθαι, σημεν-
μενος ὅσον ἐπληρώθῃ τοῦ ἀγγείου μέρος ὑπὸ τοῦ ὕδα-
τος, εἰτ' ἐκκενώσας εὐθέως αὐτὸ πάλιν ἐπίθες ἐπὶ
ταυτόν ὕδωρ.

Ὅταν δὲ τὴν δευτέραν ὥραν ἀγγείλῃ τὸ ἡλιακὸν 10
ὥρολόγιον, ἐπίσκεψαι τὸ ἀγγεῖον· εἰθ' ἔταν εὐρῆς ἐν
83 αὐτῷ || τὸ ὕδωρ ἐπὶ ταὐτὸ μέρος ἀφικνέμενον, ὥς κατὰ
τὴν πρώτην ὥραν ἐσημαίνου, ταχέως ἐκχέας αὐθις θὲς
κατ' αὐτοῦ τοῦ ὕδατος καὶ ἐπισκέπτου πάλιν, εἰ μέχρῃ
τῆς τρίτης ὥρας ἐνδείκνυσιν τὸ ὥρολόγιον ἐπὶ τὴν αὐ- 15
τὴν χώραν ἀφικνεῖσθαι τοῦ ἀγγείου τὸ ὕδωρ, ἐφ' ἣν
κατὰ τὴν πρώτην καὶ κατὰ τὴν δευτέραν.

Ὅταν οὖν εὐρῆς οὕτω γεγονός, ἐκχέας αὐθις ἐπί-
θες ἄχρι τῆς τετάρτης ὥρας, ἰδὼν τε πάλιν ἐπὶ ταὐτὸ
μέρος τοῦ ἀγγείου τὸ ὕδωρ ἀναβεβηκός, ἐκχέας αὐτὸ 20
παραχοῆμα πάλιν ἐπιθεὶς ὁμοίως ἐξέταξε κατὰ τὴν πέμ-
πτην ὥραν. Ὅταν καὶ κατὰ ταύτην εὐρῆς ἐπὶ τὴν αὐ-
τὴν χώραν ἀφικνέμενον τὸ ὕδωρ, εἴτα καὶ κατὰ τὴν

2. Hinc incipit Ioach. Marquardti restitutio contextus in
libello, qui inscribitur: Galeni locus qui est de horologiis ve-
terum emendatus et explicatus. Gothae 1865 || 8. εἰτ' ἐκκενώ-
σας S ἔτι ἐκκ. LO || 12. ταὐτὸ * ὥς ante κατὰ add. Marq.
S || 13. ἐσημαίνου S ἐνσημαίνου LB ἐν σημαίνου A ἐνση-
μανον ChKMarq ἐκχέας αὐθις θὲς S ἐγγέας αὐθις LAB καὶ
ἐκχέας ἐνθες ChKMarq || 14. καὶ post ὕδατος om. LAB || 16.
χώραν MarqS ὥραν LO ἀφικνεῖται LAB || 17. καὶ κατὰ S ἢ
κατὰ LO || 19. ἄχρι LMarqS μέχρῃ O ταὐτὸ * || 22. καὶ κατὰ
ταύτην* Pr. XVII καὶ ταύτη S καὶ ταύτης LABMarq || 23. καὶ
κατὰ LMarqS

ἔκτην τε καὶ κατὰ τὰς ἐφεξῆς ἄχρι τῆς δωδεκάτης, εἰ μὴ παντελῶς ἄνους εἰ, πεισθήσῃ καλῶς καταγεγραφθαι τὸ ὥρολόγιον, εἰ γε τὸ προκείμενον ἐπεδείξατο.

Προκείμενον δ' ἦν εἰς δώδεκα μοίρας ἰσας νεμη-
 5 θῆναι τὸν χρόνον τῆς ὅλης ἡμέρας. Ἀλλὰ τοῦτον μὲν τὸν ἀριθμὸν ὡς χρησιμώτατον προείλοντο· καὶ γὰρ ἡμῖς ἔχει καὶ τρίμοιρον καὶ τέταρτον, ἔκτον τε καὶ
 δωδέκατον, ἅπερ οὐδεὶς ἄλλος ἔχει πρὸ αὐτοῦ καθά- 84
 περ οὐδὲ μετ' αὐτὸν ἄχρι τοῦ εἰκοστοῦ τετάρτου.
 10 Τοῦτον μὲν ὡς μακρὸν παρητήσαντο, σύμμετρον δ' εἶναι κρίναντες τὸν δωδέκατον εἰς τοσαῦτα μέρη τὸν χρόνον τῆς ὅλης ἡμέρας ἔτεμον. Ὅτι δὲ χρήσιμός ἐστιν ἢ τοιαύτη τομή, τῇ πείρα βασανίσαντες, αὐτῇ γ' ἄλλοι τε πολλοὶ καὶ Ῥωμαῖοι χρῶνται, τὴν οὐσίαν ἄπασαν,
 15 ὅταν διατίθενται, διαιροῦντες εἰς δώδεκα μέρη καὶ τῶν ἐν τῷ βίῳ σταθμῶν τε καὶ μέτρων εἰς δώδεκα μοίρας τέμνοντες τὰ πλείστα. Σὺ δ' εἰ κελεύεις, κατα-
 γράψομέν σοι κατὰ τὴν μέθοδον ὥρολόγιον, εἴτ' εἰς
 δώδεκα τὴν ὅλην ἡμέραν διαιρεῖν ἐθελήσεις, εἴτ' εἰς
 20 ἄλλον τιν' [τῶν ἐφεξῆς] ἀριθμὸν. Εὐρήσεις γὰρ ἐπ' ἐκείνου πάλιν ὃ προῦβάλον γερονδὸς ἐκ τε τοῦ συμφω-
 νεῖν τὴν διὰ τῶν τετραμένων ἀγγείων ἐκμέτρησιν κακ

1. ἄχρι L μέχρι O || 2. εἰ μὴ παντελῶς ἄνους εἰ* Pr. XVII εἰ μὴ παντελῶς γνώση LABMarq ὅμοια παντελῶς γνώσ S || 5. ἡμέρας. Ἀλλὰ MarqS ὅτι ἀλλὰ LAB ἡμέρας ὅτι ἀλλὰ ChK || 7. τρίμοιρον MarqS δίμοιρον LO || 8. ἔχει πρὸ αὐτοῦ καθ. οὐδὲ μετ' αὐτὸν S ἔχει ταῦτα καθ. οὐδὲ μ. αὐτὸν L ἔχει μετ' αὐτὸν om. ceteris MarqO || 12. ὅλης ἡμέρας ἔτεμον MarqS ὅλης ὅτι ἔτεμον L ὅλης διέτεμον ABChG || 13. αὐτῇ γ' * αὐτῇ S αὐτὴν O || 15. διατίθενται L || 17. τέμνοντες S τέμνονται LO κατα-
 γράψομεν* καταγράψομαι LO || 19. δώδεκα om. L || 20. [τῶν ἐφεξῆς] inclusi* Pr. XVII τινὰ τῶν ἐφ. ἀριθμὸν Marq τινὰ τῶν ἐφ. ἀριθμῶν Saup τινὰ τὸν ἐφ. ἀριθμὸν LO || 21. προῦβάλον* προῦβαλ' L προῦβαλον MarqSaup προῦβαλες ChKG || 22. τὴν — ἐκμέτρησιν Saup τῇ ἐκμετρήσει LO

τοῦ πάντ' ἀλλήλοις ὁμολογεῖν τὰ καταγεγραμμένα,
πρὸς τε τούτοις ἐκ τοῦ τὰς τελευταίας ἐν αὐτοῖς γραμ-
μας ὀρίξειν τὰ πέρατα τῆς ἡμέρας.

Οὕτω δὲ καὶ κλεψύδρας καταγραφὴν ὁ λόγος εὐ-
ρεν ἀναλυτικῇ μεθόδῳ ζητήσας, ἥς πάλιν ἡ βάσανος || 5
85 ἐναργής ἐστι καὶ τοῖς ἰδιώταις. Ἡ γὰρ ἀνωτάτω γραμμὴ
ἢ τὴν δωδεκάτην ὥραν σημαίνουσα ὅτι μέγιστον μὲν
ὑψος ἔχει καθ' ὃ μέρος ἡ κλεψύδρα τὴν μεγίστην ἡμέ-
ραν ἐκμετρεῖ, βραχύτατον δὲ καθ' ὃ τὴν ἐλαχίστην, ἐν
τῷ μέσῳ δ' ἀμφοῖν ἐστὶ τὰ τὰς ἰσημερινὰς μετροῦνθ' 10
ἡμέρας* [τὸ δὲ μεταξὺ τῶν τμημάτων ἐπὶ τοῦ χείλους
τοῦ τῆς κλεψύδρας δηλοῖ σοι τὰς εἰρημένας τέτταρας ἡμέ-
ρας] τὰ δὲ μετ' ἐκεῖνα καὶ πάλιν τρίτα τὰπὶ τῆς δω-
δεκάτης γραμμῆς <τὴν δευτέραν τε καὶ τρίτην> ἡμέ-
ραν σοι δηλώσει τὸ δ' ἐφεξῆς τὴν τετάρτην. ἐπεξιών 15
τε κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον πάσας τοῦ ἐνιαυτοῦ τὰς

1. πάντ' ἀλλήλ. L Pr. XVIII πάντοτε A πάντοτε O Marq Saup τὰ καταγεγρ. S || 2. πρὸς τε τούτοις* πρὸς τε S πρὸς τι LA ἐκ τοῦ S || 7. ἢ τὴν add. S ὅτι μέγιστον L Marq S || 10. ἀμφοῖν ἐστὶ τὰ τὰς ἰσημερινὰς μετροῦνθ' ἡμέρας* ἐστὶν ἢ τὰς ἰσημ. μέτρον ἡμ. L ἢ τὰς ἰσημ. μετρεῖ ἡμέρας Saup Pr. XIX ἢ τῆς ἰσημερινῆς μέτρον A || 11. τὸ δὲ μεταξὺ τῶν τμημάτων S τὸ δὲ μετ. τῶν ἰσημερινῶν τμημ. L K Marq μέτρον <σοι δηλώσει. τὸ δ' ἐφεξῆς τὴν τετάρτην ἐπεξ-
ιών κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον πάσας τὰς ἐνιαυτοῦ μετρήσεις>. τὸ δὲ μεταξὺ μέχρι τῶν ἰσημερινῶν τμημάτων O ita ut verba σοι δηλώσει — ἐνιαυτοῦ μετρήσεις ex alio loco huc falso irrepserint || 12. τοῦ τῆς κλεψ. Marq S τοῦ κλεψ. L τῆς κλεψ. O δηλοῖ σοι τὰς εἰρημένας O δηλοῦσι τῶν τὰς εἰρημένας L τέτ-
ταρας ἡμέρας L O Marq τέτταρας om. Saup. Sequentem locum nos transposuimus. Vid. Pr. XIX sq. || 13. τὰ δὲ μετ' ἐκεῖνα L O τὸ δὲ μετ' ἐκεῖνο Saup καὶ πάλιν Marq Saup καὶ om. L O τρίτα τὰπὶ τῆς δωδεκάτης γραμμῆς <τὴν δευτέραν τε καὶ τρί-
την> ἡμέραν* τρίτα ἀπὸ τῆς δωδεκάτης τροπῆς L O τρίτον τὰς ἐπὶ τῆς δευτέρας καὶ τρίτης τροπῆς Saup || 14. ἡμέραν σοι δη-
λώσει, τὸ δ' ἐφεξῆς τὴν τετάρτην L || 15. ἐπεξιών τε* ἐπεξιών τὴν L || 16. κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον O κατὰ τὴν αὐτὴν τροπὴν

ἡμέρας εὐρήσεις μετροῦσαν τὴν μίαν ἐκείνην ἐν τῇ
 κλεψύδρᾳ γραμμὴν, ἣν ὑψηλοτάτην ἔφην εἶναι. Ἀφ'
 ὧν τμημάτων ὀρμηθεὶς ἐφεξῆς τῷ σημαίνοντι τὴν με-
 γίστην ἡμέραν εὐρήσεις δηλούμενον, ἄχρι τίνος μέρους
 5 τῆς ὑψηλῆς γραμμῆς ἐπὶ τῇ κλεψύδρᾳ τὸ ὕδωρ ἀνα-
 βήσεται τῆς δωδεκάτης ὥρας συμπληρουμένης. Καὶ
 μέντοι καὶ τὰς ἄλλας γραμμάς, ὅσαι τῆς ὑψηλοτάτης
 εἰσὶν εὐτελέστεραι, τὰς ἄλλας ὥρας ἐκμετρούσας εὐρή-
 σεις, τὴν μὲν ἀπὸ τῆς δωδεκάτης ἐν ἀπάσαις τοῦ
 10 ἐνιαυτοῦ ταῖς ἡμέραις τὴν ἐνδεκάτην ὥραν σημαίνου- 86
 σαν ἐν διαφέρουσιν αὐτῆς μέρεσιν, ὥς ἐπὶ τῆς ὑψη-
 λοτάτης προεῖρηται, τὴν δ' ἐφεξῆς ἐκείνης τὴν δεκάτην
 ὥραν δηλοῦσαν ὡσαύτως κατὰ διαφέροντα μέρη, καὶ
 τὴν ἐφεξῆς γε πάλιν τὴν ἐνάτην καὶ ὀγδόην τε καὶ
 15 τὰς ἄλλας ἄχρι τῆς κατωτάτης γραμμῆς, ἣ τὴν πρῶ-
 τὴν εὐρίσκει, ἣ ἐπὶ τῶν ἡλιακῶν ὥρολογίων φαίνεται.
 Συμπεπληρωμένου δὲ τοῦ κατὰ τὴν κλεψύδραν ὕδατος,
 ὥσπερ γ' ἡ πρώτη καὶ αἱ λοιπαὶ μέχρι τῆς δωδεκά-
 της ἀλλήλαις μὲν ἴσαι καθ' ἐκάστην ἡμέραν ἡντινοῦν

(τροπ' i. e. τρόπον) L τροπῆς ἡμέραν σοι δηλώσει, τὸ δ' ἐφεξῆς
 τὰς κατὰ τὴν τετάρτην τροπὴν ἐπεξιών δὲ πάσας Saup || 3.
 ὀρμηθεὶς Saup ὀρμηθήσομαι LO || 4. εὐρήσεις δηλούμενον*
 εὐρήσει δηλοῦν L δηλοῦσθαι Saup || 6. Post συμπληρουμένης
 addidit Sauppe [ἐπὶ τῆς πρώτης τροπῆς] || 8. εὐτελέστεραι ChK
 τελειότεραι L τὰς ante ἄλλας add. S || 9. τὴν μὲν ἀπὸ MarqS
 τὴν τετάρτην μὲν ἀπὸ LO ἐν ἀπάσαις GMarqS ἐν ἅπασιν LO ||
 10. σημαίνουσιν GMarqS σημαίνουσιν LO || 12. ἐκείνης τὴν δε-
 κάτην ὥραν S ἐκείνην τε τὴν ὥραν L ἐκείνην γε τὴν ὥραν Marq
 τὴν δ' ἐφεξῆς πέμπτην ἢ ἑκτὴν ὥραν O || 14. πάλιν τὴν ἐνάτην
 καὶ ὀγδόην S πάλιν ἐνάτην ἢ ὀγδόην LO π. ἐβδόμην ἢ ὀγδόην
 ἢ ἐνάτην ChK || 15. ἢ τὴν πρώτην εὐρίσκει S ἢ τὴν ὥραν πρ.
 εὐρίσκειν ποιεῖ Marq τὴν ὥραν (om. ἢ) πρώτην εὐρίσκειν LO
 ἢ ἐπὶ S ὥσπερ ἐπὶ Marq ἐπὶ τῶν om. ἢ LO || 17. συμπεπλη-
 ρωμένου δὲ τοῦ S φαίνεται δέ σοι πεπληρ. Marq φαίνεται σοι
 πεπληρ. LO || 18. ὥσπερ γ' ἡ πρώτη S ὥσπερ γε ἡ τετάρτη LO

5*

φαίνονται, ταῖς δ' ἄλλαις ἄνισοι ταῖς προγεγενημέναις
τε καὶ μελλούσαις.

Εἶτα τὴν τοιαύτην μέθοδον εὐρίσκειν οὐκ ἐπεθύ-
μησας, ὦ οὗτος, τί ποτ' ἐστίν; οὐκ ἥσθου τῆς ἐν
αὐτῷ δοξοσοφίας, ἀμαθὺς ὅστις ὢν τούτων τῶν προ- 5
βλημάτων οὐδὲν ἂν εὖροις ἐνιαυτῷ, βέλτιον δ' εἰπεῖν,
ὅλῳ τῷ βίῳ; οὐδὲ γὰρ εὗρεν αὐτὰ βίος ἀνδρὸς ἐνός,
ἀλλὰ κατὰ σμικρὸν προῆλθεν ἡ γραμμικὴ θεωρία, πρῶ-
τον μὲν τῶν στοιχειωδῶν ἐν αὐτῇ θεωρημάτων ζητη-
θέντων αὐτῇ, ὁπότε δ' εὐρέθη ταῦτα, προσθέντων αὐ- 10
87 τοῖς τῶν || ἐφεξῆς γενομένων ἀνδρῶν τὴν θαυμασιω-
τάτην θεωρίαν, ἣν ἀναλυτικὴν ἔφην ὀνομάζεσθαι, καὶ
γυμνασάντων ἑαυτοὺς τε καὶ τοὺς βουληθέντας ἐπὶ
πλεῖστον ἐν αὐτῇ· καίτοι μηδὲν ἔχουσι δεῖξαι χειροῦρ-
γῆμα τοιοῦτον, οἷα μέχρι δεῦρο διήλθον ἐπὶ τε τῶν 15
ἡλιακῶν ὥρολογίων καὶ τῶν κλεψυδρῶν.

Ἄλλ' οὐκ ἦσαν οὔτε προπετεῖς οὔτ' ἀλαζόνες οἱ
τὰ τοιαῦτα ζητήσαντες ὁμοίως τοῖς ἐπαγγελλομένοις
σοφίαν ἢ ζητεῖν ἢ εὐρηκέναι, τιμήσαντες δ' ἑαυτοὺς
τὴν ἀληθεστάτην τιμὴν ὠρέχθησαν, ἣν εἶχον ἐν τῇ 20
ψυχῇ δύναμιν ἀρίστην, ταύτην ἀσκῆσαι τε καὶ εἰς τέλος
ἀγαγεῖν. Εὐδὴλον, ὅτι τὴν λογικὴν λέγω, ἥς γυμνα-
ζομένης τε καὶ τὴν οἰκείαν εὐεξίαν λαμβανούσης, εὐ-
φραίνονται μειζόνως ἢ οἱ ταῖς διὰ τοῦ σώματος ἡδο-
ναῖς δουλεύοντες. οὐδὲ γὰρ διαφέρομεν ἄλλη τινὶ δυ- 25

3. εὐρίσκειν S εὐρίσκων LO || 4. τῆς ἐν αὐτῷ δοξ. Marq S
τῆς ἐν αὐτῷ L τῆς ἐν σπαντῷ O || 6. οὐδὲν ἂν S οὐκ ἂν
Ch K Marq || 10. αὐτῇ S αὐτῷ LO ὁπότε δ' L Marq S ἐπεὶ δὲ O
προσθ. αὐτοῖς Marq S προσθ. αὐτῶν αὐτοῖς LBCh || 13. γυμν.
ἑαυτοὺς LG Marq S γ. ἐν αὐτῇ ἑαυτοὺς O || 16. τῶν κλεψ. S
τῶν om. O. Hic desinunt recensiones Marquardt et Saupprii ||
22. εὐδὴλον ὅτι om. δὲ LAB || 24. ἢ οἱ ταῖς G οἱ ταῖς LAB
ἢ ταῖς ChK || 25. διαφέρομεν Cob τὰ διαφερόμενα L -μεθα O

νάμει τράγων καὶ σκυλάκων ὕων τε καὶ προβάτων
καὶ ὄνων· οὐδ' ἄλλη τις θεωρία μειζόνως εὐφραίνει
τὴν ψυχὴν ἀνδρὸς εὐφροῦς τῆς ἀναλυτικῆς, ὅταν γέ τις ||
ἐν αὐτῇ προέλθῃ. Κατ' ἀρχὰς μὲν γὰρ ἐπίπονός ἐστιν, ⁸⁸
⁵ ὥσπερ καὶ αἱ ἄλλαι σχεδὸν ἅπασαι. καίτοι κὰν εἰ μη-
δεμίαν εὐφροσύνην εἶχε, δι' αὐτό γε τὸ μέλλειν αὐτῇ
χρησθαι πρὸς τὰ μέγιστα, καλῶς ἂν εἶχεν ἀσκηθῆναι
κατ' αὐτὴν ἐξαίρετον ἔχουσαν, ὥς ἔφη, τὸ μαρτυρεῖ-
σθαι πρὸς αὐτῶν τῶν εὐρημένων, ὅπερ οὐκ ἐστὶν ἐν
¹⁰ τοῖς κατὰ φιλοσοφίαν εὐρισκομένοις. Καὶ διὰ τοῦτο
τοῖς προπετῶς ἐν αὐτῇ φλυαροῦσιν ἔξεστιν ἀναισχυν-
τεῖν· οὐ γάρ, ὥσπερ ὁ κακῶς καταγράψας ὥρολόγιον
ἢ κλεψύδραν ὑπ' αὐτοῦ τοῦ πράγματος ἐλέγχεται προ-
φανῶς, οὕτω κὰν τοῖς ἐν φιλοσοφίᾳ θεωρήμασιν ἐναρ-
¹⁵ γῆς ἐστὶν ὁ ἐλεγχος, ἀλλ' ἔξεστι λέγειν, ὥσπερ ἂν
ἐθέλῃ τις, ὅταν γ' ἅπαξ ἀναισχυντος ἄνευ μεθόδου λογι-
κῆς ὑπ' αὐτῶν τῶν πραγμάτων διδάσκεισθαι λέγῃ. Ἀλλ'
εἰ μὲν ἐκείνοις μόνοις διελέχθη τὰ πράγματα λαβόντα
φωνήν, εὐλόγως ἀλαζονεύονται, σιγῶντων δ' αὐτῶν
²⁰ αἰεὶ καὶ μήθ' ἡμῖν μήτ' ἐκείνοις διαλεγομένων, εὐδη-
λον ὅτι μόνος ὁ ἐν ἡμῖν λόγος εὐρήσει τὴν τῶν πραγ-
μάτων φύσιν. Ἐπιδειξάσθω τοίνυν πρότερον εὐρίσκειν
αὐτὴν || δυνάμενος ἐν πράγμασιν ἐναργῶς αὐτῷ μαρ- ⁸⁹
τυροῦσιν, εἰπάτω τε μέθοδον ἡμῖν, ἣ πᾶν ἀναλυτικῶς
²⁵ ὑποπίπτει πρόβλημα, καὶ δεξιᾶτω προκρίνας τὰς ὁμοί-

1. σκυλάκων* = Gal. III, 6 K σκυλήκων LO || 6. δι' αὐτό
γε G in marg. K ἔχ' αὐτό γε L εἶχεν αὐτό γε A || 7. καλῶς
εἶχεν LO ἂν add.* || 8. μαρτυρεῖσθαι L μαρτυρησάι O || 9. εὐ-
ρημένων G εἰρημένων LO post εὐρημένων expunxi: εὐφραντόν
G Ch K (εὐφρανθέν L) || 14. κὰν τοῖς* καὶ τοῖς LO || 16. ἄνευ
μεθ. λογικῆς LAB ἄνευ τῆς λογ. μεθ. K || 22. ἐπιδειξάσθαι
LABG || 23. αὐτὴν* αὐτά LO αὐτῷ μαρτ. L || 25. δεξιᾶτω L

τητας τῶν ἀληθῶν τε καὶ ψευδῶν λόγων, οὐ δυνατόν
 φωρᾶσαι τὴν κακίαν, ἢ οὐκ ἂν ἔτι πιστὸς ἐπὶ τῶν
 ἀδήλων εἴη. Ταῦτα πάντες ἄνθρωποι καλῶς φασὶ λέ-
 γεσθαι πλὴν τῶν δοξασόντων τε καὶ προπετιῶν, οἷς ἢ
 ἐπὶ τὴν ἀλήθειαν ὁδὸς οὐ μακρὰ τίς ἐστίν, οὐδ' ἀνάν- 5
 της, ὁποῖαν Ἡσίοδος ἐπὶ τὴν ἀρετὴν εἶναί φησιν, ἀλλὰ
 σύντομος καὶ βραχεῖα, μᾶλλον δ' οὐδ' ὅλως ἐστίν. Εἰ
 γὰρ αὐτὰ τὰ πράγματα διδάσκει τὴν ἐαυτῶν φύσιν
 ἅπαντας ἀνθρώπους, οὐ χρὴ κατατρίβεσθαι γυμναζομέ-
 νους ἐν ταῖς λογικαῖς μεθόδοις. Ἄρ' οὖν, ὃ δοξασο- 10
 φώτατοι, καὶ τοῦτό γε συγχωρήσεται εἶναι πρόδηλον
 ἡμῖν τοῖς ἄλλοις, ὅπόσοι μήπω τὴν ὑμετέραν σοφίαν
 ἐσμὲν σοφοί, τὸ πάντας ἀνθρώπους ἐγνωκέναι δεῖν
 ἀπάντων πραγμάτων τὴν ἀλήθειαν, εἴπερ ἡ φύσις αὐτῶν
 ἱκανὴ διδάσκειν ἐστὶν ἐαυτήν; ἀναδύονται πάλιν, ὅταν 15
 90 οὕτως ἐρωτηθῶσι, || καὶ φασιν, οὐ πάντας ὑπὸ τῶν πραγ-
 μάτων διδάσκεσθαι. Τίνες οὖν εἰσιν οἱ διδασκόμενοι,
 πάλιν ἐρωτώντων ἡμῶν, ἐαυτοὺς μόνους φασίν· τί γὰρ
 ἔχουσιν εἰπεῖν ἄλλο φυλάττειν γε τὴν ἐξ ἀρχῆς ἀλα-
 ζονείαν προηρημένοι; 20

Ἀλλ' οὐχ ἡμεῖς γε πιστεύομεν αὐτοῖς ἀποφαινο-
 μένοις, ὃ βούλονται. διὰ τί γάρ, ὃ πρὸς θεῶν, μό-
 νοις αὐτοῖς τὰ πράγματα τὴν αὐτῶν φύσιν ἐπιδείκνυ-
 ται; πότερον, ὅτι μόνοι μηδὲν τῶν πρώτων μαθημά-
 των μεμαθήκασιν; ἀλλὰ ψεῦδος τοῦτο, καὶ γὰρ ἄλλοι 25
 πολλοὶ τούτων οὐδὲν ἔμαθον. ἀλλ' εἰ τὴν λογικὴν

2. ἢ ante οὐκ ἂν add. * || 3. πάντες ἄνθρ. L πάντα ἄν-
 θρωποι O || 5. οὐδ' ἀνάντης G Pr. XXXVII coll. Hesiod. Opp.
 I, 7, 288; οὐδ' ἂν αὐτῆς L οὐδ' ἂν αὐτῇ AB οὐδ' ἂν τοι-
 αῦτη Ch οὐδ' αὐ τοιαύτη K || 11. συγχωρήσετε K συγχωρήσητε
 LO || 19. φυλ. τὲ τὴν L || 22. μόνοις αὐτοῖς G μόνοις αὐτὰ LO ||
 23. τὴν αὐτῶν φ. G Ch K τὴν αὐτὴν LAB ἐπιδείκνυται * || 26.
 ἀλλ' εἰ O ἀλλδ' ·6· (= ἄλλως ὅτι) L

ψυχῆς δύνανται ἤσκησαν ἐν μαθήμασιν, ἔργῳ μαρτυρεῖν
ἡδύναντ' ἂν αὐτό· καὶ μὴν οὐδέποθ' ἤψαντο τοιαύτης
θεωρίας. ἴσως δὲ φήσουσι μόνοι τε γενέσθαι συνετοὶ
καὶ βλέπειν [ἐπιληπτικῶς] τὰ πράγματα, καθάπερ Λυγ-
5 κὺς τὰ κατὰ γῆς.

Τί ποτ' οὖν, εἰ οὕτως αὐτῶν ἐστὶν ὀξυδερκῆς
ἢ ψυχῇ, καταγελαστότατοι πάντες εἰσὶν ἐν τοῖς τοιού-
τοις προβλήμασιν ὧν ἡ εὐρεσις αὐτῇ μαρτυρεῖ τοῖς
εὐρίσκουσιν ἀληθῶς αὐτά; τοῦτων γὰρ ἂν οὐδὲν οὐ- 91
10 δέποτ' αὐτῶν οὐδεὶς εὐρεῖν ἡδυνήθη, ὅπου γε, καὶ τῶν
εὐρηκότων λεγόντων καὶ διδασκόντων, οἷον μὲν ἄλλοι
μανθάνουσιν, ἐκεῖνοι δὲ μόνοι δι' ἀγυμνασίαν καὶ
βραδύτητα ψυχῆς μὴ μανθάνουσιν. Εἴτα παρακαλοῦ-
σιν ἐμέ, καὶ τις ἐξ αὐτῶν κατὰ τύχην παρακολουθήσειεν
15 <ἂν τοῖς λεγομένοις>, ἀλλ' εἰπεῖν γε τὸ εἰρημένον οὐ
δύναται. Τίς οὖν μείζων τυφλότης εἰς τὴν τῶν ἰδίων
ἀμαρτημάτων γνῶσιν ἐστὶ τῆς τοιαύτης τῶν τοιούτων,
ὅταν ἄνθρωποι τῶν ἐπιτυγχανόντων ἑαυτοὺς ὀρῶντες
ἀφυστέρους εἰς τε τὸ νοῆσαι καὶ μνημονεῦσαι καὶ τὰ
20 δι' ἀριθμητικὴν τε καὶ γεωμετρικὴν ἀρχιτεκτονίαν τε
καὶ ἀστρονομίαν εὐρίσκόμενα, τὰ τῆς φιλοσοφίας εὐ-
ρηκέναι νομίζουσιν οὕτω ῥαδίως, ὥς ἀποφαίνεσθαι τολ-
μᾶν αὐτὰ ἑαυτὰ δεικνύναι τὰ πράγματα χωρὶς ἀπο-
δείξεως καὶ μεθόδου λογικῆς; Ὅτι δ' ἐκόντες ἑαυτοὺς

1. ἔργῳ μαρτυρεῖν ἡδύναντ' ἂν αὐτό· * cf. K. V, p. 224, 13
ἔργῳ μαρτυρεῖ ἢ δυναμένοις αὐτήν L ἔργον μαρτυρεῖ δυναμέ-
νους αὐτήν O || 2. οὐδέποθ' * Pr. LII || 4. ἐπιληπτικῶς G ἐπι-
ληπτικῶς O quod nos inclusimus; ἐπιβλητικῶς L || 6. ἐστὶν ὀξυδ.
L || 9. ἂν οὐδὲν οὐδέποτ' αὐτῶν οὐδεὶς εὐρ.*; ἐν οὐδὲν — οὐδεὶς
εὐρ. L ἐν οὐδὲν οὐδέποτ' αὐτῶν εὐρεῖν AB ἐν οὐδεὶς οὐδέπ.
αὐτῶν εὐρεῖν ChK || 12. ἀγυμνασίαν LO || 13. μὴ μανθ. om. L ||
14. παρακολουθήσειεν <ἂν τοῖς λεγομένοις> ἀλλ' * || 17. γνῶσιν
G ChK γνώσεως L AB || 21. τὰ τῆς φιλοσ. ChK || 23. αὐτὰ ἑαυτὰ *

κολακεύουσιν, οὐκ ἀλήθειαν ζητοῦσιν, ἐνεστί σοι γινῶ-
 ναι καὶ τοῦ κατὰ τινος ἕκαστον αὐτῶν ἀνατείνεσθαι
 παρὰ τοῖς φοιτηταῖς, ἅπαντάς τε διαβάλλειν τοὺς ἄλ-
 λους ὡς ἐσφαλμένους. Ἐγὼ δ' εἰ συνάγοιμ' αὐτοὺς
 92 εἰς ταυτόν, οὐχ ὑπομένουσιν, ἥ ἀλλ' αἰδῶ τινα κατα- 5
 προτείνονται καὶ φάσκουσι μὴ δύνασθαι φθιγγεῖσθαι
 παρόντων ἀνθρώπων πλειόνων· καίτοι τινὲς αὐτῶν
 ἀκροατὰς ἔχουσιν ἑκάστης ἡμέρας ὁ μὲν εἴκοσιν, ὁ δὲ
 τριάκοντα καὶ ποτε καὶ πλείονας, οὐκ αἰσχυρόμενοι
 λέγειν ἐπ' αὐτοῖς. Ἀλλ' ὅταν ἐγὼ μὲν τρεῖς ἢ τέτ- 10
 ταρας ἀξιῶσω παρῆναι τῷ συλλόγῳ Πλατωνικοὺς καὶ
 τρεῖς ἢ τέτταρας Ἐπικουρείους ἴσους τε τὸν ἀριθμὸν
 ἄλλους Στωϊκοὺς τε καὶ Περιπατητικούς, ἢ τρεῖς πρὸς
 τούτοις ἢ τέτταρας Ἀκαδημαϊκοὺς ἢ Σκεπτικούς, ὡς
 γίγνεσθαι πάντας ἐκ φιλοσοφίας ἀνθρώπους εἴκοσιν, 15
 ἄλλους τε πρὸς αὐτοῖς τοσούτους τῶν γυμνασμένων
 μὲν ἐν μαθήμασι τὴν λογικὴν δύναμιν, ἀγνοούντων
 δὲ τοὺς κατὰ φιλοσοφίαν λόγους, οὐδεὶς αὐτῶν ὑπο-
 μένει τηνικαῦτα τὸ τοιοῦτον συνέδριον. εἰ δέ γέ ποτ'
 ἀναγκασθέντες ὑπὸ τῶν ἐλευθέρων μὲν αἰρέσεως, γε- 20
 γυμνασμένων δ' ἐν λόγοις ὑπομείνειαν ἀπαντῆσαι τοιού-
 τοις συνεδρίοις, φιλονεικούντων μὲν αὐτῶν ἐπὶ τού-
 τοις, ἐλιπτόντων δὲ τοὺς αὐτοὺς λόγους, πολλάκις μὲν
 93 ἦκεν ἐν τούτοις καὶ γεωμετρικός, ἥ ἦκον δὲ καὶ τῶν
 ἱατρῶν ἔνιοι καὶ ἄλλοι τινὲς τῶν φιλολόγων ἀνδρῶν 25
 καὶ πεπαιδευμένων ἐν τοῖς μαθήμασιν οὔτε τέχνην

1. σοὶ γινῶναι L || 3. διαβάλλειν* || 4. εἰ συνάγοιμ' * συνάγων
 LO || 5. ὑπομένω L αἰδῶ τινα * τὴν αἰδῶ τινα ChK αἰδῶ τινὶ
 LA καταπροτείνεσθαι LAB || 6. φάσκειν LA || 8. ἑκάστης ἡμέ-
 ρας L || 11. Πλατ. καὶ * Πλατωνικοὺς δ' (= τέτταρας) LO || 14.
 ἢ τέτταρας * ἦτοι τ' LABG ἦτοι γ' ChK || 17. ἀγνοούντων L
 ἀγνοούντες AB ἀγνοούντας ChK || 26. οὔτε τέχνην ἐργαζομένων*
 coll. Gal. V, 901, 2 et I, p. 7 αὐτὸ δὲ τ' ἔχειν L αὐτὸ δ' ἔχειν ἐργ. O

ἐργαζομένων δι' εὐπορίαν κτημάτων οὔτε δουλευόντων αἰρέσει τινὶ τῶν κατὰ φιλοσοφίαν.

Ὡσπερ εἶδθα καὶ τότε κρίναι τοὺς λόγους ἡξίωσα, καὶ τις ἐξ αὐτῶν ἔφη, κάλλιστ' ἂν κριθῆναι τὴν ἀμφισ-
 5 βήτησιν, εἰ πορευθέντες εἰς ὃ λέγουσιν οὗτοι περιέχειν τὸν κόσμον κενὸν εἶδομεν ἐν αὐτῷ σαφῶς, εἴτ' ἐν μιᾷ χώρᾳ πέφυκε μένειν εἴτε καὶ φέρεσθαι πρὸς ἄλλον τινὰ τόπον ὅπερ ἂν ἐν αὐτῷ τεθῇ σῶμα. Τοὺς μὲν ἄλλους πάντας ἤρεσε τὰ λεχθέντα, μόνοι δ' οὐκ ἐπαύ-
 10 οντο φιλονεικοῦντες ἀλλήλοις καὶ ἡμῖν οἱ φιλόσοφοι, μὴ δυνάμενοι διακρίναι τοὺς ἐνδεχομένους λόγους ἀπὸ τῶν ἀναγκαίων. Ἐνδέχεται μὲν γὰρ καὶ μένειν ἐν τῷ κενῷ καθ' ἓνα τόπον ἕκαστον τῶν σωμάτων, ἐνδέ-
 15 χεται δὲ καὶ μὴ μένειν, ἀναγκαίαν ἀπόδειξιν οὐδ' ἑτέρας τινὸς αἰρέσεως ἐχούσης.

Cap. VI. Καιρὸς οὖν ἡκέναι δοκεῖ φθέγγασθαι τι καμέ, βραχεῖαν μὲν ἐλπίδα τοῦ φράξιν τὴν δοξο-
 σοφίαν ἔχονθ', ὥς μή τι καταλείπειν ἀπείραστον, 94 ἡγούμενον δ' εἶναι μηδ' αὐτὸ τοῦτο βραχύ. Καὶ τοί-
 20 νυν, ἔφην, ὡμολόγηται μὲν ἀπὸ τῶν ἐναργεστάτων ἀρχῇ πάσης ἀποδείξεως, ἀλλ' εὐθύς ἡ πρώτη μετά-
 βασις ἀπ' αὐτῶν ἐπὶ τὰ τῶν ἀδήλων, οὐ συγχωρεῖται μὲν ὑπὲρ τῶν Ἀκαδημαϊκῶν τε καὶ Σκεπτικῶν, ἡμεῖς

3. τότε κρίναι* τὸ κερικέναι L τότε κερικέναι O || 4. ἔφη, κάλλιστ' ἂν κρ.* ἔφην κάλλιστα κριθῆναι O || 6. εἶδομεν ἐν αὐτῷ* οἱ δ' οἱ μὲν ἐν αὐτῷ L εἴτ' ὁ μὲν ἐν αὐτῷ A εἴθ' ὁ μὲν K || 7. μένειν εἴτε καὶ φέρεσθαι* μὲν εἶναι τε καὶ φ. L O || 14. δὲ καὶ ChK μὲν καὶ LAB || 16. φθέγγ. τι καμέ L || 17. βραχεῖαν μὲν L φράξιν* Pr. XLVII || 18. ἔχονθ' ὥς* ἔχοντος LB ἔχοντες A ἔχοντα ChK μή τι καταλείπειν translato τι ex inferiore versu* || 19. ἡγούμενον δ' εἶναι* ἡγούμενον μὲν τι δ' εἶναι LO || 20. ἔφην ὡμολ. L ἔφ' ὧ ὡμολ. O || 23. ἡμεῖς — συγχωροῦμεν, ἄλλο δ' εὐρίσκειν οἴομεθα* Pr. XXXVI ἡμῖν —

δὲ τοῦτο μὲν ἀλλήλοις συγχωροῦμεν, ἄλλο δ' εὐρίσκειν οἰόμεθα τὴν ἐκείνων ἀπορίαν κρατῦνον.

Ὅντων γὰρ ἐναργῶν τῶν μὲν πρὸς νόησιν, τῶν δὲ πρὸς αἴσθησιν, ἀλλήλοις ἐνίοτε μὲν δοκεῖ μάχεσθαι ταῦτα. καὶ πρῶτά γε τοῦτ' αὐτὸ γεγυμνασμένου δεῖται, ⁵ τοῦ δείξοντος οὐδέποτε ἀλλήλοις αὐτὰ διαφέρεσθαι. δεύτερον ἐπὶ τῷδε μέγιστόν ἐστιν, ἀπὸ τῶν μὴ ἐναργῶς φαινομένων διορίζειν τὰ τοιαῦτα. τινὲς γὰρ ὑπὸ προπετείας τοῖς μηδέπω φαινομένοις ἐναργῶς ὡς τοιούτοις συγκαταθέμενοι σφάλλονται. Καὶ τί θαυμάζειν ¹⁰ ἔφην, εἰ κατὰ τὰ πρὸς διάνοιαν ἐναργῇ τοῦτο συμβαίνει τοῖς προπετέσιν, ὁρῶν ταὐτὸ κατὰ τῶν πρὸς αἴσθησιν ἐνίους πάσχοντας ἐκάστης ἡμέρας. Ἐξ ἀπό- ⁹⁵ πτου γοῦν ἢ θεασάμενοι παραγενόμενόν τινα, Δίωνα φασιν, εἰ οὕτως ἔτυχεν εἶναι τὸν ἀφικνούμενον, ὥς ¹⁵ βεβαίως εἰδότες. ὥστ' ἐνίοτ' εἰ πλησίον ὥφθη ὁ παραγενόμενος, ἐφάνη Θέων οὐ Δίω ὑπάρχειν. Εἰ μὲν οὖν ἀπαράλλακτος ἡ φαντασία τῶν πόρρωθεν ὁρωμένων ἐστὶ καὶ τῶν ἔγγυθεν, οἱ διαφωνοῦντες ἀλλήλοις ἐπὶ τῶν πόρρωθεν ὁρωμένων οὐτ' ἐλέγξουσιν οὐτ' ἐλεγ- ²⁰ χθήσονται ποτε· εἰ δ' ἐστὶν ἄλλη μὲν ἐνάργεια τῶν πλησίον ὁρωμένων, ἄλλη δὲ τῶν οὐ πλησίον <ὁρωμένων> εἰκότως σφάλλονται.

συνεχώρει, ὅτι μὲν ἄλλο δ' εὐρίσκόμεθα L O || 2. κρατῦνον* κρα-
τῦνοντες L O || 3. ἐναργῶν* || 7. τῶν μὴ ἐναργῶς φ.* Pr. XXX
τῶν ἐναργ. φ. L O || 8. διορίζειν* γνωρίζειν L O || 11. εἰ κατὰ
τὰ* ἔφην εἰ κατὰ L || 12. ὁρῶν L ὁρῶντας O ταὐτό* αὐτὸ L O ||
13. πάσχ. ἐκάστης ἡμέρας L Pr. XXXIII || 16. εἰ πλησίον ὥφθη*
πλησίον ὥφθεις L A B ὁφθεις Ch K || 19. οἱ διαφωνοῦντες* οὐ
διαφ. L O || 21. ἄλλη μὲν* ἐνάργεια G in notis || 22. οὐ πλησίον
<ὁρωμένων>, εἰκότως σφ.* οὐ πλησίον [οἷσι περρωμένων τὴν ἐκ
τοῦ πλησίον γιγνομένην] εἰκότως σφ. O οἷσι — γιγνομένην L
εἰκότως δὲ σφ. L. Nobis verba inclusa expungenda videbantur

Τοῦτ' οὖν αὐτὸ πρῶτον ἀναμνήσθητι, πρὶν ἐπὶ
τὰ πρὸς διάνοιαν ἐναργῇ μετιέναι, εἰτ' εἶπες καὶ σύ
ποτε προπετῶς· Ὅρα τόνδε τινὰ τὸν προσιόντα, φέρε
Μένιππον, ὃς ὁπόθ' ἦκε πλησίον ἔγνωσται Θεόδωρος
5 ὢν, ἢ δι' ὅλου τοῦ βίου σπαντὸν ἀπέσχεες ἀπὸ τῆς τοι-
αύτης συγκαταθέσεως, ἣν ὀνομάζουσι πρόπτωσίν τε καὶ
προπέτειαν; Ἐγὼ μὲν σοὶ λέγω μόνω, οὐδεὶς ἔχει με
δείξει τοιοῦτόν ποτ' ἐσφαλμένον οὐδέν. ἐκ μειρακίου
γὰρ ἀπέχειν ἑμαυτὸν εἰθισα προπετοῦς συγκαταθέσεως, ||
10 ὥσπερ ἐν τοῖς πρὸς αἰσθησιν οὕτω καὶ τοῖς πρὸς λό- 96
γον φαινομένοις· ἐφ' ἃ μεταβὰς ἤδη πάλιν ἀναμνη-
σθῆναί σε κἀνταῦθα παρακαλῶ μηδενὶ ψευδῶς συγκατα-
θέμενον αὐτῶν, ὥσπερ ἐκάστης ἡμέρας ὁρῶ παμπόλ-
λους τῶν φίλων ἐνίους μὲν ἐν τῶν εἰπόντων ὀτιοῦν
15 οἱ πιστεύσαντας, εἰ δὲ δύο καὶ τρεῖς ἢ τέτταρες εἴ-
ποιεν ταυτόν, οὐκ ἀντέχοντας, ἄλλους δὲ πάντως
συγκατατιθεμένους ἐνί, προπετῶς δὲ καὶ δυοῖν ἢ τρισὶν
ἢ τέτταρσιν, ἄνευ τοῦ διορίσασθαι, πότερον ἐνδέχεται
πάντας αὐτοὺς ἐκ μιᾶς αἰτίας κοινῆς ἀληθεύειν ἢ ψεύ-
20 δεσθαι πάντας ἐκ μιᾶς αἰτίας κοινῆς. Βέλτιον οὖν
ἐνταῦθα βραδύνειν, ὥσπερ ἐγὼ ποιῶ καὶ ὅτι μάλιστα
με καλῶσιν ἐπισκώπτοντες ἄπιστον οἱ προπετῶς συγ-
κατατιθέμενοι. Τῶν φίλων γοῦν τινὲς εἰσιν, οἳ πυθό-

2. τὰ — ἐναργῇ GChK τὰ — ἐναργῶς LAG in marg. εἰτ' εἶπες καὶ σύ ποτε* εἶπες καὶ σύ ποτε L || 3. ὅρα τόνδε* ὁρατὸν δὲ LO φέρε Μένιππον* φέρε μὲν ἵππον LO Pr. XXXVII || 4. ὃς ὁπόθ' ἦκε πλησίον* ὡς ἀποθῆκε πλησίον L ὡς ἀποθῆκε A ὡς ἔτυχε πλησίον O ἔγνωσται* ἔγνωσθαι LO || 5. ἀπέσχεες* ἀνέσχεες LAB ἀνάσχεες ChK || 7. σοὶ λέγω μόνω GChK μόνος LAB || 9. ἀπέχειν* ἐπέχειν LO || 10. καὶ τοῖς G καὶ τοῖς LO || 13. αὐτῶν (= τῶν φαινομένων)* αὐτὸν L ἑαυτὸν O || 15. οὐ πιστεύσαντας* Pr. XXX ἢ τέτταρες L || 16. ἄλλους δὲ πάντως* ἀλλὰ π. LO || 17. δυοῖν ἢ τρισὶν* ὁ τρισὶν LO || 23. τινὲς εἰσιν L εἰσὶν τινες O

μενοι παρά τινος ἀφίχθαι τόνδε τινὰ τῶν ἀποδημούν-
των ἡγγειλαν μὲν ἡμῖν ἦκοντα τὸν ἄνθρωπον ἡλέγχθη-
σαν δὲ ψευδόμενοι. Οἷς ὅταν ἐπιτιμήσω τοσοῦτον
δέουσιν εἰς τὸν μέλλοντα παρασκευάζειν ἑαυτοὺς ἀσφα-
97 λεστέρους, ὥστ' ἀγανακτοῦσι || πρὸς με καὶ φασιν, 5
αὐτοὶ μὲν οὐκ εἶναι τῆς ψευδολογίας αἰτιοί, πιστεῦσαι
γὰρ εἰπόντι τόδε τινί, τὸ δ' ἀμάρτημα μὲν ἐκείνου
γεγονέναι, μὴ βουλόμενοι ἡτιᾶσθαι προστιθέντες ἑαυ-
τοὺς ἀπάσαις ταῖς προπετέσι συγκαταθέσεσιν. εἰ μὲν
γὰρ, ὥσπερ ἐγὼ λέγειν εἴωθα, τόνδε μοί τινα περὶ 10
τοῦδε τόδε τι διηγῆσασθαι, καὶ αὐτοὶ κατὰ τὸν αὐτὸν
τρόπον ἐποιοῦντο τοὺς λόγους, οὐκ ἂν ἐψεύδοντο.
νῦν δ' ἐν τῷ πιστεύειν τῷ λέγοντι σφάλλουσιν οὐκ ἐκεί-
νον μόνον, ἀλλὰ καὶ σφᾶς αὐτοὺς συνεπέδειξαν αὐτῷ
ψευδομένους, ἐνὸν γ' αὐτοῖς οὐκ ἀποφαινομένοις εἰ- 15
πεῖν, ἀφίχθαι τόνδε τινὰ τῶν ἀποδημούντων φίλων,
ἀλλ' ἀκηκοέναι παρὰ τοῦδε. Ὅπότ' οὖν ἐπὶ τοσοῦτων
πραγμάτων, ἃ μικρὸν ὕστερον αὐτοὺς ἐλέγχει ψευδο-
μένους, οὐ παύονται προπετῶς συγκατατιθέμενοι, τί
χρὴ νομίζειν ἐπὶ τῶν ἀδήλων αὐτοῖς ὄντων δυσκολω- 20
τέρων προσάπτεσθαι; [εὐκολώτερον μὲν γὰρ ἐστὶν ἐνὸς αἰ-
μνημονεύειν τοῦ περιμένειν ἐναργῶς ἐν ἀκριβεῖ, χαλεπώτα-
τον δέ, διότι τοῦτ' αὐτὸ ποιεῖν οὐκ ἐθέλουσιν οἱ πολλοί.]

2. ἡλέχθησαν LAB || 3. οἷς ὅταν* ὁς ὅταν O || 4. παρα-
σκευάζειν ἑαυτοὺς L -ἀξέσθαι AB -άσασθαι ChK || 6. αὐτοὶ
μὲν L αὐτοὺς μὲν O αἰτιοί* αἰτίους LO || 8. ἡτιᾶσθαι προστι-
θέντες ἑαυτοὺς* ἢ θεάσασθαι τὸ προστιθέμενον εἰς ἑαυτοὺς
L ἢ om. O || 9. προπετέσι* προπεταῖς LG προπετῶς O || 11.
αὐτοὶ ChK αὐτοὺς LAB || 13. ἐν τῷ πιστεύειν LABG ἐπεὶ τῷ
πιστεύειν O σφάλλουσιν* ἐκείνον ChK ἐκείνων L ἐκείνους ABG ||
14. αὐτῷ ChK αὐτὸ LABG || 15. ἐνὸν γ' K ἐνὸν γὰρ LO || 18.
ἃ μικρὸν ὕστ.* οὐ μικρὸν ὕστ. A οὐ μακρὸν LB ἐλέγχει LA ||
20. αὐτοῖς προσάπτεσθαι ὄντων δ. L αὐτοῖς προσάπτ. οὕτω δυσκ.
A αὐτοῖς ὄντων δυσκολωτέρων προσάπτεσθαι ChK

Καὶ ζητοῦντί γέ μοι τὴν αἰτίαν τῆς προπετείας αὐτῶν, εἰ μὴ ἄρα πλεονεξία, <φιλοδοξία> κατεφάνη πάντ' ἐργάζεσθαι τὰ τοιαῦτα. Τὸ γὰρ ταχέως ὅτιοῦν ἢ δι' αἰσθήσεως ἢ διὰ νοήσεως εὐρίσκειν ἐπαινούμενον ὁρῶν-
 5 τες οἴονται βελτίους ἑαυτοὺς ἐπιδείξειν τῷ πέλας ἐν τῷ τάχει τῆς διαγνώσεως, <οὐ μὴν τό γε τῆς διαγνώσεως> τάχος, ἀλλ' ἀγνοίας ἐπιδείκνυνται. Ταῦτα μὲν οὖν, ἔφη, εὐρῆσθαι μοι κοινῇ πρὸς ἅπαντας, ὅσοι προπε-
 τῶς ἀποφαίνονται.

10 Cap. VII. Πάλιν ἐπὶ τούσδε τοὺς φιλοσόφους ἔλ-
 θωμεν ἀποφαινομένους προπετῶς περὶ τῶν ἐν τῷ κενῷ
 σωμάτων ἐστώτων ἢ κάτω φερομένων. Ὁ μὲν γὰρ ἀρχι-
 τέκτων οὕτως οὐκ ἂν ἀπεφήνατο πρὶν εἰς αὐτὸ τὸ
 κενὸν ἐξελεῖν τοῦ κόσμου τῇ πείρᾳ βασανίσαι τὸ
 15 πρᾶγμα καὶ θεάσασθαι σαφῶς εἴτε μένει κατὰ τὸν αὐ-
 τὸν τόπον ἕκαστον τῶν ἐν αὐτῷ σωμάτων, εἴτε καὶ
 μεθίσταται. Τοιαύταις γὰρ ἀρχαῖς εἰς τὰς ἀποδείξεις
 οἶδα χρῶμενον αὐτὸν ἐναργέσι τε καὶ ἀναντιλέκτοις
 ὑπὸ πάντων ἡμῶν ὁμολογουμέναις. Ὑμεῖς δ' οἱ φιλοσο-
 20 φοῦντες ὧν οὐδεμίαν ἐναργῆ γνῶσιν ἔχετε ταῦθ' ὥς
 ἐναργῶς γνωσθῆναι δυνάμενα <ἀποφαίνεσθε>
 ἤκουσα πρῶην ἀμφισβη-

2. εἰ μὴ ἄρα πλεονεξία, <φιλοδοξία>* ἢ μιὰ πλεονεξία
 G || 3. ταχέως* ταχ' L Pr. XXXIII || 4. ἐπαινούμενον* G ἐπαινω-
 μόνον L O Pr. XXXVII || 5. τῶν πέλας G διαγνώσεως <οὐ μὴν τό
 γε διαγνώσεως> τάχος* Pr. XXXIV διαγνώσεως ἀλλ' ἀγνοίας
 τάχος G διαγνώσεως τάχος, ἀλλ' ἀγν. L O || 13. οὕτως G οὕτος
 L O || 15. εἴτε μένει* εἴτε μένειν K ἢ τέμνειν LAB || 17. με-
 θίσταται L || 18. χρῶμενον αὐτόν* χρῶμενους αὐτοὺς L O || 20.
 ὧν LAB περὶ ὧν ChK ἐναργῆ* ἐναργῶς L O ταῦθ' ὥς ChK
 τοῦθ' ὥς LAB || 21. Inserui cum Goulst. verbum <ἀποφαί-
 νεσθε> sed vereor, ne plura exciderint || 22. πρῶην* Cob πρῶ-
 την L O ἀμφισβητοῦντοι* Pr. XXIX G (in notis) ἀφιστοῦντοι
 LAB ἀπιστοῦντοι ChK

τούντοιον δυοῖν φιλοσόφωιν· ἐδόκει γὰρ αὐτῶν τῷ μὲν
 ἐτέρῳ τὸ ὕδωρ τῶν ξύλων βαρύτερον εἶναι, τῷ δ'
 ἐτέρῳ τὰ ξύλα τοῦ ὕδατος, ἐκότερός τε λόγους ἔλεγε
 μακροὺς ἐμβλέπων ἄνω καὶ κάτω. κεφάλαιον δ' ἦν
 τοῦ μὲν ἐτέρου τῶν φιλοσόφων, τὴν πεπιλημένην οὐ-
 σίαν βαρυτέραν εἶναι καὶ διὰ τοῦτο τὰ ξύλα τοῦ ὕδα-
 τος, τοῦ δ' ἐτέρου, ἔλαττον ἔχειν κενὸν τὰ ξύλα. Καὶ
 ταυτ' ἔλεγον δι' εἰς μακρὸν ἐξηκόντων λόγων οὐκ ἀπο-
 δεικτικῶν, ποιούμενοι δὲ τὰς πίστεις, ὥσπερ ἀδύνατον
 ἐν αἰσθήσει διαγινῶναι τὸ πρᾶγμα, καθάπερ ἡμᾶς οἶσθα
 ποιούντας. Οἱ φιλόσοφοι λέγειν ἔτι βουλόμενοι ἡρώ-
 τησαν αὐτόν, ὅστις ὁ τρόπος εἴη, καθ' ὃν ἐναργῶς
 διαγιγνώσκειται, πότερον εἴη βαρύτερον· οὐ γὰρ δὴ διὰ
 ξυγοῦ γε δυνατόν ἐφασαν γενέσθαι τοῦτο, καθάπερ
 οὐδὲ δι' ἀγγείου πληρουμένου· στήσαι μὲν γὰρ οἶόν τ'
 100 εἶναι τὸ ξύλον || οὐ μὴν πληρῶσαι τό γ' ἀγγεῖον ἐξ
 αὐτοῦ, τὸ δ' ὕδωρ αὐτὸ πληροῦν δύνασθαι. Τοιαῦτ'
 οὖν αὐτῶν λεγόντων, ὥσπερ εἰώθασιν, γελάσας ὁ ἀρχι-
 τέκτων ἔφη· Τοιοῦτοι διὰ παντὸς ὑμεῖς, ὧ δοξόσοφοι,
 πάντες ἐστέ, τὰ μὲν ἔξω τοῦ κόσμου γινώσκουσιν οἰό-
 20 μενοι, περὶ ὧν εἰκάσαι μὲν ἐστὶν ἐνδεχόμενον, γινῶναι
 δ' ἐπιστημονικῶς οὐκ ἐγχωρεῖ, τὰ δὲ τοιαῦτα καὶ τοῖς
 τυχοῦσιν ἐνίοτε γινωσκόμενα παντάπασιν ἀγνοοῦντες

4. ἄνω καὶ om. τε L δ' ἦν * δὴ LO || 7. ἐτέρου τὴν ἔλατ-
 τον ἔχει L Nonnulla hoc loco periisse videntur || 8. δι' εἰς
 μακρὸν ἐξηκόντων λόγων* (coll. V, pag. 814 'εἰς τοσοῦτον
 ἀνάγκη τὸν ἀριθμὸν ἐξήκειν τὰς τέχνας') διὰ μακρῶν ἐξηκ.
 λόγ. LO || 9. ποιούμενοι δὲ * δὲ om. LO || 11. οἱ φιλόσ. om. δὲ
 LAB βουλόμενοι * ἡρώτησαν αὐτόν* αὐτόν ἡρώτησαν O || 13.
 εἴη* εἰ L ἐστὶ O || 15. οἶόν τ' εἶναι* οἶον τί ἐστὶ L || 17. τὸ
 δ' ὕδωρ αὐτὸ (= τὸ ἀγγεῖον) πληροῦν δυν.* τὸ ὕδωρ (LG) αὐ
 πληροῦμεν δύνασθαι L τοῦ ὕδατος αὐ πληροῦσθαι δύνασθαι O ||
 19. ὧ δοξός.* || 20. ἐστὶ L || 22. ἐπιστημονικῶς LA

ὥσπερ κατὰ τοῦτ' αὐτὸ τὸ νῦν προκείμενον, ὕδατός
 τε καὶ ξύλων σταθμὸν ἀντεξετάσαι. — Διεθέντων οὖν
 ἀπάντων τῶν παρόντων εἰπεῖν τὸν ἀρχιτέκτονα, πῶς
 ἐπιστημονικῶς καὶ βεβαίως ἀντεξετασθήσεται τὸ τοῦ
 5 ξύλου βάρος τῷ τοῦ ὕδατος, ὁ μὲν διήλθεν ἐν τάχει
 τε καὶ σαφῶς, ὥς ἅπαντας τοὺς παρόντας νοῆσαι πλὴν
 μόνων τῶν φιλοσόφων. Ἐκεῖνος δὲ καὶ δεύτερον
 ἠναγκάσθη καὶ τρίτον εἰπεῖν τὸν αὐτὸν λόγον, ὥστε
 μόγῃς ἐνόησαν. ὁ μὲν οὖν ἀρχιτέκτων Εἰκότως, ἔφη,
 10 λέγουσι ἢ πάμπολλοι, πλὴν δοξοσοφίας οὐδὲν τούτοις 101
 ὑπάρχειν· οἱ γὰρ ἀνόητοι μὲν ἐν τοῖς ἀγνώστοις ἅπα-
 σιν ἐλέγχονται, δοξόσοφοι δ' ἐν τοῖς γνωστοῖς. Ἐγὼ
 δὲ διαδεξάμενος αὐτὸν τὸν λόγον, εὐλόγως, ἔφην, τοῦτο
 συμβαίνειν αὐτοῖς, οἷον πῶς χρὴ μεταβαίνειν ἀπὸ τῶν
 15 ἐναργῶς γινγνωσκομένων ἐπὶ τὴν τῶν ἀδήλων γνῶσιν,
 οὐδέποθ' ὑπέμειναν ἀσκηθῆναι τε καὶ μαθεῖν ἐπὶ πραγ-
 μάτων μαρτυρῆσαι μὲν τοῖς εὐροῦσιν αὐτὰ δυναμένων,
 ἐλέγξαι δὲ τοὺς οὐχ εὐρόντας. Ἴνα δ', ἔφην, γελάσητε
 καὶ γνῶτε τὸν τῦφον αὐτῶν ὀπηλίκος ἐστί, διελθεῖν
 20 ὑμῖν ἔν τι καὶ δύο βούλομαι, περὶ ὧν ἀποφαίνονται
 προπετῶς οἱ τὰς ὀφρῦς ἀνεσπακότες οὔτοι. καὶ πρῶτόν
 γε τοῦτο λέγω μάλιστ'· ἐπειδὴ τῶν Περιπατητικῶν τις
 ἀφίχται τῶν φιλοσόφων, ἔνα τὸν κόσμον τοῦτον εἶναι

1. κατὰ τοῦτ* καὶ τοῦτ' O || 5. ξύλου βάρος LA βάρος om.
 ChK || 9. οὖν* || 11. οἱ γὰρ ἀνόητ.* οἱ δ' ἀν. O || 14. οἷον πῶς
 χρὴ* αὐτοῖς ὅπως χρὴ L || 15. ἐπὶ τὴν τῶν — γνῶσιν* ἐπὶ τῇ
 τῶν — L ἐπὶ τὰ τῶν O || 18. ἔφην, γελάσητε* ἔφη, γελάσητε L
 ἔφην καὶ γελ. G ἔφη, καὶ γελ. O || 20. ἔν τι καὶ δύο] altera
 enarrationis pars desideratur et periisse videtur. Attamen, si
 quid video, ipsa haec altera pars illa est, quam supra legi-
 mus, inde a verbis ἤκουσα πρῶτον ἀμφισβητούντων (pag. 77,
 21 — 79, 9) usque ad ὥστε μόγῃς ἐνόησαν, quibus transpositis
 omnia bene se habent

πεπεισμένος, ἐξωθέν τ' αὐτοῦ μηδὲν εἶναι κενόν,
 ὥσπερ οὐδ' ἔνδον, διαφέρει γε μὴν, ἔφη, τοῦδε τοῦ
 φιλοσόφου διττὴν διαφορὰν ἑκάτερος τούτων· ἐδεί-
 102 κνουν δὲ τὸν τε Στωικὸν καὶ τὸν Ἐπικούρειον. ὁ δὲ
 Στωικός· οὐκ ἔνδον εἶναι τι κενόν, ἐξωθεν δὲ τοῦ⁵
 κόσμου ὑπάρχειν αὐτό. ταῦτα δ' ἄμφω συγχωρῶν ὁ
 Ἐπικούρειος ἐν ἄλλῳ τινὶ διαφέρει πρὸς αὐτούς· οὐ γὰρ
 ἓνα ὁμολογεῖ κόσμον εἶναι τόνδε καθάπερ ὁ Στωικός
 οἶεται, κατὰ γε τοῦτο τοῖς Περιπατητικοῖς ὁμοδοξῶν,
 ἀλλ', ὥσπερ γε καὶ τὸ κενὸν ἄπειρον τῷ μεγέθει φη-¹⁰
 σιν ὑπάρχειν, οὕτω καὶ τοὺς ἐν αὐτῷ κόσμους ἀπεί-
 ρους εἶναι τῷ πλήθει. Ἐγὼ δ' ἤκουσα μὲν, ἃ ἔλεγον
 οἱ τρεῖς συναγορεύειν βουλόμενοι τοῖς ἰδίοις ὄνειροις,
 ἀκριβῶς δ' οἶδα μηδένα λόγους ἀποδεικτικούς ἔχοντ'
 αὐτῶν, ἀλλ' ἐνδεχομένους τε καὶ εἰκότας, ἐνίοτε δὲ¹⁵
 μηδὲ τοιούτους. Γνώσεσθε δ', ὅτι μὴ ψεύδομαι, πα-
 ρακαλέσαντες εἰπεῖν τιν' ἀπόδειξιν ἑκαστον αὐτῶν εἰς
 ταὐτὸ τοῦτο προκείμενον
 Οὕτως οὖν ἔλεγον, ἅπερ ἴσμεν ἐν τοῖς βιβλίοις αὐτῶν
 γεγραμμένα· πᾶσι δὲ τοῖς παροῦσι σαφῶς ἐφαίνετο μη-²⁰
 δεὶς ἀναγκαστικὸν λόγον εἰπῶν, μηδ' ἀποδείξεως γραμ-
 μικῆς ἐχόμενον, ἀλλ' ἐξ ἐπιχειρημάτων συγκείμενον,
 103 οἷς ἢ οἱ ῥήτορες χρῶνται.

1. πεπεισμένος Cob πεπλησμένον LO || 2. τοῦδε τοῦ φι-
 λосоφου* τῷ δὲ τῷ φιλοσόφῳ LO || 5. οὐκ ἔνδον εἶναι τι
 κενόν* οὐ κενὸν εἶναι τι καινόν L || 7. διαφέρει* = an-
 tea (v. 2) διαφέρεται LO πρὸς αὐτούς* || 9. ὁμοδοξῶν*
 ὁμοδόξων L || 12. ἔλεγον* || 14. λόγους ἀποδεικτικούς ἔχοντ'
 αὐτῶν* λόγον ἀποδεικτικῶς ἔχοντας αὐτούς LO ἐνδεχομέ-
 νους L = supra p. 73, 11 ἐνδεχομένως O εἰκότας* εἰκότως O ||
 16. μηδὲ τοιούτους O οὐδὲ τοιούτους L Γνώσεσθε δ', ὅτι μὴ
 ψεύδομαι* Pr. L γνώσεσθαι δ' *6. μὴ ψεύδομαι L γνώσεσθαι
 ὅτι μὴ ψεύδομαι O γνώσεσθαι ὅτι μὲν ψεύδονται K || 18. Post
 προκείμενον nonnulla videntur excidisse || 23. ὁ ῥήτωρ L

Ἀλλὰ γὰρ περὶ φιλοσόφων ὁ λόγος. Ἐφ' ἡμᾶς οὖν αὐτοὺς ἔλθωμεν, ὅσοι μὴ φιλοσοφοῦμεν, ἐρωτήσωμέν τε καὶ πάλιν ἓνα τῶν σοφῶν, εἰ δίκαιόν ἐστιν ἑαυτοὺς ἀναγορεύειν ἐγνωκότας μόνους τὴν ἀλήθειαν ὑπὸ πάντων τῶν ἄλλων καταγιγνωσκομένους ἰδιωτῶν τε καὶ φιλοσόφων; τὸ γὰρ τοι δεινότατον, ἔφη, τοῦτ' ἐστίν, ὅτι τῶν φιλοσόφων ἕκαστος ἔξωθεν τῆς οἰκείας πόλιν ὑπ' οὐδενὸς ἐπαινέται. Τίνα τοίνυν εἰκὸς ἐστὶ μᾶλλον ἐγνωκέναι τὴν ἀλήθειαν, ἢ τὸν τοὺς φιλοσόφους ἅπαντας ὑπομένοντα κριτὰς πλὴν αὐτῶν τῶν φαινομένων, ὑπομένοντά τε καὶ τοὺς ἀπὸ τῶν λογικῶν τεχνῶν ἀπασῶν ἀριθμητικοὺς λογιστικοὺς γεωμέτρους ἀστρονόμους ἀρχιτέκτονας νομικοὺς ῥήτορας γραμματικοὺς μουσικοὺς, ἢ τὸν ὑφ' ἑαυτοῦ κρινόμενόν τε καὶ στεφανούμενον, ὃς ὑπὸ τῶν ἄλλων κριτῶν εἰ ὑπομείνει δοκιμάζεσθαι, μηδεμιᾶς ψήφου μεταλαμβάνεται;

Τοσαῦτα καὶ περὶ τῶν ἀμαρτημάτων πρὸς τὸ παρὸν ἀρκείσθω.

1. ἀλλὰ γὰρ LA περὶ φιλοσόφων G (in notis) περὶ πλουσίων LO || 2. ὅσοι μὴ φιλοσοφοῦμεν G πλουτοῦμεν LO || 4. μόνους GK μόνην LO || 5. καταγιγνωσκομένους * -σκομένων LO || 7. ἕκαστον ἂν L nos ἂν eiecimus * || 8. εἰκὸς ἐστὶ μᾶλλον ἐγνωκέναι τὴν ἀλήθειαν ἢ τὸν — ὑπομένοντα * εἰκὸς ἐστὶ μᾶλλον ἐγνωκέναι τὴν ἀλήθειαν ἄλλον δὲ τὸν — ὑπομένοντα L Pr. XXXIV κριτὰς * κριτὴν LO || 11. ὑπομένοντά τε * -νοντάς τε LO || 14. ἢ τὸν — κρινόμενόν τε καὶ στεφανούμενον L ἢ ὁ κρινόμενός τε καὶ στεφανούμενος O || 15. ὃς ante ὑπὸ addidi * || 18. ἀρκείσθω ChK ἀρκέσθω AB χρῆσθαι L

II.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΑΡΙΣΤΗΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ.

K. I.
pag. 40

Cap. I. Τὴν εἰς ἑκάτερα ἐπιχείρησιν ἀρίστην εἶναι διδασκαλίαν ὁ Φαβωρίνος φησιν. Ὀνομάζουσι δ' οὕτως οἱ Ἀκαδημαῖκοι καθ' ἣν τοῖς ἀντικειμένοις συναγορεύουσιν. Οἱ μὲν οὖν παλαιότεροι τελευτᾶν αὐτὴν εἰς ἐποχὴν ὑπολαμβάνουσιν, ἐποχὴν καλοῦντες τὴν ὡς ἂν εἴποι τις ἀοριστίαν, ὅπερ ἐστὶ περὶ μηδενὸς πράγματος ὀρίσασθαι μηδ' ἀποφῆνασθαι βεβαίως. οἱ νεώτεροι δ' — οὐ γὰρ μόνος ὁ Φαβωρίνος — ἐνίοτε μὲν εἰς τοσοῦτον προάγουσι τὴν ἐποχὴν, ὡς μὴδὲ τὸν ἥλιον 41 ὁμολογεῖν εἶναι καταληπτόν, ἐνίοτε δ' εἰς τοσοῦτον 10 τὴν κρίσιν, ὡς καὶ τοῖς μαθηταῖς ἐπιτρέπειν αὐτὴν ἄνευ τοῦ διδασθῆναι πρότερον ἐπιστημονικὸν κριτήριον. οὐδὲ γὰρ ἄλλο τί ἐστίν, ὃ Φαβωρίνος εἴρηκεν ἐν τῷ 'Περὶ τῆς Ἀκαδημαϊκῆς διαθέσεως', ὃ 'Πλουτάρχος' ἐπιγράφεται. λέγει δὲ ταῦτόν ἐν τῷ 'Πρὸς 15 'Επίκτητον', ἐν ᾧ δῆθεν ἐστίν Ὀνήσιμος ὁ Πλουτάρ-

Inscriptio: τῆς ἀφ. * Gal. XIX, 44; Cod. Adelphi ap. G; τῆς om. L O

3. Ἀκαδημαῖκοί semper LKs τοῖς ἀντικειμένοις συναγ. Ks τοῖς ἀντικειμένῃ συναγ. L τὴν ἀντικειμένην προσαγορ. O || 11. τὴν κρίσιν * γνώσιν L O || 15. ταῦτόν * ταῦτό Corn. Volkman Observat. misc. 6, VII; τὸ αὐτὸ Marres de Favor. p. 134; αὐτὸ O ὁ αὐτός Ks || 16. δῆθεν LKs

χου δοῦλος Ἐπικτήτῳ διαλεγόμενος. καὶ μέντοι κἀν
 τῷ μετὰ ταῦτα γραφέντι βιβλίῳ, τῷ Ἀλκιβιάδῃ τοὺς
 Ἀκαδημαϊκοὺς ἐπαινεῖ συναγορεύοντας μὲν ἑκατέρῳ
 τῶν ἀντικειμένων ἀλλήλοις λόγων, ἐπιτρέποντας δὲ
 5 τοῖς μαθηταῖς ἀρεῖσθαι τοὺς ἀληθεστέρους. Ἀλλ' ἐν
 τούτῳ μὲν εἶρηκε πιθανὸν ἑαυτῷ φαίνεσθαι, μηδὲν
 εἶναι καταληπτόν, ἐν δὲ τῷ Πλουτάρχῳ συγχωρεῖν
 εἶναι τι βεβαίως γνωστὸν — ἄμεινον γὰρ οὕτως
 10 ὀνομάζειν τὸ καταληπτὸν ἀποχωροῦντας ὀνόματος στω-
 κού —. Καὶ ἔγωγ' ἐθαύμαζον νῆ τοὺς θεοὺς, ὅπως ὁ
 Φαβωρίνος εἰς τὴν τῶν Ἀττικῶν φωνὴν εἰωθὼς μετα-
 λαμβάνειν ἕκαστα τῶν ὀνομάτων οὐ παύεται λέγων
 οὔτε τὸ καταληπτὸν οὔτε τὴν κατάληψιν οὔτε τὴν κατα-
 ληπτικὴν φαντασίαν οὔτε τὰ τοῦτοις ἀντικείμενα, οἷον
 15 στερητικῶς λεγόμενα ἢ τὴν ἀκατάληπτον φαντασίαν ἢ 42
 τὴν ἀκαταληψίαν. Αὐτὸς δὲ καὶ τρία βιβλία γράψας,
 ἓν μὲν πρὸς Ἀδριανόν, ἕτερον δὲ πρὸς Ἀρυσῶνα καὶ
 τρίτον πρὸς Ἀρίσταρχον, ἅπαντα Ἐπεὶ τῆς καταληπτι-
 κῆς φαντασίας ἐπέγραψε, καὶ καθ' ὅλα γ' αὐτὰ γεν-
 20 ναίως ἀγωνίζεται πειρώμενος ἐπιδεικνύναι τὴν κατα-
 ληπτικὴν φαντασίαν ἀνύπαρκτον.

Cap. II. Ἐγὼ δ' οὔτ' ἄλλο τι τὸ καταληπτὸν
 ἡγοῦμαι σημαίνειν παρὰ τὸ βεβαίως γνωστὸν οὔτ' ἄλλο

2. τῷ Ἀλκιβιάδῃ L Ks Volkm. τοὺς Ἀκαδημαϊκοὺς om. καὶ
 τοὺς ἄλλους * Alterum τοὺς post ἄλλους tollunt Ks Volkm.
 καὶ τ. ἄλ. τοὺς Ἀκ. LO || 3. συναγορ. Ks in notis C προσαγ.
 LO || 9. ὀνόματος στωικοῦ L Ks in notis Gk in notis || 14.
 οὔτε τὰ τοῦτοις ἀντικείμενα στερ. λεγ. οἷον ἀκατάλ. φ. ma-
 vult Marres l. l. p. 135 || 15. τὴν ἀκατάλ. * || 16. αὐτὸς δὲ
 καὶ * αὐτὴν ὥς δὲ καὶ LO ὥστε καὶ Corn || 22. ἄλλο τι
 τὸ * || 23. βεβαίως γνωστὸν * G in notis: 'Calaber vertit:
 Certe cognoscibile' γνωστὸν ceterum etiam L, non ut ait Ks
 γνωστέον

τι τὸ καταλαμβάνεσθαι τοῦ βεβαίως γιννώσκειν, ἀνά-
 λογον δ' αὐτοῖς λέγεσθαι τὴν τε κατάληψιν καὶ τὴν
 καταληπτικὴν φαντασίαν. Ἐπειδὴ γὰρ ἔνια μὲν οἰό-
 μεθα βλέπειν ἢ ἀκούειν ἢ ὅλως αἰσθάνεσθαι, καθάπερ
 ἐν ὀνείροις καὶ μανίαις, ἔνια δ' οὐκ οἰόμεθα μόνον
 ἀλλὰ καὶ κατ' ἀλήθειαν ὁρῶμεν ἢ ὅλως αἰσθανόμεθα,
 ταυτὶ μὲν τὰ δεύτερα πάντες ἄνθρωποι πλὴν Ἀκαδη-
 μαϊκῶν τε καὶ Πυρρωνείων εἰς βεβαίαν γινῶσιν ἢ κιν
 νομίζουσιν, ἃ δ' ὄναρ ἢ παραπαιόντων ἢ ψυχὴ φαν-
 43 τάζεται, ψευδῇ πάνθ' ὑπάρχειν. Εἰ μὲν δὲ ἢ συγχω-
 10 ροῦσιν αὐτὸ τοῦθ' οὕτως ἔχειν, ἐξαλειψάτωσαν ἐν οἷς
 γράφουσι, μήτε τοῦ μαινομένου τὸν σωφρονούντα μήτε
 τοῦ νοσοῦντος τὸν ὑγιαίνοντα μήτε τοῦ κοιμωμένου
 τὸν ἐγρηγορότα πιστότερον ὑπάρχειν εἰς τὴν τῶν
 πραγμάτων γινῶσιν. εἰ δ' οὐδὲν μᾶλλον ἐκείνοις ἐστὶν
 15 αὐτὰ ἢ τοῖς ἐναντίως διακειμένοις γνωστά, συγκέχνηται
 μὲν δὴπου τὰ τῆς ἀληθείας κριτήρια· οὗτ' αὐτὸς ὁ
 διδάσκαλος ὁ Ἀκαδημαϊκὸς οὐθ' ὁ μαθητὴς αὐτοῦ δυ-
 νήσεται κρίναι τοὺς εἰς ἑκάτερα [τῶν ἀντικειμένων]
 εἰρημένους λόγους.

[ἔτι δ' οὐ δεησόμεθα τὴν ἀρχὴν ἡμεῖς τοιούτων διδα-
 स्कάλων, δυνάμενοι γε καὶ αὐτοὶ τὰ γεγραμμένα τοῖς ἀπὸ
 τῶν αἰρέσεων ἀντιδιγρημένων ἀναγινώσκειν καὶ οὐδὲν
 ἥττον τῶν Ἀκαδημαϊκῶν εἰδέναι, ἐὰν ἀσαφὲς αὐτῶν τι ᾖ,
 τὸ μὲν παρὰ [τῷ Χρυσίππῳ] τοῖς Στωικοῖς διδασκάλοις,
 25 [ἀσφαλέστερον ὀνομάζειν ἐστὶ] τὸ δὲ παρὰ [Θεοφράστῳ]

4. ἢ ante βλέπειν om. L || 10. πάνθ' ὑπάρχειν LKs ||
 16. αὐτὰ ἢ τοῖς * αὐτὰ om. LO γνωστά LKs γνωστόν O ||
 19. [τῶν ἀντικειμένων] inclusi * || 21. ἔτι δ' οὐ O ὅτι δὲ καὶ
 L num forte δηλον ὅτι δ' οὐ *? ἡμεῖς τοιούτων LKs || 23. ἀν-
 τιδιγρημένων om. L || 24. ἐὰν ἀσαφὲς * καὶν ἀσ. LO || 25. De
 vv. interpolatis τῷ Χρυσίππῳ et q. s. vide editionem meam in
 Ann. Fleck. 107, p. 392 || 26. ἀναφέρειν ἐστὶ LKs

καὶ Ἀριστοτέλει] τοῖς Περιπατητικοῖς. οὕτω δὲ καὶ τῶν ἄλλων, ὥστ' οὐδὲν ἂν τι λείποιτο πρὸς διδασκαλίαν τοῖς Ἀκαδημαϊκοῖς, ὅσον ἐπὶ τῷ Φαβωρίνου λόγῳ.]

Τοῖς μὲν γὰρ πρεσβυτέροις αὐτὸ δὴ τοῦτ' ἦν δι-
5 δαγμα, τὸ μηδὲν εἶναι κριτήριον ἀνθρώπῳ δεδόμενον
ὑπὸ τῆς φύσεως, ἥ παρὰ βάλλων ἕκαστον τῶν ὄντων 44
ἀκριβῶς διαγνώσεται. διὸ μηδ' ἀποφύνασθαι περὶ μη-
δενὸς ἡξίουν ἄλλὰ περὶ πάντων ἐπέχειν.

[ἀλλ' εἰ δὴ τοῖς φυσικοῖς κριτηρίοις αἰσθήσιν ἱκανῶς
10 συγχωρήσουσιν ἡμῖν, οὐδὲν ἔτι δεησόμεθα τῆς εἰς ἑκάτερα
ἐπιχειρήσεως, ἀλλ' ἑτέρας τινὸς παιδεύσεως μᾶλλον, οἷαν
τοὺς τεχνίτας παρέχοντας <ὁρῶμεν> τοῖς μαθηταῖς, εὐθέως
κατὰ τὸ λογίζεσθαι τὸ καλούμενον ὑπὸ τῶν πολλῶν ψηφί-
ζειν. τοῦτο δ' ἔστι τὸ ἐπιστῆναι τῷ γυμναζομένῳ καὶ τού-
15 τοις προσέχειν τὸν νοῦν, ἐν οἷς σφάλλεται καὶ ταῦτα ἐπαν-
ορθοῦσθαι μόνα. παραπλησίως δὲ καὶ ὁ παιδοτρίβης ἐπαν-
ορθοῦται τὰ τῶν παλαιόντων ἀμαρτήματα καὶ ὁ γραμματικὸς
καὶ ὁ ῥήτωρ καὶ ὁ γεωμέτρης καὶ ὁ μουσικὸς οὕτω δι-
δάσκουσιν, οὐ διασιέοντες οὐδὲ σαλεύοντες τῶν μαθητῶν ἦν
20 ἔχουσι πίστιν ἐπὶ τοῖς φυσικοῖς κριτηρίοις, ἀλλ' ἐφεστῶτες
αὐτοῖς γυμναζομένοις ἄχρι περ ἂν ἀναμαρτήτους αὐτοὺς ἀπο-
δείξωσιν ἐν ταῖς κατὰ μέρος ἐνεργείαις, ἀλλ' οὐχὶ τὴν ἐποχὴν
εἰσάγοντες. [οὗτοι γὰρ εἰσιν οἱ καὶ ταῖς ἐναργέσιν αἰσθήσεσιν

3. ὅσον ἐπὶ ChKKs ὡς ἐπὶ G ὃν ἐπὶ L Cod. Lond. ap. G
ὃν ἐπὶ AB [οἷα? *] || 8. ἐπέχειν ἀλλ' αἰεὶ δὲ L || 11. ἑτέρας —
παιδεύσεως * ἑτέρου — ἀπαιτήσεως O ἀπαντήσεις spscr. γρ.
ἀπατήσεις L Vide de h. l. Caes. et Saup. οἷαν τοὺς τ. παρ.
<ὁρῶμεν> * μὲν τοὺς τ. παρέχοντας LO || 12. εὐθέως (= e. g.
Sauppe) κατὰ τὸ λογίζ. * εὐθέως ἀλλ' ἕτερον τὸ λογίζ. LO || 14.
ἐπιστῆναι * ἐπισταθῆναι O ψηφίζειν ἐπιστατεῖν (om. τοῦτο δ'
ἔστι τὸ) L τούτοις * τούτω LO || 15. ἐπανορθοῦσθαι *
ἐπανορθοῦμενον L -μενα O || 21. αὐτοὺς ἀποδ. * || 22. ἐν ταῖς —
ἐνεργείαις * τὰς ἐνεργείας LO || 23. οὗτοι O αὐτοὶ L ἐναργέσιν
αἰσθήσεσιν * ἐνεργείαις σὺν αἰσθήσεσιν LO

45 ἀπιστεῖν ἀνατιθέντες ἢ τῶν ὑπὸ || του βεβαίως γινωσκομένων
καταφρονεῖν]].

Ὁ γοῦν Καρνεάδης οὐδὲ τούτῳ τῷ πάντων ἐναργε-
στάτῳ συγχωρεῖ πιστεύειν, ὅτι τὰ ταῦτ' ἴσα μεγέθη
καὶ ἀλλήλοις ἴσα γίνονται.

Καὶ μὲν οὖν λόγους, οἷς ἐπιχειρεῖ καταλύειν ταῦτα
καὶ ἄλλα πάμπολλα τῶν ἐναργῶς τ' εἶναί σοι φαινο-
μένων καὶ πιστευομένων, ἔτι καὶ εἰς τόδε σωζομένους
ἔχομεν. ἀπόκεινται γὰρ ἐν γράμμασιν ὑπὸ τῶν μαθη-
τῶν αὐτοῦ θησαυρισθέντες. αἱ λύσεις δ' οὐθ' ὑπ' ἐκεί-
νων οὐθ' ὑπ' ἄλλου τινὸς εὑρηται τῶν μετ' αὐτὸν
Ἀκαδημαϊκῶν. Ἄλλ' οὖν, εἰ καὶ μηδὲν ἄλλο, τοῦτο
γοῦν ἐδήλωσε μόνον, ὅτι σοφίσματ' εἰσὶν οἱ λόγοι πάν-
τες οὗτοι, καὶ ζητητέον τὴν λύσιν αὐτῶν ὑμῖν, ὃ μα-
θηταί. μοχθηρόν μὲν γὰρ τοῦτο, δικαιότερον δ' ὅμως¹⁵
οὐ πεποίηκασιν οἱ γράψαντες μὲν αὐτούς, μὴ δηλώ-
σαντες δ' ὑμῖν, ὅποιοί τινες εἰσιν.

Cap. III. Ἡδέως ἂν ἡρόμην, εἰ παρῇν ὁ Φαβω-
ρίνος, ἃρά γε κελεύει με πείθεσθαι τούτοις ἅπασι τοῖς
λόγοις ἢ σκοπεῖσθαι, πότερον ἀληθεῖς εἰσιν ἢ ψευδεῖς;²⁰
46 εἰ γὰρ δὴ || σκοπεῖσθαι συνεχώρησεν, ἡρόμην ἂν ἐπὶ
τῷδε πάντως, εἰ φύσει πᾶσιν ἀνθρώποις ὑπάρχει δια-
κρίνειν ἀληθεῖς λόγους ψευδῶν ἢ εἰ μέθοδός ἐστι τῆς

1. τῶν — γινωσκομένων * τοῖς -μένοις L O cf. Fleck.
Ann. 107, 390 || 3. τούτῳ τῷ — ἐναργεστάτῳ * || 6. καὶ μὲν οὖν
λόγους L καταλύειν ταῦτα G λύειν κατὰ ταῦτα LAB λύειν καὶ
ταῦτα ChKKs || 7. ἐναργῶς τ' εἶναι * ἐναργ. τι εἶναι L O || 10.
θησαυρισθέντες LKs || 11. εὑρηται * || 12. ἀλλ' οὖν * ἀρ' οὖν
L O || 15. δικαιότερον * σμικρότερον (quod corruptum est) L O ||
17. ὑμῖν L || 18. ἡδέως ἂν LKs δ' ἂν O παρῇν G Corn C Chart.
in versione 'si adesset' || 19. τούτοις ἅπασι * || 21. εἰ γὰρ δὴ *
εἰ δὴ γὰρ Cod. Adelphi ap. G ἐν γὰρ δὴ LKs ἡρόμην ἂν om.
δ' * || 23. ἢ εἰ μέθοδος *

ἐκατέρωθεν γνώσεως; εἰ μὲν γὰρ φύσει, πῶς οὐχ ὁμο-
λογοῦμεν ἀλλήλοις ἅπαντες οὐδ' ὠσαύτως ἀποφαινό-
μεθα περὶ τῶν αὐτῶν; εἰ δὲ μέθοδός τις ἐστίν, αὐτὴν
πρότερον ἂν μαθεῖν ἐδεήθη.

⁵ [ἐξῆς δ' ἐπιστατοῦντας αὐτοὺς γυμνάσασθαι πολυειδῶς
ἐπὶ πραγμάτων πλειόνων ὥσπερ τοὺς παλαίειν μανθάνον-
τας ἢ σκυτοτομεῖν ἢ οἰκοδομεῖν ἢ ναυπηγεῖν ἢ ῥητορεύειν
ἢ ἀναγινώσκειν ἢ γράφειν ἢ ὅλως ὅτιοῦν ἐνεργεῖν κατὰ
τέχνην.]

¹⁰ Εἰ μὲν οὖν ἔγραψέ τις τῶν Ἀκαδημαϊκῶν, οἷον
μὲν τι χρῆμά ἐστιν ἀπόδειξις, οἷον δὲ σόφισμα καὶ ὥς
χρῆ διαγινώσκειν αὐτὰ [καὶ ὥς χρῆ γυμνάζεσθαι κατ'
αὐτά], προσηκόντως ὁ Φαβωρίνος ἐπιτρέπει τὴν κρίσιν
τοῖς εἰς ἐκότερα ἐπιχειρουμένοις τῶν μαθητῶν.

¹⁵ [πλὴν ὅτι περιττόν ἐστιν, εἰ διδάσκει ὁ Ἀκαδημαϊκὸς
ἕκαστον τῶν εἰρημένων, ἐχόντων δὴ ἡμῶν τοὺς ἰδίους τῶν
δογμάτων διδασκάλους.]

Εἰ δ' οὐκ ἔγραψέ τις ἢ ὑπὲρ τῆς διαφορᾶς αὐτῶν ⁴⁷
[οὗτ' ἐγύμνασεν], ὅμοιόν τι ποιεῖ τέκτονι κελεύοντι

²⁰ τῷ μαθητῇ μετρησαί τε καὶ στήσαι καὶ ἀποτεῖναι καὶ
κύκλον γράψαι χωρὶς τοῦ πῆχυν δοῦναι καὶ ξυγὸν καὶ
κανόνα καὶ κᾶρκινον.

[ἀλλ' ἴσως φησὶ μηδὲν εἶναι τοιοῦτον ἐν φιλοσοφίᾳ καὶ
δόγμασι. μὴ τοίνυν ἔτι προσποιεῖν γινώσκειν τι μηδ'

²⁵ ἀποφάναι μηδ' ἀποδίδρασκε τὴν ὑπὸ τῶν πρεσβυτέρων

3. αὐτὴν πρότερον ἂν* αὐτὴν πρώτῃν om. ἂν O. Versiones
habent aliae primum aliae primo || 4. ἐδεήθη L O ἐδεήθη G
Versiones: 'oportebat' || 5. num forte ἐξῆς δεῖ? vide Fleck.
Ann. 107, 390 || 6. τοὺς π. μανθάνοντας * || 13. προσηκόντως ὁ
Φαβ. Saup. προσηκόντως ὡς ὁ Φαβ. L Ks C || 14. τοῖς — ἐπιχει-
ρουμένοις τῶν * ὡς ἐπιχειρουμένων L O || 15. πλὴν ὅτι L O num
forte δηλον ὅτι? Vide Fleck. Ann. l. l. p. 390 εἰ διδάσκει
Saup || 16. ἐχόντων δὴ ἡμῶν L Saup ἰδίους L Ks Saup || 21.
ξυγόν L G Corn k Ks

Ἀκαδημαϊκῶν εἰσαγομένην ἐποχὴν, μηδὲ σεμνύνου γραμματικοῦ ποιῶν ἔργον, ἅπερ εἰρήκασιν οἱ πρόσθεν ἐκμελετηκώς. ὅτι δ' αὐτῶν ὑγιές ἐστιν οὐδέν, εὐδηλον ἐννόφ. οὐδὲ γὰρ διδασκάλου τό γε τοιοῦτόν ἐστιν ἀλλ' ἀδολεσχίαι τις ἢ λήρος.] 5

Πόθεν οὖν ἐλπίς ὑπολείπεται τῆς τῶν ἀληθῶν εὐρέσεως; ὃ γὰρ οὐδὲν ὑπάρχει κριτήριον ἀληθῶν καὶ ψευδῶν, ἀνέλπιστος ἢ γνῶσις αὐτῶν.

[ἐγγείρησον δὲ διδάξαι μόνον σοφιστὰς μηδὲν ἡμῖν ὑπάρχειν κριτήριον σύμφυτον, ὥστε γε μετὰ τοῦτο τολμηρῶς . . . 10
. ἡμῖν μέντοι ἴσως φᾶσιν, αἰσθησὶν τε καὶ νόησιν ἐναργῆ κριτήρια τοῦ ἀληθοῦς εἶναι συγχωρήσειεν ἂν τις ἐν
48 λογικαῖς || κυλινδεῖσθαι βουλόμενος ἐλπίσι ματαλαῖς.]

Ὅσοι δ' ἀνῆρχασιν ὅλην τὴν ἐλπίδα, καθάπερ ἐκείνος, μάτην ἐφλυάρου. Εὐδηλος οὖν ἐστὶν ὁ Φα- 15
βωρίνος αἰδούμενος μὲν ἀνατρέπειν πάντα καὶ ἀγνοεῖν ὑπάρχον ὁμολογεῖν, ὃ δῆθεν ὑπάρχειν οἱ πρόσθεν ἔλεγον Ἀκαδημαῖκοί τε καὶ Πυρρώνειοι, προσποιούμενος δ' ἐπιτρέπειν τὴν κρίσιν τοῖς μαθηταῖς, ἣν οὐδ' ἐαυτοῖς ἐπέτρεψαν οἱ πρὸ αὐτοῦ. 20

Cap. IV. Ὅτι μὲν οὖν ἡ τοιαύτη διδασκαλία τῶν μανθανόντων ὅτιοῦν, οἷαν ἐννοεῖται Φαβωρίνος, οὐ μόνον οὐκ ἐστὶν ἀρίστη τῶν ἄλλων, ἀλλ' οὐδὲ διδασκαλία, τὴν ἀρχὴν ἐναργῶς οἶμαι δεδιδάχθαι· οἷας δ'

2. ἅπερ * ἅ μὲν L O || 8. γνῶσις αὐτῶν * L || 9. ἐνεχείρησε L fort. ἐγχωρεῖ δὲ * Vide Fleck. p. 391 || 10. Post τολμηρῶς nonnulla exciderunt || 11. ἴσως φᾶσιν L || 12. κριτήρια τῆς ἀληθείας L || 13. κυλινδεῖσθαι βουλοῦμενος L Vide Caesarem de h. l. p. VI || 15. ἐφλυάρου L quod Ks legit ἐφλυάρεαι. || 16. αἰδούμενος μὲν * αἰδοῖ μὲν L O ἀνατρέπειν L || 17. ὑπάρχον Eberhard in censura edit. meae prioris in Ann. Bursian. 1875, X, p. 1309 ὑπάρχειν O ὁμολογεῖν L ὁμολογῶν G CornChK ὁμολογον AB ὃ δῆθεν * ὅθεν L O ὅπερ G || 20. πρὸ αὐτῶν AB || 24. οἷας δ' * ἅς δ' LKs ἂν δ' O

οἱ λοιποὶ πάντες, διδασκαλῖαι μὲν εἰσιν, εἰ δ' ἄρισται,
σκοπῶμεν, ἐξ ἀρχῆς ἀπὸ τῶν αὐτῶν αὐθις ἀρξάμενοι.
Φαίνεται γὰρ ἡμῖν ἐναργῶς τοῦτο, καὶ ὅτι μάλιστα
αὐτοῖς ἄπιστον ἐργάζεσθαι σπουδάζουσιν οἱ σοφισταί,
5 εἶναι κριτήριον φυσικόν. ο μὲν γὰρ καρκίνος γράφει
τὸν κύκλον, ὁ δὲ πῆχυς διακρίνει τὰ μήκη καθάπερ
τὸ ζυγὸν τὰ βάρη. Ταῦτα δ' αὐτὸς κατεσκεύασεν || ὁ 49
ἄνθρωπος ἐκ τῶν φυσικῶν ὀργάνων τε καὶ κριτηρίων
ὁρμώμενος, ὧν ἀπωτέρω κριτήριον οὔτε πρεσβύτερον
10 οὔτε σεμνότερον ἔχομεν. Δεῖ τοίνυν ἐντεῦθεν ἄρχε-
σθαι. λέγει γὰρ πάλιν ὁ νοῦς, ὥς πιστεῦσαι μὲν ἢ
ἀπιστῆσαι τῷ φυσικῷ κριτηρίῳ δυνατόν ἡμῖν ἐστὶ, κρι-
ναι δ' οὐ δυνατόν αὐτὸ δι' ἑτέρου τινός. ὃ γὰρ κρι-
νεται τὰλλα πάντα, πῶς ἂν τοῦτο πρὸς ἄλλον κριθείη;
15 Πίστευε οὖν, εἰ βούλει, τοῖς ὀφθαλμοῖς ἐναργῶς ὁρῶσι
καὶ τῇ γλώττῃ γενομένη, τουτὶ μὲν μήλον εἶναι, τουτὶ
δὲ σύκον, ἢ μὴ πίστευε. [πείσομαι ὃ βούλει ποιεῖν
ἐφ' ἡμῖν.] εἰ μέντοι σπεύδεις διαλέγεσθαι μοι [μὴ πι-
στεύοντος δὲ ὥς παρὰ φύσιν ἔχοντος ἀφίσταμαι] κείσθω
20 πρότερον ἀπιστεῖν σε, μηδὲν ἔλπιζε μαθήσεσθαι παρ'
ἐμοῦ. τοῦτο γὰρ ἄρτι πέπαυμαι λέγων· ὑποκείσθω δέ
σε πιστεύειν, ἐλπίζειν ἔσται μαθήσεσθαι παρ'
ἐμοῦ. Κρίνω δ' ἐγὼ τὰ μὲν αἰσθητὰ τοῖς ἐναργῶς αἰσθήσει

3. ἐναργῶς τὸν ὥς καὶ ὅτι μάλ. L || 4. αὐτοῖς O (num forte αὐτὸ? *) || 5. μηδὲν ante εἶναι κρ. eiecimus cum L || 7. τὸ ζυγὸν * τὸν ζυγὸν L ὁ ἄνθρωπος * || 10. δεῖ τοίνυν * εἰ τοίνυν ἄρχεσθαι, λέγει L || 11. ὥς πιστεῦσαι * ὡ πιστεῦσαι L || 12. ἀπιστῆσαι τῷ om. ὥς L || 15. πίστευε οὖν, εἰ βούλει * πιστεύειν βούλει LO || 17. ἢ μὴ πίστευε * ἢ μὴ πιστεύειν O εἰ μὴ πιστεύειν L πείσομαι (patiar) LKs ὑπείσομαι O ὑπείσομαι GCS ὑποίσομαι Corn || 20. ἔλπιζε LKs ἐλπίζειν O || 22. ἐλπίζειν ἔσται * Pr. XXXV ἐλπίζεσθαι LO || 23. κρίνω δ' ἐγὼ * κρίνειν ἀλλ' ἐγὼ LO

φαινομένοις, τὰ δὲ νοητὰ τοῖς ἐναργῶς νοουμένοις.
 Ἐπεὶ δ' ἐκ τῶν φυσικῶν κριτηρίων αἱ τέχναι πᾶσαι
 50 κατασκευάζουσιν ὄργανά τε || καὶ κριτήρια τεχνικά, δι'
 ὧν τὰ μὲν αὐταὶ συντιθέασιν, τὰ δ' ὑφ' ἐτέρων συγ-
 κείμενα κρίνουσι, καὶ γὰρ διδάξω ὅλως ὄργανά τε καὶ 5
 κριτήρια, τὰ μὲν, οἷς κατασκευάσεις τοὺς ἀληθεῖς λό-
 γους, τὰ δ', οἷς τοὺς ὑφ' ἐτέρων γεγονότας κρινεῖς.
 ἔχει γὰρ οὕτω τὸ πᾶν· εἰ μὲν ἐξ ἑαυτοῦ τι φαίνεται
 πρὸς αἰσθησιν ἢ νόησιν ἐναργῶς, οὐ χρήζει τοῦτο ζη-
 τήσεως, εἰ δὲ μή τι τοιοῦτον ὑπάρχει, τῆς ἐξ ἐτέρου γε 10
 προσδεῖται γνώσεως. Ἐγὼ μὲν ἐπαγγέλλομαι σοι δι-
 δάξειν ἕνια μὲν τοῖς κατὰ τὰς τέχνας ὀργάνοις ἀνά-
 λογα, ἐξ ὧν εὐρήσεις τὸ ζητούμενον, ἕνια δὲ τοῖς κρι-
 τηρίοις, ἐξ ὧν τὸ δοκοῦν εὐρήσθαι κρινεῖς. ἐπειδὴν
 δὲ μάθῃς ταῦτ', ἐπὶ πολλῶν παραδειγμάτων γυμνάσω σε 15
 ταχέως θ' ἅμα καὶ ἀκριβῶς εὐρίσκειν καὶ κρίνειν τὸ
 ζητούμενον, ὥστ' οὔτε βιβλίου δεήσῃ τινὸς ἔτι ἤδη
 πρὸς τὴν τῶν ἀληθῶν εὐρεσιν οὔτε διδασκαλίας ἐτέ-
 ρας, εὐθὺς δὲ δήπου καὶ τοὺς ἄλλοι τι λέγοντας ὧν
 εὐρες ἐτοιμῶς γνωριεῖς. ὥσπερ γὰρ ὁ τὴν εὐθειᾶν 20
 51 ὁδὸν γιγνώσκων μίαν οὖσαν οὐ δεῖται διδασκαλίας
 ἐτέρας εἰς ἔλεγχον τῶν πεπλανημένων, οὕτως ὁ τὴν
 εὐθειᾶν ὁδὸν τῆς ἀποδείξεως ἐκμαθὼν εὐθὺς ἅμα ταύτη
 καὶ τὰς πεπλανημένων γνωρίζει.

4. αὐταὶ * αὐτοῖς L O || 7. τοὺς ὑφ' ἐτέρ. L τ. ἐφ. ἐτέρ.
 O γεγονότας κρινεῖς * γεγ. κρίνειν L || 8. εἰ μὲν ἐξ om.
 γὰρ L φαίνεται * φαίνοιτο L O || 10. εἰ δὲ μήτι L ἐξ ἐτέ-
 ρου γε * ἐξ ἐτέρου δὲ L Ks || 17. οὔτε βιβλίου — οὔτε διδασκαλίας
 Eberhard l. l. || 19. εὐθὺς δὲ δήπου L || 20. γνωριεῖς Eberh.
 γνωρίσειας L O || 21. μίαν οὖσαν L Ks Cod. Ven. ap. G εὐθειᾶν
 οὖσαν O || 22. οὕτως ὁ L || 24. τὰς πεπλανημένων G et k in
 notis τὰς πεπλανημένας L O

Cap. V. Φαβωρίνος δέ μοι δοκεῖ παραπλήσιόν τι ποιεῖν τῷ φάσκοντι τυφλόν σε εἶναι, δύνασθαι δὲ κρῖναι, πότερος ἡμῶν ἐστὶ ὑπαρτώτερος ἢ λευκότερος, οὐκ ἐννοῶν, ὅτι τῷ μέλλοντι τὰ τοιαῦτα κρίνειν ὑπάρ-
 5 χειν χρὴ πρότερον ὄψιν. οὐ μὲν οὐδὲ διαφέρει πρὸς τὴν κρίσιν ἢ μὴδ' ὅλως ἔχειν ὄψιν ἢ ἔχοντα μὴ πιστεύειν αὐτῇ. κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν τρόπον ὅσα νῶ κρῖ-
 νομεν [ὅποιόν ἐστὶ τι, καὶ ὅτι τὰ τῷ αὐτῷ ἴσα καὶ ἀλλήλοις ἴσα ὑπάρχει] καθάπερ τοῖς ὄνοις οὐκ ἄν τις
 10 ἐπιτρέψειεν, ὅτι μὴδ' ὅλως ἔχουσι νοῦν, οὕτως οὐδὲ τοῖς ἀνθρώποις, εἰ μὴδ' οὗτοι πιστὸν ἔχουσι τὸν νοῦν· οὐδὲν γὰρ διαφέρει πρὸς τὴν τῶν κρινόμενων πίστιν, ἢ μὴδ' ὅλως ἔχειν τι κριτήριον ἢ λαβόντα μὴ πιστεύειν αὐτῷ. Γελοῖος οὖν ἐστὶν ὁ Φαβωρίνος ἐπιτρέπων κρῖ-
 15 νειν τοῖς μαθηταῖς ἄνευ τοῦ συγχωρῆσαι τὴν πίστιν τοῖς κριτηρίοις. εἰ γὰρ οὐδὲν ἐστὶν ἐναργὲς τῷ νῶ ἢ πιστὸν ἐξ ἑαυτοῦ, διέφθαρται πάντων ἢ κρίσις. εἰ 52
 δ' ἔστι μὲν οἶός περ ὀφθαλμός ἐν σώματι, τοιοῦτος ἐν ψυχῇ νοῦς, οὐ μὲν ἅπασί γ' ὁμοίως ὀξύς, ἐγκωρεῖ,
 20 καθάπερ ὁ βλέπων ὀξύτερον ἐπάγει πρὸς τὸ θέαμα τὸν ἀμβλύτερον ὁρῶντα, κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον καπὶ τῶν νοημάτων ὑπὸ τῶν φθασάντων ἰδεῖν ἐναργῶς τὸ νοητὸν ἐπάγεσθαι πρὸς τὴν θέασιν αὐτοῦ τὸν ἀμβλύ-
 τερον. καὶ τοῦτ' ἐστὶν ὁ διδάσκαλος, ὡς ὁ Πλάτων
 25 τέ φησι καὶ γὰρ πείθομαι. καὶ γέγραπται γέ μοι περὶ

2. τυφλόν τε εἶναι δι' ὧν λύει L σὲ εἶναι τυφλόν O || 3. κρῖναι * κρίναι L || 4. τῷ μέλλοντι KsEberh. τῷ μὲν L O || 7. ὅσα νῶ κρινόμεν C ὅσα ὧν κρ. L || 8. ὅποιόν ἐστὶ καὶ ὅσα τῷ αὐτῷ ἴσα L || 12. τὴν — πίστιν * τὴν τ. κριν. διδασκαλίαν ἀπιστίαν L || 13. ἢ λαβόντα μὴ πιστεύειν * ἄλλως πιστεύειν L ἢ ἀπιστεῖν O || 18. οἶός περ ὀφθαλμός * ὥσπερ O || 23. ἀμβλύτερον L Ks

τούτων ἐπὶ πλέον ἐν τῇ 'Περὶ ἀποδείξεως' πραγμα-
τεία. [ὅτι τοιαύτη τις οὕσα ἦν πρὸς τὴν νόησιν ἐναργῆ
ἢ διδασκαλία.] γέγραπται δὲ καὶ ὅπως ἂν τις ὁρμώ-
μενος ἀπὸ τῶν ἐν ἐκάστῳ στοιχείων καὶ ἀρχῶν ἀπο-
δεικνύοι κάλλιστα πᾶν, ὅσον ἀποδειχθῆναι δυνατόν,⁵
οὐχ ὥς ὁ θαυμαστός Φαβωρίνος, ὃς ἔν ὅλον γράψας
βιβλίον, ἐν ᾧ δείκνυσι, μηδὲ τὸν ἥλιον εἶναι κατα-
ληπτόν, ὥς ἐπιλήσμοσιν ἡμῖν ἐτέρωθεν διαλέγεται συγχω-
ρεῖ τέ τι βεβαίως εἶναι γνωστόν καὶ τοῦτ' ἐπιτρέπει
αἰρεῖσθαι τοῖς μαθηταῖς.

10

1. Περὶ ἀποδείξεως Gal. XIX, 41 et Iw. Mueller ad Gal.
περὶ τάξεως p. 20 et 25 || 2. τοιαύτη (om. ὅτι) τις οὕσα τῇ
πρὸς τὴν ν. ἐναργῆ ἢ διδ. L || 4. ἀποδεικνύοι Ks -κνὺς εἰη
LO || 5. κάλλιστα Ks κάλιστα L || 6. ὃς ἐν * || 9. ἐπιτρέπει *
ἐπιτρέπων O. 'Fortasse corrigendum vel συγχωρῶν vel ἐπι-
τρέπει' Marres.

III.

ΠΕΡΙ ΤΟΥΤΟΥ ΔΙΑ ΤΗΣ ΣΜΙΚΡΑΣ ΣΦΑΙΡΑΣ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ.

Cap. I. Πηλίκον μὲν ἀγαθὸν ἐστὶν εἰς ὑγίειαν, ^{K. V, p. 899}
 ὃ Ἐπίγενης, γυμνάσια, καὶ ὡς χρὴ τῶν σιτίων ἡγεῖ-
 σθαι αὐτά, παλαιοῖς ἀνδράσιν αὐτάρκως εἰρηται, φι-
 λοσόφων τε καὶ ἰατρῶν τοῖς ἀρίστοις· ὅσον δ' ὑπὲρ
 5 τὰλλα τὰ διὰ τῆς σμικρᾶς σφαίρας ἐστί, τοῦτ' οὐ-
 δέπω τῶν πρόσθεν ἱκανῶς οὐδεὶς ἐξηγήσατο. δίκαιον
 οὖν ἡμᾶς, ἃ γινώσκουμεν, εἰπεῖν, ὑπὸ σοῦ μὲν κρι-
 θεσόμενα, τοῦ πάντων ἡσκηκότος ἀριστα τὴν ἐν αὐ-
 τοῖς τέχνην, χρήσιμα δὲ καὶ τοῖς ἄλλοις, οἷς ἂν μετα-
 10 δῶς τοῦ λόγου, γενησόμενα. φημὶ γὰρ ἀριστα μὲν
 ἀπάντων γυμνασίων εἶναι τὰ μὴ μόνον || τὸ σῶμα δια- 900
 πονεῖν, ἀλλὰ καὶ τὴν ψυχὴν τέρπειν δυνάμενα. καὶ
 ὅσοι κυνηγέσια καὶ τὴν ἄλλην θήραν ἐξεῦρον, ἡδονῇ
 καὶ τέρψει καὶ φιλοτιμίᾳ τὸν ἐν αὐτοῖς πόνον κερασά-
 15 μενοι, σοφοὶ τινες ἄνδρες ἦσαν καὶ φύσιν ἀνθρωπί-
 νην ἀκριβῶς καταμεμαθηκότες. τοσοῦτον γὰρ ἐν αὐτῇ

Inscriptio. τῆς σμικρᾶς LM τῆς om. PO

1. πηλίκον μὲν LPM ὃ Ἐπίγ. om. LPM || 7. σοῦ μὲν
 H σοῦ δὲ O κριθεσόμενα HL¹ κριθεσόμεθα L²O || 8. τὴν ἐν
 αὐτοῖς OL²P²M² τὴν παντοῦ L¹P¹M¹ τὴν αὐτῆς τέχνην Helmr
 Ind. philol. X, 1 pag. 24 sq. χρήσιμα δὲ καὶ om. ἱκανῶς εἰ-
 ρησθαι ἂν δόξειε * Pr. LVII ἱκανῶς servare vult Helmr. l. l. ||
 11. γυμνασίων L¹M || 13. κυνηγέσια LPM

δύναται ψυχῆς κίνησις, ὥστε πολλοὶ μὲν ἀπηλλά-
γησαν νοσημάτων ἡσθέντες μόνον, πολλοὶ δ' ἐάλωσαν
ἀνιαθέντες. οὐδ' ἔστιν οὐδὲν οὕτως ἰσχυρόν τῶν κατὰ
τὸ σῶμα παθημάτων, ὥς κρατεῖν τῶν περὶ τὴν ψυχὴν.
οὐκ οὐκ οὐδ' ἀμελεῖν χορῇ τῶν ταύτης κινήσεων, ὅποιαί 5
τινες ἔσονται, πολὺ δὲ μᾶλλον ἢ τῶν τοῦ σώματος
ἐπιμελεῖσθαι τὰ τ' ἄλλα καὶ ὅσῳ κυριώτερα σώματος
ἢ ψυχῆς. τοῦτο μὲν δὴ κοινὸν ἀπάντων γυμνασίων
τῶν μετὰ τέρψεως, ἄλλα δ' ἐξαίρετα τῶν διὰ τῆς σμι-
κρᾶς σφαίρας, ἃ ἐγὼ νῦν ἐξηγήσομαι. 10

Cap. II. Πρῶτον μὲν ἡ εὐπορία. εἰ γοῦν ἐν-
νοήσεως, ὅσης δεῖται παρασκευῆς θ' ἅμα καὶ σχολῆς
τά τ' ἄλλα πάντα τὰ περὶ θήραν ἐπιτηδεύματα καὶ
901 τὰ κυνηγέσια, ἥ σαφῶς ἂν μάθοις, ὥς οὔτε τῶν τὰ
πολιτικὰ πραττόντων οὐδεὶς οὔτε τῶν τὰς τέχνας ἐρ- 15
γαζομένων δύναται μεταχειρίζεσθαι τὰ τοιαῦτα γυμνά-
σια. καὶ γὰρ πλούτου ταῦτα δεῖται πολλοῦ καὶ scho-
λῆν ἄγοντος οὐκ ὀλίγην ἀνθρώπου. τοῦτο δὲ μόνον
οὕτω γε φιλόανθρωπον, ὥς μὴδὲ τὸν πενέστατον ἀπορεῖν
τῆς ἐπ' αὐτὸ παρασκευῆς. οὐ γὰρ δικτύων, οὐδ' ὄπλων, 20
οὐδ' ἵππων, οὐδὲ κυνῶν θηρευτικῶν, ἀλλὰ σφαίρας
μόνης δεῖται καὶ ταύτης σμικρᾶς. οὕτω δ' εὐγνωμον
εἰς τὰς ἄλλας πράξεις, ὥστ' οὐδεμιᾶς αὐτῶν ὀλιγωρεῖν
ἀναγκάζει δι' αὐτό. καίτοι τί ἂν εὐπορώτερον γένοιτο

1. ψυχῆς κίνησις * || 3. οὐδ' ἔστιν οὐδὲν * οὐδ' ἔστιν
οὐδ' LP οὐκ ἔστι δ' οὕτως ἰσχυρόν τι O || 7. κυριώτερα M
κυριώτερον P κυριώτερον LO || 11. πρώτη μὲν LP πρῶτον μὲν
MO ἐννοήσεως * ἐννοήσεως L || 15. οὐδεὶς — δύναται M οὐ-
δεὶς — δυνατός H οὐδενί — δυνατὸν LPO || 17. πλούτου δ.
πολλοῦ * πολλοῦ δ. πολλοῦ L¹ || 19. οὕτω γε LP γε om. MO ||
20. τῆς ἐπ' αὐτὸ π. * τῆς ἐαυτοῦ π. LO || 21. σφαίρας μό-
νον M || 24. δι' αὐτό K δι' ἐαυτό M δι' αὐτό LO

τοῦ καὶ τύχην ἀνθρωπίνην ἅπασαν καὶ προᾶξιν προσ-
 ιεμένου; τῶν μὲν γὰρ ἀμφὶ τὰς θήρας γυμνασίῳ τῆς
 χρήσεως οὐκ ἐφ' ἡμῖν ἡ εὐπορία. πλούτου τε γὰρ δεῖται
 τὴν παρασκευὴν τῶν ὀργάνων ἐκπορίζοντος καὶ ἀργίας
 5 τὸν καιρὸν ἐπιτηροῦσης. τούτου δ' ἡ τῶν ὀργάνων
 παρασκευὴ καὶ τοῖς πενεστάτοις εὐπορος, ὅ τε καιρὸς
 τῆς χρήσεως καὶ τοὺς ἱκανῶς ἀσχόλους ἀναμένει. τὸ
 μὲν δὴ τῆς εὐπορίας αὐτοῦ τηλικούτου ἀγαθόν. ὅτι
 δὲ καὶ πολυαρκέστατον τῶν ἄλλων ἥ γυμνασίῳ, ὧδ' ἂν 902
 10 μάλιστα μάθοις, εἰ σκέψαιο καθ' ἕκαστον αὐτῶν, ὅ τι
 τε δύναται καὶ οἷόν τι τὴν φύσιν ἐστίν. εὐρήσεις γὰρ
 ἢ σφοδρὸν ἢ μαλακὸν ἢ τὰ κάτω μᾶλλον ἢ τὰ ἄνω
 κινεῖν ἢ μέρος τι πρὸ τῶν ἄλλων, οἷον ὀσφὺν ἢ κε-
 φαλήν ἢ χεῖρας ἢ θώρακα. Πάντα δ' ἐξ ἴσου τὰ μέρη
 15 τοῦ σώματος κινεῖν καὶ δυνάμενον ἐπὶ τε τὸ σφοδρό-
 τатон ἀνάγεσθαι καὶ ἐπὶ τὸ μαλακώτατον ὑφίστασθαι τῶν
 μὲν ἄλλων οὐδέν, τοῦτο δὲ μόνον τὸ διὰ τῆς σμικρᾶς
 σφαίρας γυμνάσιον, ὁξύτατον ἐν μέρει καὶ βραδύτατον
 γενόμενον, σφοδρότατόν τε καὶ προῖτατον, ὥς ἂν αὐτός
 20 τε βουληθῇ καὶ τὸ σῶμα φαίνεται δεόμενον. οὕτω δὲ
 καὶ τὰ μέρη κινεῖν μὲν ἔστιν αὐτοῦ πάνθ' ὁμοῦ, εἰ
 τοῦτο συμφέρειν δόξειεν, ἔτι δὲ πρὸ ἄλλων ἄλλα, εἰ
 καὶ τοῦτό ποτε δόξειεν. ὅταν μὲν γὰρ συνιστάμενοι
 πρὸς ἀλλήλους καὶ ἀποκωλύοντες ὑφαρπάσαι τὸν με-

4. ἀργίας σχολῆς L¹PO ἀργίας erasit L³H σχολῆς ex-
 punxi * Pr. LVI || 5. τούτου L²P τούτων L¹MO δ' ἡ τῶν
 ex δὴ corr. L δ' ὁ τῶν P δὲ τῶν MO || 6. ante εὐπορος Editt.
 habent ὡς εἴρηται, quae absunt a LPM || 20. βουληθῆς —
 φαίνεται K βουληθείης — φαίνεται LPMO δεόμενον LP ἐμ-
 μένον MO || 23. ὅταν μὲν LP μὲν om. MO ἀφαρπάσαι
 L²P || 24. τὸν μεταξὺ OPL² τὸ L¹B in marg. τῶν M τὴν
 μεταξὺ Casaubonus ap. Meineke Com. Gr. fragm. III, p. 137
 extr.

ταξὺ διαπονῶσι, μέγιστον αὐτὸ καὶ σφοδρότατον καθ-
ίσταται πολλοῖς μὲν τραχηλισμοῖς, πολλαῖς δ' ἀντι-
λήψεσι παλαιστικαῖς ἀναμειγμένον, ὥστε κεφαλὴν μὲν
καὶ αὐχένα διαπονεῖσθαι τοῖς τραχηλισμοῖς, πλευρὰς
903 δὲ καὶ ἥ θώρακα καὶ γαστέρα ταῖς τε τῶν ἀμμάτων πε- 5
ριθέσει καὶ ἀπώσεσι καὶ ἀποστηρίξει καὶ ταῖς ἄλ-
λαις παλαιστικαῖς λαβαῖς. ἐν τούτῳ δὲ καὶ ὁσφὺς τεί-
νεται σφοδρῶς καὶ σκέλη. καὶ γὰρ οὖν καὶ ἐδραῖας
δεῖ τῆς βαδίσσεως ἐν τῷ τοιούτῳ πόνῳ. τὸ δὲ καὶ προ-
βαίνειν καὶ εἰς τὰ πλάγια μεταπηδᾶν οὐ μικρὸν σκελῶν 10
γυμνάσιον, ἀλλ', εἰ χρηὴ τάληθες εἰπεῖν, μόνον δι-
καιότατα κινεῖν πάντ' αὐτῶν τὰ μόρια. τοῖς μὲν γὰρ
προϊούσιν ἕτερα νεῦρα καὶ μύες, τοῖς δ' ὑποβαίνουσιν
ἕτερα διαπονεῖται πλέον. οὕτω δὲ καὶ τοῖς εἰς τὰ πλάγια
μεθισταμένοις ἄλλα. καὶ ὅστις καθ' ἓν εἶδος κινήσεως 15
κινεῖ τὰ σκέλη καθάπερ οἱ θεόντες, ἀνωμάλως οὗτος
καὶ ἀνίσως τὰ μέρη γυμνάζει.

Cap. III. Ὡς δὲ τοῖς σκέλεσιν, οὕτω καὶ ταῖς χερσὶ
τὸ γυμνάσιον τοῦτο δικαιότατον ἐν παντὶ σχήματι λαμ-
βάνειν ἐπιζομένων τὴν σφαῖραν. ἀνάγκη γὰρ κἀνταῦθα 20

1. μέγ. αὐτὸ O μέγ. οὕτως L¹ (in ras.) P || 4. διαπο-
νεῖσθαι LPMA || 5. ἀμμάτων περιθέσει * ἀμμάτων περιθέσει
L ἀμμάτων παραθέσει P ὁμμάτων μετάρσει καὶ θέσει
O || 7. ἐν τούτῳ L²P τούτῳ MO || 8. καὶ γὰρ οὖν καὶ L in marg.
ἐδραῖας δεῖ τῆς βαδίσσεως * Pr. XXIX ἐδραῖα^c δεῖ τῆς βάσεως
LP σκέλη ἐδραῖα τῆς βάσεως O || 11. γυμνάσιον, ἀλλ' εἰ χρηὴ *
γυμνάσιον. Κεφ. γ'. Ἄλλ' εἰ χρηὴ O μόνον δικαιότατα LP μό-
νον ἐστὶ δικαιότατον O || 13. προϊούσιν LP προσιούσιν OM. Post
μύες exhibent κἀμνουσι LP in marg. adscriptum || 14. εἰς τὰ
πλάγια μεθιστ. M εἰς τὸ πλάγιον μεθ. LO || 16. ἀνωμάλως οὗτος
καὶ ἀνίσως * ὁμάλως οὕτως καὶ ἴσως L² ὁμαλῶς καὶ ἴσως P
ἀνωμάλως, καὶ οὕτως ἀνίσως MO || 18. Ante ὥς δὲ τοῖς σκ. de-
levi versum in editionibus male repetitum τοῖς εἰς τὰ πλάγια
μεθισταμένοις ἄλλα καὶ cum LPH* Pr. XXXV ταῖς χερσὶ LP ||
20. κἀνταῦθα LP

τὴν ποικιλίαν τῶν σχημάτων ἄλλοτ' ἄλλους τῶν μυῶν
 τείνειν σφοδρότερον, ὥστε πάντας ἐν μέρει πονουῦντας
 ἴσην ἔχειν ἀνάπαν||λαν καὶ οὕτως ἐν μέρει πάντας ἐνεργ- 904
 γούντας τε καὶ ἀναπανομένους οὐτ' ἀργούς μένειν τὸ
 5 πάμπαν, οὔτε κόποις ἀλίσκεσθαι μόνους πονουῦντας.
 ὅψιν δ' ὅτι γυμνάζει, μαθεῖν ἐνεστιν ὑπομνησθέντας,
 ὥς, εἰ μὴ τις ἀκριβῶς τὴν ῥοπὴν τῆς σφαίρας, εἰς ὃ
 τι φέροιτο, προαισθάνοιτο, διαμαρτάνειν τῆς λαβῆς
 ἀναγκαῖόν ἐστιν αὐτόν. ἐπὶ τούτῳ δὲ καὶ τὴν γνώμην
 10 θήγει τῇ φροντίδι τοῦ τε μὴ καταβαλεῖν καὶ τοῦ δια-
 κωλύσαι φροντὶς δὲ μόνη μὲν καταλε-
 πτύνει, μιχθεῖσα δὲ τινι γυμνασίῳ καὶ φιλοτιμίᾳ καὶ εἰς
 ἡδονὴν τελευτήσασα τὰ μέγιστα καὶ τὸ σῶμα πρὸς
 15 ὑγίειαν καὶ τὴν ψυχὴν εἰς σύνεσιν ὀνύνησιν. οὐ σμι-
 κρόν δὲ καὶ τοῦτ' ἀγαθόν, ὅταν ἄμφω τὸ γυμνάσιον
 ὠφελεῖν δύνηται, καὶ σῶμα καὶ ψυχὴν, εἰς τὴν ἰδίαν
 ἑκάτερον ἀρετὴν. ὅτι δ' ἀσκεῖν ἄμφω δύναται τὰς με-
 γίστας ἀσκήσεις, ἃς μάλιστα μετιέναι τοῖς στρατηγοῖς
 οἱ πόλεως βασιλεῖς νόμοι κελεύουσιν, οὐ χαλεπὸν κατ-
 20 ιδεῖν. ἐπιθέσθαι || γὰρ ἐν καιρῷ καὶ [λαθεῖν ἐπιθέμε- 905
 νον, καὶ] ὀξυλαβῆσαι τὴν προᾶξιν, καὶ σφετερίσασθαι

3. Post ἀνάπανταν extrusi v. interpolata [τοῖς ἡσυχάζουσιν τὸν χρόνον τῶν ἐνεργούντων] * H || 6. ὅψιν δ' ὅτι γυμν. MH ὅψιν δὲ δεῖ πῶς γυμν. LP ὅψιν δ' ὅτι γυμνάζειν δεῖ O || 7. εἰς ὃ τι LP ὅποι MO || 9. ἐστιν αὐτόν * ἐστιν αὐτῷ LP αὐτόν om. ἐστι MO ἐπὶ τούτῳ Helmr. in Ind. philol. I. I. ἐν τούτῳ LO γνώμην θήγει L³P γνώμην ἴσην L¹MO || 11. Post διακωλύσαι exhibent Codd. et Editt. verba τὸν μέσον ἢ αὐτόν ὑφαρπάσαι (ἢ L) ἐν τούτῳ κατασταίη, quae nobis nil nisi glossema librarii videntur esse cf. Pr. LVIII μόνη μὲν LP μὲν om. MO καὶ εἰς LP καὶ om. O || 13. καὶ τὸ σῶμα LP καὶ om. MO || 17. ἑκάτερον MH ἑκατέρων L¹ ἑκατέρων L² || 18. στρατηγοῖς * στρατηγικοῖς LO || 20. Verba λαθεῖν ἐπιθέμενον (λαβεῖν L³P) interpretationem efficere videntur eorum, quae secuntur, ἐξ ἀδοκίτου ἐπιθ.

GALEN. SCRIPT. MIN.

7

τὰ τῶν ἐναντίων ἢ βιασάμενον ἢ ἐξ ἀδοκήτου ἐπιθέ-
μενον, καὶ φυλάξαι τὰ κτηθέντα τῶν ἀγαθῶν στρατη-
γῶν ἔργα· καὶ τὸ σύμπαν φάναι, φύλακά τε καὶ φῶρα
δεινὸν εἶναι χρὴ τὸν στρατηγόν, καὶ ταῦτ' αὐτοῦ τῆς
ὅλης τέχνης τὸ κεφάλαιον. ἄρ' οὖν ἄλλο τι γυμνάσιον 5
οὕτω προεθίξειν ἱκανὸν ἢ φυλάττειν τὸ κτηθέν ἢ
ἀνασώζειν τὸ μεθεθὲν ἢ τῶν ἐναντίων τὴν γνώμην
προαισθάνεσθαι; θαυμάζοιμ' ἂν, εἴ τις εἰπεῖν ἔχοι. τὰ
πολλὰ γὰρ αὐτῶν αὐτὸ τοῦναντίον ἀργούς καὶ ὑπνη-
λοὺς καὶ βραδεῖς τὴν γνώμην ἐργάζεται· καὶ γὰρ καί, 10
ὅσοι κατὰ παλαιστραν πονουῦσιν, εἰς πολυσαρκίαν μᾶλ-
λον ἢ ἀρετῆς ἄσκησιν φέρει. πολλοὶ γοῦν οὕτως ἐπα-
χύνθησαν, ὥς δυσχερῶς ἀναπνεῖν. ἀγαθοὶ γ' οὐδ' ἂν
οἱ τοιοῦτοι πολέμου γένοιτο στρατηγοὶ ἢ βασιλικῶν
ἢ πολιτικῶν πραγμάτων ἐπίτροποι· θάττον ἂν τοῖς ὑσὶν 15
ἢ τοῦτοις τις ὁτιοῦν ἐπιτρέψειεν. ἴσως δ' οἴησῃ με-
θρόμον ἐπαινεῖν καὶ τᾶλλ' ὅσα λεπτύνει τὸ σῶμα γυ-
906 μνάσια. τὸ δ' οὐχ ἥ οὕτως ἔχει. τὴν γὰρ ἀμετρίαν ἐγὼ
πανταχοῦ ψέγω, καὶ πᾶσαν τέχνην ἀσκεῖν φημι χρῆναι
τὸ σύμμετρον, καὶ εἴ τι μέτρου στερεῖται, τοῦτ' οὐκ 20
εἶναι καλόν. οὐκ οὖν οὐδὲ δρόμους ἐπαινω τῷ τε
καταλεπτύνειν τὴν ἔξιν καὶ τῷ μηδεμίαν ἄσκησιν ἀν-
δρείας ἔχειν. οὐ γὰρ δὴ τῶν ὠκέως φευγόντων τὸ
νικᾶν, ἀλλὰ τῶν συστάδην κρατεῖν δυναμένων, οὐδὲ
διὰ τοῦτο Λακεδαιμόνιοι πλείστον ἡδύναντο τῷ τάχιστα 25

4. ταῦτ' αὐτοῦ LH ταῦτ' αὐτῷ τε ὅλ. τ. P ταῦτα τῆς τ.
αὐτῆς ὅλης O || 7. μεθεθὲν H μεθιτ' L² μεθιστάμενον O || 9.
ἀργούς γὰρ O γὰρ om. LP || 12. φέρει LPM φέρουσι O || 13.
ἀγαθοὶ γ' οὐδ' ἂν LMA ἀγ. τε οὐδ' P γένοιτο H γενέσθαι
O || 15. τοῖς ὑσὶν om. γs LP τὸ δισὶν M || 21. τῷ τε καταλεπτ.
L¹P || 22. τὸ σῶμα ἀνδρείας LP || 24. ἀλλὰ τῶν om. καὶ
LPM

θεῖν, ἀλλὰ τῷ μένειν θαρροῦντες. εἰ δὲ καὶ πρὸς ὑγίειαν
ἐξετάξοις, ἐφ' ὅσον ἀνίσως γυμνάζει τὰ μέρη τοῦ σώ-
ματος, ἐπὶ τοσοῦτον οὐδ' ὑγιεινόν. ἀνάγκη γὰρ αὐτῷ
τὰ μὲν ὑπερπονεῖν, τὰ δ' ἀργεῖν παντελῶς. οὐδέτερον
δ' αὐτῶν ἀγαθόν, ἀλλ' ἅμφω καὶ νόσων ὑποτρέφει
σπέρματα καὶ δύναμιν ἄρρωστον ἐργάζεται.

Cap. IV. Μάλιστα οὖν ἐπαινω γυμνάσιον, ὃ καὶ
σώματος ὑγίειαν ἱκανὸν ἐκπορίζει καὶ μερῶν εὐαρ-
μοστίαν καὶ ψυχῆς ἀρετήν, ἃ πάντα τῷ διὰ τῆς σμικρᾶς
10 σφαίρας ὑπάρχει. καὶ γὰρ ψυχὴν εἰς πάντα δυνατὸν ||
ὠφελεῖν καὶ τοῦ σώματος τὰ μέρη δι' ἴσον πάντα γυμνά- 907
ζει, ὃ καὶ μάλιστα εἰς ὑγίειαν συμφέρει καὶ συμμετρίαν
ἐξέως ἐργάζεται, μὴτ' ἄμετρον πολυσαρκίαν μὴτ' ὑπερ-
βάλλουσιν ἰσχυρότητα φέρον, ἀλλ' εἰς τε τὰς ἰσχύος
15 δεομένας πράξεις ἱκανόν, καὶ ὅσαι τάχους χρῆζουσιν,
ἐπιτήδειον. οὕτω μὲν οὖν, ὅσον ἐν αὐτῷ σφοδρότα-
τον, οὐδενὸς τῶν πάντων κατ' οὐδὲν ἀπολείπεται. τὸ
δὲ πρῶτον ἰδωμεν αὐτῶν· ἔστι γὰρ ὅτε καὶ τούτου
δεόμεθα διὰ θ' ἡλικίαν ἢ μηδέπω φέρειν ἰσχυροῦς
20 πόρους ἢ μηκέτι δυναμένην, καὶ κάματος ἐπανεῖναι
βουληθέντες ἢ ἐκ νόσου ἀνακομιζόμενοι. δοκεῖ δέ μοι
κἂν τούτῳ πλέον ἔχειν ἑτέρου παντός· οὐδὲν γὰρ οὕτω
πρῶτον, εἰ πρῶτος αὐτὸ μεταχειρίζοιο. δεῖ δὲ μέσως μὲν

1. τῷ μένειν θαρροῦντες * cf. Pr. XL τῷ μένοντες θαρρεῖν
HLP τῷ μένοντας ἀναιρεῖν MO εἰ δὲ καὶ LP || 3. γὰρ αὐτῷ
LP γὰρ οὕτω MO || 8. ἱκανὸν ἐκπορίζει LP || 9. ἀρετήν,
ἃ πάντα τῷ LP ἀρετήν παρὰ τούτοις τοῦτο δὲ τὸ O παρὰ
τούτοις τὸ M || 10. ψυχ. εἰς πάντα LPM || 11. δι' ἴσον
πάντα γ. LP δι' ἴσον μάλιστα γ. π. MO || 16. σφοδρότατον
LPAB || 17. οὐδενὸς LP οὐδενὶ MO ἀπολείπεται LP ἐλ-
λείπεται MO || 20. ἐπανεῖναι LP νόσον L²P νόσων MO Pr.
LII || 23. μέσως μὲν ἔχοντα μὴδὲ * μέσως μένοντα τηνικαῦτα
χρησθαι μὴδενὶ O μέσως μενεον (sic!) τηνικαῦτην χρῆσθαι (in
marg. μένον) L Pr. LVII μέσως μένον τηνικαῦτα χρ. P μέσως

ἔχοντα μὴδὲ συμμέτρου ἀποστάντα, τὰ μὲν ἡρέμα προ-
βαίνειν, τὰ δὲ κατὰ χώραν μένειν, μὴ πολλὰ διαγυμνα-
σάμενον, ἐπὶ τῷδε τρίψεσι μαλακαῖς δι' ἐλαίου καὶ
908 λουτροῖς θερμοῖς ἥ χρῆσθαι. τοῦτο μὲν ἀπάντων ἐστὶ
πρώτατον, ὥστε καὶ ἀναπαύσασθαι δεομένῳ συμφο- 5
ρώτατον εἶναι καὶ ἄρρωστον δύναμιν ἀνακαλέσασθαι
δυνατώτατον καὶ γέροντι καὶ παιδὶ συμφορώτατον. ὅσα
δὲ τούτου μὲν ἰσχυρότερα, τοῦ δ' ἄκρως σφοδροῦ πρώ-
τερα, διὰ τῆς σμικρᾶς σφαίρας ἐνεργεῖται. χρὴ καὶ ταῦτα
γινώσκειν, ὅστις γ' ὀρθῶς βούλεται διὰ παντὸς αὐτὰ 10
μεταχειρίζεσθαι. καὶ γὰρ εἴ ποτε δι' ἀναγκαῖον ἔργον,
οἷον τὰ πολλὰ πολλάκις ἡμᾶς καταλαμβάνει, πονήσεις
ἀμέτρως ἢ τοῖς ἄνω μέρεσιν ἢ τοῖς κάτω πᾶσιν, ἢ χειρὶ
μόναις ἢ ποσίν, ἐνεστὶ σοι διὰ τοῦδε τοῦ γυμνασίου
τὰ μὲν ἀναπαῦσαι τὰ πρότερον κεκμηκότα, τὰ δ' εἰς 15
τὴν ἰσὴν ἐκείνοις κίνησιν καταστήσαι τὰ πρότερον ἀργὰ
παντελῶς μεμενηκότα. τὸ μὲν γὰρ ἐκ διαστήματος ἱκα-
νοῦ βαλεῖν εὐτόνως, ἢ οὐδὲν τοῖς σκέλεσιν ἢ παντά-
πασιν ὀλίγον χρώμενον, ἀναπαύει μὲν τὰ κάτω, τὰ δ'
ἄνω κινεῖ σφοδρότερον. τὸ δ' ἐπὶ πλεον διαθέοντα καὶ 20
ὠκέως ἐκ πολλοῦ διαστήματος ὀλιγάκις προσχρῆσθαι
τῇ βολῇ τὰ κάτω μᾶλλον διαπονεῖ. καὶ τὸ μὲν ἡπειγ-
909 μένον ἐν αὐτῷ ἥ καὶ ταχὺ χωρὶς συντονίας ἰσχυρᾶς τὸ

μένων τῇ κατὰ ταῦτα χρ. M || 1. συμμέτρου K σύμμετρον LP συμ-
μετρίαν M συμμετρίας H auctoribus tribus Codd. Marcianis cf.
Pr. LII προβαίνειν — μένειν * προβαίνοντα — μένοντα O κατὰ
χώραν om. καὶ H || 5. ἀναπαύσασθαι LP δεομένῳ L || 6. ἀνα-
καλέσασθαι HPAB ἀνακαλέσθαι Ch ἀναλαβέσθαι K ἀναβα-
λέσθαι (non ἀνακαλέσασθαι ut ait H) LM || 11. ἀναγκαῖον
ἔργον LP -αίων ἔργων MO οἷον PH οἷα L¹O χειρὶ μόνοις
LPAB || 14. διὰ τοῦδε LPA ἐκ τοῦδε MK || 17. ἱκανοῦ O.
Malim μικροῦ * || 18. βαλεῖν LP βάλλειν MO || 21. πολλῶν
διαστημάτων LP προσχρῆσθαι om. τε LP προχρῆσθαι MO

πνεῦμα μᾶλλον γυμνάζει, τὸ δ' εὐτονον, τὸ ἐν ταῖς ἀντιλήψεσι καὶ βολαῖς καὶ λαβαῖς, οὐ μὴν ταχύ γε, τὸ σῶμα μᾶλλον ἐντείνει τε καὶ ῥώννυσιν. εἰ δ' εὐτονόν θ' ἅμα καὶ ἡπειγμένον εἴη, διαπονήσει τοῦτο μέγας καὶ
 5 τὸ σῶμα καὶ τὸ πνεῦμα καὶ πάντων ἔσται γυμνασίων σφοδρότατον. ἐφ' ὅσον δὲ δεῖ καθ' ἐκάστην χρεῖαν ἐπιτείνειν τε καὶ ἀνιέναι, γράψαι μὲν οὐχ οἶόν τε — τὸ γὰρ ἐν ἐκάστῳ ποσὸν ἄρρητον — ἐπ' αὐτῶν δὲ τῶν ἔργων εὐρεῖν τε καὶ διδάξαι δυνατόν, ἐν ᾧ δὴ καὶ μάλιστα
 10 τὸ πᾶν κῦρος· οὐδὲ γὰρ ἡ ποιότης ἐστὶ χρήσιμος, εἰ τῷ ποσῷ διαφθείροιτο. τούτου μὲν δὴ τῷ παιδοτρίβῃ μετέστω τῷ μέλλοντι τῶν γυμνασίων ἀφηγεῖσθαι.

Cap. V. Τὸ δ' ὑπόλοιπον τοῦ λόγου περαινέσθω. βούλομαι γὰρ ἐφ' οἷς εἶπον ἀγαθοῖς προσεῖναι τῷδε
 15 τῷ γυμνασίῳ, μὴδ' ὥς ἐκτός ἐστι κινδύνων παραλιπεῖν, οἷς τὰ πλεῖστα τῶν ἄλλων περιπίπτει. δρόμοι μὲν γὰρ ὥκεις πολλοὺς ἤδη διέφθειραν, ἀγγεῖον ἐπικάικρον ῥήξαντες· οὕτω δὲ καὶ φωναὶ μεγάλαί θ' ἅμα καὶ σφοδραὶ καθ' ἓνα χρόνον ἄθρόως ἐκφωνηθεῖσαι, μεγίστων κακῶν
 20 οὐκ ὀλίγοις αἰτίαι γεγένηται, καὶ ἵππασίαι σύντονοι τῶν τε κατὰ νεφροὺς ἔρρηξάν τι καὶ τῶν κατὰ θώρακα πολλάκις ἐβλαψαν, ἐστὶ δ' ὅτε καὶ τοὺς σπερματικούς πόρους, ἵνα τὰ τῶν ἵππων ἀμαρτήματα παραλείπω, δι' οὓς πολλάκις ἐκπεσόντες τῆς ἔδρας οἱ ἵππεῖς παραχρῆμα

1. εὐτονον *H εὐρωστον LB τὸ δ' ἕτερον O || 9. διδάξαι H δεῖξαι LP δεῖξαι MO || 11. τούτου μετέστω K τούτω μὲν ex τοῦτο μὲν corr. L¹P τούτου μεθίστω M μεθίσθω ex μεθίστω corr. L τοῦτο μελέτω H ἀφηγεῖσθαι LPH ὑφηγ. MO || 14. προσεῖναι H προσιέναι LPO || 15. ὥς ἐκτός ἐστι K δ' /// δὲ /// ἐκτός L ὅσων δ' ἐκτός P || 20. αἰτίαι L²PM αἰτία L¹O γεγένηται L²P γεγ. om. MO || 21. καὶ τῶν κατὰ θ. LP τῶν om. MO || 24. δι' οὓς LP δι' ὧν MO δι' ἃ H

διεφθάρησαν. οὕτω δὲ καὶ τὸ ἄλμα πολλοὺς ἐβλαψε
καὶ ὁ δίσκος καὶ τὰ διὰ τοῦ κάμπτειν γυμνάσια. τοὺς
δ' ἐκ τῆς παλαίστρας τί δεῖ καὶ λέγειν; ὥς ἅπαντες
λελώβηται τῶν Ὀμηρικῶν Λιτῶν οὐδὲν μείον· ὥς γὰρ
ἐκεῖνός φησιν ὁ ποιητῆς 5

χωλαί τε θυσαί τε παραβλῶπές τ' ὀφθαλμῶ,
οὕτω τοὺς ἐκ τῆς παλαίστρας ἰδοὺς ἂν ἢ χωλοὺς ἢ
διστραμμένους ἢ τεθλασμένους ἢ πάντως γέ τι μέρος
πεπηρωμένους. εἰ δὴ πρὸς οἷς εἶπον ἀγαθοῖς ἔτι καὶ
τοῦθ' ὑπάρχει τοῖς διὰ τῆς σμικρᾶς σφαίρας γυμνασίοις, 10
ὥς μηδὲ κινδύνῳ πελάζειν, ἀπάντων ἂν εἴη πρὸς ὠφέ-
λειαν ἄριστα παρεσκευασμένα.

1. πολλοὺς ἐβλαψε add. ex L²P κάμπτειν MO σκάπτειν
LP || 3. ἅπαντες K ἅπαντα LPO || 5. ἐκεῖνός φ. LP et M ubi
tamen Hlmr. ἐκεῖνός legisse videtur. || 6. Versum homericum re-
stitui ex Il. IX, 503 et Gal. I, 30 χωλαί τ' ὀφθαλμοὶ παραβλῶ-
πας τε ὀφθαλμῶν L² χωλαί τε θυσαίτε παραβλῶπας τ' ὀφθαλ-
μῶν P — θυσάς τε κτε. M τ. ὀφθαλμοῖς O praeter K || 8. μέρος
πεπηρωμένους M. Cobet Mnemos. X, 910: 'Ut Graeca sit oratio,
supplendum: ἢ πάντως (ἔν) γέ τι μέρος πεπηρωμένους.' || 11.
ἀσφάλειαν M || 12. παρεσκευασμένα O -μένων LP -μένον M

IV.

ΠΡΟΤΡΕΠΤΙΚΟΣ ΕΠΙ ΤΕΧΝΑΣ.

Cap. I. Εἰ μὲν μὴδ' ὅλως λόγου μέτεστι τοῖς κ. ι, ἀλόγοις ὀνομαζομένοις ζώοις, ἄδηλόν ἐστιν. ἴσως γὰρ εἰ καὶ μὴ τοῦ κατὰ τὴν φωνήν, ὃν καὶ προφορικὸν ὀνομάζουσιν, ἀλλὰ τοῦ γε κατὰ τὴν ψυχὴν, ὃν ἐνδιά-
 5 θετον καλοῦσι, μετέχει πάντα τὰ μὲν μᾶλλον, τὰ δ' ἥτιον. Ὅτι μέντοι || πλείστον ὅσον αὐτῶν διεννηνόχα- 2
 σιν οἱ ἄνθρωποι, πρόδηλον ἡμῖν ἐστὶν ὁρῶσι τό τε πλῆθος τῶν τεχνῶν, ὧν μεταχειρίζεται τὸ ζῷον τοῦτο, καὶ ὅτι μόνος ὁ ἄνθρωπος ἐπιστήμης ἐπιδεκτικός, ἣν
 10 ἂν ἐθελήσῃ, τέχνην μαθαίνει. Τὰ μὲν γὰρ ἄλλα ζῷα σχεδὸν ἄτεχνα πάντ' ἐστὶ πλὴν ὀλίγων δὴ τινων ἐν αὐτοῖς· ἀλλὰ καὶ ταῦτα φύσει μᾶλλον ἢ προαιρέσει τεχνῶν τετύχηκεν.

Ὁ δ' ἄνθρωπος οὔτε τινὸς τῶν παρ' ἐκείνοις ἀμε-
 15 λήτης — [ἀλλὰ] καὶ τὴν ὑφαντικὴν ἐμιμήσατο τὰς ἀράχνας καὶ πλάττει καθάπερ αἱ μέλισσαι καὶ τοῦ νεῖν οὐκ ἀνάσκητός ἐστι καίτοι πεζὸς ὢν — ἀλλὰ καὶ τῶν

Inscriptio: Προτρ. ἐπὶ τέχνας K. XIX, 38; Kō p. 16 et 53 Γαληνοῦ παραφραστοῦ τοῦ Μηνοδότου προτρεπτικός λόγος ἐπὶ τὰς τέχνας O

7. τό τε πλῆθος W ex conl. Wyttenb. K || 9. ὁ ἄνθρωπος* || 13. τετύχηκεν G εὐτύχηκεν O || 15. [ἀλλὰ] inclusi*

θείων τεχνῶν οὐκ ἀπολείπεται ζηλῶν μὲν Ἀσκληπιοῦ
τέχνην ἰατρικὴν, ζηλῶν δ' Ἀπόλλωνος αὐτὴν γε ταύ-
την καὶ τὰς ἄλλας ἀπάσας, ἃς ἔχει, τοξικὴν μουσικὴν
μαντικὴν· ἐτι τε τῶν μουσῶν τὴν ἐκάστης ἰδίαν. Οὐδὲ
γὰρ γεωμετρίας οὐδ' ἀστρονομίας ἀφίσταται, ἀλλὰ καὶ 5
τὰ τῆς γῆς νέρθιν καὶ τὰ ὑπερθε τοῦ οὐρανοῦ κατὰ
3 Πίνδαρον ἐπισκοπεῖ. ἐξεπορίσατο δ' ὑπὸ φιλοπονίας
καὶ τὸ μέγιστον τῶν θείων ἀγαθῶν, φιλοσοφίαν. Διὰ
ταῦτα τοίνυν καὶ λόγου μετῇ τοῖς ἄλλοις ζώοις, κατ'
ἐξοχὴν αὐτῶν καὶ ὁ ἄνθρωπος μόνος ὀνομάζεται λο- 10
γικός.

Cap. II. Πῶς οὖν οὐκ αἰσχρόν, ὃ μόνον τῶν ἐν
ἡμῖν κοινωνοῦμεν θεοῖς, τούτου μὲν ἀμελεῖν, ἐσπεν-
κέναι δὲ περὶ τι τῶν ἄλλων, τέχνης μὲν ἀναλήψεως
καταφρονοῦντα, Τύχῃ δ' ἑαυτὸν ἐπιτρέποντα; ἥς τὴν 15
μοχθηρίαν ἐμφανίσαι βουληθέντες οἱ παλαιοὶ γράφον-
τες καὶ πλάττοντες αὐτὴν οὐ μόνον <οὐκ> εἶδει γυ-
ναικὸς ἠρκέσθησαν, καίτοι τοῦθ' ἱκανὸν ἦν ἀνοίας
σύμβολον, ἀλλὰ καὶ πηδάλιον ἔδωκαν ἐν χερσὶν αὐτῇ
καὶ τοῖν ποδοῖν ὑπέθεσαν βάσιν σφαιρικὴν, ἐστέρη- 20
σαν δὲ καὶ τοῖν ὀφθαλμοῖν, ἐνδεικνύμενοι διὰ τού-
των ἀπάντων τὸ τῆς τύχης ἄστατον. Ὡσπερ οὖν ἐν
νῆϊ χειμαζομένη σφοδρῶς, ὥς ἐπικλύζεσθαι τε τοῖς κύ-
μασι καὶ κινδυνεύειν βυθισθῆναι, μοχθηρῶς ἂν τις
πράξειεν ἐπιτρέψας τὰ πηδάλια κυβερνήτῃ τυφλῷ, κατὰ 25
τὸν αὐτόν, οἶμαι, τρόπον καὶ τῷ βίῳ μεζόνων ναυα-
4 γίων περὶ πολλοὺς οἴκους γιγνομένων ἢ περὶ τὰ σκάφη
κατὰ θάλατταν, οὐκ ὀρθῶς γινώσκοντός ἐστιν ἐπι-

6. κατὰ Πίνδαρον Plat. Theaet. 173 E || 9. μετῇ MCC || 13.
ἐσπενκέναι O = V, 850. 859. XIV, 612. ἐσπουδακέναι G
Iamot. ap. W. || 17. οὐ μόνον <οὐκ> εἶδει * Pr. XXXI ἐν εἶδει O

τρέπειν ἑαυτὸν ἐν τοιαύταις περιστάσεσι πραγμάτων
 τυφλῇ δαίμονι, μηδ' αὐτῇ βεβαίως ἐστηριγμένη. Ἐμ-
 πληκτός τε γάρ ἐστι καὶ ἄνους εἰς τοσοῦτον, ὥς πολ-
 λάκις τοὺς ἀξιολόγους ἄνδρας παρερχομένη πλουτίζειν
 5 τοὺς ἀναξίους, οὐδὲ τούτους βεβαίως, ἀλλ' ὅσον δο-
 κεῖν πάλιν αὐτῶν ἀφαιρεῖσθαι τὰ δοθέντα. Ταύτῃ τῇ
 δαίμονι πλῆθος ἀνδρῶν ἀμαθῶν οὐκ ὀλίγον ἔπεται
 μηδέποτ' ἐν ταύτῳ μενούσῃ διὰ τὸ τῆς βάσεως εὐμετα-
 κύλιστον, ἣτις αὐτὴν ἄγει καὶ φέρει καὶ κατὰ κρημνῶν
 10 ἐνίοτε καὶ θαλάττης. Ἐνθα συναπόλλυνται μὲν ἀλλή-
 λους ἐπόμενοι πάντες αὐτῇ· μόνη δ' ἀβλαβὴς ἐκείνη
 διεξέρχεται καταγελῶσα τῶν ὀλοφυρομένων τε καὶ ἐγ-
 καλούντων αὐτῇ, ὅτ' οὐδὲν ὄφελος. Τὰ μὲν δὴ τῆς
 Τύχης ἔργα τοιαῦτα.

15 Cap. III. Τὸν δ' Ἑρμῆν, ἅτε λόγου μὲν ὄντα
 δεσπότην ἐργάτην δὲ τέχνης ἀπάσης, θέασαι πάλιν,
 ὅπως ἐξ ὕπεναντίου τῇ Τύχῃ κεκοσμήκασιν οἱ παλαιοὶ 5
 γράφοντές τε καὶ πλάττοντες. Νεανίσκος ἐστὶν ὥραϊος,
 οὐκ ἐπίκτητον οὐδὲ κομμωτικὸν ἔχων κάλλος, ἀλλ'
 20 εὐφυνές, ὥστε συνεμφαίνεσθαι τὴν τῆς ψυχῆς ἀρετὴν
 δι' αὐτοῦ. ἔστι δὲ φαιδρὸς μὲν τὰς ὀψεις, δέδορκε δὲ
 δορυμύ, καὶ ἡ βάσις τὸ πάντων σχημάτων ἐδραιότατόν
 τε καὶ ἀμεταπτωτότατον ἔχει, τὸν κύβον. ἔσθ' ὅτε δὲ
 καὶ αὐτὸν τὸν θεὸν τούτῳ τῷ σχήματι κοσμοῦσιν.
 25 Ἰδοὺς δ' ἂν τοὺς θιασώτας αὐτοῦ φαιδρὸς μὲν ὁμοίως

4. ἀξιολόγους O num forte ἀξίους? * || 5. ὅσον δοκεῖν
 MCC ex script. Cod. Lond. ap G: ὥς ἂν ἔδωκεν οὕτως; ὅσον
 πάλιν αὐτῶν O || 8. ἐν ταύτῳ MCC ἐν αὐτῷ O || 12. ἐγκαλούν-
 των αὐτῇ * ἐγκαλ. αὐτὴν G ex Cod. Adelphi || 17. τῇ Τύχῃ
 W K = infra p. 122, 23 τὴν τύχην O ἢ τὴν Τύχην MCC οἱ
 παλαιοὶ * G iam. ap. W. πάλιν οἱ G || 20. εὐφυνές G Wyttēb.
 ap. W. εὐφύς O

τῷ καθηγουμένῳ θεῷ, μεμφομένους δ' οὐδέποτε αὐτόν, ὥσπερ οἱ τὴν Τύχην, οὐδ' ἀπολειπομένους ποτ' οὐδὲ χωριζομένους, ἀλλ' ἐπομένους τε καὶ διὰ παντὸς ἀπολαύοντας τῆς προνοίας αὐτοῦ.

Cap. IV. Τοὺς δέ γε τῇ Τύχῃ συνεπομένους⁵ ἅπαντας μὲν ἀργοὺς θεάσῃ καὶ τεχνῶν ἀμαθεῖς, ὀχουμένους δ' ἐπ' ἐλπίδων ἀεὶ καὶ θεούσῃ τῇ δαίμονι συνθέοντας, ἐνίοις μὲν ἐγγύς, ἐνίοις δὲ πορρωτέρῳ, τινὰς δὲ καὶ τῆς χειρὸς αὐτῆς ἐξημμένους. Ἐν τούτοις ἅπανσι⁶ καὶ τὸν Κροῖσον ἥ κεῖνον τὸν Λυδὸν ὄψει καὶ τὸν Πολυκράτην τὸν Σάμιον, καὶ ἴσως θαυμάσεις τῷ μὲν τὸν Πακτωλὸν ἰδὼν ῥέοντα χρυσόν, τῷ δὲ καὶ τοὺς θαλαττίους ὑπηρετοῦντας ἰχθῦς. Μετὰ τούτων δὲ καὶ Κῦρον θεάσῃ καὶ Πρίαμον καὶ Διονύσιον· ἀλλὰ τούτων αὐτῶν ὀλίγον ὕστερον ὄψει Πολυκράτην μὲν¹⁵ ἀνεσταυρωμένον, ὑπὸ Κύρῳ δὲ Κροῖσον, αὐτὸν δὲ τὸν Κῦρον ὑπ' ἄλλοις. Ὅψει δὲ καὶ Πρίαμον καθηρημένον καὶ Διονύσιον ἐν Κορίνθῳ. Εἰ δὲ καὶ τοὺς ἄλλους ἐπισκέψαιο τοὺς ἀπωτέρῳ μὲν αὐτὴν θέουσιν διώκοντας, οὐ μὴν τυχόντας γε, μισήσεις ὅλον τὸν²⁰ χορόν. εἰσὶ γὰρ ἐνταῦθα καὶ δημαγωγοὶ πολλοὶ καὶ ἐταῖροι καὶ πόρνοι καὶ προδόται φίλων, εἰσὶ δὲ καὶ φονεῖς καὶ τυμβωρύχοι καὶ ἄρπαγες· πολλοὶ δὲ μηδὲ τῶν θεῶν αὐτῶν πεφεισμένοι, ἀλλὰ καὶ τούτων ἰερά συνλήσαντες.²⁵

Cap. V. Ὁ δ' ἕτερος τῶν χορῶν πάντες μὲν κόσμοι καὶ τεχνῶν ἐργάται, οὐ θέουσι δ' οὐδὲ βοῶσιν

5. τῇ Τύχῃ συνεπ. G Cob. X, 178 τῆς τύχης O ἥ 7. ἐπ' ἐλπίδων WK = V, 107, 13: ἐποχούμενος τῷ αἵματι; ἐξ ἐλπίδ. O ἥ 12. χρυσόν O χρυσοῦ MCC ἥ 14. καὶ τούτων WK ἥ 17. καθηρημένον Wyttenb. Cob. IV, 120; X, 178 καθεργγμένον O ἥ 20. ὅλον τὸν χ.* ὅλως O

οὐδ' ἀλλήλοις μάχονται· ἀλλ' ἐν μέσοις μὲν αὐτοῖς 7
ὁ θεός, ἀμφ' αὐτὸν δ' ἅπαντες ἐν τάξει κεκόσμηται
χώραν ἕκαστος, ἣν ἐκεῖνος ἔδωκεν, οὐκ ἀπολείποντες.
Οἱ μὲν ἔγγιστα τῷ θεῷ καὶ περὶ αὐτὸν ἐν κύκλῳ κε-
5 κοσμημένοι γεωμέτραι καὶ ἀριθμητικοὶ καὶ φιλόσοφοι
καὶ ἱατροὶ καὶ ἀστρονόμοι καὶ γραμματικοί.

Τούτων δ' ἐφεξῆς ὁ δεύτερος χορὸς ξογράφου
πλάσται γραμματισταὶ τέκτονες τε καὶ ἀρχιτέκτονες καὶ
λιθογλύφοι καὶ μετ' αὐτοὺς δ' ἡ τρίτη τάξις, αἱ λοιπαὶ
10 τέχναι πᾶσαι, κατὰ μέρη μὲν οὕτω κεκόσμηται, πάντα
δὲ πρὸς τὸν θεὸν ἀποβλέπουσι κοινὸν τῷ παρ' αὐτοῦ
προστάγματι πειθόμενοι. Θεάσῃ δὲ κἀνταῦθα πολλοὺς
μετ' αὐτοῦ τοῦ θεοῦ, τετάρτην τινὰ τάξιν ἀπὸ τῶν
ἄλλων ἔκκριτον, οὐχ οἷοί τινες ἦσαν οἱ μετὰ τῆς Τύχης.
15 οὐ γὰρ ἀξιόμασι πολιτικοῖς οὐδὲ γένους ὑπεροχαῖς
οὐδὲ πλούτῳ τοὺς ἀρίστους ὁ θεὸς οὕτως εἰθίζεται
κρίνειν· ἀλλὰ τοὺς καλῶς μὲν βιοῦντας, ἐν δὲ ταῖς
ἑαυτῶν τέχναις πρωτεύοντας, ἐπομένους δὲ τοῖς προσ-
τάγμασιν αὐτοῦ καὶ νομίμως τὰς τέχνας ἐργαζομένους
20 τιμᾷ τε καὶ πρὸ ἄλλων ἄγει περὶ αὐτὸν ἔχων ἀεί. 8
Τοῦτον, οἶμαι, τὸν χορὸν νοήσας, ὁποῖός ἐστιν, οὐ
μόνον ζηλώσεις ἀλλὰ καὶ προσκυνήσεις.

Σωκράτης ἐστὶν ἐν αὐτῷ καὶ Ὅμηρος καὶ Ἱπποκρά-
της καὶ Πλάτων καὶ οἱ τούτων ἐρασταί, οὓς ἴσα καὶ
25 τοὺς θεοὺς σέβομεν, οἷον ὑπαρχοὶ τινες καὶ ὑπηρεταί
τοῦ θεοῦ. Τῶν δ' ἄλλων ἀπάντων οὐκ ἐστὶν ὅστις

3. ἀπολείποντες *W in adn. ἀπολιπόντες O || 5. φιλ. καὶ
ἱατροὶ O φιλ. τε καὶ WK || 7. δεύτ. χορὸς O χορὸς om. WK || 10.
κεκόσμηται Cod. Adelpi ap. G. πάντα δὲ O = infra p. 108,
19 πάντες GK || 11. κοινόν G Iamot. κοινῷ O τετάρτην
τινὰ * τετ. δὲ τινὰ O || 24. ἴσα καὶ τοὺς θεοὺς MCC ἴσα κ. τοῖς
θεοῖς O

ἡμελήθη ποτὲ πρὸς αὐτοῦ. οὐ μόνον γὰρ τῶν παρον-
των πεφρόντικεν, ἀλλὰ καὶ πλείουσι σύμπλους ἐστὶ καὶ
ναυαγούντων οὐκ ἀπολείπεται. Ἀρίστιππος γοῦν ἐπειδὴ
ποτε πλέων τοῦ σκάφους ἀπολούμενον ἐπὶ τὰς Συρα-
κουσίων ἡύρας ἐξεβράσθη, πρῶτον μὲν ἐθάρρησε θεα-
σάμενος ἐπὶ τῆς ψάμμου διάγραμμα γεωμετρικόν· ἐλο-
γίσατο γὰρ εἰς Ἑλληνὰς τε καὶ σοφοὺς ἄνδρας, οὐκ
εἰς βαρβάρους ἦκειν. Ἐπειτα παραγενόμενος εἰς τὸ
Συρακουσίων γυμνάσιον καὶ ταυτὶ τὰ ἔπη φθεγγά-
μενος·

10

Τίς τὸν πλανήτην Οἰδίπουν καθ' ἡμέραν

Τὴν νῦν σπανιστοῖς δέξεται δωρήμασι;

προσιόντας τέ τινας ἔσχεν αὐτῷ καὶ γνωρίζοντας, ὅστις
9 εἶη, || καὶ πάντων, ὧν ἐδεῖτο, μεταδιδόντας εὐθέως.
Ὡς δ' εἰς Κυρήνην, αὐτοῦ τὴν πατρίδα, μέλλοντες 15
τινες πλεῖν ἐπυνθάνοντο, μὴ τι τοῖς οἰκείοις ἐπιστέλλει,
κελεύειν αὐτοὺς ἔφη ταῦτα κτᾶσθαι τὰ κτήματα, ἃ καὶ
ναυαγήσαντι συνεκκολυμβήσει.

Cap. VI. Πολλοὶ δὲ τῶν κακοδαιμόνων καὶ πάντα
πρὸς τὸν πλοῦτον ἀποβλεπόντων, ἐν τοιαύταις πραγ- 20
μάτων περιστάσεσι γενόμενοι, χρυσὸν ἢ ἄργυρον ἑξα-
ψάμενοί τε καὶ περιθήμενοι τῷ σώματι, προσαπώλεσαν
αὐτοῖς καὶ τὴν ψυχὴν, οὐδὲ τοῦτο δυνάμενοι συνιδεῖν,
ὅτι καὶ τῶν ἀλόγων ζώων αὐτοὶ πρῶτοι τὰ ταῖς τέχναις
κεκοσμημένα μᾶλλον ἀσπάζονται. Καὶ γὰρ τοὺς πολε- 25
μικοὺς ἵππους καὶ τοὺς θηρατικοὺς κύνας πρὸ τῶν
ἄλλων τιμῶσι καὶ τοὺς μὲν οἰκέτας ἐκδιδάσκονται τέχνας
πάμπολυ πολλάκις εἰς αὐτοὺς ἀργύριον ἀναλίσκοντες,

11. Τίς τὸν πλαν. κτέ. cf. Soph. Oed. Col. 3—4. Cob. IV,
2, 224, qui πλανητὴν mavult || 17. κελ. αὐτοὺς *

ἑαυτῶν δ' ἀμελοῦσι. Καίτοι οὐκ αἰσχρὸν τὸν οἰκέ-
 την μὲν ἐνίοτε δραχμῶν εἶναι μυριάων ἄξιον, αὐτὸν δὲ
 τὸν δεσπότην αὐτοῦ μηδὲ μιᾶς; καὶ τί λέγω μιᾶς; οὐδ'
 ἂν || προΐκᾳ τις τὸν τοιοῦτον λάβοι. Μήποθ' ἑαυτοὺς 10
 5 μόνους ἡτιμάκασιν ἐκ πάντων μηδεμίαν ἐκμαθόντες
 τέχνην; Ὅταν γὰρ καὶ τᾶλόγα τῶν ζώων ἐν τεχνικοῖς
 ἐπιτηδεύμασι παιδεύωσι καὶ οἰκέτην ἀργὸν καὶ ἄτεχνον
 οὐδενὸς ἄξιον εἶναι νομίζωσιν, ἐπιμελῶνται δὲ καὶ τῶν
 χωρίων καὶ τῶν ἄλλων κτημάτων ὅπως ἕκαστον εἰς δύ-
 10 ναμιν ὅτι βέλτιστον ἦ, μόνων δ' ἑαυτῶν ἀμελῶσι μηδ'
 εἰ ψυχὴν ἔχουσι γιγνώσκοντες, εὐδηλον ὅτι τοῖς ἀπο-
 βλήτοις τῶν οἰκετῶν εἰόκασιν. Ὡστε τις ἐπιστάς ἀνδρὶ
 τοιοῦτῳ προσηκόντως ἂν εἴποι πρὸς αὐτόν· Ὡ ἀνθρώπε,
 οἰκία μὲν σοι εὖ ἔχει καὶ τὰνδράποδα πάντα καὶ ἵπποι
 15 δὴ καὶ κύνες καὶ χωρία καὶ ὅσα κέκτησαι διάκειται
 καλῶς· αὐτὸν δὲ σὲ οὐκ ἀγαθὴ κομιδὴ ἔχει. Καλῶς
 οὖν καὶ ὁ Δημοσθένης καὶ ὁ Διογένης, ὁ μὲν χρυσᾶ
 πρόβατα καλῶν τοὺς πλουσίους καὶ ἀπαιδεύτους, ὁ δὲ
 ταῖς ἐπὶ τῶν κρημνῶν σκαῖς ἀπεικάζων αὐτούς. τού-
 20 των μὲν γὰρ τὸν καρπὸν οὐκ ἀνθρώπους ἀλλὰ κόρα-
 κας ἢ κολοιοὺς ἐσθίειν, ἐκείνων δὲ τὰ χρήματα μηδὲν
 μὲν ὄφελος || εἶναι τοῖς ἀστείοις, δαπανᾶσθαι δ' ὑπὸ 11
 τῶν κολάκων, οἵτινες, ἐὰν οὕτως τύχῃ, πάντων αὐτοῖς
 ἀναλωθέντων, ἀπαντῶντες παρέρχονται μὴ γνωρίζειν
 25 προσποιούμενοι. Ὅθεν οὐδ' ὁ ταῖς κρήναις τοὺς τοιού-
 τους εἰκάσας ἄμουσός τις ἦν. καὶ γάρ τοι καὶ οἱ ἀπὸ
 τῶν κρηνῶν ὑδρευόμενοι πρόσθεν, ἐπειδὴν μηκέτ' ἔχω-
 σιν ὕδωρ ἀναστυράμενοι προσουροῦσι. καὶ ἔστιν εὖ-

4. μήποθ' ἑαυτοὺς * ποτε αὐτοὺς O || 19. ἐπὶ τῶν κρημνῶν
 O ἐπὶ κρημνῶ Laert. Diog. VI, 2 (60), pag. 147 Cob. τούτων
 μὲν — ἐκείνων δὲ * ἐκείνων τε — τούτων τε O

λογον τοὺς διὰ μηδὲν ἄλλ' ἢ τὰ χρήματα περιβλέπτους
ἅμα τῷ στερηθῆναι τούτων εὐθὺς καὶ τῶν ἄλλων, ἃ
διὰ ταῦτ' εἶχον, ἐστερηθῆναι. Τί γὰρ ἂν καὶ πάθουεν
ἰδιον μὲν οὐδὲν ἀγαθὸν κεκτημένοι, ἀεὶ δ' ἐπ' ἄλλο-
τρίοις καὶ τοῖς παρὰ τῆς Τύχης ἐπαιρόμενοι; 5

Cap. VII. Τοιοῦτοι δὲ τινὲς εἰσι καὶ οἱ τὴν εὐ-
γένειαν προβαλλόμενοι καὶ φρονοῦντες ἐπ' αὐτῇ μέγα.
καὶ γὰρ καὶ οὗτοι σπάνει τῶν ἰδίων ἀγαθῶν ἐπὶ τὸ
γένος ἤκουσιν, οὐδὲ τοσοῦτον γινώσκοντες, ὅτι ἄρ'
ἢ εὐγένεια αὕτη, ἐφ' ἣ σεμνύνονται, τοῖς κατὰ πόλιν 10
12 νομίμασιν ἥ ἔοικεν, ἃ παρὰ τοῖς θεμένοις ἰσχύονται,
παρ' ἄλλοις ἐστὶ κίβδηλα.

[Οὐδ' ἡγέμενιά σ' ἦρεν εἰς ὕψος μέγα;

Καλὸς τὸ μὴ ἔχειν· τὸ γένος οὐκ ἔβασκε με.]

Καλὸς οὖν, ἥ φησιν ὁ Πλάτων, θησαυρὸς αἱ τῶν πα- 15
τέρων ἀρεταί, κάλλιον δ' ἀντιθεῖναι δύνασθαι τὸν τοῦ
Σθενέλου λόγον·

Ἡμεῖς τοι πατέρων μέγ' ἀμείνονες εὐχόμεθ' εἶναι.
Ταύτην γὰρ μόνην ἔχοιμεν ἂν, εἰ δὴ τίς ἐστιν εὐγε-
νείας χρεία, ὥς πρὸς οἰκεῖον παρὰδειγμα τὸν ζῆλον 20
ἡμῖν γίνεσθαι. ὥς εἴ γε καταπολὺ τῆς τῶν προγόνων
ἀρετῆς ἀπολειπόμεθα, λύπη μὲν ἂν εἴη κακείνοις, εἴ τις
αὐτοῖς ἐστιν αἰσθησις, αἰσχύνῃ δ' ἡμῖν αὐτοῖς τοσῶδε
μείζων, ὅσῳ καὶ τὸ γένος περιφανέστερον. Οἱ μὲν γὰρ 25
ἀμαθεῖς, παντάπασιν ἄσημοι τῷ γένει, τοῦτο γοῦν

8. σπάνει Cob. IV, 178 σπάνισι O σπανία W in notis || 9.
ὅτι ἄρα ἢ K ἢ ἄρα εὐγ O ἄρα inclusit G num forte ὅτι ἢ
μιαρὰ εὐγένεια? * || 13. Versus Eurip. Phoen. 400 et 405 in-
clusi * 'Iamot. alique post κίβδηλα addere volunt ὅθεν καλῶς
εἴρηται' W in notis || 18. ἡμεῖς τοι O = II. A 405 ἡμεῖς τῶν
WK || 20. ὥς πρὸς * τοῦ ζήλου Kδ || 24. περιφανέστερον * G

αὐτὸ κερδαίνουσι, τὸ μὴ γιγνώσκεισθαι τοῖς πολλοῖς,
 ὅποιοι τινὲς εἰσιν· ὅσοις δὲ τὸ λαμπρὸν καὶ διάσημον
 τοῦ γένους οὐδὲ τοῦ λαθεῖν ἐξουσίαν δίδωσι, τί || ἄλλ' 13
 ἢ περιφανέστερον οὗτοι δυστυχοῦσι; καὶ μὲν γε καὶ
 5 καταγιγνώσκονται μᾶλλον οἱ ἀνάξιοι τοῦ γένους. ὥστ'
 εἰ καὶ τις ἡλίθιος ὢν ὑπομιμνήσκει τὸ λαμπρὸν τοῦ
 γένους, ἀσυγγνωστότερον ἑαυτῷ τὸ κακὸν ἀποφαίνει.
 οὐ γὰρ ὁμοίως ἐξετάζομεν τε καὶ βασανίζομεν τοὺς ἐπι-
 τυχόντας ἀνθρώπους τοῖς ἐκ γένους λαμπροῦ· ἀλλὰ
 10 τοὺς μὲν, καὶν μέτριοι τινες ὦσιν, ἀποδεχόμεθα τῇ
 δυσγενεῖα τῆς ἐνδεείας τὴν αἰτίαν ἀναφέροντες, τοὺς δ',
 εἰ μηδὲν τῶν προγόνων ἄξιον ἔχοιεν, οὐδέπω θαυμά-
 ζομεν, ἐὰν καὶ τῶν ἄλλων ἀπάντων πολὺ διαφέρωσιν.
 Ὡστ' εἰ τις εὖ φρονεῖ, τέχνης ἀσκήσει προσίτω, δι' ἣν,
 15 καὶν εὐγενῆς ἦ, τοῦ γένους οὐκ ἀνάξιος φανείται, καὶν
 μὴ τοιοῦτος ὑπάρχει, τὸ γένος αὐτὸς ἐπικοσμήσει μι-
 μησάμενος τὸν παλαιὸν ἐκείνου Θεμιστοκλέα, ὃς ὄνει-
 διζόμενος ἐπὶ τῷ γένει 'Ἄλλ' ἐγὼ τοῖς ἀπ' ἑμαντοῦ'
 ἔφη 'τοῦ γένους ἄρξω, καὶ τὸ μὲν ἐμὸν γένος ἀπ'
 20 ἐμοῦ ἄρξεται, τὸ δὲ σὸν εἰς σὲ τελευτήσει.' Ὁρᾷς,
 ὥς οὐδὲν κωλύει τὸν Σκύθην Ἀνάχαρσιν καὶ θαυμά-
 ζεσθαί τε καὶ σοφὸν ὀνομάζεσθαι, καίτοι βάρβαρος ἦν 14
 τὸ γένος. Οὗτός ποτε πρὸς τινος ὀνειδιζόμενος ὅτι
 βάρβαρος εἴη καὶ Σκύθης 'Ἐμοὶ μὲν' ἔφη 'ἡ πατρίς
 25 ὄνειδος, σὺ δὲ τῇ πατρίδι' πάννυ καλῶς ἐπιπλήξας τῷ
 μηδενὸς ἀξίῳ λόγου, μόνον δ' ἐπὶ τῇ πατρίδι σεμνυ-
 νομένῳ. Εἰ γὰρ ἐπιστήσεας τοῖς πράγμασι τὸν νοῦν,

1. αὐτὸ κερδ. Ο αὐτοὶ κερδ. WK || 18. τοῖς ἀπ' ἑμαντοῦ
 ChKW τοῖς μετ' αὐτὸν Ο || 19. τὸ μὲν ἐμὸν Ο μὲν om. WK
 γένος ἀπ' ἐμοῦ * ἐμὸν ἀπ' ἐμοῦ γένος Ο || 24. ἐμοὶ μὲν ἔφη *
 ἔφη om. Ο || 27. ἐπιστήσεας * ἐπιστήσαις Ο

οὐ διὰ τὰς πόλεις εὖροις ἂν ἐν δόξῃ τοὺς πολίτας γι-
γνομένους, ἀλλ' αὐτὸ δὴ τοῦναντίον διὰ τοὺς ἀγαθοὺς
ἄνδρας ἐν ταῖς τέχναις καὶ τὰς πατρίδας αὐτῶν μνη-
μονευόμενας. Τίς γὰρ ἦν Σταγείρων λόγος, εἰ μὴ δι'
'Αριστοτέλην; τίς δ' αὖ Σόλων, εἰ μὴ δι' Ἄρατόν τε 5
καὶ Χρύσιππον; ὅπου καὶ τῶν Ἀθηναίων αὐτῶν ἄχρι
πόρρω τοῦνομα πεφοίτηκεν οὐ διὰ τὴν τῆς γῆς ἀρε-
τήν, [λεπτόγεως γάρ] ἀλλὰ διὰ τοὺς ἐν αὐτῇ φύντας,
οἳ πλείστοί τε καὶ ἄριστοι γενόμενοι μετέδοσαν τι καὶ
τῇ πατρίδι τοῦ σφετέρου κλέους. Μάθοις δ' ἂν ἐναρ- 10
γέστατα τὸ τοιοῦτον ἀληθὲς ὄν, εἰ τὸν Ὑπέρβολον ἢ
τὸν Κλέωνα λογίσαιο τοσοῦτον ἀπὸ τῶν Ἀθηναίων κερ-
15 δῆσαντας, ὅσον ἂν τις εἰς περιφάνειαν κακῶν ἐπι-
κτῆσαιτο.

Ἦν ὅτε σύας βοιώτιον ἔθνος ἔνεπον

15

ὁ Πίνδαρος φησί. καὶ πάλιν ὁ αὐτός·

Εἰ ἐκφεύγομεν βοιωτίαν

Σύν.

ἀξιῶν ὅλου σχεδὸν ἔθνους τὸν ἐπ' ἀμαθείᾳ ψόγον ἀπο-
λύεσθαι διὰ τὴν ἑαυτοῦ μουσικὴν.

20

Cap. VIII. Ἐπαινέσεις δ' ἂν τις καὶ τὸν Ἀθήνησι
νομοθέτην, ὃς τὸν μὴ διδάξαντα τέχνην ἐκώλυε πρὸς
τοῦ παιδὸς τρέφεσθαι. τέχνης γὰρ ἀπάσης κατ' ἐκεί-
νον μάλιστα τὸν χρόνον ἀσκουμένης, ἥνιχ' ὠραιότατα

4. τίς γὰρ ἂν ἦν Cob. X, 178 ἂν om. O || 5. τίς δ' αὖ *
τίς δ' ἂν O Cob || 6. ἄχρι * μέχρι O || 8. [λεπτόγεως γάρ] ex-
pungendum videtur || 16. Πίνδαρος· ἐν τοῖς διθυράμβοις cf.
Bergk. Poet. lyr. IV, 400 frgm. 83; Strabo VII, 321 — τὸ
Βοιωτίον Bergk || 17. cf. Pindar. Ol. VI, 152; Bergk. l. l. || 20.
ἀπολύεσθαι διὰ G || 21. ἐπαινέσεις δ' ἂν MCC Cob. X, 178 ||
23. τέχνης γὰρ * G

φαίνεται τὰ σώματα, πολλοῖς συνέβη περιβλέπτοις διὰ
κάλλος γεγεννημένοις ἀμελῆσαι τῆς ἑαυτῶν ψυχῆς, εἶθ' ὅστερον, ὅτ' οὐδὲν ὄφελος, λέγειν·

Εἶθ' ὥφειλεν τὸ κάλλος, ὃ με διώλεσε,

5 Κακῶς ὀλέσθαι. ||

Τηνικαῦτα δ' αὐτοὺς καὶ τὸ τοῦ Σόλωνος εἰσέρχεται 16
σκοπεῖσθαι κελεύοντος ἐν τοῖς μάλιστα τὸ τέλος τοῦ
βίου. εἶτα καὶ τῷ γῆρας λοιδοροῦνται, θεὸν ἑαυτοῖς,
καὶ τὸν Εὐριπίδην ἐπαινοῦσι λέγοντα·

10 Οὐ γὰρ ἀσφαλὲς

Περαιτέρω τὸ κάλλος ἢ μέσον λαβεῖν.

Ἄμεινον οὖν ἐστὶν ἐγνωκότας τὴν μὲν τῶν μεираκίων
ᾧραν τοῖς ἡρῖνοις ἀνθεσιν εἰκνύαν ὀλιγοχρόνιον τε
τὴν τέρψιν ἔχουσιν ἐπαινεῖν τὴν Λεσβίαν λέγουσαν·

15 Ὅ μὲν γὰρ καλὸς ὅσον ἰδεῖν πέλεται,

Ὅ δὲ κάγαθὸς αὐτίκα καὶ καλὸς ἔσται,

πείθεσθαι τε καὶ Σόλωνι τὴν αὐτὴν γνώμην ἐνδεικνυ-
μένῳ, τὸ δὲ γῆρας, καθάπερ χαλεπὸν ἐφεδρεύοντα χει-
μῶνα, δεόμενον οὐχ ὑποδημάτων μόνον καὶ ἐσθῆτος

20 ἀλλὰ καὶ οἰκήσεως ἐπιτηδείας καὶ μυρίων ἄλλων, πα-

1. φαίνεται O φαίνεται WK || 8. λοιδοροῦνται G Iamot. W K λοιδοροῦντας O || 10. Versus Eurip. restitui ex rec. Dindorf. Poet. Scen. Gr. III, 363, Nr. 921 οὐ γὰρ ἀφελὲς εἶναι A B ὄφελος Ch ἀσφαλὲς GK ὁ γὰρ ἐστὶν ἀσφαλὲς Valck. W K οὐ γὰρ ἀσφαλὲς Nauck || 11. μέσον * Nauck μέσῳ O μέσως Valck || 14. ἐπαινεῖν τὴν A. * τὴ καὶ τὴν O τὴ τὴν WK || 15. De hoc Sapphus fragmento vid. Bergk. Poet. lyr. III, 910 frgm. 101, qui versus ita scripsit:

Ὅ μὲν γὰρ κάλος, ὅσον ἰδὼν, πέλεται (ἄγαθος)
ὁ δὲ κάγαθος αὐτίκα καὶ κάλος ἔσσεται. ||

17. πείθεσθαι τε καὶ * δὲ καὶ O

GALEN. SCRIPT. MIN.

8

ρασκευάζεσθαι πρὸς αὐτό, καθάπερ ἀγαθὸν κυβερνή-
την ἐκ πολλοῦ πρὸς χειμῶνα. Μοχθηρὸν γὰρ τὸ

ῥεχθὲν δέ τε νήπιος ἔγνω. ||

- 17 Πρὸς τί γὰρ ἂν καὶ φαίη τις εἶναι χρήσιμον ἀνασκή-
του νέου κάλλος; ἄρα γ' εἰς πόλεμον; καὶ μὴν οὐκ ἂν 5
ἀστόχως τις ἐπιφωνήσῃ τοῖς τοιούτοις·

Ἀλλὰ σύγ' ἱμερόεντα μετέρχεο ἔργα γάμοιο.

[ἦ]

Ἀλλ' εἰς οἶκον ἰοῦσα τὰ σ' αὐτῆς ἔργα κόμιζε.

Καὶ γὰρ ὁ Νιφεύς

10

κάλλιστος ἀνὴρ ὑπὸ Ἴλιον ἦλθεν,

Ἀλλ' ἀλαπαδνὸς ἦν.

- καὶ διὰ τοῦθ' ἅπαξ αὐτοῦ μόνον ἐμνημόνευσεν Ὅμηρος
ἐν νεῶν καταλόγῳ πρὸς ἐπίδειξιν, ἐμοὶ δοκεῖν, τῆς τῶν
καλλίστων ἀνδρῶν ἀχρηστίας, ὅταν αὐτοῖς ὑπάρχῃ μη- 15
δὲν ἄλλο τῶν εἰς τὸν βίον χρησίμων. Οὐδὲ μὴν εἰς πόρον
χρημάτων, ἢ τινες τῶν κακοδαιμόνων λέγειν τολμῶσι,
τὸ κάλλος ἐστὶ χρήσιμον. ὁ μὲν γὰρ ἐλευθεριὸς τε
καὶ ἐνδοξος καὶ βέβαιος χρηματισμὸς ἀπὸ τέχνης γί-
γνεσθαι πέφυκεν· ὁ δ' ἀπὸ σώματος καὶ κάλλους αἰσχροῦς 20
ἐστὶ καὶ διὰ παντὸς ἐπονείδιστος. Χρὴ τοίνυν τὸν νέον
18 πειθόμενον τῷ παλαιῷ || παραγγέλματι τὴν ἐαυτοῦ μορ-
φήν ἐν κατόπτρῳ θεασάμενον, εἰ μὲν καλὸς εἴη τὴν

4. ἀνασκήτον νέον * W in not. ἀνάσκητον O || 5. οὐκ ἂν
ἀστόχως * Pr. XXX || 7. Primus versus est Iliad. E 429; alter
Z 490. Nos particulam ἦ interposuimus; Ch. addidit καὶ;
K5 καὶ πάλιν || 11. κάλλιστος ἀνὴρ * = Il. B 671 μὲν ἀνὴρ
O || 14. ἐμοὶ δοκεῖν * coll. Gal. I, 83 Hlmr. ἐμοὶ μὲν δοκεῖν
ἐμοὶ δοκεῖ O || 17. ἢ τινες * (ut antea p. 110, 15 ἢ φησιν ὁ
Πλάτων) εἴ τινες O

ὄψιν, ἀσκήσαι τοιοῦτον εἶναι καὶ τὴν ψυχὴν, ἄτοπον
 ἡγησάμενον ἐν καλῷ σώματι ψυχὴν αἰσχροῦ οἰκεῖν.
 εἰ δ' αἰσχροῦς αὐτῷ φαίνοιτο τὴν τοῦ σώματος ιδέαν
 εἶναι, τοσῶδε μᾶλλον ἐπιμεληθῆναι τῆς ψυχῆς, ἵν'
 5 ἔχῃ λέγειν τὸ Ὀμηρικόν·

Ἄλλος μὲν γάρ τ' εἶδος ἀκιδνότερος πέλει ἀνὴρ,
 Ἄλλα θεὸς μορφὴν ἔπεσι στέφει, οἱ δέ τ' ἐς αὐτὸν
 Τερπόμενοι λεύσσουσιν· ὁ δ' ἀσφαλέως ἀγορεύει
 Αἰδοῖται μελιχίῃ, μετὰ δὲ πρόπει ἀγρομένοισιν,
 10 Ἐρχόμενον δ' ἀνὰ ἄστνυ θεὸν ὥς εἰσορόωσιν.

Ἐξ ἀπάντων τοίνυν τῶν εἰρημένων τοῖς γε μὴ παντά-
 πασιν ἀνοήτοις ἐναργῶς φαίνεται μήτ' ἐπὶ γένους
 λαμπρότητι μήτ' ἐπὶ πλούτῳ τε καὶ κάλλει θαρρήσαντα
 καταφρονητέον τέχνης ἀσκήσεως. αὐτάρκη μὲν οὖν καὶ
 15 ταῦτα. Κάλλιον δ' ἴσως προσθεῖναι καὶ τὸ τοῦ Διο-
 γένους, οἷον ἀγαθὸν τινα ἐπωδόν. Ὅς ἐστιώμενος
 παρὰ τινι τῶν μὲν ἑαυτοῦ πάντων ἁκριβῶς προνε-
 νοημένῳ μόνου δ' ἑαυτοῦ παντάπασιν ἡμεληκότι, χρη-
 ψάμενος ὥς πτύσων, εἴτ' ἐν κύκλῳ περισκοπήσας εἰς
 20 οὐδὲν μὲν τῶν πέριξ ἐπτυσεν, αὐτῷ δὲ μόνῳ προσ-
 ἐπτυσε τῷ δεσπότῃ τῆς οἰκίας. ἀγανακτοῦντος δ'
 αὐτοῦ καὶ τὴν αἰτίαν ἐρωτῶντος οὐδὲν ἔφησεν ὁρᾶν
 οὕτως ἡμελημένον τῶν κατὰ τὴν οἰκίαν ὥς ἐκείνον.
 τοὺς γὰρ τοίχους ἅπαντας ἀξιολόγοις γραφαῖς κεκο-
 25 σμησθαι, τὸ δ' ἔδαφος ἐκ ψήφων πολυτελῶν συγκεῖσθαι
 θεῶν εἰκόνας ἔχον ἐξ αὐτῶν διατετυπωμένας, ἅπαντα
 τὰ σκεύη λαμπρὰ καὶ καθαρά, καὶ τὴν στρωμνὴν καὶ τὰς

1. τοιοῦτον εἶναι * τοιαύτην O || 6. μὲν γάρ τ' εἶδος WK
 Od. θ 169 sq. ἄλλος δ' αὐτ' εἶδος O || 14. καταφρονητέον *
 καταφρονῆσαι O Pr. XXXII

κλίνας εἰς κάλλος ἐξησκῆσθαι, μόνον δ' ἐκείνον ὁρᾶν
 ἡμελημένον· εἰθίσθαι δ' ἅπασιν ἀνθρώποις εἰς τοὺς
 ἀτιμωτάτους τῶν παρόντων τόπων ἀποπτύειν. Μὴ
 τοῖνυν ἐάσης, ὃ μαιράκιον, ἄξιον τοῦ προσπτύεσθαι
 γενέσθαι σεαυτόν, μὴδ' ἐὰν ἅπαντά σοι τᾶλλα κάλ- 5
 λιστα διακείσθαι δοκῇ. σπάνιον μὲν γὰρ ἐστὶ καὶ τὸ
 τυχεῖν αὐτῶν ὁμοῦ πάντων, ὥς εὐγενῇ τε καὶ πλού-
 20 σιον || εἶναι καὶ καλὸν ἅμα τὸν αὐτόν· εἰ δ' ἄρα καὶ
 συνέλθοι ποτέ, δεινὸν ἂν εἴη μόνον ἐν ἅπασι τοῖς
 ὑπάρχουσιν αὐτὸν κατὰπτυστον εἶναι. 10

Cap. IX. Ἄγετ' οὖν, ὃ παῖδες, ὁπόσοι τῶν ἐμῶν
 ἀκηκόατε λόγων, ἐπὶ τέχνης μάθησιν ὁρμᾶσθε, μὴ τις
 ὑμᾶς ἀπατεῶν καὶ γόης ἀνὴρ παρακρουσάμενός ποτε
 ματαιοτεχνίαν ἢ κακοτεχνίαν διδάξεται, γιννώσκοντες,
 ὥς ὁπόσοις τῶν ἐπιτηδευμάτων οὐκ ἐστὶ τὸ τέλος βιω- 15
 φελές, ταῦτ' οὐκ εἰσὶ τέχνη. Καὶ περὶ μὲν τῶν ἄλλων
 ὑμᾶς καὶ πάνυ πέποιθα γινώσκειν, ὅτι μὴδὲν τούτων
 ἐστὶ τέχνη, οἷον τό τε πεταυρίζειν [καὶ βαδίζειν ἐπὶ
 σχοινίων λεπτῶν] ἐν κύκλῳ τε περιδινεῖσθαι μὴ σκο-
 20 τούμενον, οἷα τὰ τε Μυρμηκίδου τοῦ Ἀθηναίου καὶ
 Καλλικράτους τοῦ Λακεδαιμονίου. Τὸ δὲ τῶν ἀθλη-
 τῶν ἐπιτήδευμα μόνον ὑποπτεύω, μὴ ποτ' ἄρα τοῦτο
 καὶ ῥώμην σώματος ἐπαγγελλόμενον καὶ τὴν παρὰ τοῖς
 πολλοῖς δόξαν ἐπαγρόμενον καὶ δημοσίᾳ παρὰ τοῖς πα-
 25 τράσι τετιμημένον ἡμερησίοις ἀργυρίου δόσεσιν [καὶ]
 21 ὅλως ἴσα τοῖς ἀριστεύουσιν [τετιμημένον], ἐξαπατήσῃ

10. αὐτόν κ. * εἰαυτόν κ. O || 12. ἀκηκόατε * ἀκηκόετε O
 ὁρμᾶσθε * ὁρμησθε O || 14. ἢ κακοτεχνίαν O praeter K γινώ-
 σκοντες * || 18. πεταυρίζειν * Pr. LIX πεταυριστεῖν ChG πετ-
 τευριπτεῖν O || 19. σκοτούμενον ChG WK σκοπούμενον ABK ||
 23. καὶ τὴν * || 25. [καὶ] ante ὅλως sicut etiam alterum [τε-
 τιμημένον] eici velim *

τινὰ τῶν νέων ὥς προκριθῆναι τινος τέχνης. Ὅθεν ἄμεινον προδιασκέψασθαι περὶ αὐτοῦ· εὐεξαπάτητος γὰρ ἕκαστος ἐν οἷς ἐστὶν ἀπρόσκεπτος.

Τὸ δὴ τῶν ἀνθρώπων γένος, ὃ παῖδες, ἐπικον-
 5 νωνεῖ τοῖς θεοῖς τε καὶ τοῖς ἀλόγοις ζώοις, τοῖς μὲν
 καθ' ὅσον λογικόν ἐστι, τοῖς δὲ καθ' ὅσον θνητόν.
 Βέλτιον οὖν ἐστὶ τῆς πρὸς τὰ κρείττονα κοινωνίας
 αἰσθανόμενον ἐπιμελήσασθαι παιδείας, ἧς τυχόντες μὲν
 τὸ μέγιστον τῶν ἀγαθῶν ἔχομεν, ἀποτυγχόντες δ' οὐκ
 10 αἰσχυνούμεθα τῶν ἀλογίστων ζώων ἐλαττούμενοι. Σώ-
 ματος δ' ἄσκησις ἀθλητική, ἀποτυγχανομένη μὲν αἰσχί-
 στη, ἐπιτυγχανομένη δὲ τῶν ἀλόγων ζώων οὐδέπω
 κρείττων. Τίς γὰρ λεόντων ἢ ἐλεφάντων ἀλκιμώτερος;
 τίς δ' ὠκύτερος λαγωῦ; τίς δ' οὐκ οἶδεν, ὥς καὶ τοὺς
 15 θεοὺς δι' οὐδὲν ἄλλ' ἢ διὰ τὰς τέχνας ἐπαινουμένους,
 οὕτω καὶ τῶν ἀνθρώπων τοὺς ἀρίστους θείας ἀξιώ-
 θέντας τιμῆς, οὐχ ὅτι καλῶς ἔδραμον ἐν τοῖς ἀγῶσιν 22
 ἢ δίσκον ἔρριψαν ἢ διεπάλαισαν, ἀλλὰ διὰ τὴν ἀπὸ
 τῶν τεχνῶν εὐεργεσίαν. Ἀσκληπιός γέ τοι καὶ Διόνυ-
 20 σος εἴτ' ἄνθρωποι πρότερον ἤστην εἴτ' ἀρχῆθεν θεοί,
 τιμῶν ἀξιοῦνται μεγίστων, ὁ μὲν διὰ τὴν ἰατρικὴν, ὁ
 δ' ὅτι τὴν περὶ τὰς ἀμπέλους ἡμᾶς τέχνην ἐδίδαξεν.
 Εἰ δ' οὐκ ἐθέλεις ἐμοὶ πεῖθεσθαι, τὸν γε θεὸν αἰ-
 δέσθητι τὸν Πύθιον. οὗτός ἐστιν ὁ καὶ τὸν Σωκρά-
 25 τὴν εἰπὼν ἀνδρῶν ἀπάντων σοφώτατον εἶναι, καὶ τῷ
 Ἀνκούργῳ προσφωνήσας ὧδ' εἶπεν·

Ἦκεις, ὦ Ἀνκούργε, ἐμὸν ποτὶ πίονα νηὸν

Ζηνὶ φίλος καὶ πᾶσιν Ὀλύμπια δώματ' ἔχουσι.

10. ἀλογίστων MCC ἀργήστων O ἀχρήστων K || 16. οὕτω καὶ * ὥς καὶ O; prius ὥς post οἶδεν includi iubet Cob. X, 178 ἀξιοθέντας * ἀξιοθῆναι O || 28. Secundus versus (Herod. I, c. 65) ap. K. male excidit

Δίξω, ἢ σε θεὸν μαντεύσομαι ἢ ἄνθρωπον.
'Αλλ' ἔτι καὶ μάλλον θεὸν ἔλπομαι, ὦ Ἀνκόοργε.

Ὁ δ' αὐτὸς οὗτος θεὸς καὶ τὸν Ἀρχίλοχον τεθνεῶτα φαίνεται τιμῶν οὐ τὰ μέτρια. τὸν γοῦν φονέα βουλόμενον εἰσελθεῖν εἰς τὸν νεῶν αὐτοῦ διεκώλυσεν εἰπών.⁵

23 Μουσάων θεράποντα κατέκτανες, ἔξιθι νηοῦ. ||

Cap. X. Λέγε δὴ μοι καὶ σὺ τὰς τῶν ἀθλητῶν προσαγορεύσεις. Ἀλλ' οὐκ ἐρεῖς, ὅτι μηδὲν ἔχεις εἰπεῖν, εἰ μὴ τι τοῦ μάρτυρος, ὡς οὐκ ἀξιόχρεω, κατέγνωκας· ἐμφαίνειν γὰρ ἔοικας τι τοιοῦτον, ὅταν ἐπὶ τοὺς πολ-¹⁰ λούς τὸν λόγον ἄγῃς μάρτυρας καὶ τὸν παρὰ τούτων ἔπαινον προχειρίζῃ. Καίτοι οὕτε νοσῶν, εὖ οἶδ' ὅτι, τοῖς πολλοῖς ἂν ἐπιτρέψειας αὐτὸν ἀλλ' ὀλίγοις δὴ τισιν ἐξ ἀπάντων καὶ τούτοις τοῖς ἰατρικωτάτοις οὐτ' ἂν¹⁵ πλέων ἅπασιν τοῖς συμπλέουσιν ἀλλ' ἐνὶ τῷ κυβερνήτῃ. ἤδη δὲ καπὶ τῶν σμικροτάτων, τέκτονι μὲν τεκταινόμενος, ὑποδημάτων δὲ χρήζων τῷ σκυτοτόμῳ. Πῶς ἂν οὖν, ἐνθα περὶ πρωτείων ὁ ἀγὼν ἐστί, σπαντῶ δι-²⁰ δῶς τῆς κρίσεως τὴν ἐξουσίαν ἀφελόμενος αὐτὴν τῶν σοφωτέρων ἢ κατὰ σπαντόν; Παρίημι γὰρ τό γε νῦν εἶναι²⁰ μεμνησθαι τῶν θεῶν. Ἀκουσον οὖν, ὅπως Εὐριπίδης φρονεῖ περὶ τῶν ἀθλητῶν.

Κακῶν γὰρ ὄντων μυρίων καθ' Ἑλλάδα
Οὐδὲν κάκιόν ἐστιν ἀθλητῶν γένους, ||

24 Οἱ πρῶτα μὲν ζῆν οὕτε μανθάνουσιν εὖ²⁵

8. ὅτι μηδὲν* W in not. μηδ' O || 13. ἐπιτρέψειας* αὐτόν* αὐτόν AB σπαντόν ChGKδK || 14. τούτοις τοῖς K τούτων τοῖς O οὕτ' ἂν O οὐδ' ἂν ChK || 18. σπαντῶ διδῶς* || 23. De versibus Eurip. vide Athen. X, p. 413 C; Dindorf. Poet. Scen. III, 308, Nr. 284 || 25. πρῶτα μὲν ζῆν AthG οἱ πρῶτον οἰκεῖν O οὐδὲ μάνουσιν εὖ AB μανθάνουσι ChGWKδK

Οὐτ' ἂν δύναιτο· — πῶς γὰρ ὅστις ἔστ' ἀνὴρ
 Γνάθου τε δοῦλος νηδύος θ' ἡττημένος
 Κτήσαιτ' ἂν ὄλβον εἰς ὑπεκτροφὴν πάτρας —
 Οὐδ' αὖ πένεσθαι κἄξυπηρετεῖν τύχαις
 5 Οἷοί τ'· ἔθῃ γὰρ οὐκ ἐθισθέντες καλὰ
 Σκληρῶς μεταλλάσσουσιν εἰς τὰμήχανα.

Ὅτι δὲ καὶ τῶν ἐπιτηδευομένων αὐτοῖς ἕκαστον ἄχρη-
 στὸν ἔστιν, ἄκουε πάλιν, εἰ περ ἐθέλεις, ἃ φησι·

Τίς γὰρ παλαίσας εὖ, τίς ὠκύπους ἀνὴρ,
 10 Ἡ δίσκον ἄρας ἢ γνάθον πλήξας καλῶς,
 Πόλει πατρῷα στέφανον ἤρκεσεν λαβών;
 Εἰ δὲ καὶ τούτων ἔτι λεπτομερέστερον ἀκούειν ἐθέλεις,
 ἄκουε πάλιν, ἃ φησι·

Πότερα μαχοῦνται πολεμίοισιν, ἐν χεροῖν
 15 Δίσκους ἔχοντες, ἢ δι' ἀσπίδων ποσὶ
 Θέοντες ἐκβαλοῦσι πολεμίους πάτρας; ||
 Οὐδείς σιδήρου ταῦτα μωραίνει πέλας
 Στάς. 25

Πότερον οὖν Εὐριπίδου μὲν καὶ τῶν τοιούτων κατα-
 20 γνῶμεν, τοῖς δὲ φιλοσόφοις ἐπιτρέψωμεν τὴν κρίσιν;
 Ἀλλὰ καὶ πρὸς τούτων ἀπάντων ὥσπερ ἐξ ἑνὸς στό-
 ματος ὁμολόγηται φαῦλον εἶναι τὸ ἐπιτήδευμα. οὐδὲ
 μὴν οὐδὲ τῶν ἱατρῶν τις ἐπήνεσεν αὐτό· πρῶτον μὲν
 τοῦ Ἱπποκράτους ἀκούσῃ λέγοντος· Ὑγιαθῆσιος ἀθλη-

1. οὐτ' ἂν ChGKδ οὐδ' ἂν δύναιτο K ὅταν δύν. AB ||
 3. εἰς ὑπεκτροφὴν πάτρας O πατρὸς GK εἰς ὑπερβολὴν πατρὸς
 Ath || 4. παίνεσθαι AB κἄξυπηρετεῖν O καὶ ξυνηρετεῖν Ath ||
 6. μεταλλάσσουσιν O διαλάσ. Ath εἰς τὰμήχανα Ath τὰμήχα-
 νον O || 10. πλήξας O πταίσας AthMCC || 15. ἢ δι' ἀσπίδων
 ποσὶ O ἢ δίχ' ἀσπίδων Ath || 16. θέοντες O θείνοντες Ath ||
 17. πέλας στάς AB Ath || 20. ἐπιτρέψωμεν * || 24. Verba Hippo-
 cratis restitui ex Gal. V, 820: ὡδί πως λέγων· Ὑγιαθῆσιος ἀθλη-

τικῆς οὐ φύσει ἔξις ὑγιεινὴ κρείσσων. ἔπειτα δὲ καὶ τῶν ἄλλων ἀπάντων τῶν μετ' αὐτὸν ἀρίστων ἰατρῶν. Ὅλως μὲν οὖν ἐπὶ μάρτυρος οὐκ ἡβουλόμην κρῖνεσθαι· ῥητορικὸν γὰρ τὸ τοιοῦτον μᾶλλον ἢ τιμῶντος ἀλήθειας ἀνδρός· ὅμως δ' ἐπειδὴ τινες ἐπὶ τὸν τῶν πολ-
λῶν ἔπαινον καταφεύγουσι καὶ τὴν παρὰ τούτων κενὴν δόξαν, ἀφέντες αὐτὸ τὸ ἐπιτήδευμα γυμνὸν τῶν ἔξωθεν σκοπεῖν, ἠναγκάσθην καὶ τούτοις προχειρίζεσθαι τοὺς μάρτυρας, ἵν', ὅτι μὴδ' ἐνταῦθα πλέον ἔχουσιν τι, γινώσκωσιν. 10

26 Ὅθεν δὴ τὸ τῆς Φρύνης εὐκαιρον ἤδη μοι || διηγῆσθαι. αὕτη ποτ' ἐν συμποσίῳ, παιδιᾷς τοιαύτης γενομένης, ὥς ἕκαστον ἐν μέρει προστάξει τοῖς συμποταῖς, ἃ βούλοιο, θεασαμένη παρούσας γυναικας ἀγχοῦσθαι τε καὶ ψιμυθίῳ καὶ φύκει κεκαλλωπισμένας 15 ἐκέλευσεν ὕδατος κομισθέντος ἀρυσάμενας ταῖς χερσὶ προσενεγκεῖν ἅπαξ αὐτῷ τῷ προσώπῳ καὶ μετὰ τοῦτο εὐθέως ἀπομάξασθαι σινδονίῳ, καὶ αὐτὴ πρώτη τοῦτ' ἐπραξε· ταῖς μὲν οὖν ἄλλαις ἀπάσαις σπίλον τὸ πρόσ-
ωπον ἐπληρώθη καὶ ἦν ὁμοιοτάτας ἰδεῖν τοῖς μορμο- 20 λυκείοις· αὐτὴ δὲ καλλίων ἐφάνη· μόνη γὰρ ἦν ἀκαλλώπιστός τε καὶ αὐτοφυῶς καλή, μηδεμιᾶς πανουργίας κομωτικῆς δεομένη.

Ὡσπερ οὖν τὸ ἀληθινὸν κάλλος ἀκριβῶς ἐξετά-
ζεται μόνον αὐτὸ καθ' ἑαυτὸ τῶν ἔξωθεν αὐτῷ προσ- 25 ιόντων ἀπάντων γυμνωθέν, οὕτω καὶ τὴν ἀθλητικὴν ἐπιτήδευσιν ἐξετάζεσθαι προσήκει μόνην, εἴ τι φαί-

τικῆς οὐ φύσει ἔξις ὑγιεινὴ κρείσσων· διάθεσις ἀθλητικὴ O = Gal. IV, 752. XV, 397 || 11. Ὅθεν δὴ * δὲ O καὶ Ch εὐκαιρον Ch Kδ WK ἄκαιρον AB || 20. ὁμοιοτάτας Ch G W Kδ K ὁμοιό-
τητα AB

νοιτ' ἔχειν χρήσιμον ἢ κοινῇ ταῖς πόλεσιν ἢ ἰδίᾳ τοῖς μεταχειριζομένοις αὐτήν.

Cap. XI. Ἀγαθῶν οὖν τῶν ἐν τῇ φύσει τῶν μὲν περὶ || ψυχὴν ὄντων, τῶν δὲ περὶ σῶμα, τῶν δ' ἐκτός, ²⁷
⁵ καὶ παρὰ ταῦτ' οὐδενὸς ἄλλου γένους ἀγαθῶν ἐπι-
 νοουμένον

Ὅτι μὲν τῶν ψυχικῶν ἀγαθῶν οὐδ' ὄναρ ποτὲ μετελήφασιν οἱ ἀθλοῦντες, εὐδηλον παντί. τὴν ἀρχὴν γὰρ οὐδ' εἰ ψυχὴν ἔχουσι γινώσκουσι· τοσοῦτον ¹⁰
 ἀποδέουσι τοῦ λογικὴν αὐτὴν ἐπίστασθαι. Σαρκῶν γὰρ αἰεὶ καὶ αἵματος ἀθροίζοντες πλήθος ὥς ἐν βορ-
 βόρῳ πολλῷ τὴν ψυχὴν ἑαυτῶν ἔχουσι κατεσβεσμένην, οὐδὲν ἀκριβὲς νοῆσαι δυναμένην ἀλλ' ἄνουν ὁμοίως ¹⁵
 τοῖς ἀλόγοις ζώοις. Ἴσως δ' ἂν ἀμφισβητήσκειαν, ὥς τῶν περὶ τὸ σῶμά τινος ἀγαθῶν ἐπίβολοι. Πότερον οὖν τῆς τιμιωτάτης ὑγιείας ἀμφισβητήσουσιν; ἀλλ' οὐδένας ἄλλους ἂν εὔροις ἐν σφαλερωτέρῳ διαθέσει ²⁰
 σώματος, εἰ περ Ἱπποκράτει δεῖ πιστεύειν εἰπόντι· ὅτι τὴν ἐπ' ἄκρον εὐεξίαν σφαλερὰν ὑπάρχειν, ἣν μετα-
 διώκουσιν οὗτοι· καὶ δὴ καὶ τὸ ἄσκησις μὲν ὑγι-
 εῖης, ἀκορίη τροφῆς, ἀοκνίη πόνων· Ἱπποκράτει κα-
 λῶς εἰρημένον, ἐπαινεῖται πρὸς ἀπάντων. || Οἱ δὲ τοῦ- ²³
 ναντίον ἐπιτηδεύουσιν, ὑπερπονοῦντές τε καὶ ὑπερ-
 πιπλάμενοι καὶ ὅλως τῶν τοῦ παλαιοῦ λόγων, ὥς ²⁵
 κορυβαντιῶντες, κατεγνώκότες. Ὁ μὲν γὰρ ὑγιεινὴν ²⁶
 δίαιταν ὑποτιθέμενος ἔλεγε· Ὅνομι σιτία ποτὰ ὕπνοι
 ἀφροδίσια πάντα μέτρια.

4. ὄντων G (cod. Adelphi) WK || 14. ἂν ἀμφισβ. * Pr. XXX ||
 19. τὴν ἐπ' ἄκρον om. καὶ * G = Gal. V, 820 et Hippocr. Aphorism. I, 3 || 20. καὶ δὴ καὶ τὸ * καὶ οὐ O || 24. τῶν — λόγων * || 26. σιτία Corn WK. Iw. Mueller περὶ ἐθῶν p. 17, 5 σῖτα O vid. K8. p. 54

Οἱ δὲ τὰ γυμνάσια πέρα τοῦ προσήκοντος ἐκάστης
ἡμέρας διαπονοῦσι τροφάς τε προσφέρονται σὺν ἀνάγκῃ,
πολλάκις ἄχρι μέσων νυκτῶν ἐκτείνοντες τὴν ἐδωδὴν,
ὥς προσηκόντως ἂν τιν' ἐπ' αὐτῶν εἰπεῖν·

Ἄλλοι μὲν ἦα θεοὶ τε καὶ ἄνδρες ἱπποκορυσταὶ 5
Εὐδον παννύχιοι μαλακῶ δεδμημένοι ὕπνῳ·

Ἄλλ' οὐκ ἀθλητὰς κακοδαίμονας ὕπνος ἔμαρπτεν.

Ἀνάλογον τοίνυν τούτοις καὶ ἡ τῶν ὕπνων αὐτοῖς
ἔχει ἀμετρία. ἥνίκα γὰρ οἱ κατὰ φύσιν βιοῦντες ἀπὸ
τῶν ἔργων ἤκουσιν ἐδεσμάτων δεόμενοι, τηνικαῦθ' 10
οὗτοι διανίστανται τῶν ὕπνων, ὥστ' εἰκέναι τὸν βίον
αὐτῶν ὥν διαγωγῇ· πλήν γ' ὅσον αἱ μὲν ὕες οὐχ
29 ὑπερπονοῦσιν οὐδὲ || πρὸς ἀνάγκην ἐσθίουσιν, οἱ δὲ
καὶ ταῦτα πάσχουσι καὶ ῥοδοδάφναις ἐνίοτε τὰ νῶτα
διακναίονται. 15

Ὁ μὲν οὖν παλαιὸς Ἱπποκράτης πρὸς οἷς εἶπον
ἔμπροσθεν, ἔτι καὶ ταῦτά φησι· 'Τὸ κατὰ πολὺ καὶ
ἐξαπίνης πληροῦν ἢ κενοῦν ἢ θερμαίνειν ἢ ψύχειν
ἢ ἄλλως ὁπωσοῦν τὸ σῶμα κινεῖν σφαλερόν.' 'πάν
γάρ' φησί, 'τὸ πολὺ τῇ φύσει πολέμιον.' 20

Οἱ δ' οὔτε τούτων ἐπαΐουσιν οὔτε τῶν ἄλλων,
ὅσα καλῶς εἰπόντος ἐκείνου παραβαίνουσιν, ἀλλὰ
πάντ' ἐξ ὑπεναντίου τοῖς ὑγιεινοῖς παραγγέλμασιν ἐπι-
τηδεύουσιν. Καὶ διὰ τοῦτ' ἂν ἔγωγε φαίην ἄσκησιν
οὐχ ὑγείας ἀλλὰ νόσου μᾶλλον εἶναι τὸ ἐπιτήδευμα. 25
Τοῦτο δ' οἶμαι καὶ αὐτὸν τὸν Ἱπποκράτην φρονεῖν,

1. πέρα τοῦ προσήκ. K παρὰ τοῦ πρ. O || 5. 6. Versus Iliad.
sunt Ω 677 et 678. 'Tertium ad illudendos athletas paullo
immutavit Gal.' Kδ p. 57 || 9. ἀμετρία * ἀσυνμετρία Cob. IV,
134; X, 178. συμμετρία O || 16. πρὸς οἷς εἶπον * εἶπεν O || 17.
τὸ κατὰ πολὺ κτέ. est locus Hippocr. Aphor. II, 51

ἐπειδὴν λέγει 'Διαθέσιος ἀθλητικῆς οὐ φύσει ἔξις
 ὑγιεινῇ κρείσσων.' Οὐ γὰρ μόνον τοῦ κατὰ φύσιν ἐστε-
 ρῆσθαι τὸ ἐπιτήδευμα δι' ὧν εἶπεν, ἐδήλωσεν, ἀλλ'
 οὐδ' ἔξιν ὠνόμασε τὴν διάθεσιν αὐτῶν ἀφαιρούμενος
 5 καὶ τὴν προσηγορίαν αὐτῶν, ἣ προσαγορεύουσιν ἅπαν-
 τες οἱ παλαιοὶ τοὺς ὄντως ὑγιαίνοντας. ἡ μὲν γὰρ ἔξις
 ἔμμονός ἑστι καὶ δυσαλλοίωτος διάθεσις, ἡ δὲ τῶν 30
 ἀθλητῶν ἐπ' ἄκρον εὐεξία σφαλερά τε καὶ εὐμετάπτω-
 τος. Οὕτε γὰρ πρόσθεσιν ἔτι διὰ τὴν ἀκρότητα χωρεῖ,
 10 καὶ διὰ τὸ μὴ δύνασθαι μένειν ἐπὶ ταύτῃ μὴδ' ἀτρε-
 μεῖν λοιπὴν ἔχει τὴν ἐπὶ τὸ χεῖρον ὁδόν. Οὕτως μὲν
 ἀθλοῦσιν αὐτοῖς διάκειται τὸ σῶμα, καταλύσασι δὲ
 πολὺ δὴ τι χεῖρον. Ἐνιοὶ μὲν γὰρ μετ' ὀλίγον ἀπο-
 θνήσκουσιν, ἔνιοι δ' ἐπὶ πλεον ἤκουσιν ἡλικίας, ἀλλ'
 15 οὐδ' αὐτοὶ γηρῶσιν οὐδὲ κἂν ἐφίκωνται ποτ' εἰς τοῦτο,
 τῶν Ὀμηρικῶν οὐδὲν ἀπολείπονται Λιτῶν.

[Χωλοὶ τε ὄφθοι τε παραβλῶπές τ' ὀφθαλμοὶ]
 [ἀποτελούμενοι].

Ὡς γὰρ τὰ διασεισθέντα τῶν τειχῶν ἀπὸ μηχαν-
 20 νημάτων ἐτοίμως ὑπὸ τῆς τυχούσης διαλύεται βλάβης
 οὔτε σεισμὸν οὔτ' ἄλλην τινὰ βαρυτέραν δυνάμενα
 φέρειν περὶστασιν, οὕτω καὶ τὰ τῶν ἀθλητῶν σώματα
 σαθρὰ καὶ ἀσθενῆ ταῖς κατὰ τὴν ἐπιτήδευσιν γεγυμένα
 πληγαῖς ἐτοιμα πρὸς τὸ πάσχειν ἐστὶν ἐπὶ ταῖς τυχού- 31
 25 σαις προφάσεσιν. Οἱ μὲν γὰρ ὀφθαλμοὶ περιωρῶνται

5. τὴν προσηγορίαν αὐτῶν * τῆς -ρίας O || 10. καὶ διὰ
 τὸ μὴδ' * Pr. XXX καὶ τῷ μὴ δ. O || 17. Versum Homeri (Il.
 I 503) tamquam librarii additamentum inclusi. Item parti-
 cipia [ἀποτελούμενοι ABCh vel ἀποστερούμενοι GKδ] a Ga-
 leno aliena sunt || 21. βαρυτέραν * Versiones: 'graviorem' in-
 sultum τραχυτέραν G βραχυτέραν O || 25. περιωρῶνται Cob.
 X, 178 Pr. XXIX περιωρῶνται O

μένοι πολλάκις, ὅθ' ἡ δύναμις οὐκέτ' ἀντέχει, πλη-
ροῦνται ρευμάτων, οἱ δ' ὀδόντες, ἅτε διασεσσεισμένοι
πολλάκις, ἐπιλειπούσης ἐν τῷ χρόνῳ τῆς δυνάμεως
αὐτῶν ἐτοιμῶς ἐκπίπτουσι· τὰ δὲ λυγισθέντα τῶν ἄρ-
θρων ἀσθενῇ πρὸς πᾶσαν τὴν ἔξωθεν βίαν γίννεται,⁵
καὶ πᾶν ῥῆγμα καὶ σπᾶσμα ῥαδίως κινεῖται. Σωματι-
κῆς μὲν οὖν ὑγείας ἔνεκα φανερόν, ὥς οὐδὲν ἄλλο
γένος ἀθλιώτερόν ἐστι τῶν ἀθλητῶν. Ὡστ' εἰκότως
ἂν τις εἴποι εὐφυνῶς οὕτως ὀνομάζεσθαι, τῶν ἀθλητῶν
προσαγορευθέντων <ἀπὸ τοῦ ἀθλίου> ἢ ἀπὸ τοῦ ἀθλη-¹⁰
τοῦ τὴν προσηγορίαν τῶν ἀθλίων ἐσχηκότων ἢ κοινῶς
ἀμφοτέρων καθάπερ ἀπὸ πηγῆς μιᾶς, τῆς ἀθλιότητος
ὀνομασμένων.

Cap. XII. Ἄλλ' ἐπειδὴ καὶ περὶ τοῦ μεγίστου τῶν
σωματικῶν ἀγαθῶν, τῆς ὑγείας, ἐσκέμεθα, μεταβῶ-¹⁵
μεν ἐπὶ τὰ λοιπά. Τὰ μὲν δὴ περὶ κάλλους οὕτως
αὐτοῖς ἔχει, ὥς μὴ μόνον <οὐκ> ὀφελείσθαι τι πρὸς
³² τῆς ἀθλήσεως τὴν φύσιν· ἥ ἀλλὰ καὶ πολλοὺς αὐτῶν
πάννυ συμμέτρως ἔχοντας τῶν μελῶν οἱ γυμνασταὶ πα-
ραλαβόντες, ὑπερπιάναντες τε καὶ διασάξαντες αἵματί²⁰
τε καὶ σαρκίν, εἰς τὸ ναντίον ἤγαγον. Ἐνίων δὲ καὶ
τὰ πρόσωπα παντάπασιν ἄμορφα καὶ δυσειδῆ κατέστη-
σαν καὶ μάλιστα τῶν παγκράτιον ἢ πυγμὴν ἀσκη-
σάντων.

Ὅταν δὲ καὶ τῶν μελῶν τι τελέως ἀποκλάσωσιν²⁵
ἢ διαστρέψωσιν ἢ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐκκόψωσι, τότε,
οἶμαι, τότε καὶ μάλιστα τὸ τῆς ἐπιτηδεύσεως αὐτῶν

1. ὅθ' ἢ ὅθ' ἢ ὅθ' ἢ KW || 9. εὐφυνῶς Ch GKδ WK εὐγενῶς
AB οὕτως ὀνομάζ. * || 10. <ἀπὸ τοῦ ἀθλίου> GHaupt || 17. μὴ
μόνον <οὐκ> * Pr. XXXI || 20. διασάξαντες ὁ διανέξαντες Cod.
Adelph. ap. G || 25. τι om. A

ἀποτελούμενον κάλλος ἐναργῶς ὁρᾶται. Ταῦτα μὲν οὖν
 αὐτοῖς ὑγιαίνουσιν εἰς κάλλος ἐντύχεται, καταλύσασι
 δὲ καὶ τὰ λοιπὰ τῶν τοῦ σώματος αἰσθητηρίων προσ-
 5 ἀπόλλυται καὶ πάνθ', ὥς ἔφην, τὰ μέλη διαστρεφόμενα

Cap. XIII. Ἀλλ' ἴσως τῶν εἰρημένων μὲν οὐδε-
 νός, ἰσχύος δ' ἀντιποιήσονται· τοῦτο γάρ, εὖ οἶδ'
 ὅτι, φήσουσιν ἰσχυρότατοι πάντων εἶναι. Ποίας, ὧ
 πρὸς θεῶν, ἰσχύος καὶ ποῦ χρησίμης; πότερον τῆς εἰς
 10 τὰ γεωργικὰ τῶν ἔργων; πάνυ || μὲν οὖν καλῶς ἢ σκά- 33
 πτειν ἢ θερίζειν ἢ ἀροῦν ἢ τι τῶν ἄλλων τῶν κατὰ
 γεωργίαν δύνανται. Ἀλλ' ἴσως εἰς τὰ πολεμικά; Τὸν
 Εὐριπίδην αὐθίς μοι κάλει, ὅστις αὐτοὺς ὑμνήσει
 λέγων·

15 Πότερα μαχοῦνται πολεμίοισιν, ἐν χεροῖν
 Δίσκους ἔχοντες;
 τῷ γὰρ ὄντι

Οὐδείς σιδήρου ταῦτα μωραίνει πέλας.

Ἀλλὰ πρὸς κρύος καὶ θάλλπος ἰσχυροί, αὐτοῦ γε
 20 τοῦ Ἡρακλέους ζηλωταί, ὥς ἐνὶ καὶ χειμῶνι καὶ θέρει
 σκέπεσθαι δέματι, ὥς ἀνυπόδετοι διατελεῖν, ὑπαίθριοι
 κοιμᾶσθαι, χαμεννεῖν; Ἐν ἅπασι γὰρ τούτοις τῶν
 νεογνῶν παίδων εἰσὶν ἀσθενέστεροι. Ἐν τίνι τοίνυν
 25 εἶτι τὴν ἰσχὴν ἐπιδείξονται; ἢ ἐπὶ τίνι μέγα φρονήσου-
 σιν; οὐ γὰρ δὴ που ὅτι τοὺς σκυτοτόμους ἢ τοὺς τέ-

1. ὁρᾶται * || 6. μὲν οὐδενός * e conl. Willeti p. 125 || 7.
 ἰσχύος δ' O praeter AB εὖ οἶδ' ὅτι * Corn εὖ οἶδ' ὅν AB εὖ
 οἶδ' ἐν ChGKōWK || 8. ἰσχυρότατοι * || 11. ἢ ἀροῦν ἢ τι τῶν
 ἄλλων O praeter AB quae exhibent παρῶντι τῶν ἄλλων || 23.
 νεογνῶν παίδων O παῖδες AB || 24. ἐπιδείξονται AB || 25. ὅτι
 ἐπὶ τῷ τοὺς O [ἐπὶ τῷ] incluserunt GWK τοὺς ante σκυτοτ.
 addidit *

κτονας ἢ τοὺς οἰκοδόμους οἷοί τ' εἰσὶ καταβάλλειν ἐν παλαιστρᾷ τε καὶ σταδίῳ;

[τάχ' οὖν ἐπὶ τῷ δι' ὅλης ἡμέρας κονιέσθαι δικαιού-
34 σιν· ἀλλὰ τοῦτό γε καὶ || τοῖς ὄρνυσι καὶ τοῖς πέρδιξι ἐπάργει,
καὶ εἴ περ ἐπὶ τούτῳ μέγα χρεὶ φρονεῖν, ἐπὶ τῷ δι' ὅλης ἡμέ- 5
ρας βορβόρῳ λούεσθαι.]

Ἀλλὰ νῆ Δία τῶν ἱερουργημένων ἓνα ταύρων
ἀναθέμενος τοῖς ὄμοις ὁ Μίλων ἐκεῖνος ὁ Κροτωνιά-
της διεκόμισέ ποτε τὸ στάδιον. Ὡς τῆς ὑπερβαλλούσης
ἀνοίας, ὥς μὴδὲ τοῦτο γινώσκειν, ὅτι πρὸ βραχέος 10
τὸ αὐτὸ τοῦτο σῶμα, τοῦ ταύρου ζῶντος, ἐβάσταζεν
ἢ ψυχὴ τοῦ ζῴου καὶ πολλῷ γ' ἀκοπώτερον ἢ ὁ Μίλων
ἦγε καὶ θεῖν ἠδύνατο βαστάζουσα· ἀλλ' ὅμως οὐδενὸς
ἦν ἀξία παραπλησίως τῇ Μίλωνος. Ἐδήλωσε δὲ καὶ
ἡ τελευτὴ τὰνδρός, ὅπως ἦν ἀνόητος, ὅς γε θεασάμε- 15
νός ποτε νεανίσκον σχίζοντα κατὰ μῆκος ξύλον ἐνθέσει
σφηνῶν ἐκεῖνον μὲν ἀπέστησε καταγελάσας, αὐτὸς δὲ
διὰ τῶν ἑαυτοῦ χειρῶν μόνων ἐτόλμησε διασπᾶν αὐτό·
κᾶπειθ' ὅσον εἶχεν ἰσχύος εὐθὺς ἐν τῇ πρώτῃ προσ-
βολῇ πληρώσας διέστησε μὲν ἐκατέρωσε τὰ μέρη τοῦ 20
ξύλου, τῶν σφηνῶν δ' ἐκπεσόντων ἐν τῷδε τὸ λοιπὸν
τοῦ ξύλου μέρος ἀδυνατῶν διασπῆσαι μέχρι πολλοῦ
μὲν ἀντεῖχεν, ὕστερον δὲ νικηθεὶς οὐκ ἔφθασε κομί-
35 σασθαι || τὰς χεῖρας, ἀλλ' ὑπὸ τῶν μερῶν τοῦ ξύλου
συνελθόντων ἀλλήλοις καταλειφθεῖσαι, συνετριβήσαν 25
μὲν αὗται πρῶται, θανάτου δ' οἰκτροῦ τῷ Μίλωνι
κατέστησαν αἰτίαι. Πάνυ γοῦν ὤνησεν αὐτὸν εἰς τὸ

10. πρὸ βραχέος τὸ GWK πρὸ βραχέος τὸ βραχὺ τὸ AB
πρὸ βρ. τὸ βαρὺ τὸ Ch K8 || 16. ξύλον * Volkmann Observatt.
miscel. Strabo VI, 263. ξύλα O Hartung: Ind. philol. V, 392 ||
17. ἀπέστησε O ἀπώθησε K || 18. αὐτὸ O || 20. πληρώσας O δη-
λώσας Volkm.; contra eum Hartung l. l.

μηδὲν παθεῖν ὁ νεκρὸς ταῦρος ἐν τῷ σταδίῳ βαστα-
χθεῖς· ἢ τὸ κοινὸν τῶν Ἑλλήνων ἔσφραξε ἄν, ἡνίκα
πρὸς τὸν βάρβαρον ἐπολέμουν, ἢ τοιαύτη τοῦ Μίλωνος
ἐνέργεια περὶ τὸν ταῦρον, ἀλλ' οὐχ ἡ Θεμιστοκλέους
5 σοφία πρῶτον μὲν ὑποκριναμένου καλῶς τὸν χρησμόν,
εἶτα στρατηγήσαντος ὡς ἐχρῆν;

[Σοφὸν γὰρ ἐν βούλευμα τὰς πολλὰς χέρας

Νικᾷ, σὺν ὄχλῳ δ' ἀμαθία πλεῖστον κακόν.]

Ὅτι μὲν εἰς οὐδὲν τῶν κατὰ τὸν βίον ἔργων χρήσιμος
10 ἡ τῶν ἀθλητῶν ἀσκήσις, εὖ οἶδ' ὅτι, σαφὲς ἤδη γέ-
γονεν· ὅτι δὲ καὶ ἐν οἷς ἀσκοῦσιν, οὐδενὸς εἰσιν ἄξιοι
λόγου, μάθοιτ' ἄν, εἰ διηγησαίμην ὑμῖν τὸν μῦθον
ἐκείνον, ὃν τῶν οὐκ ἀμούσων ἀνδρῶν τις ἐντείνας
ἔπεσι διεσκεύασεν. || ἔστι δ' οὗτος·

15 Εἰ Διὸς γνώμη πᾶσι τοῖς ζώοις ὁμόνοια καὶ κοι-
νωνία γένοιτο πρὸς τὸν βίον, ὥς τὸν ἐν Ὀλυμπίᾳ κή-
ρυκα μὴ μόνον ἀνθρώπους τοὺς ἀγωνιουμένους καλεῖν,
ἀλλὰ καὶ πᾶσιν ἐπιτρέπειν τοῖς ζώοις εἰς τὸ στάδιον
ἵκειν, οὐδ' ἐν' ἄν ἄνθρωπον οἶμαι στεφθῆσθαι. Ἐν
20 μὲν γὰρ δολιχῷ ὑπέριτατος, φησὶν, ὁ ἵππος ἔσται· | τὸ
στάδιον δὲ λαγῶδες ἀποίσεται· ἐν δὲ διαύλῳ | δορκὰς
ἀριστεύσει· μερόπων δ' ἐναρίθμιος οὐδεὶς | ἐν ποσίν.
Ὡ κοῦφοι ἀσκήτορες, ἄθλιοι ἄνδρες. |

7. 8. Versus Eurip. Antiop. huc non pertinent. τὰς πολλὰς
χέρας Valck. Dind. Poet. Scen. III, 305, Nr. 220. σὺν ὄχλῳ
Dind. σὺν ὄπλοις O πλεῖστον Dind. πλέον Stob. flor. 54, 5 χεί-
ρον ἢ O || 11. ἐν οἷς * ἐν ἐαντοῖς οἷς O ἐν αὐτοῖς οἷς GK5 ||
15. Sequentes versus, quos Galenus, ut solet, e memoria, non
ad verbum adscripsit, in metricam formam redigere conati
sunt Charterius et Thom. Gatakerus in Adv. Misc. Posth. c. III,
p. 420 apud Willetum p. 133. Nuperrime M. Haupt: Hermes
IV, 27 et Cob. Mnemos. IV, 352 et X, 178 || 19. ἵκειν Haupt
Volk. ἵκειν ἐν O || 20. ὑπέριτατα, φησὶν ὁ ἵππος ἔσται AB
ὑπέριτατος Ch G K5 K || 23. ἀσκήτορες Haupt Volk. Cob ἀσκητῆρες O

Ἄλλ' οὐδὲ τῶν ἀφ' Ἡρακλέους τις ἐλέφαντος ἢ
λέοντος ἰσχυρότερος ἂν φανείη. Οἶμαι δ' ὅτι καὶ
ταῦρος πυγμῇ στεφθήσεται. καὶ ὄνος, φησί, λάξ ποδί,
εἰ βούλεται, ἐρίσας αὐτὸν τὸν στέφανον οἴσεται. | Ἀυ- 5
τὰρ ἐν ἱστορίῃ πολυπείρῳ γράψεται ὄνος, | ὅτι παρ-
κράτιον ἐνίκησέ ποτ' ἄνδρας. | εἰκοστὴ δὲ καὶ πρώτη
Ὀλυμπιάς ἦν, ὅτ' ἐνίκα | ὀγκητής. ||

37 Πάνυ χαριέντως οὗτος ὁ μῦθος ἐπιδείκνυσιν τὴν
ἀθλητικὴν ἰσχὺν οὐ τῶν ἀνθρωπίνων οὖσαν ἀσκημά-
των. καίτοι γ', εἰ μηδὲν ἰσχύϊ πρωτεύουσιν τῶν ζώων 10
οἱ ἀθληταί, τίνας ἂν ἐτι τῶν ἄλλων ἐπήβολοι γενη-
θεῖεν ἀγαθῶν;

Cap. XIV. Εἰ δὲ καὶ τὴν ἡδονὴν σώματός τις
ἀγαθὸν εἶναι φαίη, οὐδὲ ταύτης [αὐτῆς] αὐτοῖς μέτ-
εστιν οὔτ' ἀθλοῦσιν οὔτε καταλύσασιν, εἰ γε παρὰ 15
μὲν τὸν τῆς ἀθλήσεως χρόνον ἐν πόνοις τε καὶ ταλαι-
πωρίαις εἰσίν, οὐ γυμναζόμενοι μόνον ἀλλὰ καὶ πρὸς
ἀνάγκην ἐσθίοντες· ἡνίκα δὲ καὶ καταλύσαντες τύχοιεν,
ἀνάπηροι τὰ πλεῖστα μέρη τοῦ σώματος γίγνονται.
Τάχ' οὖν ἐπὶ τῷ χρόνῳ πάντων ἀθροίζειν πλεῖστα 20
σεμνύνονται; καὶ μὴν ἔστιν ὑμῖν θεάσασθαι πάντας
αὐτοὺς ὀφείλοντας, οὐ μόνον ἐκείνους τὸν χρόνον,
καθ' ὃν ἀθλοῦσιν, ἀλλὰ καὶ καταλύσαντας τὴν ἀσκη-
σιν· οὐδ' ἂν εὖροις ἀθλητὴν οὐδένα πλουσιώτερον
ἐνὸς τῶν ἐπιτυχόντων οἰκονόμων ἀνδρὸς πλουσίου. 25
38 ἔστι δ' οὐδ' αὐτὸ || τὸ πλουτεῖν ἐξ ἐπιτηδεύματος ἀξιό-
λογον ἀπλῶς, ἀλλὰ τὸ τοιαύτην ἐπίστασθαι τέχνην, ἣ
καὶ ναυαγήσασιν συνεκκολυμβήσει, ὅπερ οὔτε τοῖς διοι-

3. λάξ ποδί HauptVolkm = Iliad. K 158 || 5. γράψεται cf.
Bergk. Mus. Rhen. 36, 96 || 14. [αὐτῆς] ante αὐτοῖς eici velim * ||
15. οὔτ' ἀθλοῦσιν * || 24. οὐδένα * οὐδενὸς O

κοῦσι τὰ τῶν πλουσίων οὔτε τοῖς τελώναις ἢ τοῖς ἐμ-
 πόροις ὑπάρχει. Καίτοι πλουτοῦσιν ἐξ ἐπιτηδευμάτων
 οὗτοι μάλιστα, ἀλλ' ἐὰν ἀπολέσωσι τὰ χρήματα, συν-
 απολλύουσιν αὐτοῖς καὶ τὰς πράξεις ἀφορμῆς μὲν τι-
 5 νος χρημάτων εἰς αὐτὰς δεόμενοι, τῷ δ' οὐκ ἔχειν
 ταύτην ἄρξασθαι τῆς ἀρχαίας πράξεως ἀδυνατοῦντες.
 οὐδὲ γὰρ δανείζει τις αὐτοῖς χωρὶς ἐνεχύρων ἢ ὑποθηκῶν.
 Ὡστ' εἰ καὶ πρὸς χρηματισμὸν ἀσφαλῆ τε καὶ οὐκ
 ἄδοξον ἀξιότις ὑμᾶς παρεσκευάσθαι, τέχνην ἀσκητέον
 10 ἐστὶ διὰ παντὸς τοῦ βίου [καὶ] παραμενοῦσαν. Ἀλλὰ
 διττῆς οὔσης διαφορᾶς τῆς πρώτης ἐν ταῖς τέχναις
 — ἐνίαι μὲν γὰρ αὐτῶν λογικαί τ' εἰσὶ καὶ σεμναί,
 τινὲς δ' εὐκαταφρόνητοι καὶ διὰ τῶν τοῦ σώματος πό-
 νων, ἃς δὴ βαναύσους τε καὶ χειρωνακτικὰς ὀνομά-
 15 ζουσιν — ἄμεινον ἂν εἴη τοῦ προτέρου γένους τῶν τε-
 χνῶν μετέρχεσθαι τινα. τὸ γὰρ τοι δεύτερον γένος
 αὐτῶν ἀπολείπειν || εἴωθε γηρῶντας τοὺς τεχνίτας. εἰσὶ 39
 δ' ἐκ τοῦ προτέρου γένους ἰατρικὴ τε καὶ ῥητορικὴ καὶ
 μουσικὴ γεωμετρία τε καὶ ἀριθμητικὴ καὶ λογιστικὴ καὶ
 20 ἀστρονομία καὶ γραμματικὴ καὶ νομικὴ. πρόσθε δ',
 εἰ βούλει, ταύταις πλαστικὴν τε καὶ γραφικὴν· εἰ γὰρ
 καὶ διὰ τῶν χειρῶν ἐνεργοῦνται, ἀλλ' οὐκ ἰσχύος νεανι-
 κῆς δεῖται τὸ ἔργον αὐτῶν.
 Ἐκ τούτων οὖν τινα τῶν τεχνῶν ἀναλαμβάνειν τε
 25 καὶ ἀσκεῖν χρὴ τὸν νέον, ὅτῳ μὴ παντάπασιν ἡ ψυχὴ
 βοσκηματοδότης ἐστί· καὶ μᾶλλον γε τὴν ἀρίστην ἐν
 ταύταις, ἥτις, ὥς ἡμεῖς φάμεν, ἐστὶν ἰατρικὴ. Τοῦτο
 δ' αὐτὸ δεικτέον ἐφεξῆς.

9. ὑμᾶς * ἡμεῖς O || 10. [καὶ] inclusi * παραμενοῦσαν
 Cob. X, 179 || 27. ἐνεργοῦνται * ἐνεργοῦσι O νεανικῶς A